DESPRE CITIREA EVANGHELIEI, A SFINŢILOR PĂRINŢI, ŞI DESPRE PĂZIREA DE CĂRŢILE CARE CUPRIND ÎNVĂŢĂTURI MINCINOASE,

de Sfântul Ignatie Briancianinov

Despre citirea Evangheliei

Când citeşti Evanghelia, nu căuta desfătări, nu căuta extaze, nu căuta cugetări sclipitoare: caută să vezi adevărul cel sfânt, singurul infailibil.

Nu te mulţumi doar cu citirea neroditoare a Evangheliei; străduieşte-te să împlineşti poruncile ei, citeşte-o cu fapta. Evanghelia este cartea vieţii şi prin viaţă trebuie citită.

Nu socoti că din întâmplare cea mai sfântă dintre cărţi. „Tetra-Evanghelia” începe cu Evanghelia după Matei şi sfârşeşte cu Evanghelia după Ioan. Matei ne învaţă mai mult cum să împlinim voia lui Dumnezeu, şi poveţele lui sunt deosebit de potrivite cu cel ce face primii paşi pe calea lui Dumnezeu; Ioan arată chipul unirii dintre Dumnezeu şi omul înnoit prin porunci, unire la care pot ajunge doar cei ce au sporit în calea Iui Dumnezeu.

Deschizând Sfânta Evanghelie pentru a o citi, adu-ţi aminte că ea hotărăşte soarta ta veşnică. După ea vom fi judecaţi şi după felul în care ne-am potrivit pe pământ cu îndreptarul ei vom primi fie fericirea veşnică, fie chinurile veşnice (In. XII, 48).

Dumnezeu Şi-a descoperit voia unui nevrednic firicel de praf omul! Cartea în care e înfăţişată această mare şi atotsfântă voie se află în mâinile tale. Poţi să primeşti ori să lepezi voia Ziditorului şi Mântuitorului tău, după cum îţi place. Viaţa ta veşnică şi moartea ta veşnică sunt în mâinile tale: judecă singur de câtă prevedere şi înţelepciune ai nevoie. Nu te juca cu soarta ta veşnică!

Roagă-te Domnului cu inimă înfrântă ca să-ţi descopere minunile ascunse în legea Lui (Ps. CXVIII, 18), care e Evanghelia. Se deschid ochii şi se arată minunata vindecare de păcat a sufletului săvârşită de Cuvântul lui Dumnezeu. Tămăduirea neputinţelor trupeşti a fost numai dovada tămăduirii sufletului, dovadă pentru oamenii trupeşti, dovadă pentru minţile orbite prin faptul că s-au robit simţurilor (Lc. V, 24).

Să citeşti Evanghelia cu cea mai mare evlavie şi luare aminte. Nimic din ea să nu socoţi de mică însemnătate, prea puţin vrednic de cercetare. Din orişicare cuvânt al ei iese o rază de lumină. Nepăsarea faţă de viaţă înseamnă moarte.

Citind despre leproşii, slăbănogii, orbii, şchiopii, îndrăciţii tămăduiţi de Domnul, să te gândeşti că sufletul tău, care poartă rănile cele de multe feluri ale păcatelor şi e înrobită de către demoni, se aseamănă cu aceşti bolnavi. Învaţă din Evanghelie să crezi că Domnul, Care i-a vindecat pe ei, te va vindeca şi pe tine dacă îl vei ruga cu râvnă ca să fii vindecat.

Să dobândeşti o stare a sufletului care să te ajute în primirea vindecării; iar vindecarea sunt în stare să o primească cei care şi-au recunoscut păcătoşenia şi sunt gata să o părăsească (In. IX, 39, 41). Dreptului mândru, adică păcătosului care nu-şi vede păcătoşenia sa, Mântuitorul nu îi este de folos (Mt. IX, 13).

Vederea păcatelor, vederea căderii în care se află tot neamul omenesc, e un dar deosebit al lui Dumnezeu. Cere să capeţi acest dar şi vei pricepe mai uşor cartea Doctorului Ceresc, Evanghelia.

Străduieşte-te să-ţi însuşeşti Evanghelia cu mintea şi cu inima, încât mintea ta, ca să zic aşa, să plutească în ea, să trăiască în ea: atunci şi lucrarea ta cu înlesnire va deveni lucrare evanghelică. Poţi să reuşeşti asta citind cu evlavie, cercetând cu deadinsul Evanghelia.

Preacuviosul Pahomie cel Mare, unul din cei mai vestiţi părinţi ai vremurilor vechi, ştia pe dinafară Sfânta Evanghelie şi socotea, prin descoperire dumnezeiască, învăţarea ei pe dinafară drept o îndatorire de căpătâi a ucenicilor săi. Astfel, Evanghelia îi însoţea pe aceştia pretutindeni, călăuzindu-i neîncetat.

Şi de ce în vremurile de acum dascălul creştin nu ar împodobi ţinerea de minte a copilului nevinovat cu Evanghelia, în loc s-o murdărească prin învăţarea fabulelor lui Esop şi a altor nimicuri?

Ce fericire, ce bogăţie este întipărirea Evangheliei în minte! Nu pot fi prevăzute întorsăturile sorţii şi necazurile ce pot să ni se întâmple de-a lungul vieţii pământeşti. Evanghelia, odată întipărită în minte, poate fi spusă de cel orb, pe osândit îl însoţeşte în temniţă, vorbeşte în ţarină cu plugarul, călăuzeşte pe negustor la târg, veseleşte pe cel bolnav în vremea chinuitoarei lipse de somn şi a grelei singurătăţi.

Nu cuteza să tâlcuieşti tu însuţi Evanghelia şi celelalte cărţi ale Sfintei Scripturi. Scriptura a fost întocmită de către sfinţii prooroci şi apostoli, întocmită nu după bunul plac, ci din insuflarea Sfântului Duh (II Pt. I, 21). Aşadar, cum să nu fie o nebunie tâlcuirea ei după bunul plac?

Sfântul Duh, Care a grăit prin prooroci şi apostoli Cuvântul lui Dumnezeu, l-a tâlcuit prin Sfinţii Părinţi. Atât Cuvântul lui Dumnezeu, cât şi tâlcuirea lui sunt dar al Sfântului Duh. Numai această tâlcuire o primeşte Sfânta Biserică Ortodoxă! Numai această tâlcuire o primesc adevăraţii ei fii!

Cel care tâlcuieşte după bunul plac Evanghelia şi întreaga Scriptură leapădă prin aceasta tâlcuirea ei de către Sfinţii Părinţi, de către Sfântul Duh. Cel care leapădă tâlcuirea Scripturii de către Sfântul Duh leapădă, fără nici o îndoială, însăşi Sfânta Scriptură.

Şi cuvântul lui Dumnezeu, cuvântul mântuirii, se face pentru cei ce îl tâlcuiesc cu obrăznicie mireasmă spre moarte, sabie cu două tăişuri cu care aceştia se junghie pe sine spre veşnică pieire (II Pt. III, 16; II Cor. II, 15, 16). Cu această sabie s-au omorât pe veci Arie, Nestorie, Eutihie şi alţi eretici care prin tâlcuirea după bunul plac şi cu obrăznicie a Scripturii au căzut în hulă.

„La cine voi căuta, dacă nu la cel smerit şi blând, care tremură de cuvintele Mele?” (Is. LXVI, 2), zice Domnul. Aşa să fii faţă de Evanghelie şi de Domnul, Care este în ea. Părăseşte viaţa păcătoasă, părăseşte împătimirile şi desfătările pământeşti, leapădă-te de sufletul tău: atunci Evanghelia îţi va fi la îndemână şi lesne de pătruns.

„Cel ce-şi urăşte sufletul în lumea aceasta”, a grăit Domnul, sufletul pentru care, de la cădere încoace, iubirea de păcat s-a făcut o a doua fire, s-a făcut însăşi viaţa sa „îl va păstra pentru viaţa veşnică” (In. XII, 25). Pentru cel ce iubeşte sufletul său, pentru cel care nu se hotărăşte să se lepede de sine, Evanghelia rămâne închisă: acesta citeşte litera, însă cuvântul vieţii, fiind duh, rămâne acoperit de ochii lui printr-un văl cu neputinţă de pătruns.

Când Domnul era pe pământ cu trupul Său cel preasfânt, mulţi L-au văzut şi totodată nu L-au văzut. Ce folos dacă omul vede cu ochii trupeşti, pe care-i au şi dobitoacele, dar nu vede nimic cu ochii sufletului, cu mintea şi cu inima? Şi în vremea de acum sunt mulţi care citesc Evanghelia şi totodată nu o citesc niciodată, nu o cunosc deloc.

Evanghelia, a zis un oarecare preacuvios sihastru, se citeşte cu mintea curată şi se pricepe după măsura împlinirii poruncilor cu fapta. Însă pătrunderea desăvârşită a Evangheliei nu poate fi atinsă prin sforţările omeneşti: ea este dar al lui Hristos.

Duhul Sfânt, sălăşluindu-se în adevăratul şi credinciosul Său slujitor, îl face şi desăvârşit cititor şi adevărat plinitor al Evangheliei.

Evanghelia zugrăveşte însuşirile omului nou, care e Domnul din ceruri (I Cor. XV, 48). Acest om nou este Dumnezeu după fire. Pe oamenii din sfânta Lui seminţie, care cred în El şi se preschimbă după asemănarea Lui, El îi face dumnezei prin har.

Voi, ce vă tăvăliţi în balta cea puturoasă şi murdară a păcatelor şi aflaţi în aceasta desfătare, ridicaţi capetele voastre, priviţi la cerul curat: acolo este locul vostru! Dumnezeu vă dă cinstea de a fi dumnezei; voi, lepădând această cinste, vă alegeţi „cinstea” dobitoacelor şi încă a celor mai necurate. Veniţi-vă în fire! Părăsiţi balta cea rău-mirositoare; curăţiţi-vă prin mărturisirea păcatelor; spălaţi-vă prin lacrimi de pocăinţă; împodobiţi-vă cu lacrimile duhului înfrânt; urcaţi la cer: acolo vă cheamă Evanghelia. „Cât aveţi lumina (Evanghelia, în care e ascuns Hristos) credeţi în lumină, ca să fiţi fii ai luminii” (In. XII, 36).

Despre citirea Sfinţilor Părinţi

Tovărăşiile şi societatea au o mare înrâurire asupra omului. Tovărăşia şi apropierea unui învăţat aduce multă ştiinţă, a unui poet multe gânduri şi simţiri înalte, a unui călător multe cunoştinţe despre ţările străine, despre obiceiurile şi datinile altor popoare. E limpede: tovărăşia şi apropierea sfinţilor aduc sfinţenie. „Cu cel cuvios, cuvios vei fi, şi cu bărbatul nevinovat, nevinovat vei fi, şi cu cel ales, ales vei fi” (Ps. XVII, 26, 27).

Fă cunoştinţă cu sfinţii încă de pe acum, din vremea vieţii pământeşti, pe care Scriptura nici măcar nu o numeşte viaţă, ci pribegie. Vrei ca în cer să te numeri în obştea lor, vrei să fii părtaş al fericirii lor? Fă-te părtaş al lor încă de pe acum. Când vei ieşi din casa trupului, te vor primi la ei ca pe un cunoscut, ca pe un prieten (Lc. XVI, 9). Nu este prietenie mai apropiată, nu este legătură mai strânsă decât legătura unirii în cuget, a unirii în simţiri, a unirii în ţeluri (I Cor. I, 10).

Însuşeşte-ţi gândirea şi duhul Sfinţilor Părinţi prin citirea scrierilor lor. Sfinţii Păruiţi au atins ţelul: mântuirea. Şi tu vei atinge acest ţel prin mersul firesc al lucrurilor. Fiind într-un cuget şi într-un suflet cu Sfinţii Părinţi, te vei mântui.

Cerul i-a primit pe Sfinţii Părinţii în fericitele sale sânuri. Prin acest fapt, el a dat mărturie că gândurile, simţirile şi faptele Sfinţilor Părinţi îi sunt plăcute. Sfinţii Părinţi şi-au zugrăvit gândurile, inima şi lucrarea în scrierile lor. Asta înseamnă că scrierile Părinţilor sunt călăuză nerătăcită către cer, mărturisită de cerul însuşi.

Toate scrierile Sfinţilor Părinţi surit alcătuite sub insuflarea sau înrâurirea Sfântului Duh. Minunată este conglăsuirea lor, minunată este ungerea lor de sus! Cel care se călăuzeşte după ele are drept călăuză, fără îndoială, Duhul Sfânt.

Toate apele pământului se revarsă în ocean şi poate că oceanul este izvorul tuturor apelor pământului. Toate scrierile Părinţilor se reunesc în Evanghelie, toate amintesc de ea, ca să ne înveţe a împlini întocmai poruncile Domnului nostru Iisus Hristos; izvorul şi sfârşitul lor, al tuturor, e Sfânta Evanghelie.

Sfinţii Părinţi ne învaţă cum să ne apropiem de Evanghelie, cum s-o citim, cum să o înţelegem aşa cum trebuie, ce ajută şi ce împiedică înţelegerea ei şi ca atare, la început, citeşte mai mult scrierile Sfinţilor Părinţi; iar după ce acestea te vor învăţa cum să citeşti Evanghelia, citeşte cu precădere Evanghelia.

Să nu socoţi că-ţi e de ajuns numai citirea Evangheliei, fără citirea Sfinţilor Părinţi! Acesta e un gând trufaş, primejdios. Mai bine să te aducă la Evanghelie Sfinţii Părinţi ca pe un fiu iubit, ce a fost pregătit pentru aceasta prin scrierile lor.

Mulţi, toţi care i-au lepădat nebuneşte şi cu trufie pe Sfinţii Părinţi, care s-au apropiat nemijlocit, cu îndrăzneală oarbă, cu minte şi inimă necurate de Evanghelie, au căzut în rătăcire pierzătoare. Pe aceştia i-a lepădat Evanghelia: ea îi îngăduie la sine numai pe cei smeriţi.

Citirea cărţilor Părinţilor e maica şi împărăteasa tuturor virtuţilor. Din citirea cărţilor Părinţilor deprindem adevărata înţelegere a Sfintei Scripturi, credinţa dreaptă, vieţuirea după îndreptarul poruncilor evanghelice, adânca cinstire pe care se cuvine să o avem faţă de ele: într-un cuvânt, mântuirea şi desăvârşirea creştină.

După ce povăţuitorii duhovniceşti s-au împuţinat, citirea scrierilor Părinţilor a devenit călăuza de căpetenie pentru cei ce doresc să se mântuiască şi chiar să atingă desăvârşirea creştină.

Cărţile Sfinţilor Părinţi, aşa cum spune unul dintre ei, asemenea sunt unei oglinzi: privind în ele cu luare aminte şi ades, sufletul poate să-şi vadă toate neajunsurile.

Iarăşi: aceste cărţi asemenea sunt unui loc plin de leacuri; în el, sufletul poate să afle doctoria mântuitoare pentru fiecare dintre bolile sale.

Grăit-a Sfântul Epifanie al Ciprului: „Şi singură vederea cărţilor creştineşti mai pregetători spre păcat ne face pe noi şi către dreptate ne îndeamnă să ne ridicăm".

Pe Sfinţii Părinţi trebuie să-i citim cu râvnă, cu luare-aminte şi în chip statornic: vrăjmaşul nostru nevăzut, care urăşte glasul adeverinţei (Pilde XI, 15), urăşte acest glas mai ales când el vine din partea Sfinţilor Părinţi. Acest glas dă în vileag meşteşugurile vrăjmaşului nostru, viclenia lui, descoperă cursele lui, felul în care lucrează el: drept aceea, vrăjmaşul se înarmează împotriva citirii Sfinţilor Părinţi prin felurite cugetări trufaşe şi hulitoare; se străduieşte să-l arunce pe nevoitor în vârtejul grijilor deşarte, ca să-l abată de la citirea cea mântuitoare, îl luptă prin trândăvie, plictiseală, uitare. Din acest război împotriva citirii Sfinţilor Părinţi trebuie să ne dăm seama cât de mântuitoare armă este ea pentru noi şi cât o urăşte vrăjmaşul.

Fiecare să citească din Sfinţii Părinţi ceea ce se potriveşte cu felul său de viaţă. Pustnicul să-i citească pe Părinţii care au scris despre liniştire; monahul care vieţuieşte în chinovie, pe Părinţii care au scris povăţuiri pentru viaţa chinovială; creştinul care trăieşte în lume, pe Sfinţii Părinţi ce şi-au rostit poveţele pentru tot creştinul îndeobşte. Fiecare, în orice tagmă s-ar afla, să culeagă belşug de povăţuire din scrierile Părinţilor.

Este neapărat trebuincioasă citirea potrivită cu felul de viaţă al fiecăruia. Altminteri, ne vom umple de gânduri chiar dacă sfinte, însă de neîmplinit cu fapta, care stârnesc o lucrare neroditoare doar în închipuiri şi în dorinţe; faptele cucerniciei care se potrivesc cu felul tău de viată îţi vor scăpa din mâini. Pe lângă faptul că vei deveni un visător sterp, gândurile tale, aflându-se în neîncetată împotrivire cu faptele, negreşit vor naşte tulburare în mintea ta, iar în purtarea ta, nehotărâre; iar această tulburare şi această nehotărâre sunt apăsătoare şi vătămătoare pentru tine însuţi şi pentru cei din jurul tău. Necitind după rânduiala cuvenită Sfânta Scriptură şi pe Sfinţii Părinţi, lesne te poţi abate de la calea mântuitoare în hăţişuri de netrecut şi prăpăstii adânci, ceea ce s-a şi întâmplat cu mulţi. Amin.

Despre păzirea de cărţile care cuprind învăţături mincinoase

Iarăşi îţi aduc, fiu credincios al Bisericii de Răsărit, cuvânt de sfat nemincinos şi bun. Acest cuvânt nu e al meu: este cuvântul Sfinţilor Părinţi. De la ei vin toate sfaturile mele.

Păzeşte-ţi mintea şi inima de învăţătura mincinoasă. Nu vorbi despre creştinism cu oameni molipsiţi de învăţături mincinoase; nu citi

cărţi despre creştinism scrise de dascăli mincinoşi. Adevărul se află în tovărăşia Duhului Sfânt: El este Duhul Adevărului. Minciuna o însoţeşte şi o ajută duhul diavolului, care este minciună şi părintele minciunii.

Cel ce citeşte cărţile dascălilor mincinoşi intră negreşit în părtăşie cu duhul viclean şi întunecat al minciunii. Lucrul acesta să nu ţi se pară ciudat şi de necrezut: aşa spun răspicat luminătorii Bisericii, Sfinţii Părinţi. Dacă în mintea şi sufletul tău nu este scris nimic, Adevărul şi Duhul să scrie în ele poruncile lui Dumnezeu şi învăţătura Lui duhovnicească.

De ţi-ai îngăduit a-ţi mâzgăli de tot tablele sufetului cu felurite cugete şi întipăriri neduhovniceşti, fără a lua aminte cu înţelepciune şi fereală: „Cine e scriitorul, ce scrie el ?“, curăţă cele scrise de scriitori străini, curăţă prin pocăinţă şi lepădarea a tot ce este împotrivitor de Dumnezeu. Să scrie pe tablele tale doar degetul lui Dumnezeu.

Pregăteşte pentru acest scriitor minte şi inimă curată, vieţuind cu evlavie şi întreagă înţelepciune: atunci, rugându-te tu şi citind sfinţitele cărţi, pe nebăgate de seamă şi în chip tainic se va scrie pe tablele sufletului tău legea Duhului.

Nu-ţi este îngăduit să citeşti alte cărţi despre religie decât cele scrise de către Sfinţii Părinţi ai Bisericii Soborniceşti a Răsăritului. Acest lucru îl cere Biserica de Răsărit de la fii săi.

Iar dacă gândeşti altfel şi socoţi porunca Bisericii mai puţin întemeiată decât socotinţa ta şi a celorlalţi de un cuget cu tine, atunci nu mai eşti fiu al Bisericii, ci judecător al ei.

Mă numeşti mărginit, neluminat îndeajuns, rigorist? Lasă-mă în mărginirea şi în celelalte neajunsuri ale mele: voiesc mai bine a rămâne, cu toate aceste neajunsuri, fiu al Bisericii de Răsărit, decât ca, având toate părutele calităţi, să mă fac mai deştept decât ea şi, ca atare, să-mi îngădui a nu-i da ascultare şi a mă despărţi de ea. Adevăraţilor fii ai Bisericii de Răsărit le va face plăcere glasul meu.

Aceştia ştiu că cel care voieşte a primi înţelepciunea cerească trebuie să lepede înţelepciunea sa pământească, oricât de mare ar fi ea, să o lase deoparte, să o taie, s-o recunoască drept nebunie, aşa cum este ea de fapt (I Cor. III,19).

Înţelepciunea pământească este vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu: ea legii lui Dumnezeu nu se supune şi nici nu poate (Rom. VIII, 7). Dintru început aceasta este firea ei; aşa va şi rămâne până ce va lua sfârşit, când „pământul şi lucrurile de pe dânsul”, iar dimpreună cu ele şi înţelepciunea pământească, „vor arde” (II Pt. III, 10).

Sfânta Biserică îngăduie citirea cărţilor eretice numai acelor mădulare ale sale care au mintea şi simţirile inimii vindecate şi luminate de Sfântul Duh, care pot deosebi întotdeauna între adevăratul bine şi răul ce se preface a fi bine şi se ascunde sub chipul adevărului.

Marii bineplăcuţi ai lui Dumnezeu, care au cunoscut neputinţa cea de obşte a tuturor oamenilor, s-au înfricoşat de otrava eresului şi a minciunii. Ca atare, ei au fugit cu toată râvna de împreună vorbirile cu

oamenii molipsiţi de învăţăturile cele mincinoase şi de citirea cărţilor eretice. Având înaintea ochilor căderea preaînvăţatului Origen, a lui Arie cel iscusit în certuri, a lui Nestorie cel bun de gură şi a altor bogaţi în înţelepciunea acestei lumi, ce au pierit din pricina nădăjduirii în sine şi a părerii de sine, ei au căutat mântuirea şi au aflat-o în fuga de învăţăturile mincinoase, în ascultarea faţă de Biserică până şi în amănuntele cele mai subţiri.

Păstorii şi dascălii cei purtători de Duh şi sfinţi ai Bisericii nu citeau scrierile ereticilor celor hulitori de Dumnezeu decât siliţi de nevoia de neînlăturat a întregii obşti creştine. Prin cuvântul lor plin de putere, cuvânt duhovnicesc, ei au înfierat rătăcirile, au vestit tuturor fiilor Bisericii primejdia ascunsă în scrierile eretice sub numele frumoase ale sfinţeniei şi evlaviei.

Eu şi cu tine însă trebuie să ne păzim neapărat de citirea cărţilor alcătuite de dascăli mincinoşi. Oricine a scris despre Hristos, despre credinţa şi duhovnicia creştină fără să fie mădular al Bisericii de Răsărit, singura sfântă, poartă numele de dascăl mincinos.

Spune-mi, cum este cu putinţă să-ţi îngădui a citi orişice carte, când fiecare carte pe care o citeşti te poartă încotro voieşte, te înduplecă să crezi în tot lucrul pentru care îi face trebuinţă încuviinţarea ta, să te lepezi de tot ce are ea nevoie să lepezi?

Experienţa arată cât de pierzătoare sunt urmările citirii fără dreaptă socotinţă. Printre fiii Bisericii de Răsărit câte idei despre creştinism nu putem întâlni din cele mai tulburi, mai greşite, mai potrivnice învăţăturii Bisericii, mai defăimătoare ale acestei sfinte învăţături, idei însuşite prin citirea cărţilor eretice!

Nu te mâhni, prietene, pentru preîntâmpinările mele, care sunt insuflate de faptul că îţi doresc binele cel adevărat. Tatăl, mama, dascălul bun nu se înfricoşează, oare, pentru pruncul nevinovat şi fără experienţă, atunci când el vrea să intre într-o cameră unde printre lucruri bune de mâncat se află otravă multă?

Moartea sufletului e mai de plâns decât moartea trupească: trupul mort are să învieze şi adeseori moartea trupului se face pricină de viaţă sufletului; dimpotrivă, sufletul omorât de rău este jertfă a morţii veşnice, iar el poate fi omorât de orice gând care cuprinde vreun fel de hulă împotriva lui Dumnezeu, pe care cei neştiutori nu-l bagă nicidecum de seamă.

„Va fi o vreme, a proorocit Sfântul Apostol, când învăţătura cea sănătoasă nu o vor primi, ci după poftele lor îşi vor alege loruşi învăţători le răsfeţe auzul, şi de la adevăr îşi întoarce auzul, iar către basme se vor pleca” (II Tim. IV, 3-4).

Nu te lăsa înşelat de titlurile răsunătoare ale cărţilor care făgăduiesc să-i înveţe desăvârşirea creştină pe cei ce încă au nevoie de hrana pruncilor; nu te lăsa înşelat nici de podoaba cea din afară a cărţii, de vioiciunea, puterea, frumuseţea stilului, nici de faptul că autorul ar fi,

pasămite, sfânt, care şi-a dovedit sfinţenia prin numeroase minuni (aluzie, probabil, la „sfinţii” apuseni ca Francisc din Assisi n. tr.).

Învăţătura mincinoasă nu se dă înapoi de la nici o născocire, de la nici o înşelăciune ca să dea basmelor sale înfăţişarea adevărului şi astfel să otrăvească mai lesne sufletul cu ele.

Învăţătura mincinoasă este deja, în sine, înşelare. Ea amăgeşte, înainte de cititor, pe scriitor (II Tim. III, 13).

Semnul după care recunoaştem că o carte e cu adevărat folositoare de suflet este că a fost scrisă de un sfânt scriitor, mădular al Bisericii de Răsărit, încuviinţat şi recunoscut de Sfânta Biserică. Amin.

BIBLIOGRAFIE: Sfântul Ignatie Briancianinov, Experienţe Ascetice vol I, Ed. Sofia Bucureşti, 2000

CUVÎNT DESPRE SPOVEDANIE, al Sfîntului Nicodim Aghioritul

Cuvînt înainte

După cum, la rînduiala firii, Dumnezeu n-a purtat de grijă numai să fim sănătoşi în viaţa aceasta, ci să şi dobîndim sănătatea cu osebite doctorii şi tămăduiri cînd ne vom îmbolnăvi trupeşte - în acelaşi chip, şi la rînduiala Darului, El n-a purtat de grijă numai ca să ne naştem a doua oară duhovniceşte, sănătoşi, prin Sfîntul Botez, ci şi să dobîndim sănătatea cea duhovnicească, cînd ne vom îmbolnăvi sufleteşte, cu o baie curăţitoare şi doctorie minunată. Şi aceasta nu este altceva decît Taina Sfintei Mărturisiri. [...]

Dar, o, nenorocire! Această baie curăţitoare şi minunată doctorie, adică mărturisirea cea folositoare de suflet, s-a făcut astăzi la Creştini o Taină prea puţin folositoare! Căci, socotind că se curăţă în această baie, n-au ajuns nici măcar să se spele - după cum zice Solomon: ,,Fiul rău pe sine se judecă a fi drept, şi de întinăciune nu s-a spălat.” (Pilde 30:13) - de vreme ce unii dintre dînşii sau nu se mărturisesc niciodată, sau se mărturisesc foarte rar, iubind, ticăloşii, mai bine să se tăvălească în noroiul păcatelor lor ca dobitoacele decît să alerge la această baie şi să se cureţe. Alţii se mărturisesc, e adevărat, însă nu precum se cuvine, pentru că nu se spovedesc cu cea mai cuviincioasă cercetare a conştiinţei şi a păcatelor lor, nici cu zdrobirea şi umilinţa cea trebuincioasă, nici cu o voinţă hotărîtoare ca de aici înainte să nu mai păcătuiască, nici cu facerea canonului care se cuvine - că acestea toate alcătuiesc mărturisirea cea plăcută lui Dumnezeu, Ci se mărturisesc fără de nici o cercetare, fără de nici o umilinţă, fără de hotărîre şi fără de împlinirea canonului, mai pe scurt spus, se spovedesc numai pentru obicei, poate pentru că vine Paştele, sau Naşterea lui Hristos, sau Botezul, Şi aşa, în acest chip rău mărturisindu-se, ticăloşii, se

batjocoresc cu adevărat şi foarte se păgubesc. De aceea, noi ne întristăm pentru o atît de mare pagubă şi înşelare a fraţilor noştri Creştini, încît ne-am nevoit ca să adunăm de la mulţi dascăli această scurtă sfătuire către cel ce se pocăieşte, şi cu aceasta să-i îndemnăm pe păcătoşii ce se mărturisesc să se mărturisească mai des; iar celor de se mărturisesc rău, să le tîlcuim şi să-i facem să cunoască a se mărturisi cum se cuvine, pentru ca mărturisirea lor să fie plăcută lui Dumnezeu, şi folositoare şi, ca urmare, să fie adeverită şi fără de îndoială iertarea păcatelor lor, care se dă de la Dumnezeu prin preotul duhovnic. [...]

Cum trebuie să se pregătească fiecare cînd vrea să se mărturisească

Fratele meu cel păcătos, în aşa chip trebuie să te pregăteşti cînd vei voi să te pocăieşti şi să te mărturiseşti: află, mai întîi, că pocăinţa - potrivit cu dumnezeiescul Ioan Damaschin (cartea 11, capitolul 47) - este o întoarcere de la starea cea împotriva firii la cea potrivit cu firea, adică de la diavol la Dumnezeu, şi care se săvîrşeşte cu durere şi cu nevoinţă. Deci şi tu, iubitul meu, dacă vrei să te pocăieşti precum se cuvine, trebuie să părăseşti pe diavol şi faptele cele diavoleşti şi să te întorci către Dumnezeu şi către o trăire potrivită cu voia lui Dumnezeu. Să laşi păcatul, care este lucru împotriva firii şi să te întorci spre fapta cea bună, care este ceva potrivit cu firea; să urăşti într-atît de mult răutatea, încît să zici şi tu, împreună cu David: ,,Nedreptatea am urît şi am dispreţuit” (Psalmul 118:163); şi, dimpotrivă; să iubeşti atît de mult binele, încît să zici, cu acelaşi David: ,,Legea Ta am iubit-o” şi, iarăşi: ,,Pentru aceasta am iubit poruncile Tale, mai mult decît aurul şi topazul” (Psalmul 118:127). Pe scurt, Duhul Sfînt, prin înţeleptul Sirah, te învaţă care este adevărata pocăinţă, grăind astfel: ,,Întoarce-te la Domnul şi părăseşte păcatele.... Sîrguieşte către Cel Preaînalt, şi te întoarce de la nedreptate şi te scîrbeşte foarte de lucrul urît.” (17: 20, 21). Iar care este adevărata pocăinţă şi roadele ei, caută şi vezi în cuvîntul cel de la sfîrşit.

Părţile pocăinţei

În al doilea rînd, să ştii că trei sînt părţile pocăinţei: I) zdrobirea inimii, II) mărturisirea şi III) împlinirea canonului. Gheorghe Koressios, în cartea lui despre Taine, mai adaugă o parte a pocăinţei, şi anume: dezlegarea de păcat - care se face de către darul Sfîntului Duh, prin mijlocirea duhovnicului - care se numeşte cheie şi, mai ales aceasta ţine într-însa Taina pocăinţei.

I) Ce este zdrobirea inimii. Zdrobirea inimii este o mîhnire şi o durere desăvîrşită a inimii, care se petrece fiindcă omul a supărat cu păcatele sale pe Dumnezeu şi a călcat legea Lui dumnezeiască. Această durere nu stă numai întru simţire, adică în suspine şi lacrimi, ci stă, mai ales, în aceea ca voinţa omului să urască păcatul dinlăuntru şi să hotărască să nu-l mai facă. Ţine seama şi de aceasta, potrivit cu Koressios, că

durerea şi zdrobirea inimii sînt părţi alcătuitoare ale pocăinţei şi, în măsura în care se găsesc în inimă, se află şi omul în pocăinţă. Îndată însă ce va lipsi durerea din inimă, lipseşte şi omul de la pocăinţă. Prin aceasta vrea să spună că durerea şi zdrobirea trebuie să se afle pururea în inima celui ce se pocăieşte, şi în acest chip pocăinţa lui este adevărată. Însă această zdrobire a inimii este lucrarea celor ce sînt desăvîrşiţi şi asemenea unor fii, fiindcă izvorăşte numai din dragostea cea către Dumnezeu. Adică, după cum se pocăieşte un fiu numai pentru că l-a supărat pe tatăl său, şi nu pentru că va fi lipsit de moştenirea părintească sau va fi izgonit din casa tatălui său. [...]

Mărturisirea trebuie să se facă la cei mai iscusiţi duhovnici

Întîi, cercetează şi află care este cel mai iscusit duhovnic între ceilalţi. Pentru că Marele Vasile spune (în hotărîrea pe scurt 229): ,,După cum oamenii nu-şi arată unul altuia suferinţele şi rănile trupului, ci le dezvăluie doctorilor încercaţi care ştiu să le lecuiască, aşa şi păcatele se cade să fie înfăţişate nu oricui, ci acelora care pot să le tămăduiască."

Cum să-şi cerceteze cineva cugetul său

În al doilea rînd, după cum stai şi socoteşti cu cîţi bani eşti păgubit în neguţătoria pe care o faci, tot aşa adună-te şi tu, frate, deoparte, şi - înainte să mergi la un asemenea duhovnic, vreme de două sau trei săptămîni, mai cu seamă la începutul celor patru posturi ale anului - şezi în mare linişte, şi plecîndu-ţi capul, cercetează în cugetul tău ceea ce Filon Iudeul numeşte judecata cugetului. Şi să nu te faci apărător, ci judecător al păcatelor tale, cum spune Sfinţitul Augustin. Socoteşte şi tu, precum Iezechia, toată vremea trecută a vieţii tale, cu mîhnire şi amărăciune în sufletul tău: ,,Sfîrşi-voi firul vieţii mele aducîndu-mi aminte de amărăciunea sufletului meu!" (Isaia 38:15); sau măcar socoteşte, după ce te-ai mărturisit, cîte păcate ai săvîrşit;cu fapta, cu vorba şi încuviinţarea gîndurilor. Numără lunile; apoi, de la luni, treci la săptămîni, şi de la săptămîni la zile. Adu-ţi aminte de oamenii cu care ai păcătuit şi de locurile unde ai păcătuit şi gîndeşte-te cu grijă, ca să afli fiecare păcat al tău.

Deoarece oamenii astăzi fie că se lasă greu cînd e vorba să-şi facă o asemenea cercetare amănunţită a cugetului lor, fie că uită şi nu pot să-şi amintească păcatele, iată, frate, că ţi-am aşternut pe hîrtie, în ,,Învăţătura către duhovnic", păcatele de moarte, păcatele ce se iartă şi păcatele care se trec cu vederea. Ţi-am înfăţişat acolo şi cele zece porunci şi cine sînt cei ce greşesc la fiecare din acestea, ca să te despovărăm de această greutate şi să te facem să-ţi aminteşti cu uşurinţă păcatele tale. Deci caută acolo, şi, cercetînd, adu-ţi aminte care păcate din cele ce se află acolo le-ai săvîrşit, ca să le mărturiseşti.

Dar, precum vînătorii nu se mulţumesc doar să afle fiara în pădure, ci se străduiesc în tot chipul să o ucidă, tot astfel şi tu, frate al meu păcătos, nu te mulţumi doar să-ţi cercetezi şi să-ţi afli păcatele. Pentru

că numai acest lucru puţin îţi va folosi. Ci luptă-te în tot chipul să-ţi omori păcatele cu durerea inimii tale, adică cu zdrobirea inimii şi cu îngrijorarea. Şi, ca să dobîndeşti zdrobirea, socoteşte marea vătămare pe care ţi-au adus-o păcatele tale înaintea lui Dumnezeu. Iar ca să dobîndeşti îngrijorarea, gîndeşte la paguba cea mare pe care păcatele tale ţi-au pricinuit-o ţie însuţi. [...]

Cum trebuie să se mărturisească păcătosul

După ce te vei fi gîndit în acest chip la păcatele tale, frate al meu păcătos, şi te vei fi pregătit cu această zdrobire a inimii şi îngrijorare, mergi atunci la acel iscusit duhovnic de care am vorbit. Dacă ştii carte, însemnează-ţi, frate, păcatele şi pe hîrtie, ca să nu le uiţi. Şi, de va fi departe locuinţa duhovnicului, să nu întîrzii, după cum nu întîrzii să mergi pentru boala ta cea trupească la acel doctor iscusit care se află departe. Ci zi şi tu ca fiul acela risipitor: ,,Sculîndu-mă, mă voi duce la tatăl meu” (Luca 15:18). Şi, mergînd la dînsul, cînd acela îţi va spune să-ţi mărturiseşti păcatul tău înaintea Stăpînului Hristos, atunci tu, îngenunchind înaintea sfintei Lui icoane, să zici: ,,Părinte, greşit-am la cer şi înaintea Ta şi nu sînt vrednic să mă numesc fiul Tău, Dar iată că astăzi, prin părintele meu duhovnicesc, mă voi mărturisi Ţie, întru dreptatea inimii.” Şi, aşa, să începi apoi să te mărturiseşti.

Ce este mărturisirea?

Mărturisirea este o înfăţişare, de bunăvoie, prin grai, a faptelor rele, ca şi a vorbelor şi a gîndurilor. Ea este smerită, învinuindu-se pe sine, este dreaptă, fără ruşinare, hotărîtă, şi se face către un duhovnic legiuit.

Mărturisirea trebuie făcută de bunăvoie

Aşadar, şi tu, frate:

1) Trebuie să mărturiseşti, cu însăşi gura ta, toate faptele tale cele rele, toate vorbele tale rele şi toate gîndurile tale rele. Am zis să-ţi spui păcatele cu însăşi gura ta deoarece, chiar dacă le-ai avea scrise ca să nu le uiţi, totuşi ai datoria să le citeşti tu însuţi duhovnicului tău. Cei care îşi scriu păcatele şi, după ce au dat duhovnicului ceea ce scriseseră, pleacă fac rău şi greşesc, iar mărturisirea lor nu este desăvîrşită. Şi, pe viitor, să înceteze cu acest lucru nepotrivit şi să-şi citească ei singuri înscrisul cu păcatele lor.

Mărturisirea să nu se facă din silă sau nevoie, ci de bunăvoie, de la sine, grăind împreună cu David: ,,Şi din voia mea mă voi mărturisi Lui.” Să nu te asemeni şi tu, în aceasta, împăratului Nabucodonosor, care nu a spus magilor visul pe care l-a avut ca, pe urmă, magii să-l tălmăcească, ci a cerut ca aceia să-i spună şi visul, şi tălmăcirea lui. ,,Deci, descoperiţi-mi visul şi tîlcuirea lui! (Daniel 2:6). Dar tu, spune mai întîi visul, adică păcatele tale, şi atunci, auzindu-le, duhovnicul să le îndrepte.

Mărturisirea trebuie să fie smerită

2) Trebuie să te mărturiseşti cu smerenie, cu multă umilinţă şi cu inima zdrobită - precum şi-a mărturisit femeia desfrînată păcatele ei, precum Cananeanca şi precum se ruga vameşul - pentru ca Dumnezeu să primească mărturisirea ta şi să-ţi dea iertarea păcatelor. Fiindcă „inima înfrîntă şi smerită, Dumnezeu nu o va urgisi” (Psalmul 50:18). Această smerenie şi umilinţă trebuie să o arăţi încă şi atunci cînd te mustră duhovnicul pentru vreun păcat al tău, păstrînd tăcerea şi fără să te mînii, şi nici tăindu-i vorba, ci primind dojana cu bucurie, ca şi cînd ţi-ar face-o Însuşi Dumnezeu. Ce zic să o primeşti cu bucurie? Dacă s-ar putea, ar trebui să cazi la pămînt ca un vinovat şi să-i scalzi picioarele cu lacrimile tale, cum te sfătuieşte Sfîntul Ioan Scărarul: ,,Fii - şi în purtare, şi în cuget - ca un păcătos, la mărturisirea ta cătînd spre pămînt, şi, de este cu putinţă, să scalzi în lacrimi picioarele celui ce te lecuieşte, ca pe ale lui Hristos” (Cuvîntul IV).

Mărturisirea trebuie să fie spre învinovăţirea ta

3) Cînd te mărturiseşti nu trebuie să învinovăţeşti pe unul sau pe altul, spunînd că ei au fost pricina de ai păcătuit, după cum Adam a dat vina pe Eva, şi Eva pe şarpe. Nu! Tu să nu faci aşa! Ci să te învinovăţeşti numai şi numai pe tine şi voinţa ta cea ticăloasă. ,,Dacă vrei să învinovăţeşti pe cineva - îţi spune dumnezeiescul Gură de Aur (Omilia 51 la Matei) - învinovăţeşte-te pe tine!” Şi alcătuitorul Pildelor spune: ,,Drept este cel ce se învinovăţeşte pe sine” (Pilde 18:17). ,,Pe sine” zice, şi nu ,,pe alţii”. Pentru ca nu cumva, căutînd să-şi împuţineze cu mărturisirea păcatele sale, să şi le sporească, adăugînd şi învinovăţirea. Iar ce să spui duhovnicului, te sfătuieşte Ioan Scărarul: (Cuvîntul IV): ,,Spune şi nu te ruşina: A mea este izbitura, părinte, a mea este rana, ea este pricinuită de însăşi lipsa mea de grijă, şi nu de altul. Nimeni nu este vinovat de aceasta: nici om, nici duh, nici trup, nici altceva, ci numai lipsa mea de grijă!”

Mărturisirea trebuie să fie dreaptă

4) Trebuie să te mărturiseşti întru adevărul şi dreptatea inimii tale, arătîndu-ţi toate păcatele, aşa cum le-ai săvîrşit, cu toate împrejurările: locul, persoana, pricina, numărul păcatelor şi felul lor. (vezi capitolul V al ,,Învăţăturii către Duhovnic”, despre împrejurări. Numai că numele persoanelor cu care ai păcătuit nu trebuie să le arăţi.) Mărturiseşte-ţi păcatele fără să adaugi sau să scazi ceva, fără să spui jumătate din păcatele tale unui duhovnic, şi jumătatea cealaltă altuia, cum fac unii vicleni. Să nu le spui cu cine ştie ce cuvinte meşteşugite - cu care în acelaşi timp să-ţi ascunzi păcatele, cu scopul să-ţi micşorezi ruşinea - ci să le mărturiseşti simplu şi drept, cu inimă fără vicleşug, şi adevărat. Fiindcă, dacă te mărturiseşti cu vicleşug şi doar aşa, pe deasupra, nu numai că mărturisirea ta va fi urîtă înaintea lui Dumnezeu, Care iubeşte pururi adevărul: ,,Că iată adevărul ai iubit” (Psalmul 50, 7), ci încă şi

păcatele tale pe care le-ai mărturisit vor încolţi din nou în tine, după puţină vreme, după cum încolţesc din nou şi perii albi la acei bătrîni care nu-i dezrădăcinează, ci doar îi rad pe deasupra. Cu acestea te asemeni şi tu, în această privinţă, cum spune David: ,,Ca un brici ascuţit ai făcut vicleşug" (Psalmul 51:1).

Mărturisirea trebuie făcută fără să te ruşinezi

5) Trebuie să te mărturiseşti fără să te ruşinezi, fiindcă ruşinea pe care o capeţi cînd te mărturiseşti îţi aduce slavă şi har de la Dumnezeu, potrivit cu Sirah: ,,Este ruşine care aduce păcate şi este ruşine care aduce mărire şi har" (Isus Sirah 4:23). Ruşinea aceasta te face să scapi de ruşinea ce va să fie în ziua înfricoşată a Judecăţii, potrivit cu Scărarul (Cuvîntul IV): ,,Nu nesocoti mărturisirea păcatului tău, pentru ca, prin ruşinea de aici, să scapi de ruşinea de dincolo!"

De ce te ruşinezi, păcătosule? Cînd săvîrşeşti păcatul nu te ruşinezi, şi acum, cînd cauţi să te scapi de el, te ruşinezi? O nebunule! Tu nu ştii că ruşinea aceasta este de la diavolul, care, atunci cînd faci păcatul, îţi dă îndrăzneală şi neruşinare, iar cînd îl mărturiseşti îţi dă frică şi ruşine? Aşa dă mărturie Sfîntul Ioan Gură de Aur: ,,Două sînt acestea: păcatul şi pocăinţa: în păcat - ruşine şi batjocură; în pocăinţă - laudă şi îndrăzneală. Dar satana răstoarnă rînduiala şi dă la păcat îndrăzneală, şi la pocăinţă ruşine. Tu însă să nu i te încrezi!" (Cuvîntul pentru mărturisire). Pentru aceasta, citim la *Pateric* că un părinte îmbunătăţit l-a văzut cu ochii lui pe diavol cum merge adesea la spovedaniile duhovnicilor, ca să insufle ruşine păcătoşilor care se mărturisesc acolo. Dumnezeu nu ţi-a dat drept duhovnic vreun Înger sau vreun Arhanghel, ca să te ruşinezi, ci un om, unul supus patimilor ca şi tine, pentru ca să nu te ruşinezi. [...] Iar dacă - să zicem - ai afla de la alţii sau ai bănui că duhovnicul tău dă pe faţă altora păcatele tale, acest fapt să nu te împiedice de la mărturisire, fiindcă este înşelăciune a diavolului, cu care caută să-ţi piardă sufletul. Tu să mergi fără teamă şi mărturiseşte-ţi păcatele! Iar dacă acela le dă pe faţă altora (ceea ce este foarte cu anevoie, ca să nu zic cu neputinţă, să o facă) el are să dea socoteală înaintea lui Dumnezeu, pentru răul acesta pe care îl face. Iar tu, odată spovedit, eşti pe deplin nevinovat şi iertat de păcatele tale. Aşa cum îţi aduce la cunoştinţă Sfîntul Meletie Mărturisitorul (Treapta 171): ,,Dacă îţi dă în vileag şi-ţi defaimă mărturisirea, acesta va da socoteală lui Dumnezeu la Judecată, iar cel ce s-a spovedit rămîne întru totul nevinovat, şi izbăvit pe deplin de greşelile lui." În vechime, cei ce păcătuiau, stăteau la poarta bisericii şi-şi mărturiseau păcatele la toată mulţimea care intra în biserică, după cum spune Sozomen: ,,La început, aşa au socotit preoţii să se arate mulţimii din biserică păcatele de către cel ce se mărturiseşte, ca într-un teatru" (Cartea a VII-a, capitolul 16, şi canoanele 56 şi 75 ale marelui Vasile spun acelaşi lucru.) Un om drept ca Iov nu se ruşina să se mărturisească în faţa mulţimii, după cum ne vesteşte el însuşi: ,,Căci nu am dat înapoi faţă de mulţimea gloatei, ca

să mă mărturisesc înaintea lor” (Iov 31:34). Şi tu, frate al meu, păcătos fiind, de ce să te ruşinezi, cînd te mărturiseşti unui singur om?

Păcatele trebuie să fie arătate, fie aici, fie dincolo.

6) Una din două: sau aici, jos, trebuie să-ţi arăţi păcatele tale, frate, către duhovnicul; sau, dincolo, înfricoşatul Judecător le va da în vileag înaintea tuturor Îngerilor şi oamenilor, cu mare mustrare pentru tine. ,,Mustra-te-voi şi voi pune înaintea feţei tale păcatele tale” (Psalmul 49:22). Ce zic, „judecător”? Înseşi păcatele tale nemărturisite te vor mustra atunci şi te vor da în vileag, la acel Scaun de judecată a toată lumea. ,,Lepădarea ta de credinţă te va pedepsi şi răutatea ta te va mustra” (Ieremia 2:19). Vezi şi pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur care zice: ,,Acolo le vom vedea (greşelile noastre), în faţa ochilor, goale şi descoperite, şi vom plînge acolo, şi va fi în zadar!” Vezi şi mărturia marelui Vasile, că vom vedea atunci păcatele noastre, pe fiecare cum s-a săvîrşit (în al optulea capitol al ,,Învăţăturii către Duhovnic”).

Dacă cumva vreun singur păcat va rămîne nemărturisit, rămîn neiertate şi celelalte. Dacă vei mărturisi toate păcatele tale, dar vei ascunde, de ruşine, numai unul singur, află că nu numai păcatele pe care le-ai mărturisit rămîn neiertate, dar îţi mai adaugi ţie, pe deasupra, şi un alt mare păcat, al pîngăririi celor sfinte, pentru această tăinuire, după cum spune, în ,,Cartea cea pentru mărturisire”, Patriarhul Hrisant al Ierusalimului. Vezi şi în ,,Mîntuirea păcătoşilor”, unde se arată că o femeie, deşi şi-a mărturisit toate celelalte păcate la un cucernic duhovnic, nu şi-a mărturisit un mare păcat al ei, iar un frate slujitor al duhovnicului a văzut cum ieşea din gura ei cîte un şarpe pentru fiecare păcat mărturisit. Iar la urmă de tot, a văzut un şarpe mare cum şi-a scos de trei ori capul afară din gura femeii, apoi iarăşi l-a tras înăuntru şi nu l-a mai scos. Pentru aceasta, toţi ceilalţi şerpi care ieşiseră mai înainte s-au întors iarăşi şi au intrat în gura ei. După moartea sa, acea nenorocită s-a arătat şezînd pe un înfricoşat balaur, şi i-a spus duhovnicului ei şi fratelui că a fost pedepsită fiindcă nu şi-a mărturisit acel păcat. De aceea, şi un oarecare dascăl te sfătuieşte cu înţelepciune că, dacă vrei să biruieşti pe diavolul care îţi aduce ruşinea, spune, mai înainte de toate celelalte, acel păcat de care te ruşinezi mai mult.

Mărturisirea se cuvine să fie plină de hotărîre

7) Trebuie să te mărturiseşti cu hotărîre, adică să arăţi înaintea duhovnicului o hotărîre temeinică şi statornică cum că vrei mai bine să mori de mii de ori, decît să mai păcătuieşti cu voia ta, avînd ajutorul harului dumnezeiesc. Fiindcă, dacă nu iei o asemenea hotărîre în inima ta, puţin îţi va folosi zdrobirea inimii, şi îngrijorarea şi pocăinţa, cum spun îndeobşte toţi dascălii Bisericii. Pentru aceasta, cîţi nu iau o asemenea hotărîre, au - ca sa zic aşa - un picior la duhovnic, şi altul în

păcat. Se mărturisesc cu gura, iar cu inima gîndesc iarăşi să săvîrşească păcatul, asemuindu-se în aceasta cu cîinele care, după ce a vărsat, se întoarce iarăşi la vărsătura lui, şi cu porcul care, după ce s-a spălat, se tăvăleşte iarăşi în noroiul de la început. Aceştia - după cum spune Sfinţitul Augustin - nu retează păcatul, ci amînă aceasta pentru altă dată. Ei se mărturisesc doar din obişnuinţă, aşa, pentru că vine - să zicem - Paştele, sau Naşterea Domnului, sau pentru că sînt în primejdie de moarte, şi nu că ar vrea cu adevărat să taie păcatul din rădăcină. Citim la *Pateric* că un părinte a văzut sufletele coborînd în iad cum cade zăpada pe pămînt în mijlocul iernii. Şi oare de ce aceasta? Nu pentru că nu se mărturisesc Creştinii, ci fiindcă nu se mărturisesc bine, cu hotărîrea de a nu mai păcătui; fiindcă nu-şi sfîşie inima cu o durere adevărată, pentru o îndreptare hotărîtă, ci îşi sfîşie numai veşmintele, după cuvîntul Proorocului, cu o mincinoasă şi prefăcută durere. ,,Sfîşiaţi inimile, şi nu hainele voastre!” (Ioil 2:13).

Şi ce-ţi va fi ţie de folos, frate al meu, dacă spui doar: Am păcătuit, mă pocăiesc! Un asemenea ,,am păcătuit” a spus şi Saul (I Împăraţi 15:24), a spus şi Iuda (Matei 27:4), dar nu le-a folosit. De aceea, şi marele Vasile spune că nu se foloseşte de pe urma mărturisirii şi nu se mărturiseşte nicidecum acela care spune numai ,,am păcătuit”, dar stăruie iarăşi în păcat şi nu-l urăşte. Şi spune că nu trage nici un folos de pe urma nedreptăţilor pe care i le-a iertat duhovnicul, dacă el iarăşi săvîrşeşte nedreptăţi, ,,fiindcă nu se mărturiseşte cu adevărat cel ce zice «am păcătuit», şi pe urmă stăruie în păcat, ci acela care, după cuvîntul Psalmului, şi-a aflat păcatul său şi l-a urît. Căci ce folos este pentru bolnav îngrijirea doctorului, dacă el face mereu lucruri primejdioase pentru viaţă? Tot aşa este şi cel ce încă face păcate, nu are nici un folos de pe urma păcatelor iertate de duhovnic” (într-o tîlcuire de către Nichita a Psalmului 35). Întreaga ta pocăinţă înseamnă să te hotărăşti să-ţi schimbi viaţa. Să nu spui: Dacă am să pot, am să mă îndrept! – sau: Am voit să nu păcătuiesc! Ci aşa să spui: Hotărăsc să mă îndrept! Vreau de astăzi - cu voinţă puternică, neschimbată şi hotărîtă - să nu mai păcătuiesc, după cum nu vreau să beau vreodată un pahar cu otravă, după cum nu vreau vreodată să mă prăbuşesc într-o prăpastie şi după cum nu vreau vreodată să mă omor.” Deoarece voinţa omului nu poate să rămînă tare fără ajutor dumnezeiesc, noi ţi-am alcătuit o rugăciune prin care se arată cum să ceri de la Dumnezeu acest ajutor. Pe aceasta o vei găsi la sfîrşitul învăţăturii a şasea, pentru păzirea de sine.

Se cuvine să însemn aici că se face şi o a doua mărturisire a propriilor păcate, pentru trei pricini: 1) dacă cineva nu-şi mărturiseşte păcatele cu împrejurările şi cu pregătirea cuviincioasă, cu întristarea şi hotărîrea de a nu mai greşi şi cu împlinirea canonului; 2) dacă nu s-a îndreptat şi nu s-a canonisit cum trebuie de duhovnic; şi 3) (după Simeon al Tesalonicului, întrebarea 24) dacă - odată ce a căzut din nou în aceleaşi păcate sau într-altele, care sînt urmare a celor dintîi - spune, odată cu

păcatele din urmă, şi pe cele dintîi, socotite ca nişte rădăcini şi pricini ale celor din urmă, sau pentru o mai mare zdrobire a inimii şi smerenie.

Scris este în cartea ce se cheamă ,,Învăţătură pentru cel ce se pocăieşte", că este un lucru foarte folositor dacă îşi face cineva şi o mărturisire cuprinzătoare şi de obşte a tuturor păcatelor pe care le-a săvîrşit în întreaga sa viaţă, după cum fac cei ce vor să se preoţească şi cei ce sînt în primejdie de moarte, măcar o dată pe an şi mai ales, dacă se întîmplă să mergi la un nou duhovnic. Deoarece, prin mijlocirea acestei cuprinzătoare mărturisiri, se strîng laolaltă toate păcatele, ca nişte rîuri, şi alcătuiesc o mare întinsă, sau sînt ca nişte munţi deasupra altor munţi, încît par că ajung pînă la cer, cum spune Ezdra: ,,Şi greşelile noastre s-au ridicat pînă la cer" (Ezdra, 9:6). Iar cel ce se mărturiseşte, văzîndu-le pe acestea dintr-o singură privire îngrămădite laolaltă, capătă o mai mare ruşinare, o suferinţă mai mare, o mai mare smerenie şi, drept urmare, se teme mai mult de dumnezeiasca dreptate, pe care a mîniat-o atîta de mult. Capătă astfel o linişte deplină în cugetul său, vestindu-i-se că păcatele i-au fost iertate, şi capătă o mare înfrînare şi piedică spre a nu mai cădea din nou.

Se cuvine ca păcătosul să primească cu bucurie canonul său. [...]

Ce este împlinirea canonului

După mărturisire, urmează a treia parte a pocăinţei, adică facerea canonului dat de duhovnic, care este o împlinire prin fapte a canonisirii, după cum o hotărăşte Gavriil al Filadelfiei, în cartea lui despre Taine. Aşadar şi tu, frate al meu păcătos, eşti dator să primeşti cu mare bucurie canonul pe care ţi-l va da duhovnicul, fie că e vorba de post, de plecări ale genunchilor, de milostenie, sau de altceva. Şi, înainte de toate, să primeşti din tot sufletul îndepărtarea de la împărtăşire, atîţia ani cît va hotărî el. Fiindcă cu această mică pedeapsă îmblînzeşti marea urgie pe care o are Dumnezeu împotriva ta. Cu acest canon trecător, scapi de canonul cel veşnic al iadului.

Pilde ale celor care s-au canonisit pentru păcatele lor

Dacă sora lui Moisi n-ar fi fost izgonită afară din tabără pe şapte zile, nu s-ar fi curăţit de lepră (Numeri 12). Dacă desfrînatul din Corint nu ar fi fost dat satanei, el nu şi-ar fi mîntuit sufletul (I Corinteni 5). Aşa şi tu, frate, dacă nu primeşti această mică pedeapsă a canonului, nici de lepra păcatului nu te vei curăţi pe deplin, nici sufletul tău nu se mîntuieşte. Neguţătorie este aceasta, iubitule, aducătoare de mult cîştig şi de mare însemnătate pentru cei înţelepţi: una dai, şi scapi de milioane; primeşti (pedepse) trecătoare, şi scapi de cele veşnice.

Împăratul David, pentru ispăşirea păcatelor sale, a fost alungat din împărăţia sa de însuşi fiul său, Avesalom. Cutreiera munţii şi văile desculţ, era ocărît şi lovit cu pietre de Şimei (2 Împăraţi 16:6-13), era dispreţuit şi defăimat de toţi. Şi tu cauţi să-L îmblînzeşti pe Dumnezeu fără nici un canon? O, om fără de minte ce eşti! Împăratul Teodosie cel

Mare a împlinit o vestită canonisire la Milan, aşa cum i-a fost hotărîtă de Sfîntul Ambrozie. Împăratul Romanos cel bătrîn, Lecapenul, din pricina jurămintelor pe care le călcase, pocăindu-se, s-a călugărit. Şi, cînd era timpul să mănînce pîine, avea (lîngă el) un băieţaş care îl lovea cu un bici peste picioare, pentru canonisire, şi-i spunea: ,,Mergi, călugăr nevrednic, la trapeză!" Alt împărat, pentru un omor pe care îl săvîrşise, a fost canonisit să suie un munte înalt, cu picioarele goale. Şi, acolo sus aflîndu-se, dezbrăcat de veşmîntul împărătesc, a ţinut un post întreg de patruzeci de zile numai cu pîine şi apă, în necurmată rugăciune şi tăcere, dormind pe pămîntul tare. Şi alţi mulţi împăraţi au îndurat cele mai aspre canonisiri pentru păcatele lor. Şi tu, păcătosule, eşti – chipurile! - mai de soi decît ei? Sau ai un trup mai de soi şi mai gingaş, şi nu primeşti un canon atît de uşor, de la duhovnicul tău, pentru păcatele tale?

Să nu te înşele cugetul zicînd că dai bani să-ţi răscumperi canonul! Împăraţii aceştia aveau bani mai mulţi decît tine şi puteau să dea milioane ca să nu capete aceste canoane. Dar aceasta nu este cu putinţă să se întîmple, chiar dacă cineva ar da o împărăţie. Fiindcă dreptatea nepărtinitoare a lui Dumnezeu nu poate fi mulţumită în alt chip decît numai dacă se pedepseşte însuşi trupul care a păcătuit. Iar de se va afla vreun duhovnic iubitor de cîştig, şi-ţi va spune să-i dai bani, că el te iartă, ia aminte şi să nu-i dai crezare, fiindcă nu poate să te ierte în asemenea chip, şi-ţi pierzi şi banii, şi rămîi şi neiertat. Sfîntul Isidor Pelusiotul scrie unui asemenea duhovnic aşa: „Duhovnicii nu pot ierta pe cei bogaţi care dau bani, căci ei nu sînt stăpîni şi domni ai iertării, sau moştenitori ai jertfelnicului dumnezeiesc, ca acei necredincioşi care ziceau: «Veniţi să moştenim altarul lui Dumnezeu!» Căci, după cum a spus Apostolul, acei care aduc jertfe pentru păcatele lor, nu pot să ierte cu a lor putere păcatele celor nepocăiţi, chiar dacă aceştia ar fi bogaţi" (epistola 1060 către Zosim). (Vezi şi la începutul capitolului IX din ,,Învăţătura către duhovnic".)

Cel ce împlineşte canonul său este fiu adevărat al Bisericii

Dacă îţi împlineşti canonul dat de duhovnicul tău, prin aceasta arăţi că într-adevăr te pocăieşti şi eşti fiu cu adevărat al lui Dumnezeu şi al Sfintei Biserici, care a hotărît această pedeapsă. Iar dacă, dimpotrivă, încalci canonul duhovnicului tău, aceasta este un semn că pocăinţa ta nu este adevărată, ci mincinoasă, un semn că nu eşti fiu adevărat al lui Dumnezeu şi al Bisericii, aşa cum grăieşte şi Pavel: ,,Răbdaţi, spre înţelepţire! Dumnezeu Se poartă cu voi ca faţă de fii, căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepseşte? Iar dacă sînteţi fără de certare, de care toţi au parte, atunci sînteţi fii nelegitimi şi nu fii adevăraţi" (Evrei 12:7-8).

Cel ce se pocăieşte se cuvine să ceară de la sine un canon mai greu

Dacă, din întîmplare, duhovnicul tău vrea să-ţi dea canon uşor, atunci tu, din dragostea pentru Dumnezeu, trebuie să-l rogi să-ţi dea canon mai greu (cum fac mulţi care se pocăiesc cu osîrdie), ca să îmblînzeşti mai vîrtos, prin acest canon vremelnic, dumnezeiasca dreptate şi să te încredinţezi mai bine că Dumnezeu te-a iertat de pedeapsa cea veşnică pe care ai fi căpătat-o pentru păcat.

Păcătosul trebuie să-şi capete canonul fie aici, în chip vremelnic, fie dincolo, pe veci

Frate, să alegi una din două: ori să primeşti aici, în chip vremelnic, canonul păcatelor tale; ori acolo, pentru vecie. Dacă-l primeşti aici, atunci scapi de cel de acolo; iar dacă nu-l primeşti aici, atunci negreşit ai să-l capeţi dincolo, dar va fi pe vecie. După cum scrie şi Gavriil al Filadelfiei, în cartea sa despre Taine ,,Cel ce nu s-a supus (canoanelor) aici trebuie să fie trimis la scaunul de judecată de dincolo, şi va da socoteală de nelegiuirile pe care le-a săvîrşit, ca unul ce a încălcat aşezămintele Sfintei Biserici."

Cel ce se pocăieşte trebuie să se îndepărteze de la Sfînta Împărtăşanie

Mai presus de toate, îţi spunem, frate, că trebuie fără greş să stai departe de Sfînta Împărtăşire atîţia ani cîţi îţi va hotărî duhovnicul, pentru că această îndepărtare este o canonisire a canonisirilor, trebuincioasă şi alcătuind adevărata ta pocăinţă. Fiindcă, dacă vei cuteza să te împărtăşeşti în aceşti ani, vei ajunge un al doilea Iuda. Şi, dacă vei sili pe duhovnic să te ierte, tu nu vei mai fi un om care se pocăieşte, ci un asupritor şi un tiran care sileşte legile dumnezeieşti şi canoanele Sfintelor Sinoade ale Bisericii şi ale Părinţilor. Pentru aceasta, dumnezeiasca Împărtăşire îţi va fi ţie nu pentru iertare, ci pentru o mai mare osîndă şi pedeapsă. Şi, ca să înţelegi mai bine acest lucru, înţelege din pilda aceasta: după cum omul care are răni pe trup merge şi le arată doctorului, şi primeşte de la el porunca cum să ia cutare doctorie pentru răni, şi să nu bea vin sau să nu mănînce cutare mîncare, pentru că altfel rănile nu i se vindecă - tot aşa şi tu, frate al meu, porţi răni nevăzute în sufletul tău, adică anumite păcate. Ai mers şi le-ai arătat duhovnicului, adică te-ai mărturisit, iar duhovnicul a hotărît să foloseşti o anumită doctorie pentru păcatele tale, canonul adică: hrană uscată, plecarea genunchilor, milostenie, rugăciuni şi celelalte. Pe lîngă acestea, ţi-a prescris să nu bei şi să nu mănînci cutare mîncare, adică să nu te împărtăşeşti cu dumnezeieştile Taine. Aşadar, dacă nu-i vei da ascultare duhovnicului (mai adevărat, Canoanelor Sfinţilor Părinţi, n. n.), rănile şi păcatele tale nu se vor vindeca, ba vor ajunge mai cumplite şi mai întinse. Dar ce zic eu că nu se vindecă? Ţi se trage încă şi moartea, sufletească şi trupească, cum spune dumnezeiescul Pavel: ,,De aceea, mulţi dintre voi sînt neputincioşi şi bolnavi, şi mulţi au murit" (I Corinteni 11:30). Adică, deoarece se împărtăşesc fiind nevrednici, unii

mor sufleteşte şi ajung neputincioşi şi bolnavi, şi mulţi dintre ei încetează din viaţă.

Dacă cineva, fiind nedumerit, ar spune că păcatul celui ce se pocăieşte se iartă prin rugăciunea de iertare a duhovnicului - şi deci de ce acestuia nu i se îngăduie să se împărtăşească cu Sfintele Taine, odată ce a fost iertat şi îndreptat? - acestuia îi răspundem în trei chipuri: 1) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, însă nu de-a dreptul, ci socotind că el va împlini canonul şi va sta departe de Sfînta Împărtăşanie (fiindcă de aceea duhovnicul, înainte de iertare, îi hotărăşte canonul şi lipsirea de Sfintele Taine); 2) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, nu însă şi pedeapsa şi certarea pentru păcat, cu alte cuvinte canonul, în care se cuprinde şi îndepărtarea de la Sfînta Împărtăşanie. Fiindcă şi păcatul lui David s-a iertat cu adevărat de Dumnezeu - cînd Natan i-a spus: ,,Domnul a ridicat păcatul tău" - dar nu s-a iertat şi pedeapsa pentru păcatul lui, fiindcă, după această iertare, el a fost izgonit din împărăţia sa de către fiul său, Avesalom, şi sabia nu s-a îndepărtat de casa lui şi alte nenumărate răutăţi a pătimit, după cum însuşi Natan i le proorocise; 3) adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, dar este nevoie ca păcătosul să fie pus la încercare şi, cu timpul, să fie întărit în harul lui Dumnezeu.

În sfîrşit, îţi spunem, frate, că acel canon pe care ţi-l va da duhovnicul (după Canoanele Sfinţilor Părinţi n. n.), trebuie să-l împlineşti cît mai repede cu putinţă, adică cîtă vreme te afli în harul lui Dumnezeu, şi să nu amîni, fiindcă nu ştii ce ţi se va întîmpla mîine: ,,Că nu ştii la ce poate da naştere ziua de mîine" (Pildele lui Solomon 27:1). [...]

Cum să se păzească păcătosul după mărturisire

Iar după ce te-ai mărturisit şi ţi-ai primit canonul de la duhovnicul tău, pentru ca să te păzeşti să nu cazi din nou în acelaşi păcat sau în altele, foloseşte-te de aceste cinci povăţuiri, ca de nişte leacuri care să te păzească:

Întîia păzire: aducerea aminte de păcatele făcute. Să nu uiţi, ci să-ţi aminteşti pururea de păcatele pe care le-ai săvîrşit. Că aşa îţi porunceşte Dumnezeu, prin mijlocirea lui Isaia: ,,Eu sînt Acela care şterge păcatele tale şi nu Îşi mai aduce aminte de fărădelegile tale" (Isaia 43:25). Aceasta să faci, adică să-ţi aminteşti păcatele tale, nu ca să-ţi chinuieşti cugetul - îţi spune dumnezeiescul Gură de Aur, în Omilia IV la Statui - ci să-ţi pedepseşti sufletul, ca să nu mai zburde la patimi şi să nu mai cadă iarăşi în aceleaşi. Ca, prin aducerea aminte, să cunoşti marele dar ce L-ai primit de la Dumnezeu ca să-ţi ierte atît de multe păcate, după cum şi Pavel şi-a adus pururea aminte că a prigonit Biserica, pentru ca să arate cît de mare este harul lui Dumnezeu - spune Sfîntul Ioan Gură de Aur (Cuvîntul XXXVIII la I Corinteni). Unul care a scăpat dintr-o mare primejdie, cînd îşi aminteşte ce a păţit, tremură şi

se înfricoşează, şi frica aceasta îl face să nu mai cadă iarăşi în aceeaşi prăpastie. Aşa şi David, după ce i-au fost iertate păcatele, întotdeauna şi le amintea şi le avea înaintea ochilor lui. De aceea şi zice: ,,Şi păcatul meu înaintea mea este pururea" (Psalmul 50:4).

Dacă voieşti - îţi spune Sfinţitul Augustin - să-Şi întoarcă Dumnezeu faţa Sa de la păcatele tale, trebuie ca tu să le ai pururea înaintea ta, să le priveşti şi să plîngi pentru ele. Dacă tu vei scrie şi îţi vei aminti de păcatele tale, dumnezeiescul Gură de Aur te încredinţează că Dumnezeu le va şterge şi ţi le va ierta. Iar dacă tu le vei şterge de unde le-ai scris şi le vei uita, atunci le va scrie Dumnezeu şi-Şi va aminti de ele. Şi iarăşi spune acelaşi: ,,Căci nu este nici un alt leac pentru iertarea păcatelor precum neîncetata aducere aminte şi necurmata lor osîndire". (Cuvîntul II cum că spre folos este că prooroctiile nu sînt limpezi).

Sfîntul Marcu Pustnicul te sfătuieşte însă ca, atunci cînd îţi mărturiseşti lui Dumnezeu păcatele tale, să nu-ţi aminteşti de ele după felul lor, deci să nu-ţi aminteşti împrejurările şi feţele oamenilor cu care ai păcătuit. Deoarece, fiind tu încă împătimit şi iubitor de plăceri, s-ar putea să pofteşti iarăşi la ele şi să te tulburi; sau, aducîndu-ţi aminte cu durere de ele după chipul lor, să cazi în deznădejde. Mai cu seamă să te fereşti cînd este vorba de păcatele trupeşti şi murdare pe care le-ai săvîrşit: deci să nu-ţi aduci în minte împrejurările şi oamenii cu care ai păcătuit, fiindcă îţi întinezi mintea. Să-ţi aminteşti doar că eşti păcătos şi că ai săvîrşit multe păcate cu care ai mîniat pe Dumnezeu.

A doua păzire: să fugi de pricinile păcatului. A doua păzire foloseşte-o ca să fugi de pricinile păcatului, fiindcă aceleaşi pricini aduc întotdeauna şi aceleaşi urmări. Fugi dar, frate, de priveliştile cele rele, de vorbirea şi întovărăşirea cu cei fără de rînduială şi, mai cu seamă, să fugi de vorbirea şi prietenia cu oamenii aceia cu care ai păcătuit trupeşte. Fiindcă, una din două: sau tu trebuie să fugi de ei, sau ei trebuie să se îndepărteze de tine şi să-i alungi, dacă-i ai în casă la tine, fie că este slujnică, fie că este argat, fie că este unul din prietenii tăi. Căci despre aceştia a vorbit Domnul: ,,Iar dacă ochiul tău cel drept te sminteşte, scoate-l şi aruncă-l de la tine, căci mai de folos îţi este să piară unul din mădularele tale, decît tot trupul tău să fie aruncat în gheena" (Matei 5:29). Să nu te încrezi niciodată în tine, zicînd: Eu pot să mă întovărăşesc cu oameni vătămători şi să nu mă vatăm! Înşelător este gîndul acesta, fiindcă scris este: ,,Nu te încrede în duşmanul tău niciodată" (Isus Sirah 12:12). Şi unii dascăli sînt de părere că acel prea-înţelept Iosif, dacă n-ar fi fugit din iatacul stăpînei sale, de bună seamă ar fi căzut în păcat. Cine se teme de primejdie nu va cădea într-însa, dar cine o îndrăgeşte, acela va cădea: ,,Cel ce iubeşte primejdia, va cădea într-însa" (Isus Sirah 3:25). De aceea spune şi dumnezeiescul Gură de Aur: ,,Cel ce nu fuge departe de păcate, ci merge aproape de ele, cu frică va trăi şi de multe ori va cădea într-însele" (Cuvîntul XV la statui).

A treia pązire: mărturisirea deasă aduce cinci lucruri bune. De a treia pązire foloseşte-te, spovedindu-te des, aşa încît, dacă este cu putinţă, să alergi îndată la duhovnic ori de cîte ori vei săvîrşi un păcat cît de mic, care se iartă, nu doar cînd vei săvîrşi un păcat mare şi de moarte. Fiindcă, după cum rănile care sînt arătate doctorului nu se măresc, tot aşa şi păcatele mici, cînd sînt mărturisite, nu sporesc, după cuvîntul Scărarului: ,,Vînătăile care sînt date la iveală nu se vor înrăutăţi, ci se vor tămădui" (Cuvîntul IV pentru ascultare).

Berzele au un obicei foarte înţelept: cînd li se strică cuibul, nu se mai duc acolo. Aşa fac şi diavolii: fug de cel ce se spovedeşte des, fiindcă, prin mărturisirea deasă, îşi pierd cuiburile şi mrejele lor, după cum i-au spus dracii unui călugăr îmbunătăţit, că ei nu au mijloace şi nici putere împotriva cui se spovedeşte des. Şi, pe lîngă aceasta, au mai spus că, atîta timp cît omul se află nespovedit, toate mădularele lui sînt ca şi legate de păcat şi nu se pot mişca spre a face binele; dar, cînd se va spovedi, numaidecît ele sînt dezlegate. Şi pentru ce altceva nu s-a scăldat Neeman Sirianul o singură dată în Iordan, ci de şapte ori, decît pentru a ne învăţa pe toţi - mici şi mari, patriarhi şi arhierei, duhovnici şi preoţi - să ne spovedim de şapte ori, adică des, cît mai des cu putinţă (pentru că numărul şapte înseamnă, în dumnezeiasca *Scriptură*, „de multe ori"). Şi ne mai învaţă să ne scăldăm în apele pocăinţei, al cărei chip fusese Iordanul, pentru că într-însul boteza înainte-mergătorul ,,botezul pocăinţei, întru iertarea păcatelor" (Marcu 1:4). [...]

Întîiul folos al mărturisirii dese: după cum copacii care se răsădesc des nu pot să prindă rădăcini adînci în pămînt, tot aşa şi deasa mărturisire nu lasă obiceiurile şi deprinderile rele ale păcatului să capete rădăcini adînci în inima celui ce se spovedeşte des. Sau - mai bine zis - după cum un copac bătrîn şi mare nu poate fi doborît dintr-o singură lovitură, tot aşa, un obicei şi o deprindere veche şi rea nu se poate dezrădăcina şi nimici cu totul doar cu o singură suferinţă a inimii (şi aceea, poate, nedesăvîrşită) pe care a arătat-o la spovedanie cel ce se pocăieşte, cu toate că păcatul lui a fost iertat prin rugăciunea de iertăciune a duhovnicului.

Al doilea folos al mărturisirii dese: cine se spovedeşte des are mare uşurinţă în a-şi cerceta cu amănunţime cugetul şi a-şi afla numărul păcatelor sale, deoarece, uşurîndu-se neîncetat de mulţimea păcatelor prin deasa mărturisire, acestea rămîn tot mai puţine. Pentru aceasta poate şi el să le găsească mai lesne şi să şi le amintească. Iar cel care nu se mărturiseşte des, datorită numărului mare de păcate care se îngrămădesc asupra lui, nu poate nici să le afle cu amănunţime, şi nici să şi le amintească; ci, de multe ori, uită multele şi grelele păcate ale sale care, dacă rămîn nemărturisite, rămîn prin urmare şi neiertate. Pentru aceea, diavolul are să i le amintească în ceasul morţii sale, şi atît

de mult îl va strîmtora, încît îl vor trece sudorile morţii şi va plînge cu amar, sărmanul, dar fără nici un folos, fiindcă atunci nu mai poate să le mărturisească.

Al treilea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturiseşte des, chiar de va săvîrşi vreodată un păcat de moarte, îndată însă, după ce s-a mărturisit, intră în harul lui Dumnezeu, şi cîte fapte bune va face, îl vor învrednici de viaţa cea veşnică. Iar cel ce nu se mărturiseşte des, dacă - să zicem - săvîrşeşte şi el acelaşi păcat de moarte, şi nu aleargă neîntîrziat să se spovedească, cîtă vreme rămîne nespovedit, nu numai că este lipsit de harul lui Dumnezeu, dar şi lucrurile bune pe care le face de la sine - posturi, privegheri, metanii mari şi altele asemenea - nu-i sînt vrednice pentru a-i cîştiga plată şi viaţă veşnică, pentru că sînt lipsite de harul lui Dumnezeu, care este începutul şi temelia tuturor faptelor care duc la mîntuire. (Vezi şi capitolul X al ,,Învăţăturii către duhovnic”.)

Al patrulea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturiseşte des este mai încredinţat că moartea îl va afla în harul lui Dumnezeu şi că astfel va fi mîntuit. Şi diavolul - care este pururea obişnuit să meargă la morţi, nu numai la moartea păcătoşilor, dar şi la cea a sfinţilor (cum spune marele Vasile în tîlcuirea Psalmului 7) şi încă şi la aceea a Domnului, potrivit cu cuvîntul: ,,Vine stăpînitorul acestei lumi, şi el nu are nimic în Mine” (Ioan 14:30) - diavolul, zic, care merge la morţile oamenilor, să vadă dacă va găsi ceva, va merge şi la acesta, dar nu va afla nimic din ale sale, fiindcă acesta i-a luat-o înainte prin spovedanie, şi socotelile lui sînt limpezi şi catastifele lui sînt bine cumpănite, datorită desei mărturisiri. Iar cel ce nu se spovedeşte des este foarte cu putinţă să moară nespovedit, şi astfel să fie pierdut pe vecie, deoarece cade iarăşi cu uşurinţă în păcat, şi nu se spovedeşte, iar moartea vine pe neaşteptate.

Al cincilea folos al mărturisirii dese: al cincilea folos pe care îl pricinuieşte deasa mărturisire este că îi împiedică şi-i înfrînează pe oameni de la păcat. Fiindcă cel ce se mărturiseşte des, cînd îşi aminteşte că peste puţine zile are să se spovedească, chiar dacă îşi are gîndul la păcat, se opreşte numaidecît, socotind ruşinea pe care o va simţi cînd se va mărturisi şi dojana pe care o va auzi de la duhovnic. Pentru aceasta a scris şi Sfîntul Ioan Scărarul: ,,Nimic nu dă diavolilor şi gîndurilor (vinovate) atîta putere asupra noastră, cît faptul de a le lăsa pe acestea nemărturisite, şi să fie hrănite în inimă.” Şi iarăşi: ,,Sufletul care înţelege mărturisirea este oprit ca de un frîu să nu mai păcătuiască, fiindcă pe cele nemărturisite le săvîrşim fără frică, ca şi cum am fi în întuneric” (Cuvîntul IV). De aceea, acelaşi sfînt grăieşte pentru fraţii acelei minunate chinovii pe care o înfăţişează, că aveau cîte o tăbliţă atîrnată de cingătoare, pe care îşi scriau gîndurile în fiecare zi, şi le

spuneau prin spovedanie la acel mare stareţ.

Aşadar, frate al meu păcătos, aflînd de acestea, mergi mai des la sfinţita Mărturisire, căci cu cît mai des mergi la această baie, cu atît mai spornic te vei curăţa. Nu amîna timpul potrivit zicînd: Să fac acest lucru, şi pe urmă merg să mă spovedesc! - fiindcă Dumnezeu, deşi de multe ori Se arată îndelung răbdător, totdeauna soseşte la timp. ,,Să nu zici: Am păcătuit, şi ce mi s-a făcut mie? Că Domnul este îndelung-răbdător. Că mila şi mînia de la El sînt, şi peste cei păcătoşi se va odihni mînia Lui" (Iius Sirah 5:4, 7). Adu-ţi aminte mereu de Samson, care, deşi de trei ori a izbutit să-şi rupă legăturile cu care îl legaseră cei de alt neam, a patra oară n-a mai izbutit să le rupă şi să scape. ,,Voi face ca mai înainte, şi mă voi scăpa de ei. Dar nu ştia că Domnul Se depărtase de el" (Judecători 16:20). Aşa şi tu, frate, cu toate că o dată, şi de două ori şi de trei ori păcătuind şi zăbovind să te îndrepţi şi să te spovedeşti, mai tîrziu, cu mila Domnului te-ai învrednicit să te spovedeşti şi să te îndrepţi, dacă şi a patra oară păcătuind amîni vremea potrivită pentru mărturisire, poate că nu te vei mai învrednici de ea, ci vei muri nespovedit şi neîndreptat. Care lucru să dea Domnul să nu se întîmple niciodată vreunui Creştin.

A patra păzire: aducerea aminte a lucrurilor celor de apoi. Foloseşte cea de a patra păzire, frate, ca să-ţi aminteşti de cele de la sfîrşitul vieţii tale, adică să cugeţi necontenit la moartea ta, la înfricoşata Judecată a lui Dumnezeu, la pedeapsa cea veşnică şi la veşnica desfătare a Raiului. Fiindcă aducerea aminte şi teama de acestea patru se face întru tine ca un frîu puternic, care nu te lasă să păcătuieşti. După cum grăieşte Duhul Sfînt, prin Isus Sirah: ,,În tot ce faci, adu-ţi aminte de sfîrşitul tău, şi nu vei păcătui niciodată" (Sirah 7:38). Aşadar, atunci cînd gîndul cel viclean şi diavolul, ca şi patimile tale, se luptă cu tine şi te îndeamnă să păcătuieşti fă aşa: întîi, pune în faţa ta moartea şi cugetă că însuşi acest trup al tău - care acum pofteşte să curvească, sau să ucidă, sau să fure sau să săvîrşească vreun alt păcat - va muri şi îşi va pierde frumuseţea, sănătatea, grăsimea şi toate puterile lui, şi o să ajungă un hoit, slut, fără chip, fără frumuseţe, fără suflet. Gîndeşte-te că acesta are să fie înmormîntat într-un mormînt prea-întunecat, şi acolo are să se risipească şi o să ajungă hrană viermilor, împuţiciune, putreziciune şi pulbere. Adu-ţi aminte cîtă spaimă, cîtă durere, cîtă groază vei încerca atunci cînd sufletul se va despărţi de trup, cînd îţi vor sta în preajmă diavolii, ca să te răpească, şi nimeni nu se va afla să te ajute. Să iei aminte că acelaşi lucru are să se întîmple şi acelui ins cu care doreşti să săvîrşeşti păcatul. Fiindcă acest trup, pe care acum tu îl iubeşti şi-l pofteşti atît de mult, peste puţin are să se facă după moarte deopotrivă: un hoit nefericit, putreziciune, hrană viermilor şi împuţiciune. Şi, mai presus de toate acestea, aminteşte-ţi că însăşi moartea este ca un hoţ care vine pe neaşteptate, încît nu ştii niciodată cînd vine la tine. Se poate să vină în această zi, în acest ceas, în această

clipă, şi tu, care te simţeai bine ziua, să nu apuci să mai vezi seara, şi tu, care ai ajuns pînă seara, să nu mai apuci a doua zi, după cum a grăit Domnul: ,,Drept aceea, privegheaţi, că nu ştiţi ziua, nici ceasul cînd vine Fiul Omului” (Matei 25:13). Trage învăţătură din acestea, frate al meu, şi spune aşa în sinea ta: Dacă eu am să mor, şi poate de o moarte năprasnică, ce am să ajung, nefericitul de mine? Ce-mi va folosi atunci m-am bucurat de toate plăcerile lumii? Ce voi cîştiga dacă săvîrşesc acest păcat? Ce-mi va rămîne dacă voi făptui această ticăloşie? Mergi înapoia mea, satano, şi tu, gînd viclean! Nu vreau să te ascult, şi să cad în păcat!

În al doilea rînd, dacă vrei să nu păcătuieşti, pune-ţi în faţă ziua înfricoşată a Judecăţii şi adu-ţi aminte de toate cele ce se vor întîmpla atunci, adică cum cerul se va înfăşura ca o hîrtie, cum stelele vor cădea din cer, cum soarele şi luna se vor întuneca, munţii şi colinele se vor topi ca ceara, marea se va înspăimînta şi va scădea, stihiile vor arde, pămîntul se va cutremura, mormintele se vor deschide şi vor învia toţi oamenii, de la Adam pînă la sfîrşitul lumii, ca să se înfăţişeze înaintea înfricoşatului Judecător. Cum, de frică, se vor clinti pînă şi Îngerii din cer; cum au să se deschidă catastifele şi cum are să fie judecat fiecare, urmînd să dea socoteală în amănunt pentru faptele rele pe care le-a săvîrşit şi pentru gîndurile rele pe care le-a gîndit. Aşadar, păcătosule, aşa să-i zici gîndului tău: Dacă eu am să păcătuiesc acum, ce am să fac atunci, în ziua şi în ceasul acela înfricoşat? Cum mă voi apăra pentru acest păcat, faţă de acel judecător nemitarnic şi nepărtinitor? Ah, cîtă teamă şi cutremur voi încerca, nenorocitul de mine! Vai! Vai! Cum voi putea să mă ţin pe picioare? - cînd voi auzi hotărîrea aceea cutremurătoare: ,,Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, cel pregătit pentru diavol şi pentru Îngerii lui!” Vai! Vai! Cîtă ruşine voi încerca atunci cînd voi sta gol, dat în vileag înaintea a toată acea adunare a întregii lumi: a Îngerilor, a Sfinţilor, a Drepţilor, a păcătoşilor şi a toată omenirea! Desigur, neputînd să îndur acea necinstire şi ruşine, necuprinsă cu mintea, am să grăiesc munţilor şi măgurilor să se prăbuşească şi să mă zdrobească, ca să nu mă mai arăt în ochii oamenilor şi ca să scap de urgia unui asemenea înfricoşat Judecător, ,,strigînd munţilor şi stîncilor: Cădeţi peste noi şi ne ascundeţi de faţa Celui ce şade pe tron şi de mînia Mielului! (Apocalipsa 6:16).

De voieşti să nu păcătuieşti, frate al meu, pune înaintea ta toate felurile înfricoşate de pedeapsă pe care le-a aflat dreptatea lui Dumnezeu ca să pedepsească păcatul, adică necurmata lipsire de Dumnezeu, întunericul cel mai din afară, focul cel nestins, viermele cel neadormit, străfundul cel prea rece, plînsul cel nemîngîiat, scrîşnirea dinţilor şi celelalte cazne nenumărate şi felurite. Şi, mai presus de toate, că te vei găsi pururea întovărăşit cu înşişi acei diavoli, duşmanii tăi, pe care îi urăşti atît de mult, pentru că ţi-au pricinuit atîtea suferinţe. Lucru care este mai cumplit decît celelalte feluri de pedeapsă - potrivit cu

Sfîntul Maxim. Căci - în cuvîntul de sfătuire către Gheorghe, Eparhul Africii - acesta spune următoarele: ,,Şi, ceea ce este mai jalnic între toate şi mai greu de spus cu adevărat - lucru pe care nu pot măcar să-l grăiesc, cu atît mai mult să-l îndur (izbăveşte-ne, Hristoase, şi scapă-ne de această durere!): despărţirea de Dumnezeu şi de Sfintele Sale Puteri, şi vieţuirea laolaltă cu diavolul şi dracii săi vicleni, care va ţine o veşnicie! Şi cea mai grea şi mai cumplită dintre pedepse este să stea de-a pururi împreună cei ce urăsc cu cei ce sînt urîţi." Apoi, ţine minte că toate aceste suferinţe vor fi pedeapsă păcătoşilor nu pentru o sută de mii de ani, nu pentru o mie de milioane de ani, ci în vecii vecilor, fără nădejdea că li se va mai pune capăt vreodată.

Aşadar, aşa să-ţi vorbeşti în tine însuţi: Dacă eu nu pot să rabd durerea pricinuită de un os al meu cînd iese din locul lui, cum voi răbda, nefericitul de mine, îndepărtarea veşnică de Dumnezeu, Care este tot ce e mai lăuntric în fiinţa mea? Dacă eu nu pot îndura să fiu aruncat doar pentru un ceas într-un cuptor, chiar dacă mai înainte m-aş fi bucurat de toate plăcerile lumii, cum voi suferi să mă aflu pe vecie în cuptorul acela al focului nestins? Blestemat să fii, păcatule, care mă stînjeneşti! Nu, nu te voi săvîrşi! Şi cum, pentru o singură şi măruntă plăcere, să dobîndesc o veşnicie de suferinţe şi să plîng nemîngîiat, ca un smintit, precum acel Ionatan: ,,Doar am gustat puţină miere cu vîrful toiagului pe care îl aveam în mînă, şi, iată, trebuie să mor!" (I Împăraţi 14:43).

A cincea păzire: cunoaşterea păcatului. Foloseşte, frate, şi a cincea păzire, cunoscînd bine ce lucru rău este păcatul, şi mai ales cel de moarte. Toţi oamenii săvîrşesc păcatul fiindcă nu ştiu cît de mare rău este. De aceea, în multe părţi ale dumnezeieştii *Scripturi*, păcătoşii se numesc „nesocotiţi" şi „neştiutori". Avînd în vedere acestea, noi aici îţi vom da (putinţa) să cunoşti răutatea păcatului, nu în deplinătatea lui - fiindcă nici o minte nu poate să-l înţeleagă pe deplin: ,,Greşelile, cine le va pricepe?" (Psalmul 18:13), ci numai cît este cu putinţă: 1) din păcatul însuşi, 2) din împrejurările lui, 3) după pedeapsa pe care a primit-o de la Dumnezeu.

1) Cunoaşterea păcatului din el însuşi. Păcatul, prin el însuşi, este un rău nemărginit, fiindcă este o ocară faţă de Dumnezeu cel nemărginit şi o defăimare a nemărginitei Sale bunătăţi şi măreţii. Deoarece atunci cînd tu ai să săvîrşeşti - să zicem - un omor, sau curvie, sau furtişag, sau vreun alt păcat, gîndeşte-te că Dumnezeu stă de-o parte a ta şi diavolul de cealaltă parte. Dumnezeu îţi spune: Omule, să nu faci acest păcat, fiindcă este ceva împotriva legii Mele; fiindcă, dacă nu-l vei face, vei cîştiga un Rai veşnic, iar dacă îl vei face, vei dobîndi o pedeapsă veşnică! Iar diavolul îţi spune: Săvîrşeşte acest păcat, şi nu mai ţine seama nici de ocara pe care acesta o aduce lui Dumnezeu, nici de pedeapsa pe care o vei căpăta pe urmă! Ştii ce faci dacă vei asculta de diavol şi vei săvîrşi acel păcat? Aduci ocară lui Dumnezeu, dispreţuieşti legea Sa, înjoseşti măreţia şi bunătatea Sa. Dacă nu cu vorba, însă cu

fapta se vede că-I spui cuvintele: ,,...depărtează-Te de la mine, că nu voiesc să cunosc căile Tale!" (Iov 21:14). Şi: Mie nu-mi pasă de Tine, eu nu doresc Raiul Tău, nu pun preţ pe pedeapsa Ta, nu mă tem de urgia Ta, nu Te cunosc drept Stăpîn al meu! Pentru aceasta nu vreau să ascult glasul şi porunca Ta! Astfel, te asemeni şi tu cu încăpăţînatul Faraon, care spunea: ,,Cine este acela, Domnul, ca să-I ascult glasul? Nu cunosc pe Domnul!" (Ieşirea 5:2). [...]

2) Cunoaşterea păcatului după împrejurările care îl însoţesc. Am arătat, în culori întunecate, cît de mare este răutatea păcatului, privit în el însuşi. Acum, îţi vom arăta răutatea lui şi după împrejurările care îl însoţesc.

Cea dintîi împrejurare a păcatului. Cea dintîi împrejurare a păcatului eşti tu însuţi, care îl săvîrşeşti. Fiindcă cine eşti tu, cel care te împotriveşti măreţiei atît de nemărginite a Ziditorului tău? Un vierme nevrednic al pămîntului, puţintel lut, precum spune Isaia: ,,Tu eşti Tatăl nostru, noi sîntem lutul" (64:7). Un om care, nu numai că ai începătura din pămînt şi în pămînt ai să te risipeşti, dar şi un om dăruit de Dumnezeu cu nespus de multe binefaceri, zidit de puterea şi înţelepciunea Lui cea nemărginită, ocrotit de nemărginita Lui pronie, răscumpărat cu nenumăratele Lui suferinţe şi dureri, înfiat prin botezul Lui, părtaş al Tainelor Sale, adăpat cu sîngele Lui, hrănit cu trupul Lui. Şi, un asemenea om să păcătuiască?! O..., înfricoşată privelişte! Să păcătuiască un barbar, un păgîn, un închinător la idoli, se poate răbda - ,,de m-ar fi ocărît vrăjmaşul, aş fi răbdat" (Psalmul 54:12) - dar să păcătuiască un Creştin - care s-a împărtăşit din Duhul lui Dumnezeu, care luptă sub steagul şi în oastea lui Iisus Hristos, care este casnic al Lui, care s-a bucurat de atîtea ori de darurile Lui, care Îi datorează întreaga sa fiinţă - aceasta nu se mai poate răbda: ,,iar tu, omule asemenea mie, căpetenia mea şi cunoscutul Meu, care împreună cu Mine te-ai îndulcit de mîncări..." (Psalmul 54:14, 15). [...]

A doua împrejurare a păcatului. A doua împrejurare a păcatului este pricina pentru care tu, păcătosule, păcătuieşti. Şi oare te încumeţi tu să săvîrşeşti păcatul pentru vreo mare nevoie a ta: ca să-ţi păstrezi viaţa, ca să dobîndeşti slavă, sau bogăţie, sau o împărăţie? Nu! Ci îl săvîrşeşti pentru puţină linte, ca Esau; ca să mănînci puţină miere, ca Ionatan, sau ca să dobîndeşti puţin orz sau o bucată de pîine. ,,Voi Mă necinstiţi înaintea poporului Meu pentru o mînă de orz şi pentru o bucată de pîine" - aşa se plînge Dumnezeu prin Iezechiel (13:19). Tu te lepezi de multe ori de harul Lui, încalci legea Lui, dispreţuieşti binefacerile Lui. Pentru ce? Pentru o plăcere greţoasă, pentru un cîştig de nimic, pentru o deşartă nălucire a ta, pentru un nimic. Iată pînă la ce grozăvie ajunge răutatea inimii tale, omule! Pentru care, cu jale strigă Iisus: ,,M-au urît pe nedrept!" (Ioan l5:25). Ah! Pentru o singură asemenea defăimare a ta, oare nu trebuie cerul să verse din nou peste tine focul şi pucioasa Sodomitenilor, ca să te mistuie? Nu trebuie să se deschidă deodată pămîntul sub picioarele tale şi să te înghită de viu, ca pe Datan şi

Aviron?

A treia împrejurare a păcatului. A treia împrejurare a păcatului este locul în care îl săvîrşeşti, frate. Ah! Şi, de ai fi ocărît pe Dumnezeu într-un loc în care El să nu vadă această ocară, treacă-meargă! Dar, dacă Dumnezeu cuprinde toate locurile, ca Unul ce se află pretutindeni şi deasupra a toate, cum se poate găsi vreodată un asemenea loc? În faţa Lui deci, înaintea feţei Lui păcătuieşti, păcătosule, chiar în faţa ochilor Lui, şi te arăţi ca şi cum I-ai spune: ,,Cu toate că eşti de faţă, cu toate că vezi şi auzi fiecare gînd, şi cuvînt şi faptă a mea, cu toate că ochii Tăi cei luminoşi privesc cu ură la răutate, eu totuşi o voi săvîrşi! Dacă o vezi şi dacă nu-Ţi place, puţin îmi pasă de asta! Îmi este de ajuns dacă nu mă văd ochii oamenilor; dacă mă văd ochii Tăi, nu mă sinchisesc! O, îndrăzneală nemaiauzită! O, obrăznicie de nespus! [...]

A patra împrejurare a păcatului. A patra împrejurare este vremea în care săvîrşeşti păcatul. Mai ales din această împrejurare se vede cît de mare este răutatea lui. Fiindcă nu-l săvîrşeşti doar atunci cînd Dumnezeu te ceartă şi te pedepseşte, ci întotdeauna: ,,... oameni care întărîtau fără încetare faţa Mea" (Isaia 65:3). Fără încetare: şi cînd îţi păzeşte fiinţa ta, şi cînd îţi dăruieşte hrană şi îmbrăcăminte; fără încetare; şi atunci cînd te apără de mii de primejdii înfricoşate, şi cînd îţi dă putere, sănătate, frumuseţe, prieteni, avuţii şi toate celelalte bunătăţi cîte le ai. Şi, ceea ce este mai greu e că, în acelaşi timp în care le primeşti pe acestea de la Dumnezeu, tu le foloseşti ca arme ca să porţi război fără încetare împotriva Însuşi Aceluia care ţi le-a dăruit. Lucru care, dacă l-ai fi făcut faţă de un împărat de pe pămînt, ar fi fost o culme a nelegiuirii şi nerecunoştinţei. Despre o asemenea lipsă de recunoştinţă a ta ar fi vorbit toate istoriile lumii şi toţi oamenii s-ar fi ruşinat că sînt de o fire cu tine.

A cincea împrejurare a păcatului. A cincea împrejurare a păcatului de moarte o alcătuiesc înspăimîntătoarele răutăţi şi urmări pe care ţi le pricinuieşte. Şapte sînt capetele balaurului celui otrăvitor:

Întîia răutate a păcatului. Întîia răutate a păcatului este lipsirea de harul lui Dumnezeu, care este un mărgăritar de un atît de mare preţ, încît Domnul Şi-a cheltuit tot sîngele Său ca să-l răscumpere pentru tine, şi pe care tu, nenorocitule, îl schimbi cu un nimic, făcînd ceva mai nechibzuit decît un prunc care schimbă un diamant pe o singură nucă. Fără acest har, sufletul tău, frate, rămîne atît de urît, încît este cu neputinţă să-l privească cineva aşa cum este şi să nu moară. [...]

A doua răutate a păcatului. A doua răutate a păcatului de moarte, păcătosule, este că-ţi lipseşte sufletul tău de dumnezeiasca înfiere, care este un însemnat dar şi o harismă atît de înaltă, încît face ca Duhul Sfînt să locuiască în tine cu o înfiinţare şi o lucrare osebită, alta decît în toate celelalte locuri. Ea te face fiu al lui Dumnezeu şi moştenitor al împărăţiei Lui, aşa încît cea mai măruntă faptă a ta este de un preţ atît de mare cît este şi întreg raiul. Dar, îndată ce pierzi un asemenea dar, ce ajungi? Vai! Fiu al diavolului, asemenea cu el din pricina păcatului, după cum şi

fiul se aseamănă cu tatăl său, potrivit cu firea: ,,voi sînteţi din tatăl vostru, diavolul” (Ioan 8:44).

A treia răutate a păcatului. A treia răutate a păcatului este că te lipseşte, frate, de moştenirea veşnică a raiului - cum am mai spus - pe care Tatăl tău cel ceresc o avea pregătită să ţi-o dea. Şi cine poate spune cîtă cinstire primeşte de la toţi un fiu întîi-născut şi moştenitor al unui împărat? Cît este pizmuit de toţi, cît îl fericesc toţi? Nimeni, desigur! Tot aşa, dimpotrivă, nimeni nu poate spune cît este de nebun, cît este de batjocorit de toţi unul care şi-ar vinde acest drept al său de nepreţuit, cum şi-a vîndut Esau dreptul de întîi-născut pentru puţină linte. [...]

A patra răutate a păcatului. A patra răutate pe care o face păcatul, iubitule, este că te lipseşte de toate plăţile tuturor faptelor bune pe care le-ai săvîrşit. De pildă: de ai fi dus o viaţă aspră vreme de şaizeci de ani împliniţi, rămînînd despuiat şi ars vara de arşiţa soarelui, iar iarna îngheţat de frig, precum Onufrie şi Petru de la Sfîntul Munte; dacă ai fi purtat pe grumazul tău un lanţ de fier, vreme de douăzeci de ani, ca Sfîntul Eusebiu; dacă ai fi locuit într-un mormînt paisprezece ani, precum Cuviosul Iacov; dacă ai fi stat patruzeci de ani deasupra unui stîlp, ca Sfîntul Simeon Stîlpnicul; de ai fi adus la credinţă mai multe neamuri decît Apostolii, de ai fi primit mai multe descoperiri decît Proorocii; de ai fi vărsat mai mult sînge decît toţi mucenicii, dar, după acestea, ai fi săvîrşit un singur păcat de moarte, din pricina acestuia pierzi îndată acele fapte bune ale tale de mai înainte şi răsplata lor şi, murind în păcat, nu te vei folosi cu nimic de pe urma atîtor nevoinţe. Aşa hotărăşte Însuşi Dumnezeu pentru dreptul care păcătuieşte, că nu se vor aminti faptele lui cele drepte: ,,atunci nu se va mai pomeni toată dreptatea lui” (Iezechiel 33:13). [...]

A cincea răutate a păcatului. A cincea răutate pe care o pricinuieşte păcatul este că te lipseşte, frate, de ajutoarele cele mai alese ale lui Dumnezeu, fiindcă, după cum o mamă iubitoare îndrăgeşte şi poartă din inimă pururea de grijă copilului ei, aşa şi Dumnezeu poartă de grijă sufletului tău, cînd eşti fără de păcat de moarte: ,,După cum mama îşi mîngîie fiul ei, şi Eu vă voi mîngîia pe voi” (Isaia 65:13). El îl ajută, îl chiverniseşte, îl ţine în braţele Sale, îi îndulceşte inima, îi luminează mintea, îi încălzeşte voinţa şi-i dă o putere lucrătoare, ca să-şi făurească mîntuirea cu uşurinţă. Însă, după ce tu păcătuieşti de moarte, cu toate că nu te părăseşte cu totul, Dumnezeu nu mai răspîndeşte totuşi în sufletul tău înrîuririle şi ajutoarele cele dinainte ale harului Său. Aşa că, lipsindu-te de asemenea ajutoare, şi mîntuirea ta ţi se face mai anevoioasă, fiindcă partea mai înaltă a sufletului tău se face neputincioasă, iar partea cea mai de jos, supusă patimilor, se întăreşte şi biruie. Şi astfel, căzînd dintr-un păcat într-altul, nimereşti la sfîrşit într-o prăpastie de nenorociri.

A şasea răutate a păcatului. A şasea răutate pe care ţi-o pricinuieşte păcatul, frate, este că te face vinovat de pedeapsa cea

veşnică, fiindcă, îndată ce păcătuieşti de moarte, numele tău se şterge din cartea vieţii şi te faci supus la acele cumplite chinuri ale iadului, ca să fii pedepsit pe vecie.

A şaptea răutate a păcatului. A şaptea răutate a păcatului este cea mai de pe urmă, care urmează morţii. Fiindcă - dacă nu nimiceşti păcatul în tine înaintea morţii tale, printr-o pocăinţă adevărată şi desăvîrşită şi printr-o îndreptare - sufletul tău cade de fapt în acele temniţe ale iadului, într-un loc de durere, într-un loc întunecos, aşteptînd pînă ce va veni învierea cea de obşte, ca să învie şi trupul tău, ca să capeţi şi împlinirea pedepsei. La toate aceste nesfîrşite nenorociri şi pagube pe care ţi le pricinuieşte păcatul cugetă şi te socoteşte pururea, frate al meu păcătos, ca să duşmăneşti din fundul inimii păcatul, ca pe un lucru aducător de moarte şi ca pe cel mai mare duşman al tău, şi altă dată să nu-l mai săvîrşeşti.

3) Cunoaşterea păcatului după cele trei pedepse pe care le-a căpătat. A rămas acum, frate, să-ţi arătăm răutatea păcatului şi după pedeapsa cea aspră cu care Dumnezeu l-a pedepsit: a) la îngeri, b) la oameni, c) în faţa lui Iisus Hristos.

a) Pedeapsa păcatului la îngeri. Numai pentru un gînd trufaş şi hotărîtor al lor, Dumnezeu a pedepsit păcatul la îngeri, prăbuşind în iad o mulţime nenumărată, neţinînd seama că erau duhuri nemateriale în firea lor, nemuritoare după fiinţa lor, mai înţelepte decît toţi oamenii, mai puternice decît toate făpturile. Şi nu a ţinut seama nici de firea lor aleasă, nici de mintea lor prea subţire, nici de cunoaşterea nematerială pe care o aveau, ci i-a osîndit cu o pedeapsă veşnică, cu cele mai crîncene cazne ale iadului, ca să ne facă să înţelegem cît de mult urăşte şi, în acelaşi timp, pedepseşte păcatul.

b) Pedeapsa păcatului la oameni. A pedepsit păcatul la oameni, fiindcă pe Adam, pe cel dintîi om, îndată după ce a călcat porunca Lui, l-a izgonit din rai şi l-a osîndit, pe el şi pe noi toţi urmaşii săi, să trăim pe acest pămînt blestemat, cu sărăcie, cu boli, cu suferinţe, cu suspine, cu nefericiri, şi în sfîrşit să înfruntăm o moarte dureroasă şi în afara firii. A pedepsit păcatul, fiindcă pe oamenii păcătoşi din vremea lui Noe i-a înecat într-un potop de apă care s-a întins peste toată lumea; fiindcă a pîrjolit Sodoma şi Gomora cu un alt şi nou potop, de pucioasă şi de foc. Şi, în sfîrşit, fiindcă i-a osîndit pe păcătoşii nepocăiţi să ardă de-a pururi în, focul iadului, pe care diavolii nu vor osteni niciodată să-i chinuie, şi Dumnezeu nu se va milostivi niciodată de nenorocirea lor, nu va asculta niciodată plînsetele lor, ci mai degrabă îi va lovi şi-i va urî în veci. [...]

c) Pedeapsa păcatului în faţa lui Iisus Hristos. A pedepsit Dumnezeu păcatul şi în faţa lui Iisus Hristos, dar cu o atît de aspră pedeapsă, încît toate pedepsele pomenite mai sus, puse alături de aceasta, par doar o umbră. Fiindcă o singură rană uşoară pe faţa Mîntuitorului Hristos, un ghimpe din spinii (cununii) Lui, o singură biciuire a Lui înseamnă o pedeapsă mai mare decît dacă Dumnezeu ar fi prăpădit întreaga lume şi ar fi părăsit în focul iadului pe oameni, pe

Îngeri, pe Arhangheli şi orice altă făptură. Fiindcă ce are de-a face pedeapsa tuturor făpturilor cu cea mai mică suferinţă a Ziditorului, a Fiului cel prea-curat, prea-sfînt, Unul născut? [...]

A şasea păzire este rugăciunea. Sfinţitul Augustin spune că omul trebuie să facă ceea ce poate şi să ceară de la Dumnezeu ceea ce nu poate: ,,Să faci ce poţi şi să ceri ceea ce nu poţi." Pentru aceasta, şi noi - după ce ţi-am dat, frate, cele cinci mijloace de păzire pentru a nu mai cădea în păcat, mai sus arătate, mijloace pe care le poţi folosi de la tine, cu propria ta putinţă şi alegere – acum, la sfîrşit, îţi dăm şi un al şaselea mijloc de păzire, care este sfinţita rugăciune. Să nu încetezi aşadar să te dăruieşti pe tine lui Dumnezeu, şi să-L rogi prea-fierbinte să dea putere slăbiciunii tale, să-ţi întărească voinţa în această hotărîre pe care ai luat-o, cu harul şi ajutorul cel de sus, nădăjduind că El te va auzi, în marea Sa milostivire, cum făgăduieşte El însuşi: ,,De va striga către Mine, îl voi auzi, pentru că sînt milostiv" (Ieşirea 22:27). Nu ai putere de la tine însuti? Nu ai încredere în voinţa ta? Pricină este că nu le ceri de la Dumnezeu. ,,Nu aveţi, pentru că nu cereţi" - spune dumnezeiescul Iacov (4:2). Te temi de primejdie? Te înspăimînţi de ispita păcatului? Priveghează şi te roagă, ca să nu cazi într-însul. ,,Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită" (Matei 26: 41). Şi, pentru mai multă uşurinţă, iată că-ţi însemnăm aici rugăciunea de faţă:

Mult milostive Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, Îţi mulţumesc că, prin mărturisirea de taină către duhovnicul meu părinte, m-ai învrednicit pe mine, păcătosul, să primesc de la Tine iertarea păcatelor mele. Urmînd deci lui David - care spunea: ,,Juratu-m-am şi m-am hotărît să păzesc judecăţile dreptăţii Tale" (Psalmul 118:106) - Îţi făgăduiesc, cu o voinţă hotărîtoare a sufletului meu, că sînt gata să primesc mai bine mii de morţi, decît să mai săvîrşesc vreun păcat de moarte şi cu el să amărăsc nesfîrşita Ta bunătate. Fiindcă însă voinţa mea este slabă în sinea ei, fără de ajutorul Tău, Te rog fierbinte să mă împuterniceşti cu harul Tău şi să mă întăreşti cu ajutorul Tău cel puternic, ca să rămîn pînă la sfîrşit neabătut în această sfîntă hotărîre a mea. Da, Doamne Iisuse al meu, Cel prea iubitor de suflet, dă-mi putere să petrec în pocăinţă timpul ce-mi rămîne din viaţa mea, ca să mă bucur aici jos de harul Tău, iar acolo, în cer, de fericita Ta slavă, prin soliile prea-binecuvîntatei Tale Maici şi ale tuturor sfinţilor Tăi. Amin.

Cuvîntul de pe urmă

Pun capăt şi pecetluiesc această sfătuire cu aceste cuvinte:

Tatăl, Care a trimis pe Înainte-mergătorul Ioan ca să boteze, a propovăduit prin gura lui păcătoşilor: ,,Pocăiţi-vă!" (Matei 3:2). Fiul, cînd S-a arătat în lume, a grăit acest cuvînt, începătură şi temelie a propovăduirii Sale: ,,Pocăiţi-vă!" (Matei 4:17). Duhul Sfînt, cînd S-a pogorît în chip de limbi de foc, cuvîntul acesta l-a rostit, prin Apostolul Petru: ,,Pocăiţi-vă!" (Faptele Apostolilor 2:38). Trei sînt Cei ce mărturisesc, şi mărturia Celor Trei este adevărată, mai mult, este

adevărul însuşi. Deci, fraţii mei păcătoşi: ,,Pocăiţi-vă, pocăiţi-vă, pocăiţi-vă, căci s-a apropiat Împărăţia Cerurilor!”

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Dulce sfătuire*, Ed. Credinţa Strămoşească, 2000.

CUVÎNT PENTRU POCĂINŢĂ, al Sfîntului Nicodim Aghioritul

Cuvînt în care se arată în ce primejdie se aflǎ cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi

Mulţi sînt Creştinii care, după cum zice Sfînta Scriptură (la Iov 15:16), ,,beau păcatul ca apa”. Pentru că fiecare dintre ei, mai înainte de a păcătui, cugetă şi zice: Să păcătuiesc, şi apoi mă voi mărturisi şi mă voi pocăi! Iar după ce au păcătuit, într-adevăr unii se mărturisesc, dar după mărturisire nu se mai îngrijesc de păcat, ci zic: M-am mărturisit, m-am pocăit! ,,O rău gînd! De unde te-ai ivit să acoperi pămîntul cu vicleşugul?” (Iisus Sirah, 37:3). O, amăgire foarte vătămătoare de suflet şi înşelare a minţii, ce acoperi pămîntul cu păcatele! Din care adînc ai ieşit? Cu adevărat, n-ai ieşit de altundeva, ci numai din iad. Dar oare nu se cade să te întorci iarăşi la iad şi să nu-i mai amăgeşti pe Creştini?

În cuvîntul acestei cărţi noi vom vorbi despre primejdia care stă asupra celor ce păcătuiesc fără frică şi nu se mai îngrijesc ca după aceea să facă o mărturisire şi o pocăinţă adevărată.

Cu adevărat, nu s-a auzit niciodată ca vreun negustor, fără nici o pricină, să-şi arunce toate averile lui în mare, cu nădejdea că are să le ia cîndva înapoi. Dar vai! - se află atîţia Creştini neînţelepţi, care îşi leapădă de bună voie curăţia sufletului lor şi harul lui Dumnezeu, care este darul cel mai de preţ pe care ni-l dă Dumnezeu în lumea aceasta, cu nădejdea că-şi vor lua înapoi acea curăţie şi acele daruri cereşti prin mărturisire şi pocăinţă. Şi astfel se fac, ticăloşii, de-a pururea legaţii iadului, nădăjduind în nebunia lor că, atunci cînd vor vrea, îşi vor tăia aceste legături. Şi aşa îşi dau cheile sufletului lor în mîna lui satana, luceafărului întunericului, socotind că le vor putea lua înapoi de la el cînd vor voi ei. [...]

Deci se cade să se minuneze oricine cum, cu acest gînd amăgitor, vrăjmaşul îi ispiteşte adeseori pe Creştini, îndemnîndu-i să păcătuiască şi să cadă în toată fărădelegea, adăugînd la păcatul cel dintîi şi alte mii, cu această mai înainte cugetare şi nădejde, că se vor mărturisi şi că duhovnicii îi vor ierta, alergînd ca nişte Îngeri ai păcii pentru a nu-i lăsa pe Creştini să cadă în iad.

Însă se cuvine să ne minunăm şi mai mult cum de nu cunosc Creştinii o astfel de amăgire atît de arătată a diavolului!? Şi cum arată ei

atîta nemulţumire către Dumnezeu, folosind mărturisirea şi pocăinţa ca pricini ale păcatelor lor, iar bunătatea şi milostivirea lui Dumnezeu, care le pricinuiesc mîntuirea lor, ei le fac pricini ale căderii şi pierzării lor! Dar, după cum buruiana cea otrăvitoare, numită *nepellon*, îşi produce otrava sa cu roua cea dulce a cerului, la fel şi ticăloşii aceştia îşi produc otrava şi moartea lor cu Sîngele cel prea-dulce şi mîntuitor al lui Iisus Hristos. Căci Sîngele acesta care slujeşte la baia pocăinţei şi a mărturisirii ca să afunde păcatele lor, ei îl fac spre adăugarea şi creşterea păcatelor lor. Vai! Şi ce vătămare mai mare ca aceasta se poate afla? Şi ce altceva este aceasta, decît numai că noi folosim doctoria nu spre vindecarea noastră, ci spre lauda şi biruinţa diavolului. După cum se tînguieşte de aceasta şi dumnezeiescul Ambrozie, zicînd: „Doctoria noastră însuşi diavolului se face laudă” (Cartea a 2-a pentru pocăinţă).

Ce pagube îşi pricinuiesc mîntuirii lor cei care păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi şi se vor pocăi?

Dar cine poate oare arăta îndeajuns pagubele pe care şi le pricinuiesc lor cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi? Eu cred că mulţi Creştini se vor osîndi pentru această nădejde deşartă şi amăgitoare, care puţin cîte puţin îi duce în prăpastia cea înfricoşătoare a iadului. Şi cu toate că ei cred că văpaia veşnică este pregătită pentru cei ce păcătuiesc şi nu încetează de la păcat, ei sînt în pace şi fără grijă, fiindcă socotesc tămăduirea păcatelor lor foarte uşoară prin mărturisire şi printr-un canon uşor pentru ele, cugetînd că prin aceasta şi-au împlinit toată datoria.

Multe sînt pagubele unora ca acestora ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăinţă, fiindcă ei cugetă că toată pocăinţa lor ar sta numai într-o mărturisire cu oarecare umilinţă. Dar, din pricina acestei uşuratice pocăinţe şi a nădejdii celei mincinoase, cad, ticăloşii, în multe patimi. Şi, după ce cad o dată, lasă apoi slobod frîul părţii cuvîntătoare [al raţiunii] şi al luării aminte şi aleargă ca nişte dobitoace necuvîntătoare pe calea pierzării. De aceea, cine poate număra căderile lor? De cîte ori află prilej la îndemînă, îndată cad în păcat. De cîte ori va voi pofta lor cea rea, îndată cad. De cîte ori le va veni gîndul cel rău, îndată cad în păcatul cu fapta. Dar să cercetăm şi să vedem cîte şi care pot fi pagubele celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăinţă.

Prima pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăinţă este numărul cel peste măsură al păcatelor lor. Multora dintre aceşti păcătoşi, care consideră că uşor li se vor ierta păcatele lor la mărturisire, li se pare că pot să lucreze în fiecare zi zeci de păcate, atît cu faptele lor cele viclene, cu poftele lor, cu vorbirile cele fără pază şi cu dezmierdările cele necuviincioase, dar mai ales cu smintelile ce le fac celorlalţi, omorîndu-le sufletele. De aceea, după această măsură, socoteala păcatelor lor într-o lună va ajunge la sute de păcate şi, prin urmare, într-un an vor face mai

multe zeci de mii păcate. Încît fiecare dintre aceştia, într-un an, va lovi de zeci de mii de ori în porţile iadului zicînd: Deschide, deschide! Şi, ajuns aici, ce greutate este ca dreptatea lui Dumnezeu să deschidă porţile iadului unui astfel de păcătos şi să-l lase să cadă în acel adînc? Mai ales că Însuşi Dumnezeu ne înfricoşează cu aceasta, prin gura Proorocului Ieremia, zicînd: „Spre durere te-ai doctorit, folos nu-ţi este ţie..., căci cu rana vrăjmaşului te-am lovit pe tine, certare întărită asupra a toată nedreptatea ta; înmulţitu-s-au păcatele tale" (Ieremia 30:11-13).

Cumpăneşte bine, frate, aceste cuvinte! Dumnezeu nu zice că nu te-ai doctorit, ci că nu te-ai folosit din doctorie, căci „spre durere te-ai doctorit, folos nu-ţi este ţie". Mai ales că ai folosit multe doctorii, căci nu numai o dată te-ai mărturisit, ci de multe ori. Cu toate acestea, mărturisirea, care trebuie să otrăvească şi să omoare păcatele, a slujit la creşterea lor din pricina răutăţilor tale. Căci tu zici în mintea ta: Dacă păcătuiesc, îmi ajunge să mă mărturisesc. Şi, dacă am păcătuit o dată, mai pot păcătui şi altă dată şi încă o dată; căci; de aş face păcate puţine sau multe, eu tot trebuie să mă mărturisesc şi să mă pocăiesc. Cu adevărat tu te-ai doctorit (mărturisit), dar nu ai nici un folos din doctoria aceasta. Căci singurul folos ce-l dobîndeşti din atîtea mărturisiri este că adaugi păcat lîngă păcat, la nesfîrşit, şi nu cunoşti că această mulţime a păcatelor tale te afundă în iad. Iar aceasta te face pe tine vrednic să fii pedepsit de Dumnezeu cu o pedeapsă straşnică, fără milostivire, osîndindu-te ca pe un vrăjmaş al Lui, care greşeşte împotriva Sa atît de mult pe cît este de mare milostivirea Sa. „Cu rana vrăjmaşului te-am lovit pe tine..., înmulţitu-s-au păcatele tale."

Acelaşi Prooroc Ieremia zice alegoric în alt loc despre sufletul ce se mărturiseşte şi se tămăduieşte de păcate, iar apoi iarăşi păcătuieşte, făcîndu-se astfel de nevindecat şi vrednic de a fi părăsit cu totul de Dumnezeu şi de a fi osîndit: „Vindecat-am Babilonul, şi nu s-a tămăduit, părăsitu-l-am pe el..., că s-a apropiat la cer judecata lui" (Ieremia 51,9).

A doua pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea pocăinţei stă în covîrşitoarea felurime a păcatelor lor. Căci ei, cu judecata lor cea mincinoasă, zic: Mă voi mărturisi! - şi păcătuiesc fără nici o frică, fără nici o sfială; se afundă în adîncurile şi în tina cea mai necurată a păcatului; lucrează fără de ruşine relele pe care nici păgînii nu le lucrează şi se tăvălesc în noroiul şi în necurăţiile în care nu se tăvălesc nici dobitoacele cele necuvîntătoare. Dar ce le face lor Dumnezeu? Nu uită această răutate, ci, cînd va veni vremea, o pedepseşte, după cum zice prin gura Proorocului Osea: „Stricatu-s-au după zilele dealului" (9:11)[1]. Iar [despre] păcatele unor răi ca aceştia: „Îşi va aduce aminte de nedreptăţile lor şi va pedepsi păcatele lor". Vezi şi chinul cu care îi va pedepsi pe ei Dumnezeu.

[1] Adică s-au stricat cu atîtea răutăți, mari şi covîrşitoare, ca în vremea necredincioşilor slujitori la idoli, care jertfeau pe înălțimile dealurilor.

A treia pagubă a celor ce păcătuiesc cu nădejdea pocăinţei stă în nebăgarea de seamă, lauda, necăinţa şi tăgăduirea lor. Nebăgarea de seamă, întru cunoştinţă, faţă de mîntuire şi de toate poruncile lui Dumnezeu este păcat. Şi, după cum zice Solomon: „Cînd va ajunge necredinciosul în adîncul răutăţilor nu bagă în seamă” (Pildele lui Solomon 18:3), aşa şi aceştia, cînd ajung la cele mai de pe urmă ale răutăţii, li se orbeşte mintea, li se împietreşte inima şi cu desăvîrşire nu mai au grijă de păcat. Iar unii dintre ei merg şi mai departe, căci nu numai că nu bagă de seamă, ci, aflîndu-se în păcatele lor, se veselesc şi se laudă cu ele, ca şi cu nişte mari isprăvi ale lor, după cum zice Solomon: „O, cei ce se veselesc de rele şi se bucură de răzvrătirea cea rea!” (Pildele lui Solomon 2:14). Şi Proorocul Isaia zice: „Şi păcatul lor, ca al Sodomei l-au vestit şi l-au arătat” (3:8). Şi, aceia care ziceau: „Să păcătuiesc acum şi apoi mă voi mărturisi şi mă voi pocăi”, ajungînd în adîncul răutăţilor, nu mai voiesc nici să se mărturisească, nici să se pocăiască. Şi, de s-ar întîmpla vreodată a voi, nu vor mai putea, căci obiceiul păcatului s-a făcut deprindere la ei, şi deprinderea s-a făcut ca o fire şi a învîrtoşat ca o piatră inimile lor, făcîndu-le nesimţitoare şi neprimitoare de pocăinţă şi de îndreptare. Şi aşa mor, ticăloşii, neîndreptaţi şi nepocăiţi. Şi de mirare este că aceşti Creştini, care au ajuns în cele mai de pe urmă ale păcatului, îşi mai ţin şi credinţa şi nu se leapădă de ea. Dar viaţa cea rea naşte dogme rele, după cum spune dumnezeiescul Ioan Gură de Aur.

Vezi, frate, cîte pagube? Vezi ce fel de pierzare îşi pricinuiesc cei ce păcătuiesc cu mincinoasa nădejde că se vor mărturisi şi se vor pocăi? Pentru aceasta, cu înţelepciune a zis Avva Isaac Sirul: „Cel ce cu nădejdea de pocăinţă alunecă a doua oară, acesta cu vicleşug umblă cu Dumnezeu. Acestuia îi vine moartea pe nesimţite şi nu mai apucă timpul nădăjduit de el, ca să împlinească faptele bune” (Cuvîntul 60). Asemănător zice şi Marele Vasile: „Cel ce petrece cu nădejdea de pocăinţă are chipul vicleşugului şi s-a lipsit de pocăinţă” (Cuvîntul 3, pentru pocăinţă). La acestea se potriveşte şi ceea ce a zis Sfîntul Ambrozie: „Uşurinţa iertării dă îndemnare de a păcătui!”

Pentru vindecarea celor ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor mărturisi şi se vor pocăi

„Bun eşti Tu, Doamne, şi întru bunătatea Ta învaţă-mă îndreptările Tale!” Această rugăciune o zicea Proorocul David, pe care şi tu frate, se cade să o zici către Dumnezeu din toată inima ta. Fiindcă cea dintîi doctorie pentru cei ce păcătuiesc cu nădejde de pocăinţă este rugăciunea. Prin această lucrare sfinţită se vindecă acea mai înainte cugetare rea şi nădejde mincinoasă, pe care am prihănit-o pînă acum.

A doua doctorie, iubitule, a celor ce păcătuiesc cu nădejdea de pocăinţă, este a duce război cu rădăcina acestei nădejdi mincinoase, care se naşte din două necunoştinţe. Întîi, că cei ce păcătuiesc astfel nu ştiu ce este mărturisirea şi pocăinţa. Şi, în al doilea rînd, ei păcătuiesc

fiindcă nu ştiu ce rodnice bunătăţi le aduce mărturisirea şi pocăinţa cea adevărată. De aceea, cînd le va cunoaşte cineva pe amîndouă acestea, cu adevărat se va vindeca.

Cei ce păcătuiesc cu nădejdea mărturisirii nu ştiu ce este mărturisirea. Ei socotesc că mărturisirea nu este altceva decît doar a spune cu de-amănuntul duhovnicului păcatele lor. Şi, arătîndu-le cu luare aminte, ei cred că prin asta au făcut totul. Pentru aceasta, cînd se pregătesc de mărturisire, toată silinţa lor este ca să-şi aducă aminte de păcatele ce le-au făcut. Iar după mărturisire, altă grijă nu au decît numai să-şi aducă bine aminte dacă nu cumva li s-a întîmplat să uite vreun păcat. Şi, crezînd că această sîrguinţă şi grijă este destulă pentru a se împăca cu Dumnezeu, socotesc că drumul care duce la cer nu mai este strîmt - după cum ne spune *Evanghelia*: „Strîmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viaţă” (Matei 7:14) – ci este mai lat decît străzile cetăţilor. Şi ce osteneală este a spune păcatele noastre duhovnicului, după ce ne-am obişnuit din copilărie a le spune? Şi, dacă toată mărturisirea ar sta numai în aceasta, atunci păcătoşii cei fără de ruşine, care se laudă cu păcatele lor şi le povestesc în adunările lor ca pe nişte mari isprăvi, ar fi mai bine pregătiţi pentru a se mărturisi curat. Căci ei înşişi îşi mărturisesc păcatele lor, şi încă fără sfială. În aceste fel, mărturisirea ar fi ca o negustorie, săvîrşită numai cu gura. Sau ar fi numai o descărcare a gîndurilor de la inimă. Adevărul însă nu este acesta. Căci adevărata mărturisire are ca scop de a-l întoarce pe păcătos de la păcate, deci de a-l face să se abată de la ele şi să alerge iarăşi la Dumnezeu. Cu toate că este nevoie şi de această arătare a păcatului prin gura păcătosului, ca să-l audă duhovnicul, să-l ierte şi să-l îndrepte prin canon, dar numai mărturisirea singură nu este de ajuns, căci trebuie şi o durere lăuntrică a inimii pentru păcatele făcute. Durere care trebuie să aibă aceste trei întăritoare: întîi, să fie lucrătoare, în al doilea rînd să fie desăvîrşită şi în al treilea, să fie mai presus de fire. De aceea, şi la mărturisirea ta, frate, de va lipsi numai una din aceste trei întăritoare ale durerii, atunci ea va fi ca aceea a lui Saul, sau ca aceea a lui Antioh, sau ca aceea a lui Iuda[2]. Căci pocăinţa acestora a fost numai cu gura, nu şi cu inima. Şi, de vreme ce aceste trei întăritoare ale durerii inimii sînt atît de necesare, după cum este necesară iertarea păcatelor noastre de Dumnezeu, de aceea doresc ca să ţi le lămuresc aici, iubitule, pomenindu-le una cîte una:

Deci întîi, durerea pocăinţei trebuie să fie lucrătoare, adică să nu fie neputincioasă şi slabă, încît să nu fie în stare să săvîrşească o lucrare

[2] A zis Saul către Samuil: „Am păcătuit, că am călcat cuvîntul Domnului şi cuvîntul tău” (1 Împăraţi 15:24). Antioh [Epifanie, împăratul elenist, n. n.), chinuindu-se cu rana aceea venită de la Dumnezeu, a viermilor şi a putrezirii trupului, zicea, pocăindu-se: „Cu dreptate este a se supune lui Dumnezeu, şi cel ce este pămîntean să nu se asemene Lui. Şi se ruga spurcatul acesta către Stăpînul, Care nu voia a-l mai milui” (2 Macabei 9:12, 13). Iar Iuda a zis: „Am greşit, vînzînd sînge nevinovat” (Matei 27:4).

vrednică de numirea ei. Ci ea trebuie să fie atît de puternică, încît să stăpînească inima, ca să n-o lase să fie biruită (ca să nu zic să nu le simtă deloc), de pofta trupului şi dulceaţa păcatului, care intră în lăuntru odată cu năvălirile vrăjmaşului. Pe lîngă aceasta, pocăinţa trebuie să fie atît de hotărîtoare, încît să-l facă pe cel ce se pocăieşte să nu se mai întoarcă niciodată la păcat, oricît de mare ar fi dragostea pentru vreun lucru zidit sau frica de vreo primejdie, şi nici din altă oarecare pricină. După cum face a femeie cinstită, care, fiind hotărîtă să păzească cinstea bărbatului ei, nu dă prilej vreodată nici să fie bănuită, chiar dacă ar pătimi nenumărate rele pentru asta.

În al doilea rînd, durerea pocăinţei se cuvine să nu fie mincinoasă, sau puţină şi de scurtă durată, ci adîncă şi desăvîrşită. Încît, atît durerea care ne întoarce pe noi de la păcate şi ne face să le urîm pentru dragostea de Dumnezeu, care se numeşte zdrobire, cît şi durerea care ne face să ne întoarcem de la păcate din dragoste pentru noi înşine, care se numeşte sfărîmare de tot[3], trebuie să fie atît de desăvîrşite şi fără de lipsă, încît să-l facă pe cel ce se pocăieşte să se întoarcă de la păcate şi să le urască din tot sufletul său, mai mult decît orice alt rău. Adică sufletul să aleagă mai bine să pătimească orice alt rău, ca: pagubă de lucruri, lipsire de cinste, sau chiar să-şi dea viaţa, decît să lucreze vreun păcat. Pentru aceasta, cel ce se pocăieşte cu adevărat, trebuie să arate lui Dumnezeu, Cel ce vede adîncurile inimii, că inima lui pătimeşte atîta durere, încît dragostea lui pentru El covîrşeşte cu mult mai mult dragostea lui pentru cele zidite de Dumnezeu. Şi atît de desăvîrşite se cuvin să fie aceste dureri, încît nu numai că trebuie să rămînă pentru totdeauna la cel ce se pocăieşte - zdrobindu-i inima şi scoţîndu-i lacrimi şi suspine, după cum este scris: „Iar voi aţi strigat din durerea inimii voastre şi din zdrobirea duhului v-aţi tînguit” - ci trebuie s-o facă pe inimă să urască păcatul, să se întoarcă de la el şi să nu-l mai facă niciodată.

În al treilea rînd, această durere a inimii se cuvine să fie mai presus de fire, atît la început, cînd se pricinuieşte, cît şi la sfîrşit. Pentru că începutul şi pricina acestei dureri este darul lui Dumnezeu cel mai presus de fire, care zdrobeşte şi umileşte inima, iar nu firea sau o altă oarecare pricină firească. Pentru aceasta a zis Marele Vasile: „Umilinţa cea care se face de la sine este dar al lui Dumnezeu. Ca, gustînd sufletul din dulceaţa unei dureri ca aceasta, să se sîrguiască a o folosi!” Iar unii şi zisa Apostolului: „Pe care voieşte Dumnezeu, îl miluieşte” (Romani 9:18), o înţeleg „îl umileşte”. Căci zice mai departe: „Iar pe care voieşte, îl împietreşte”, iar împietrirea şi umilinţa sînt două stări potrivnice de-a dreptul. Scopul unei astfel de dureri nu trebuie să fie firesc, sau pentru

[3] Oarecari dascăli despart durerea pe care o ia păcătosul pentru păcatele lui în trei: durerea ce o ia mai înainte de mărturisire, pe care o numesc usturime; durerea ce o ia cînd se mărturiseşte, pe care o numesc zdrobire; şi durerea cea după mărturisire, pe care o numesc sfărîmare de tot.

bunătăţile cele vremelnice de aici (pămînteşti) pe care le-am pierdut. Pentru că, de se scîrbeşte cineva şi pătimeşte o durere pentru acestea de aici, scîrba şi durerea lui nu i se socoteşte spre pocăinţă, căci este nefolositoare. Ci trebuie să ne scîrbim pentru bunătăţile cele mai presus de fire (cereşti), de care ne-am lipsit prin păcat, şi pentru răutăţile cele afară de fire ce le-am agonisit, care şi pe acestea ni le-a arătat credinţa cea mai presus de fire. Scopul cel mai desăvîrşit pentru care trebuie să pricinuim în noi această durere mai presus de fire, este ca prin ea să ne împăcăm şi să ne unim cu Dumnezeu, ca apoi să dobîndim fericirea ce covîrşeşte hotarele firii. Deci dacă cel ce se mărturiseşte nu are în inima sa o astfel de durere lucrătoare, desăvîrşită şi mai presus de fire, după mărturisire se întoarce iarăşi la casa lui împreună cu toate păcatele sale.

De aceea, bună şi folositoare este cercetarea de sine de către cel ce se pocăieşte, ca să poată afla toate păcatele ce le-a făcut cu lucrul, cu cuvîntul sau cu gîndul. Apoi, a se mărturisi la duhovnic de toate păcatele sale, fără a lăsa nici unul ascuns, căci aceasta aduce mare uşurare. Însă cercetarea conştiinţei şi mărturisirea se cuvine să fie însoţite de zdrobirea şi durerea cea dinlăuntrul inimii, despre care vorbim acum. Căci canonul ce-l primeşte de la duhovnic cel ce se pocăieşte - adică: post, plecări de genunchi (metanii), sau altă pătimire rea - zdrobeşte şi chinuieşte numai trupul, adică numai omul cel dinafară; şi astfel tai numai ramurile cele dinafară ale păcatului. Dar durerea zdrobeşte şi răneşte pe omul cel din lăuntru, pe inimă însăşi, unde se găsesc rădăcinile tuturor păcatelor. Şi, zdrobind inima, zdrobeşti totodată şi răneşti şi păcatele. Sau mai bine zis, zdrobeşti şi răneşti pe diavolul însuşi, pe balaurul şi începătorul răutăţilor, care, cuibărindu-se în inimă, de acolo, din lăuntru vorbeşte şi aruncă toate gîndurile cele urîte, rele şi hulitoare, îndemnîndu-l pe om la păcate. „Căci din inimă ies: gînduri rele, ucideri, prea-curvie, desfrînări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule” (Matei 15:19). [...]

Dacă această durere va lipsi din inima celui ce se pocăieşte, adevărat este că el rămîne nepocăit şi nemărturisit, chiar dacă s-a mărturisit cu gura lui; el este ca şi cel ce nu s-a mărturisit de păcatele lui, sau a fost legat, sau n-a fost dezlegat de duhovnic. De aceea, Domnul a zis cu hotărîre: „De nu vă veţi pocăi, toţi veţi pieri la fel” (Luca 13:5). Adică: De nu vă veţi pocăi, din inimile voastre, cu o astfel de durere lucrătoare, desăvîrşită şi mai presus de fire, toţi veţi fi osîndiţi. Pentru aceasta, şi Duhul Sfînt, vrînd să arate cît de trebuincioasă este această durere a inimii în taina pocăinţei, cere această durere de la cei ce se pocăiesc, zicînd prin Proorocul Ioil: „Rupeţi-vă inimile voastre, iar nu hainele voastre!” (2:13). Iar apoi cere pocăinţa lor, zicînd: „... şi întoarceţi-vă către Domnul Dumnezeul vostru!”

Vezi, frate, care este mărturisirea cea canonică şi după lege? Vezi care este pocăinţa cea adevărată? Acum, te rog pe tine să socoteşti, oare cel ce păcătuieşte fără ruşine şi zice: „Mă voi mărturisi!” poate să aibă o astfel de durere adevărată pentru păcatele lui, în felul cum am

arătat? Mie mi se pare că nu. Căci prin ceea ce zice, el arată că nici măcar nu cunoaşte că trebuie să se pocăiască după Canoanele Bisericii. Şi, chiar dacă ar cunoaşte, dar zicînd unele ca acestea şi păcătuind cu nădejdea pocăinţei, el însuşi se arată că este cu desăvîrşire fără cuvînt. [...]

Iar ca să cîştige cineva umilinţă, îi trebuie multă cugetare din *Sfînta Scriptură* şi nevoinţă neîncetată după rînduiala Bisericii. „Iar a se sili şi a nu putea, mai întîi aceasta dovedeşte lenevirea noastră din vremea trecută. Că nu este cu putinţă a o lua pe aceasta îndată fără multă şi deasă cugetare împreună cu nevoinţă. Iar apoi mai arată că sufletul este stăpînit de patimi, şi nici de acelea de care voieşte să se slobozească nu poate să se lase” (Hotărîre pe scurt, 16).

Un îmbunătăţit făcea în fiecare an o mărturisire cuprinzătoare, adică îşi mărturisea toate păcatele ce le făcuse în toată viaţa sa, nu pentru alt scop, ci numai ca să dobîndească în inima sa o adevărată durere pentru păcatele lui. Pentru aceasta însă se pregătea de mai înainte cu multe săptămîni în linişte şi cu cugetările nevoinţelor duhovniceşti, iar în ziua în care voia să se mărturisească petrecea opt ceasuri pentru a se iscusi în lucrările zdrobirii şi ca să ceară această mare dăruire de la Dumnezeu. Iar tu, dacă ai păcătuit ieri, sau alaltăieri, fără să măsori greutatea păcatului, fără a cugeta deloc la măreţia şi la bunătatea lui Dumnezeu, pe Care L-ai nesocotit, şi fără să citeşti nici o carte care să aibă aceste învăţături, ci numai aşa..., aducîndu-ţi aminte de relele ce le-ai făcut, mergi să le mărturiseşti pe ele duhovnicului. Şi crezi că numai cu aceasta vei cîştiga pocăinţa cea adevărată şi durerea cea lucrătoare şi desăvîrşită a inimii, care este nedespărţită de pocăinţa cea adevărată? Departe, frate, departe eşti de pocăinţa cea adevărată cu nişte mărturisiri ca acestea pe care le faci, căci te asemeni cu aceia despre care zice David că-şi rupeau hainele lor şi se arătau că se mîhnesc pe dinafară, iar pe dinăuntru, în inimă, nu se mîhneau: „Despărţitu-s-au, şi nu s-au umilit” (Psalmul 34:15). Dacă doar te mărturiseşti, speli vasul numai pe dinafară şi faţa inimii tale, iar adîncul cel din lăuntrul inimii rămîne plin de necurăţie. „Curăţeşte mai întîi partea cea din lăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie curată şi cea dinafară” (Matei 23:26). [...]

Tu gîndeşti că, după ce-ţi vei mărturisi cu umilinţă la duhovnic păcatele pe care le-ai făcut şi după ce acela îţi va citi rugăciunea de dezlegare, eşti curat ca şi cum n-ai fi făcut niciodată vreun păcat. Şi pleci de la picioarele duhovnicului ca şi cum n-ai fi avut nici o întinăciune. Dar acest gînd nu este adevărat, pentru că prin Taina Sfîntului Botez se şterge doar păcatul strămoşesc şi orice alt păcat făcut pînă atunci, însă nu se şterge şi necunoştinţa minţii, şi pofta şi aplecarea către păcat sădită în fire, şi alte urmări ce le-a pricinuit acest păcat strămoşesc în firea oamenilor. Acestea rămîn în firea omului şi după botez, ca o pedeapsă, spre încercarea stăpînirii de sine şi spre încununarea luptei şi a biruinţei celor botezaţi. Aşa şi mărturisirea ce se

face bine, cu toate că şterge păcatele, însă nu şterge răutatea pe care au pricinuit-o ele în suflet, adică orbirea şi întunecarea minţii, înclinările cele rele ale voinţei, obişnuinţele şi deprinderile inimii, stricăciunea şi netrebnicia puterilor şi lucrărilor firii. Într-un cuvînt, toată grozăvia ce a pricinuit-o păcatul în om, după chip şi după asemănare. Deci mărturisirea nu ia de la noi urmările pe care le-au pricinuit în noi păcatele noastre, nici rănile păcatului, nici toată puterea deprinderilor şi obişnuinţelor pricinuite de păcat, ci doar le micşorează puţin. Ele rămîn, pentru ca noi să le îndreptăm şi să le ştergem cu durerea cea neîncetată a inimii şi cu ostenelile şi nevoinţele pocăinţei ce sîntem datori să le facem în toată viaţa noastră, după ce am păcătuit.

Deci să ştii, frate, că după ce vei face o mărturisire bună şi umilită, se cuvine să împlineşti canonul şi pedeapsa pe care ţi-o va da duhovnicul, adică: ori post, ori plecări de genunchi, ori rugăciune, ori altceva de acest fel. Apoi se cuvine să împlineşti canonul şi pedeapsa pe care ţi le va da Dumnezeu ca să tămăduiască rănile păcatelor tale: boală, nedreptăţi, lipsire de averi, moartea mai înainte de vreme a rudeniilor sau a celor iubiţi ai tăi, necinstiri ori alte ispite, pricinuite de diavoli, de oameni sau de firea cea stricată. Căci toate acestea, dar mai ales necinstirile şi ocările, nasc durere şi umilinţă în inimă, şi de aceea Dumnezeu îngăduie să vină. Despre acestea a zis şi un Părinte: „Cînd pentru ocărîre sau necinstire vei pătimi mare durere, cunoaşte-te pe tine că mult te-ai folosit” (scolie la Cuvîntul 25 din *Scară*). Iar alt Părinte, cînd îi venea vreo scîrbă, obişnuia a zice: „Acesta este fierul ars al lui Iisus.” Nişte pedepse ca acestea a dat Dumnezeu lui David după iertarea prea-curviei şi a uciderii. Căci Dumnezeu este duhovnicul cel mai înţelept dintre toţi şi El ştie să îndrepte pe păcătoşi mai bine decît orice duhovnic cu orice fel de canon. Dreptatea lui Dumnezeu ar ierta, împreună cu greşeala, şi munca cea veşnică, dar nu o face aşa uşor şi oricum, ci numai după împlinirea canonului vremelnic. Am zis după împlinirea canonului, căci, deşi canonul ajută păcătosului la iertarea păcatelor lui, dar iertarea desăvîrşită o face mila cea nemărginită a lui Dumnezeu, prin patimile şi moartea Fiului Său, după cum ne arată Sfinţii Teologi. Dumnezeu obişnuieşte să-i pedepsească pe păcătoşi mai ales cu mustrarea conştiinţei, topindu-i şi uscîndu-i ca o pînză de păianjen, după cum zice David: „Cu mustrări pentru fărădelege ai pedepsit pe om şi ai subţiat ca pînza de păianjen sufletul său” (Psalmul 38:14, 15); sau, prin somn, cu vedenii înfricoşate, după cum zice Iov: „Că o dată va grăi Domnul, şi a doua oară; prin vis sau prin vedenie de noapte, cînd frică groaznică cade peste oameni cînd sînt adormiţi pe pat. Atunci descoperă mintea oamenilor cu chipuri de frică, că acestea îi înfricoşează pe ei!” (Iov 33:14-16). Iar pricina este că, de nu ar pedepsi Dumnezeu în această viaţă cu canon şi cu pedepse vremelnice pe păcătoşi pentru păcatele lor, cu adevărat îi va pedepsi în cealaltă viaţă, în iad, cu chin veşnic. Aşa zice dreptul Iov, care se temea pentru toate ale sale: „Mă clatin din toate mădularele” (Iov 9:28), căci ştia că nu

lasă Dumnezeu fără pedeapsă nici o datorie a păcătosului: ,,Pentru că ştiu că nu mă vei lăsa pe mine nepedepsit.”

Apoi, pentru ca tu, frate, să cîştigi pocăinţa cea adevărată, îţi trebuiesc patru lucruri, ca şi unui grădinar care vrea să facă o livadă într-un loc sălbatic: 1) întîi, el taie odraslele şi ramurile pomilor sălbatici; 2) apoi, scoate toate rădăcinile acelor pomi, căci, de vor rămîne rădăcinile, acestea scot iarăşi odrasle; 3) în locul acelor pomi sălbatici, el sădeşte pomi roditori; 4) după care, trebuie să păzească cu mare atenţie aceşti pomi de orice vietate şi întîmplare rea, pînă ce vor prinde rădăcini şi vor ajunge ca să facă roade.

Aşa şi tu, frate, mai întîi trebuie să tai odraslele şi ramurile păcatului, adică să iei o hotărîre neclintită, cu toată voinţa şi inima ta, ca să nu mai faci păcatul altă dată şi să te îndepărtezi de orice faptă şi orice lucrare a lui, aşa cum te îndepărtezi de pedeapsă şi de moarte. Depărtarea de la păcat ţi-o va pricinui rugăciunea neîncetată către Dumnezeu, Care te păzeşte cu darul Său şi-ţi aduce aminte de moarte, de judecată şi de osîndă. Apoi, mărturisirea deasă a păcatelor tale şi împărtăşirea cu dumnezeieştilor Taine, dacă nu ai vreo împiedicare. Dar mai ales îţi va ajuta ţie la aceasta fuga de toate pricinile păcatului şi, întîi de toate, de vederile cele rele, de vorbirile şi de prieteniile cu cei cu care ai păcătuit. Mai pe scurt spus: Fugi de toate pricinile care vatămă sufletul tău!

În al doilea rînd, trebuie să tai nu numai ramurile păcatului, prin îndepărtarea de faptele lui, ci să-i scoţi şi rădăcinile. Iar rădăcinile păcatului sînt înclinările cele rele, împătimirile, deprinderile, obişnuinţele, patimile şi toate poftele păcatului, care rămîn înrădăcinate în adîncul inimii tale şi după ce nu mai lucrezi păcatul şi te depărtezi de fapta cea rea. Pentru a smulge şi dezrădăcina cu totul din inima ta aceste rele înclinări, împătimiri, deprinderi, obişnuinţe şi rădăcini ale păcatului trebuie să te nevoieşti însă, frate. Pentru că, de nu le vei scoate, este primejdia ca ele să odrăslească din nou şi să nască fapta păcatului, după cum zice marele Vasile: „Căci - după cum, dacă cineva ar voi să taie ramurile sadului, dar să lase rădăcina, nimic nu a făcut; căci, rămînînd rădăcina, ramurile iarăşi odrăslesc - la fel şi unele păcate nu-şi au începutul de la ele, ci răsar din altele; deci toată nevoinţa este ca cel ce voieşte să se cureţe de ele să scoată afară pricinile cele dintîi ale păcatelor” (Hotărîre pe scurt, 289). Vedem pe mulţi din cei ce se pocăiesc că au tăiat ramurile păcatului, făcînd deci lepădare desăvîrşită de răutate, că au hotărît să nu mai lucreze păcatul cu fapta, dar, pentru că nu au scos şi rădăcinile din inima lor, se pleacă iarăşi să poftească păcatul şi îl cugetă adeseori cu mintea lor. Ei sînt precum Israilitenii care au ieşit doar cu trupul din Egipt, iar cu sufletul şi cu înclinarea inimii lor au rămas tot acolo, căci îşi aduceau aminte şi pofteau cărnurile, usturoiul şi cepele Egiptului, zicînd: „Cine ne va hrăni pe noi cu carne? Căci ne aducem aminte de peştele pe care îl mîncam în Egipt în dar, de castraveţi şi de pepeni, de ceapă, de praz şi de usturoi” (Numeri 11:4, 5). Aşa şi aceştia, lasă păcătuirea cu trupul, dar nu-şi lasă şi înclinarea,

aducerea aminte şi pofta lor cea către păcat. Căci îi iartă pe vrăjmaşii lor, şi le pun metanie şi nu se răzbună asupra lor, dar numai cu gura şi cu chipul cel din afară, iar în inimă mai păstrează încă o oarecare patimă a pomenirii de rău şi nu-i iubesc pe vrăjmaşii lor desăvîrşit. De aceea, cînd i se va întîmpla vrăjmaşului său vreo nevoie rea, se bucură, iar de-l întîmpină pe el vreo norocire, se întristează. Şi a hotărît să nu mai păcătuiască cu acea persoană cu care a păcătuit mai înainte, însă totdeauna are o aducere aminte către ea, o împătimire şi o înclinare ascunsă, prin care, cu ochiul minţii, şi-o închipuie des şi vorbeşte cu ea cu dulceaţă, şi cînd e treaz, şi cînd doarme. De aceea, adeseori îşi întoarce ochii săi cei dinafară ca s-o vadă şi iubeşte să vorbească cu ea cînd este de faţă, iar cînd lipseşte, vorbeşte cu dragoste despre ea. Precum femeia lui Lot, care s-a despărţit de Sodoma cu trupul, dar nu şi cu inima, şi de aceea s-a întors s-o vadă. „Şi s-a uitat femeia lui Lot înapoi, şi s-a făcut stîlp de sare” (Facere 19:26). Sau cum fac bolnavii care se depărtează de bucatele cele vătămătoare şi nu le mănîncă, temîndu-se să nu moară, dar întreabă des de ele. Şi, neputîndu-le mînca să-şi împlinească pofta cu ele, le iau numai în mîini, răsfăţîndu-se cu ele şi mirosindu-le, şi îi socotesc foarte fericiţi pe cei ce pot să le mănînce. [...]

Iar păcătoşii, ca nişte nebuni şi fără de minte, socotesc că este un lucru uşor a scăpa de păcat. Ei cred că a face un păcat sau o sută este acelaşi lucru. Dar nu-şi dau seama, ticăloşii, că, cu fiecare păcat lucrat, îşi pun în primejdie din ce în ce mai mare mîntuirea lor. Fiindcă mintea lor se orbeşte din ce în ce mai mult, iar inima lor se învîrtoşează; greutatea păcatelor creşte mereu, iar ajutorul lui Dumnezeu lipseşte ca să-i ajute; războiul diavolului se întăreşte din ce în ce mai mult asupra lor, iar puterile lor slăbesc, nemaiputînd să-l biruiască pe vrăjmaş. Despre aceasta, cu înţelepciune a zis un Dascăl că păcătoşii care se pocăiesc, ieşiţi de curînd din starea de păcat şi abia depărtaţi de la răutate, se aseamănă cu bolnavii care s-au sculat de curînd din boală. Căci, deşi nu sînt bolnavi, sînt galbeni şi slăbiţi; mănîncă, dar fără de gust; dorm, dar fără să se odihnească; rîd, dar fără plăcere; umblă, dar mai mult se tîrăsc. Şi, pe scurt, orice ar face, fac cu mare greutate şi slăbiciune. Aşa şi păcătoşii care au lăsat de curînd păcatul, de se întîmplă să facă vreun bine, îl fac, dar nu cu sîrguinţa şi rîvna ce se cuvine, ci cu mare greutate, căci rămăşiţele şi rădăcinile păcatului sînt încă în inima lor şi nu s-au vindecat cu desăvîrşire.

Dar rădăcinile şi înclinările acestea rele cît şi patimile păcatului ce au rămas în inima ta, frate, cum poţi să le scoţi? Ştiţi că cei ce vor să scoată rădăcinile vreunui copac mare folosesc sape, cazmale, tîrnăcoape, securi şi alte unelte. La fel şi tu, ca să scoţi rădăcinile cele rele ale păcatului, să foloseşti diferite unelte. Adică să foloseşti înfrînarea de la mîncare, de la somn, plecările de genunchi, culcările pe jos şi orice altă rea pătimire a trupului. Căci acestea nu numai că scot pămîntul ce este împrejurul rădăcinilor, mişcîndu-le şi clătindu-le pe acestea, ci le şi

lovesc şi le taie, lovind inima în care sînt sădite aceste rădăcini, după cum zice Avva Marcu Pustnicul: „Fără de zdrobirea inimii, este cu neputinţă a se izbăvi de răutate. Iar pe inimă o zdrobeşte înfrînarea din trei părţi, adică a somnului, a pîntecelui şi a odihnei trupeşti.” Însă securea cea mai ascuţită şi mai tăietoare decît toate, care poate tăia şi scoate toate aceste rele rădăcini ale păcatului, este durerea inimii, despre care am zis mai sus, apoi zdrobirea şi mîhnirea sufletului. Durerea în inimă ţi-o va pricinui aducerea aminte şi cugetarea la aceste fapte ale tale: 1) că ai vătămat pe Dumnezeu şi darurile Lui cu păcatele tale; 2) că te-ai arătat nemulţumitor la atîtea nenumărate faceri de bine ce ţi le-a făcut ţie Dumnezeu; 3) că ai făcut o mare nedreptate şi ai defăimat răscumpărarea ce ţi-a făcut-o ţie Fiul lui Dumnezeu cu atîtea pătimiri şi cu însuşi Sîngele Său; 4) că te-ai vătămat pe tine însuţi, şi vremelnic, şi veşnic, cu păcatele ce le-ai făcut; 5) că ai pierdut pe Dumnezeu şi darul cel dumnezeiesc al înfierii şi al dreptăţii pe care-l aveai; 6) că te-ai lipsit de fericirea cea veşnică a raiului; 7) că te-ai pedepsit cu o osîndă şi pedeapsă veşnică din pricina păcatelor tale.

Iar durerea aceasta se cuvine să fie atît de mare, atît de lucrătoare şi de desăvîrşită, după cum este durerea unei femei care şi-a pierdut unicul ei fiu, sau pe bărbatul cel iubit. Sau ca durerea unui cuţit sau a unui ac mare, sau a unui spin ce ţi-ar vătăma piciorul tău. Despre care zice David: „Întorsu-m-am spre chinuire, cînd s-a înfipt mie ghimpele.” Această durere şi scîrbă să apese neîncetat inima ta ca într-un cleşte şi, zdrobind-o, s-o facă să scoată cînd lacrimi, cînd suspine. Avva Isaac Sirul a zis că „pocăinţa este inima zdrobită şi smerită” şi că „pocăinţa este să le părăseşti pe cele de mai înainte şi să te scîrbeşti pentru ele”. Iar Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Pocăinţa este necăjire tare a pîntecelui şi lovire a sufletului spre simţire puternică”.

Această durere şi scîrbă a inimii se cuvin să fie de-a pururea, după cum de-a pururea este şi pocăinţa. Pentru aceasta şi tu, frate, se cuvine să ai acest fel de durere în inima ta. Căci, dacă ai această durere, atunci ai şi pocăinţa. Dar îndată ce ea va lipsi din inima ta, numaidecît şi tu vei fi lipsit de pocăinţă, după cum zice Gheorghe Coresi, împreună cu ceilalţi Cuvîntători de Dumnezeu. De aceea a zis dumnezeiescul Isaac Sirul: ,,Nici una din faptele cele bune nu este mai înaltă decît pocăinţa. Căci lucrarea ei nu poate să se sfîrşească vreodată” (Cuvîntul 557).[4]

Trei pricini sînt pentru care se cuvine ca durerea inimii să fie necurmată:

Întîi, pentru că, îndată ce face păcatul de moarte, omul este vrednic de a fi omorît trupeşte de Dumnezeu şi de a fi lipsit de viaţa aceasta, cum era în *Legea Veche*, cînd păcatele cele de moarte erau pedepsite cu

---

[4] Şi Sfîntul Marcu Ascetul zice: „Deci, dacă pînă la moarte a hotărît (Domnul) pocăința, cel ce zice că ea s-a sfîrşit mai înainte de moarte dezleagă porunca, lipsind pe moarte (de pocăință). De aceea, şi la mici, şi la mari, pocăința este pînă la moarte, necontenită” (*Cuvînt pentru pocăință*).

moartea trupească, şi astfel cei vinovaţi erau aruncaţi în chinul cel veşnic. Însă Dumnezeu, pentru iubirea Sa de oameni, nu-l mai omoară pe cel ce a păcătuit, ci-l lasă să trăiască, ca să se pocăiască în toată viaţa lui pentru păcatul ce l-a făcut, după cum zice Avva Marcu: ,,Altădată, cel ce s-a făcut vrednic de moarte, după *Lege* s-a omorît. Iar cel ce trăieşte, întru credinţă trăieşte, pentru pocăinţă" (Cuvînt pentru pocăinţă). De aceea, după ce omul va cădea în păcat, şi încă de moarte, nu mai poate fi fără grijă în toată viaţa lui. El este dator ca în fiecare zi să se mîhnească, să pătimească durere, să se pocăiască, să se îngrijească pentru păcatul făcut, cu toate că a luat iertare de la duhovnicul lui. După cum şi Proorocul David - cu toate că a fost iertat de Dumnezeu, prin Proorocul Natan, pentru cele două păcate de moarte ce le-a făcut, şi cu toate că a împlinit îndeajuns canonul pentru ele, cu răzvrătirea ce i-a făcut-o fiul său Avesalom cînd l-a alungat din împărăţia sa – totuşi el nu a încetat de a se îngriji, a se pocăi şi a plînge pentru ele în toată viaţa sa, căci zice: ,,fărădelegea mea eu o voi vesti şi mă voi îngriji pentru păcatul meu" (Psalmul 37:18). Şi iarăşi, în altă parte: ,,Spăla-voi în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele, aşternutul meu voi uda" (Psalmul 6:6). Iar „pat", numeşte David locul unde a făcut prea-curvia, iar „aşternut", locul unde a dat hotărîrea morţii asupra nevinovatului Urie, după cum tîlcuiesc unii Dascăli. Pentru aceasta, şi Apostolul Petru, de cîte ori auzea cocoşul cîntînd, îşi aducea aminte de lepădarea ce o făcuse, şi se pocăia şi plîngea, după cum zice Sfîntul Clement, ucenicul lui. De aceea zice şi dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: ,,Suspină cînd ai păcătuit. Şi aceasta o fă neîncetat, că aceasta este mărturisire. Nu acum vesel, iar mîine trist, apoi iar vesel. Ci totdeauna în plîngere şi zdrobire de sine. Căci zice: ,,Fericiţi cei ce plîng", adică cei ce fac aceasta neîncetat. Să petreci făcînd aceasta neîncetat, să iei aminte de tine şi să-ţi zdrobeşti inima ta, după cum plînge cel ce şi-ar pierde un fiu adevărat" (Cuvîntul 5 la *Epistola a doua către Corinteni*).

A doua pricină pentru care durerea inimii şi pocăinţa se cuvin să fie neîncetate este că fiecare păcat e o rană. Şi, deşi rana s-ar tămădui, însă semnul şi cicatricea rămîn în suflet şi nu se pot şterge desăvîrşit în viaţa aceasta, după cum zic cei mai mulţi (ca să nu zic toţi) Teologii. Pentru că cel ce a furat, sau a desfrînat, sau a ucis, numai o dată, nu poate să mai fie nevinovat şi curat prin pocăinţă ca şi mai înainte de săvîrşirea acestor păcate. De aceea, de cîte ori şi-ar aduce aminte păcătosul de păcatele sale şi ar vedea semnele şi urmele rănilor pricinuite de ele, este cu neputinţă să nu se mîhnească pentru ele, să nu plîngă şi să nu se pocăiască, chiar dacă rănile lui ar fi tămăduite. Deci semnele şi cicatricele tuturor păcatelor rămîn în suflet neşterse, după cum am zis, dar mai ales păcatele cele trupeşti. Pentru aceasta, şi marele Vasile, în cuvîntul său pentru fericire, zice că pocăinţa poate ierta păcatul unui bărbat sau al unei femei ce şi-au stricat fecioria lor curvind, dar nu o poate face pe cea stricată ca pe o fecioară. De aceea, celor ce

au curvit, acest lucru trebuie să le pricinuiască plîns în toată viaţa lor. ,,Că pocăinţa iartă păcatele, dar pe cea stricată neputînd s-o facă ca şi pe cea nestricată, în toată viaţa ei ea se tînguieşte. Căci cum se va face nestricat cel care este stricat? Şi cum cel odată rănit cu pofta, cu dulceaţa şi cu patima, se va face ca cel nerănit, petrecînd în trupul şi în sufletul lui semnele stricăciunii?" Iar la sfîrşitul cuvîntului pentru pocăinţă zice: ,,Este vindecare şi după rană, dar rămîne cicatricea." Iar dumnezeiescul Grigorie zice: ,,Din vechime nu este punere în starea cea mai dinainte (de păcat), cu toate că o vom căuta pe ea cu multe suspine şi lacrimi, din care abia vine tămăduirea cu cicatrice. Că aşa credem că vine (tămăduirea)." Încă şi Sfîntul Chiril al Ierusalimului zice la fel: ,,Şi întinăciunile păcatelor rămîn în trup. Căci - după cum rana mergînd înainte în trup, cu toate că s-ar face o oarecare tămăduire, cicatricea însă rămîne – aşa şi păcatul răneşte şi trupul şi sufletul, şi rămîn semnele cuielor în toate." Şi Sfîntul Isidor Pelusiotul tot aşa mărturiseşte, zicînd: ,,Pentru că ai auzit că s-a dat pocăinţă, nu merge fără frică spre a păcătui, ca şi cum negreşit te vei vindeca. Ci să ştii că, în primul rînd, mulţi nici de pocăinţă n-au mai avut vreme, luînd pedeapsă chiar în greşeala lor; iar apoi pentru tămăduirea patimilor trebuie multă vreme de pocăinţă. Pentru că şi de durere este trebuinţă, şi de postire, şi de priveghere, şi de milostenie, şi de rugăciune şi de toate ca acestea, ca să se vindece rănile ce s-au făcut mai înainte."

Altă pricină din care se cuvine să înţelegi că, măcar de s-ar vindeca, totuşi cicatricea arată rana. Căci nu este la fel trupul întreg şi trupul tămăduit, nici haina care nu este ruptă şi haina ruptă, cu toate că s-ar putea ca, cu oarecare meşteşug, să fie făcută ca să nu se observe cu uşurinţă.

Iar tămăduire prin cicatrice se înţelege închiderea rănii, pe care şi Dumnezeu făgăduieşte să o facă, zicînd prin Ieremia: ,,Iată, îi aduc ei închegare şi tămăduire" (Ieremia 33:6). Iar marele Atanasie zice: ,,Cel ce se pocăieşte încetează de a păcătui, dar are cicatricele rănilor." Iar dumnezeiescul Ioan Gură de Aur zice: ,,Dumnezeu, cînd va şterge păcatele, nu lasă nici cicatrice şi nici urmă nu îngăduie să rămînă, ci împreună cu sănătatea dăruieşte şi frumuseţea" (Cuvînt pentru pocăinţă). Dar aceasta o zice pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi nu pentru pocăinţa păcătosului, căci pocăinţa nu poate de la sine să facă aceasta. Şi tot acolo zice, ca şi cum ar tîlcui pe cea zisă: ,,Nu că de la sine pocăinţa poate să şteargă păcatul, ci fiindcă pocăinţa se amestecă cu negrăita iubire de omeni a lui Dumnezeu şi cu nemărginita Lui bunătate." Pentru aceasta, şi dumnezeiescul Ioan Pustnicul în canonul al 19-lea al lui zice: ,,Copilul, stricîndu-se de cineva, să nu vină la preoţie. Căci, deşi acela n-a păcătuit, pentru vîrsta cea nedesăvîrşită, dar vasul lui s-a spart şi s-a făcut netrebnic de sfinţita lucrare. Aceasta şi Dumnezeu voieşte să o arate prin cuvîntul ce l-a zis prin Proorocul Amos: ,,Fecioara lui Israil a greşit, şi nu este cine să o ridice pe ea (5:2). Iar în *Pateric* citim că marele Macarie totdeauna se mîhnea şi

plîngea, căci cînd era copil mic furase nişte castraveţi dintr-o grădină.

A treia pricină a durerii şi a pocăinţei celei nesfîrşite este aceasta: nici un om, drept sau păcătos, nu este cu putinţă să rămînă fără de păcat şi slobod de el, pînă la moarte. ,,Căci cine se poate lăuda că are inimă curată? Sau cine va cuteza să zică că este curat de păcate?" (Pilde 2O:9). Că, în fiecare zi şi în fiecare ceas, toţi oamenii păcătuim, cînd cu lucrul, cînd cu cuvîntul, cînd cu gîndurile rele, hulitoare şi urîte, întărîtînd pe Dumnezeu. Prin urmare, toţi sîntem datori să avem durere în inimă şi să ne pocăim în fiecare zi pentru păcatele noastre şi să cerem iertare de la Dumnezeu, nu numai pentru păcatele dinainte, ci şi pentru cele de acum şi din fiecare zi. Pentru aceasta şi Avva Isaac, întărind acestea, zice: ,,Iar înţelesul capitolului acestuia este să cunoaştem noi în tot ceasul că în aceste douăzeci şi patru de ore ale nopţii şi ale zilei avem nevoie de pocăinţă" (Cuvîntul 50)[5].

Deci, frate, dacă ai această durere lucrătoare în inimă, după cum am zis mai înainte, să ştii că ea va pricinui în sufletul tău multe bunătăţi. Îţi va aduna mintea în inimă, nelăsînd-o să-şi aducă aminte de dulceţile păcatelor. Căci, din fire, în care parte a trupului se simte durerea, acolo aleargă şi mintea. Iar această durere va face ca inima ta să verse otrava şi undiţa păcatului ce a băut-o; o va înmuia şi o va smeri şi, puţin cîte puţin, o va slobozi de patimi şi de înclinările spre păcat. [...]

Această durere a inimii te va face să schimbi şi bucatele, şi băuturile, şi hainele, şi somnul şi toată petrecerea ce o aveai înainte de a păcătui. Aşa se cuvine să vieţuiască cei ce se pocăiesc, adică în smerenie, în plîns, în rugăciune şi în sărăcie. Întîi, că bolnavii nu duc aceiaşi viaţă ca şi cei sănătoşi, după cum zice Sfîntul Grigorie de Nyssa: ,,Nu trebuie cel ce este bolnav să ducă aceiaşi viaţă după cum o duc cei sănătoşi. Că alta este petrecerea bolnavului şi alta a celui sănătos. Acestea, la cel bolnav cu trupul. Iar cel ce se află rău cu sufletul, ocolind pe Doctorul cel fără de trup şi mărturisindu-se şi arătîndu-şi neputinţa cu făţărnicie, lasă să

---

[5] Iar Sfîntul Marcu Ascetul, mergînd mai înainte, zice că, deşi vom socoti că nu greşim noi cu voia, dar pentru păcatul cel strămoşesc ni se cade nouă să ne pocăim. „Altădată, cel vrednic de moarte, după *Lege*, s-a omorît, iar cel ce trăieşte în credință trăieşte pentru pocăință; deşi nu pentru al său, ci pentru păcatul călcării poruncii" (*Cuvînt pentru pocăință*). Într-o unire zice şi marele Grigore al Tesalonicului: „Viața Creştinilor este o petrecere în pocăință, care este, şi început, şi mijloc, şi sfîrşit." (*Cuvînt la ajunul Botezului*). De aceea, se cuvine să rogi şi tu totdeauna pe Dumnezeu, zicînd împreună cu David: „Doamne, vindecă sufletul meu, că am greşit Ție" (Psalmul 40:4). Însă să-L rogi întru durerea inimii tale, fiindcă - după Sfîntul Marcu Ascetul - „aducerea aminte de Dumnezeu face să se nască în inimă osteneala şi durerea pentru cinstirea Lui" (capitolul 131, *Despre cei ce-şi închipuie că se îndreptățesc din fapte*).

se nască şi să se facă patima cumplită şi să alunece spre mare greutate. Ci înţelepţeşte-te şi cunoaşte-te pe tine!" Şi iarăşi: ,,Iar făgăduinţa noastră cere pocăinţă, dar faptele nu arată nici o osteneală. Căci avem aceeaşi petrecere a vieţii ca şi mai înainte de păcat. Veselia este aceiaşi, haina la fel, mîncăm la masă cu îndestulare, somnul - lung şi dezlegat în saţiu, iar îndeletniciri şi griji avem unele peste altele, pricinuind sufletului uitare de a sa purtare de grijă. Şi numai numele pocăinţei îl scriem deasupra, neroditor şi nelucrător."

În al doilea rînd, cei ce sînt sub canon pentru păcat de moarte, nu se cuvine să se bucure şi să aibă aceeaşi petrecere şi viaţă uşoară ca şi ceilalţi oameni, care nu sînt sub canon, după cum zice Proorocul Osea: ,,Nu te bucura, Israile, şi nu sălta de bucurie ca păgînul, că ai desfrînat de la Dumnezeul tău" (Osea 9:1). La fel zice şi Sfîntul Ioan Scărarul: ,,Alta este înfrînarea ce se potriveşte celor nevinovaţi şi alta a celor vinovaţi. Cei dintîi au ca semn mişcarea trupului, cei de al doilea, lupta pînă la moarte şi pînă la sfîrşit împotriva lui, cu neîmpăcare şi fără îndurare" (*Cuvîntul 14*). Şi, în cele din urmă această durere te va face pe tine să fii monah, sau cel puţin să petreci viaţă monahicească fiind în lume.

Iar această durere şi mîhnire nu este aşa de amară încît să aducă deznădejde. (Că mîhnirea care aduce deznădejde se cuvine să o lepădăm, căci este de la cel viclean). Ci este dulce şi făcătoare de veselie duhovnicească, căci este amestecată cu nădejdea mîntuirii, cu umilinţa cea prea-dulce, cu lacrimile şi cu uşurarea conştiinţei. [...]

Acum învaţă şi cum se cuvine să sădeşti în inima ta pomii cei domestici şi aducători de roade, în locul celor sălbatici de mai înainte. Adică, în loc de răutăţi să sădeşti faptele cele bune; în loc de mîndrie, smerenie; în loc de lăcomia pîntecelui, înfrînarea; în loc de iubirea de argint, milostenia; în loc de asprime, blîndeţea; în loc de patimile cele trupeşti, fecioria şi întreaga înţelepciune; în loc de nedreptate şi răpire, dreptatea şi darea din cele ale tale; în loc de zavistie şi urîciune, dragostea de fraţi; şi în loc de călcarea poruncilor lui Dumnezeu de mai înainte, lucrarea şi păzirea acestora. Căci nu este de ajuns frate, spre cîştigarea pocăinţei celei adevărate şi pentru mîntuirea ta, să scoţi din inima ta numai rădăcinile păcatului şi apoi să laşi locul liber, ci trebuie să sădeşti în inima ta sadurile şi pomii faptelor bune. Fiindcă, de vei lăsa inima ta goală, vor răsări iarăşi în ea mărăcinii şi pomii cei sălbatici, adică păcatele şi patimile. Pentru aceea te sfătuieşte pe tine Sfîntul Duh, prin David, scriitorul de psalmi, să fugi de cele rele şi să faci cele bune. ,,Fereşte-te de rău şi fă binele" (Psalmul 33:13)[6].

---

[6] De aceea zice şi Sfîntul Grigorie de Nyssa: „Din desfătare te-ai stricat? Cu postirea tămăduieşte îndulcirea! Ți-a vătămat sufletul desfrînarea? Întreaga înțelepciune să se facă doctorie a bolii! Înfocarea cea gîndită a lucrat-o lăcomia de multă materie? Milostenia să golească umplerea, căci curățirea

În al patrulea rînd şi cel mai de pe urmă, după ce ai sădit faptele cele bune în inima ta, se cuvine să le păzeşti cît poţi, pînă ce vor prinde rădăcini, adică pînă ce se vor face, prin obişnuinţă, deprindere în tine, după cum mai înainte s-au făcut în tine deprindere păcatele şi patimile, şi pînă ce vor înflori şi vor face rod de mîntuire, şi de pocăinţă adevărată şi de iertare a păcatelor tale. Căci, de nu le vei păzi şi îngriji, semănătorul neghinelor, diavolul, vine în timpul cînd tu dormi şi eşti fără de grijă şi le dezrădăcinează, sădind iarăşi neghinele şi răutăţile lui, după pilda *Evangheliei*, ce zice: ,,Asemenea este Împărăţia cerurilor omului care a semănat sămînţă bună în ţarina sa. Dar, pe cînd oamenii dormeau, a venit vrăjmaşul lui, şi a semănat neghine printre grîu şi s-a dus" (Matei 13:24, 25). Şi, de nu vei păzi faptele bune cu sîrguinţă, se întorc iarăşi patimile în inima ta. Pentru aceea, Părinţii au numit patimile „iubitoare de întoarcere". Iar întorcîndu-se şi aflînd locul inimii bine împodobit şi lucrat, se înrădăcinează mai adînc decît înainte, şi aşa „cele mai de pe urmă ale tale se fac mai rele decît cele dintîi", după cum a zis Domnul. Care lucru să nu ţi se întîmple ţie, iubitule, niciodată!

Iertarea adevărată şi desăvîrşită a păcatelor are patru trepte, una mai înaltă decît cealaltă.

Prima treaptă este a urî păcatul din inimă, cînd îţi aduci aminte de el, pentru frica ce încă o ai de a nu cădea iarăşi în el, de a nu te îndulci de el şi de a nu te pleca iarăşi spre el. A doua treaptă, mai înaltă decît aceasta, este a-ţi aduce aminte de păcatele tale fără patimă, fără dulceaţă, fără întristare sau urîciune. A treia treaptă, şi mai înaltă, este cînd omul îşi aduce aminte de păcatele lui, şi se bucură şi slăveşte pe Dumnezeu pentru mulţimea faptelor bune ce le-a cîştigat prin darul cel dumnezeiesc şi prin pocăinţă. Iar a patra treaptă şi cea mai de sus este a scoate cu totul din inimă înţelegerile cele pătimaşe ale păcatului şi a le uita într-atîta, încît să nu mai poată păcatul năpădi asupra ta. [...]

Vezi, frate, cum se cîştigă pocăinţa cea adevărată? Vezi cu ce osteneli şi sudori se dobîndeşte adevărata iertare a păcatelor?[7] Deci cum zici tu: ,,Să păcătuiesc, şi apoi mă voi mărturisi şi mă voi pocăi"? - ca şi cum adevărata pocăinţă ar fi un lucru cam uşor. De aceea, ia seama de acum înainte, pentru dragostea lui Dumnezeu, şi - cînd te va îndemna pe tine diavolul să cazi în vreun păcat, în loc să-ţi înlesneşti căderea

---

de cele pline este darea din ale tale. Ne-a vătămat pe noi răpirea de cele străine? Să se întoarcă ele către stăpînul! Minciuna ne-a adus aproape de pierzare? Adevărul cugetîndu-se să oprească primejdia!" (*Cuvînt pentru pocăinţă*).

[7] De doreşti, frate, să iei în sufletul tău chip şi pildă de pocăinţă adevărată, deschide cartea Sfîntului Ioan al Scării, caută *Cuvîntul 5* pentru pocăinţă şi citeşte despre cei ce se pocăiau în mănăstirea aceea ce se numea temniţă, din pricina locului aceluia lipsit de mîngîiere, şi vei afla petrecerea celor ce se pocăiau cu adevărat.

zicînd: ,,Mă voi mărturisi, mă voi pocăi!" - pune sufletul tău în această cetate cu zid nebiruit şi zi-i: ,,Cine ştie de mă voi mărturisi bine? Cine ştie dacă nu cumva acest păcat pe care cuget să-l fac nu este cel de pe urmă pe care-l va suferi Dumnezeu, şi va tăia funia răbdării Sale şi mă va lăsa să cad în pierzare? Cine ştie dacă Dumnezeu, după ce voi păcătui, îmi va mai da darul pocăinţei celei adevărate, pe care nu l-a dat altor păcătoşi, precum mi-a dat mie, şi care acum se ard în iad? Cine ştie dacă nu cumva, obişnuindu-mă să nu mă tem de Dumnezeu, nu voi aluneca puţin cîte puţin în viaţă defăimată şi în cele din urmă în deznădejde?" ,,Inima celui priceput va cugeta pilda" (Iisus Sirah 3:28).

Şi tu, de vei fi priceput şi înţelept cu inima, nu vei arunca, iubitule, mîntuirea ta într-o primejdie atît de arătată cum este aceasta. Adică a zice şi a nădăjdui într-o mărturisire fără de roadă şi într-o pocăinţă mincinoasă. Tu, în loc să legi nădejdea ta de-o funie puternică, pentru ca să te mîntuieşti, o legi de un fir de aţă putred şi, îndată ce se va rupe, te vei afunda în noianul de foc veşnic şi nemărginit. Iar funia cea puternică înseamnă a te depărta de fapta păcatului, a te lupta să dezrădăcinezi din inima ta, cu durerea cea lucrătoare, înclinările cele rele şi să cîştigi pocăinţa cea adevărată şi iertarea păcatelor tale, cu lucrarea faptelor bune şi împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Iar a nu se depărta cineva de păcate este ca şi cum ar înghiţi fără de frică otravă neamestecată, nădăjduind că peste o vreme o va da afară din nou. Dar acest lucru dovedeşte că cel ce face astfel este un nebun care de bună voie îşi face un rău nemărginit, căci crede că este la sine ceea ce este numai în mîna lui Dumnezeu, adică hotărîrea că în cutare vreme se va pocăi. Şi este sigur de ajutorul lui Dumnezeu că se va pocăi după vrednicie. Ca şi cum Dumnezeu ar fi prieten al păcătoşilor, iar nu vrăjmaş neîmpăcat al lor şi grabnic în a le răsplăti, Care urăşte cu covîrşire orice păcat.

Să nu te amăgească pe tine, frate, tîlcuirea Părinţilor care au hotărît: ,,Ai căzut? Scoală-te!", adică de cîte ori vei cădea, scoală-te, şi te vei mîntui. Oare aceasta este pocăinţa, a cădea şi iarăşi a te scula, a te scula şi iarăşi a cădea? Rea şi amăgitoare este înţelegerea aceasta ce o faci tu la zicerea Părinţilor, căci Părinţii au zis aceasta ca să scoată din oameni frica deznădejdii, şi nu ca să-i facă pe ei să păcătuiască cu nădejdea mărturisirii şi a pocăinţei. Nicidecum! Căci zice Sfîntul Isaac Sirul: ,,Bărbăţia pe care au pus-o Părinţii în dumnezeieştile Scripturi pentru pocăinţă nu se cuvine nouă să o luăm spre ajutor la a păcătui. Căci ele ni s-au dat ca, liberîndu-ne simţirea de frica deznădejdii, să avem nădejde prin pocăinţă" (*Cuvîntul 70*). Apoi, Părinţii au zis: ,,Ai căzut? Scoală-te! Ai căzut? Ridică-te!" Deci n-au zis: Ridică-te şi cazi! - după cum sucit înţelegi tu. Căci mult se deosebeşte una de alta, pentru că a cădea cineva, şi apoi a se scula şi apoi, după ce se scoală, iarăşi să cadă, aceasta nu este şi nici nu se numeşte pocăinţă, după cum zici tu, ci este şi se numeşte de Sfîntul Apostol Petru „cîine ce se întoarce la vărsătura sa şi porc ce se tăvăleşte iarăşi în murdăria lui cea de mai

înainte” (2 Petru 2:22). Iar înţelesul drept al zicerii: ,,Ai căzut? Scoală-te!” este acesta: de cade cineva în păcat, se cuvine să se depărteze de el cu toate puterile sale, ca să nu mai cadă în. el. Dar, dacă din neputinţa firii lui, şi nu cu voia lui, s-ar întîmpla să cadă iarăşi, se cuvine să nu se deznădăjduiască, ci îndată să se scoale, să se mărturisească şi să se pocăiască, fără a pierde vremea. Fiindcă - după Sfîntul Ioan Scăraru - ,,a Îngerilor este a nu cădea, fiindcă nici nu pot. Iar a oamenilor este a cădea şi degrabă a se scula, de cîte ori s-ar întîmpla aceasta” (*Cuvîntul 4*).

Pentru aceasta, şi tu, frate, deşi ai căzut în neputinţă, să nu zici: Eu acum am căzut, de aceea să mai cad şi să mai lucrez şi alte păcate, fiindcă şi aşa sînt întinat. Şi pe urmă mă voi mărturisi şi mă voi pocăi pentru toate, făcînd depărtare de păcate!. Nu, frate, pentru Domnul, să nu asculţi gîndul acesta, căci este al diavolului, care caută pierzarea ta. Ci, îndată ce vei păcătui o dată, să nu înmulţeşti păcatul, nici să nu-ţi placă să te tăvăleşti în tină, căci zice Iisus Sirah: ,,Nu întîrzia a te întoarce la Domnul şi nu amîna pocăinţa de la o zi la alta! (5:8)”, ci scoală-te şi du-te la duhovnic şi te mărturiseşte! Căci, cu cît rana este mai proaspătă, cu atît se va vindeca mai uşor; iar cu cît se învecheşte, cu atît mai greu se tămăduieşte, după cum zice la *Scară*: ,,Căci, dacă rana este încă proaspătă şi caldă, din fire este uşor de vindecat. Iar cele vechi, fiindcă sînt neîngrijite şi părăsite, sînt cu anevoie de vindecat” (*Cuvîntul 6*). Iar de nu vei avea timp potrivit să te mărturiseşti la duhovnic, pocăieşte-te înaintea lui Dumnezeu, fără să amîni pocăinţa pînă atunci cînd te vei mărturisi. Caută să te împaci cu Dumnezeu prin durere, zdrobire şi pocăinţă, după puterea ta. Şi nici într-o noapte să nu te culci pînă ce nu vei cădea înaintea lui Dumnezeu, pocăindu-te, pînă cînd vei merge să te mărturiseşti duhovnicului. Căci a sta o singură clipă în păcat de moarte este o îndrăzneală nemaiauzită, fiind în primejdie de moarte, atîrnînd de un fir, care este această viaţă, deasupra adîncului tuturor răutăţilor, care este iadul. Şi vai! Tu, ticălosule, nu stai numai o clipă în păcate de moarte, ci luni şi ani. Iar ca să ieşi dintr-o prăpastie ca aceasta, aştepţi ziua Învierii, sau a Sfinţilor Apostoli, sau a Naşterii lui Hristos, ca să te mărturiseşti şi să te pocăieşti. Şi joci, rîzi şi dormi fără grijă, ca şi cum ai fi vătămat un lucru nesimţitor, ce nu simte vătămarea pe care i-o faci şi nu-ţi poate răsplăti, iar nu sufletul tău cel cuvîntător şi fără de moarte. Dar ascultă această pildă înfricoşătoare: Un tînăr a fost legat cu inima cu legăturile dragostei de o desfrînată. Şi, fiind mustrat foarte aspru de părinţii lui, de rude şi de duhovnic, a hotărît să rupă aceste legături şi să se izbăvească de acest păcat cu o mărturisire amănunţită a tuturor păcatelor lui. Şi le-a scris pe toate pe o hîrtie. Dar, la cercetarea pe care a făcut-o păcatelor lui, n-a adus şi cuviincioasa durere şi zdrobire în inima sa, după cum se cuvine să facă cei ce-şi aduc aminte de păcatele lor şi se pregătesc a le mărturisi. Şi atîta de puţină durere a pus, încît, mergînd să se mărturisească, a trecut pe la poarta acelei desfrînate şi, intrînd înăuntru, a hotărît să cadă iarăşi în păcat. Şi,

lîngă cele vechi, a mai adăugat unul, cu nădejdea că pe urmă le va mărturisi pe toate. Dar ce-a urmat? Fiind stăpînit de gîndul diavolesc, de a cădea în desfrînare, iată că a mai sosit un tînăr, iubitul aceleiaşi desfrînate, care, văzîndu-l pe acesta acolo, s-a mîniat şi l-a omorît dintr-o singură lovitură. Şi, luînd oamenii de acolo trupul lui ca să-l îngroape, au aflat la el hîrtia în care îşi avea scrise păcatele, ca să le mărturisească la duhovnic. O, moarte vrednică de jale! O, nădejde mincinoasă! O, gînd amăgitor al acestui tînăr nenorocit! [...]

Zice Sfîntul Marcu: ,,Lucrul pocăinţei se ţese din aceste trei fapte bune: din a-ţi veghea gîndurile, a te ruga neîncetat şi a suferi scîrbele ce vin asupra ta." Şi iarăşi: ,,Toată durerea să ţi se facă ţie învăţător de bună voie şi spre aducere aminte. Şi nu-ţi va lipsi ţie pricină către pocăinţă." Iar în alt loc: ,,Suferind toată scîrba ce vine fără voia ta, cuget-o şi vei afla în ea surpare a păcatului!" Iar Sfîntul Ioan Scărarul zice: ,,Semnul pocăinţei celei cu deamănuntul şi adevărate este a ne socoti pe noi vrednici de toate necazurile cele văzute şi nevăzute care ni se întîmplă nouă, şi încă de mai multe" (*Cuvîntul 5*). Iar dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului zice: ,,Cel ce se socoteşte pe sine vinovat se dă pe sine doctoriilor celor mai lucrătoare ale pocăinţei, şi aşteaptă totdeauna orice scîrbă şi primeşte toată ispita ca potrivită şi cuvenită lui. Şi se bucură, fiindcă, după ce a căzut, a cîştigat curăţia sufletului. Şi o face pe aceasta pricină de cerere dureroasă şi covîrşitoare către Dumnezeu; şi nu lasă numai nepomenirea de rău nealungată, ci le şi mulţumeşte celor ce-l ispitesc şi se roagă ca pentru unii ce i-au făcut bine. Pentru care el ia nu numai iertare de cele ce a păcătuit, după făgăduinţă, ci dobîndeşte şi împărăţia cerurilor şi dumnezeiasca binecuvîntare." Iar cel ce nu iubeşte a se pocăi şi a-şi tămădui rănile păcatelor lui nu suferă cu mulţumire scîrbele ce-i vin, ci se tulbură, şi cîrteşte şi caută răzbunare. Şi să ştie unul ca acesta că nici nu se pocăieşte cu adevărat, nici nu-şi tămăduieşte păcatele lui, lucru pe care îl adevereşte tot Sfîntul Marcu, zicînd: ,,Fiindcă, fără cele trei fapte bune zise mai înainte, nu se poate săvîrşi lucrul pocăinţei." Şi, în alt loc: ,,Cînd sufletul păcătos nu primeşte scîrbele ce vin asupra lui, atunci Îngerii zic către el: Doctorit-am Babilonul, şi nu s-a tămăduit (scolie la *Cuvîntul 5* din *Scară*)."

Toţi strigăm către Dumnezeu: ,,Doamne, miluieşte!" şi: ,,Stăpîne, iartă-ne nouă fărădelegile noastre!" – dar, cînd Dumnezeu ne trimite mila Sa şi iertarea păcatelor noastre, noi le alungăm de la noi. Cum anume? Iată cum: cînd vine asupra noastră vreo scîrbă sau ispită, cu care Dumnezeu vrea să ne dea mila Sa şi iertarea păcatelor noastre, noi n-o primim şi nu suferim cu bucurie acea scîrbă, sau ispită, ci ne tulburăm şi ne necăjim. De aceea, sîntem datori ca, pe lîngă durerile şi ostenelile cele de voie şi fără de silă ale pocăinţei noastre, să suferim şi durerile cele fără de voie şi de silă ce ne vin nouă dinafară; căci cele de voie, fiind mai uşoare, se binecuvîntează de cele fără de voie, care sînt mai grele, după cum zice Sfîntul Grigorie al Tesalonicului: ,,Prin

răbdarea durerilor celor de voie şi fără de voie, orice nevoitor se face desăvîrşit. Dar, fără primirea şi suferirea durerilor celor fără de voie ce vin asupra noastră, nici cele lucrate de voie nu vor dobîndi dumnezeiasca binecuvîntare" (*Cuvînt către Xenia*). [...]

Să lăsăm întîlnirile unora cu alţii şi vorbirile împreună, căci ele alungă de la noi pocăinţa, după Sfîntul Isaac, care zice: ,,Pocăinţa împreună cu vorbirile este chip găurit" (*Cuvîntul 58*). Să iubim liniştea şi fuga de oameni, fiindcă ele ajută foarte mult la cîştigarea pocăinţei, după cum zice acelaşi Sfînt Isaac: ,,De iubeşti pocăinţa, iubeşte şi liniştea. Şi, dacă cineva ar grăi împotrivă despre acestea, să nu te cerţi cu el" (*Cuvîntul 34*). La acestea se adaugă şi porunca pe care a dat-o Dumnezeu lui Cain după ce a păcătuit, căci i-a zis: ,,Ai păcătuit! Taci!" (Facere 4:7) – adică: Cunoaşte ce ai lucrat întru tine şi, după cunoştinţa dobîndită, pocăieşte-te pentru cele ce ai păcătuit! Iar în înainte-cuvîntarea *Cuvîntului pentru tăcere şi linişte* al Sfîntului Isaac Sirul, tot aşa se tîlcuieşte, şi se mai adaugă: ,,Cel care nu a putut să se liniştească şi nici să se pocăiască nu a putut cunoaşte ce este pocăinţa." Iar de nu putem să ne liniştim [mai mult], cel puţin să avem negreşit unul sau două ceasuri rînduite pentru aceasta, mai ales seara. Şi atunci, retrăgîndu-ne într-un loc deosebit şi liniştit şi adîncindu-ne simţirile şi mintea în inimă, să ne aducem aminte de toate păcatele noastre - atît de cele trecute, pe care le-am lucrat cu fapta, cu cuvîntul sau cu învoirea gîndurilor, cît şi de păcatele pe care le-am făcut în ziua aceea - şi să ne pocăim cu amar, cu întristare şi cu durerea inimii noastre, cerînd iertare de la Dumnezeu. Pentru că Duhul Sfînt ne porunceşte să facem aşa, după cum zice Proorocul David: ,,De cele ce ziceţi în inimile voastre, în aşternuturile voastre vă căiţi!" (Psalmul 4:4). Tot aşa a zis şi Însuşi Hristos tainic întru Duhul, slugii Sale, Sfîntului Simeon Noul Teolog: ,,Socoteşte să nu faci nimic dintre acelea ce te lipsesc pe tine de bunătăţile acestea pe care te-ai învrednicit a le dobîndi. Iar de vei şi greşi cîndva, pentru aducerea aminte de smerenie, îngrijeşte-te a nu lăsa pocăinţa. Căci pocăinţa împreună cu iubirea Mea de oameni, pierd şi păcatele cele trecute, şi cele de faţă." Să nu lăsăm să treacă nici o zi fără să facem mîntuitoarea cugetare şi această lucrare dumnezeiască. Căci zice Sfîntul Ioan Scărarul: ,,Nu te amăgi, lucrătorule fără de minte, că poţi înlocui timpul (pierdut) cu alt timp. Căci nu va ajunge ziua să împlineşti datoria faţă de Stăpînul" (*Cuvîntul 6*). Iar marele Vasile zice: ,,De greşeală nu fi nebăgător de seamă, măcar de ar fi mai mică decît boldul. Ci sîrguieşte-te mai vîrtos către întoarcere prin pocăinţă. Pocăinţa este mîntuire, iar neînţelegerea ei este moarte" (*Cuvînt pustnicesc pentru lepădarea de lume*).

Dar de ce să grăiesc multe? Dumnezeu, iubiţii mei, nu ne va învinui şi osîndi în ziua morţii şi a judecăţii că nu am teologhisit, sau că nu am făcut minuni, sau că nu am ajuns mai înainte văzători. Nu! - ci fiindcă nu ne-am pocăit şi nu ne-am întristat de păcatele noastre. Iar aceasta ne-o spune Sfîntul Ioan Scărarul: ,,Nu vom fi învinuiţi - o prieteni! - nu

vom fi învinuiţi, la ieşirea sufletului, că nu am făcut minuni, nici că nu am teologhisit, nici că nu ne-am făcut înainte-văzători. Ci vom da seamă negreşit lui Dumnezeu pentru că n-am plîns necontenit” (*Cuvîntul 7*). Pentru aceasta noi, păcătoşii, sîntem datori ca în fiecare zi (ca să nu zic în fiecare ceas) să ne cercetăm pe noi înşine de ne aflăm în pocăinţa cea adevărată. Şi dacă - să zicem - în ziua aceea am făcut fapte bune, cu ajutorul lui Iisus Hristos, aşa se cuvine să ne aducem aminte de fapta cea bună a pocăinţei şi niciodată, niciodată să n-o uităm. Iar ziua în care nu ne vom pocăi şi nu ne vom întrista pentru păcatele noastre să o socotim pierdută, cu toate că poate am lucrat alte bunătăţi în ea. De aceea zice Sfîntul Ioan: ,,Cel ce se pocăieşte întru adevăr să ia aminte de sine, iar ziua aceea în care nu a plîns să o socotească pierdută, deşi poate a făcut în ea alte bunătăţi” (*Cuvîntul 5*).

Pun sfîrşit şi zic, cu Sfîntul Simeon Noul Teolog, că este de neapărată trebuinţă ca noi toţi să ne tămăduim de patimi şi de rănile păcatelor şi apoi să păzim toate poruncile Domnului şi să lucrăm toată fapta bună. Şi, deşi nu vom ajunge să împlinim toate poruncile Domnului şi toate faptele bune, cel puţin este de neapărată nevoie să ne aflăm sănătoşi, întregi, din partea rănilor şi neputinţelor păcatelor, prin porunca şi fapta bună a pocăinţei. Şi, de vom muri sănătoşi, vindecaţi de patimi şi de păcat prin pocăinţă, ne vom duce în împărăţia cerurilor. Iar dacă vom muri nevindecaţi, neputincioşi, urîţi şi nepocăiţi, ne vom duce în iad. Fiindcă împărăţia cerurilor nu este pentru păcătoşii cei bolnavi, care nu s-au pocăit, ci este lăcaş şi palat, care primeşte pe cei ce s-au îndreptat prin pocăinţă, adică pe bine-cinstitorii cei vrednici şi drepţi. De aceea, cei păcătoşi, ca şi mine, să strigăm totdeauna către Dumnezeu cu acele rugăciuni obşteşti ale Bisericii noastre Ortodoxe: ,,Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău! Şi pe noi ne primeşte întru pocăinţă şi mărturisire, ca un bun şi iubitor de oameni!” Amin!

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Nicodim Aghioritul, ,,Cuvînt pentru pocăinţă”, Ed. Credinţa Strămoşească, 1999

CUVÎNT DESPRE DESPRE TAINA SPOVEDANIEI,
al Sfîntului Ioan Gură de Aur

Când ni-i bolnav trupul, facem totul şi ne zbatem ca să scăpăm de suferinţe; dar când ni-i bolnav sufletul, amânăm şi nu ne sinchisim. De aceea nu scăpăm nici de bolile trupeşti, pentru că pentru noi sunt fără importanţă cele necesare, iar cele fără importanţă, necesare. Lăsăm izvorul păcatelor şi curăţim râurile. Că pricina bolilor trupeşti este păcatul cuibărit în suflet a arătat-o slăbănogul de treizeci şi opt de ani (In. 5: 2-15), bolnavul coborât prin acoperiş (Lc. 5: 18-25), iar înainte de toţi Cain (Fac. 4: 8). Dovezi despre adevărul acesta găseşti câte vrei şi unde vrei. Să secăm, dar, izvorul păcatelor şi vom opri toate

pâraiele bolilor trupeşti. Nu vei pune capăt numai bolilor, ci şi păcatului; şi păcatului mai mult decât bolii, pe cât este sufletul mai bun decât trupul.

Să ne ducem, dar, la Hristos şi acum; să-L rugăm să ne întărească slăbănogitul nostru suflet; şi, lăsând la o parte toate cele trupeşti, să-I vorbim numai de cele duhovniceşti. Iar dacă le vrei neapărat şi pe cele trupeşti, îngrijeşte-te de ele după cele duhovniceşti. Nu dispreţui păcatul, pentru că nu simţi dureri când păcătuieşti, ci tocmai de aceea mai ales suspină, că nu simţi dureri. Şi nu simţi dureri, nu pentru că nu te muşcă păcatul, ci pentru că sufletul, fiind plin de păcate, nu simte muşcătura. Gândeşte-te la cei care au conştiinţa propriilor lor păcate, că se vaită mai cumplit decât cei tăiaţi şi arşi cu fierul înroşit; şi câte nu fac, câte nu suferă, cât nu plâng şi se tânguie, numai ca să scape de chinurile conştiinţei? N-ar face-o, dacă nu i-ar durea sufletul!

Deci cel mai bun lucru este să nu păcătuieşti, iar dacă păcătuieşti, să simţi păcatul şi să te îndrepţi. Dacă nu simţim păcatele, dacă nu vorbim de ele, cum vom ruga pe Dumnezeu, cum Îi vom cere iertare de păcate? Când tu, cel ce păcătuieşti, nici asta nu vrei să ştii că ai păcătuit, pentru care păcate Îl rogi pe Dumnezeu? Pentru cele pe care nu le ştii? Iar dacă nu ştii ce păcate îţi iartă Dumnezeu, cum poţi şti măreţia facerii Lui de bine? Spune-ţi, dar, păcatele tale unul câte unul, ca să ştii pentru care păcate iei iertare de la Dumnezeu şi ca astfel să-I fii recunoscător Binefăcătorului tău. Când superi pe vreun om, rogi pe prietenii lui, pe vecinii lui şi chiar pe slugile lui, cheltuieşti bani, pierzi zile întregi, ducându-te la uşa lui şi rugîndu-l de iertare; iar dacă cel supărat te respinge o dată, de două ori, chiar de mai multe ori, să nu te descurajezi, ci, fiind mai neliniştit, să îţi măreşti şi mai mult rugămintea; dar când supărăm pe Dumnezeu căscăm, ne lenevim, ne desfătăm, ne îmbătăm şi ne căutăm de treburile noastre. Când Îl mai putem face milostiv? Şi cum să nu-L supărăm mai mult? Că Îl facem să Se supere şi să Se mânie şi mai mult când nu ne doare sufletul că păcătuim. De aceea merităm să fim acoperiţi de pământ, să nu mai vedem soarele, să nu mai respirăm, că având un Stăpân atât de uşor de împăcat, Îl mâniem; şi mâniindu-L, nici nu ne pocăim. Şi totuşi Dumnezeu când Se mânie pe noi, n-o face cu ură şi cu duşmănie, ci vrând să ne atragă şi mai mult la El. Dacă ţi-ar face mereu bine, deşi Îl insulţi, L-ai dispreţui mai mult. Dar ca să nu faci asta, Îşi întoarce câtăva vreme faţa de la tine, ca să te aibă necontenit alături de El.

Să avem, deci, încredere în iubirea Sa de oameni şi să ne pocăim cu toată purtarea de grijă, înainte de a sosi ziua în care pocăinţa nu mai este de folos. Acum totul stă în puterea noastră; atunci Judecătorul este stăpân pe hotărârea Lui: „Să întâmpinăm faţa Lui întru mărturisire” (Ps. 94: 2), să plângem, să ne tânguim. De-am putea ruga pe Judecătorul, înainte de ziua cea mare a judecăţii, să ne ierte de păcate, n-ar mai fi nevoie să venim la judecată; dar dacă n-o facem, vom spune păcatele în auzul întregii lumi şi nu vom mai avea nici o nădejde de iertare. Nimeni din cei care nu şi-au şters aici pe pământ păcatele, nu poate scăpa dincolo de pedeapsă; ci, după cum cei din închisori sunt duşi cu lanţurile lor la tribunal, tot aşa toate sufletele, când pleacă de aici, sunt duse la înfricoşătorul scaun de judecată, având în jurul lor fel de fel de lanţuri de păcate. Viaţa de aici nu-i deloc mai bună decât o închisoare; ci după cum atunci când

intrăm în locaşul acela îi vedem pe toţi înlănţuiţi cu lanţuri, tot aşa şi în lume, dacă am îndepărta tot învelişul care acoperă faţa lumii şi al oamenilor, am intra în viaţa fiecăruia, în sufletul fiecăruia, atunci am vedea că fiecare este înlănţuit cu lanţuri mai grele decât cele de fier; dar mai ales, dacă ai intra în sufletele bogătaşilor, ai vedea că sunt cu atât mai înlănţuiţi cu cât sunt mai bogaţi. După cum pe un întemniţat îl nefericeşti când îl vezi legat la gât şi la mâini, iar adeseori cu cătuşe la picioare, tot aşa şi pe bogat, când îl vezi înconjurat de bogăţii nenumărate, nu-l socoti bogat pentru că are bogăţii, ci nefericit, tocmai din pricina lor! În afară de aceste lanţuri, mai are şi crud temnicer: urâta dragoste de bani, care nu-l lasă să treacă pragul închisorii; îi pune în butuci picioarele, pune străjeri la poarta temniţei, zideşte alte porţi, pune noi zăvoare şi-l aruncă tocmai în fundul temniţei, convingîndu-l să se bucure chiar de aceste lanţuri, ca să nu mai aibă nici o nădejde de scăpare din relele ce l-au cuprins. Ce bine ar fi de-ai putea citi gândurile sufletului lui! I-ai vedea sufletul nu numai înlănţuit, ci şi murdar, întinat şi plin de stricăciuni!

Nici plăcerile trupeşti nu sunt mai bune decât dragostea de bani şi de avere, ba chiar mai rele, pentru că pângăresc şi trupul împreună cu sufletul şi aduc, şi peste unul şi peste altul, nenumărate boli. […]

Unii oameni vor fi osîndiţi şi aici, şi dincolo; alţii, numai aici; unii, numai dincolo; alţii, nici aici, nici dincolo. Aici şi dincolo, precum Iudeii: căci au fost pedepsiţi şi aici - cînd au îndurat acele nemaiauzite suferinţe, la căderea Ierusalimului - şi îndură şi dincolo cea mai cumplită pedeapsă, ca locuitorii Sodomei şi mulţi alţii. Numai dincolo, ca bogatul care se pîrjolea în iad şi nu era stăpîn nici pe o picătură de apă. Numai aici, ca desfrînatul din Corint. Dar nici aici, nici dincolo, ca Apostolii, ca Proorocii, ca Fericitul Iov; căci suferinţele lor nu erau osîndă, ci lupte şi încercări. Să ne sîrguim dar să facem parte din aceştia din urmă! Dacă nu din aceştia, atunci cel puţin din cei care-şi spală păcatele aici. Înfricoşător este scaunul acela de judecată, osânda de neînlăturat, iar chinul de nesuferit. Dacă vrei să nu fii pedepsit nici aici, judecă-te singur, cere-ţi singur socoteală de faptele tale! Ascultă ce spune Pavel: „Dacă ne-am judeca pe noi înşine, n-am mai fi judecaţi” (1 Cor. 11: 31). Dacă faci asta şi mergi înainte pe acest drum, vei dobândi şi cununa.

- Dar cum să mă pedepsesc pe mine însumi? m-ai putea întreba.

- Plângi, suspină cu amar, smereşte-te, chinuieşte-te, adu-ţi aminte de păcatele tale, unul câte unul. Nu mic mijloc de pedepsire a sufletului este acesta. Dacă ai ajuns la zdrobirea inimii, atunci ştii că prin aceasta mai cu seamă se pedepseşte sufletul. Dacă ţi-ai adus aminte de păcatele tale, atunci ştii câtă durere se naşte de aici. De aceea Dumnezeu dă unei astfel de pocăinţe ca răsplată îndreptăţirea, spunând: „Spune tu mai întâi păcatele tale, ca să te îndreptezi!” (Is. 43: 26). Nu-i puţin lucru pentru îndreptarea ta adunarea în minte a tuturor păcatelor tale, întoarcerea lor şi pe o parte şi pe alta, după felul lor, şi trecerea lor pe dinaintea ochilor tăi. Cel care face lucrul acesta ajunge la o atât de mare zdrobire de inimă, că socoteşte că nici nu merită să mai trăiască. Iar cel care a ajuns la această socoteală va fi mai moale ca ceara. Nu-mi vorbi mie numai de desfrânare, nici de adulter, nici de păcate recunoscute de toată lumea ca păcate, ci adună în mintea ta uneltirile tale ascunse, calomniile, grăirile

de rău, deşertăciunile, pizmuirile tale şi toate păcatele la fel cu acestea! Că şi pentru aceste păcate nu vei suferi mică pedeapsă. Cel care ocărăşte se duce în iad (Mt. 5: 22); beţivul nu are parte de împărăţia cerurilor (1 Cor. 6: 10); cel care nu iubeşte pe aproapele său supără atât de mult pe Dumnezeu, că nici mucenicia nu-i este de vreun folos (1 Cor. 13: 13); cel care nu poartă grijă de ai săi s-a lepădat de credinţă (1 Tim. 5: 8); cel care dispreţuieşte pe săraci este aruncat în foc (Lc. 16: 22-31). Nu socoti, dar, mici aceste păcate, ci adună-le pe toate şi scrie-le ca într-o carte. Dacă le scrii tu, Dumnezeu ţi le şterge, după cum dacă tu nu le scrii, Dumnezeu ţi le şi scrie şi te şi pedepseşte. Este, dar, cu mult mai bine ca păcatele noastre să fie scrise de noi şi să ne fie şterse sus, decât, dimpotrivă, ca noi să le uităm, iar Dumnezeu să ni le pună înaintea ochilor noştri în ziua cea înfricoşătoare. Aşadar, ca să nu se întâmple asta, să trecem pe dinaintea conştiinţei noastre cu toată luarea aminte toate păcatele noastre şi vom vedea atunci că suntem vinovaţi de multe păcate. Cine nu-i lipsit de lăcomie? Să nu-mi vorbeşti mie de o lăcomie măsurată, ci gândeşte-te că şi pentru această mică lăcomie vom fi pedepsiţi. Şi pocăieşte-te! Cine nu ocărăşte? Dar şi ocara te aruncă în iad (Mt. 5: 22). Cine n-a vorbit de rău în ascuns pe semenul său? Dar şi vorbitul de rău te lipseşte de împărăţia cerurilor. Cine nu s-a mândrit? Dar şi omul mândru este mai necurat decât toţi. Cine nu s-a uitat cu ochi pofticioşi? Dar şi acesta a săvârşit adulter (Mt. 5: 28). Cine nu s-a mâniat pe fratele său în zadar? Dar şi acesta este vinovat sinedriului (Mt. 5: 22). Cine n-a jurat? Dar şi jurământul este de la cel rău (Mt. 5: 34-37). Cine n-a jurat strâmb? Dar şi jurământul strâmb e mai mult decât de la cel rău. Cine n-a slujit lui mamona? Dar şi acesta a căzut din adevărata robie, cea întru Hristos (Mt. 6: 24). Pot să numesc şi alte păcate mai multe ca acestea; dar sunt de ajuns şi acestea şi îndestulătoare să ducă la pocăinţă pe un om care nu are inima de piatră şi nu-i cu totul nesimţit. Dacă fiecare din aceste păcate aruncă în iad, ce nu vor face adunate toate la un loc?

- Atunci cum ne mai putem mântui? mă poţi întreba.

- Dacă vei întrebuinţa pentru fiecare păcat doctoria potrivnică păcatului : milostenia, rugăciunile, căinţa, pocăinţa, smerenia, inima zdrobită, dispreţuirea averilor. Dumnezeu a pus nenumărate căi de mântuire dacă vrem să luăm aminte. […]

Când mintea omului este stăpânită, ca de beţie sau de nebunie, de un gând rău, greu îi este omului să se elibereze dacă sufletul nu-i deosebit de puternic. Cumplit lucru, cumplit lucru este când faci loc în suflet patimilor rele! De aceea trebuie să le îndepărtăm prin orice mijloc şi să nu le lăsăm intrare liberă; când ajung de pun stăpânire pe suflet şi-l biruie, dau naştere la mare vâlvătaie, ca şi focul ce cade pe lucruri care se aprind uşor. Vă rog deci să faceţi totul ca să le opriţi intrarea. Să nu băgaţi în sufletul vostru orice păcat, mângâindu-vă cu acest gând fără de folos, spunând: „Ce lucru mare e fapta aceasta, ce mare lucru cealaltă?” De aici se nasc mii şi mii de rele. Că diavolul, ticălos fiind, pentru a pierde pe oameni se foloseşte de multă viclenie, de multă stăruinţă, de mult pogorământ. Îşi începe atacul cu lucruri mici. Să-ţi dau câteva pilde. A vrut să-l facă pe Saul să asculte minciunile unei vrăjitoare (1 Regi 28: 7). Dar dacă l-ar fi sfătuit dintru început la asta, Saul nu l-ar fi ascultat. Cum l-ar

fi ascultat când Saul a gonit pe vrăjitoare? (1 Regi 28: 3). De aceea diavolul se strecoară în sufletul lui pe nesimţite, încetul cu încetul. Mai întâi îl face să nu asculte de Samuil; apoi îl face să aducă lui Dumnezeu arderi de tot când nu era Samuil de faţă; iar când a fost ţinut de rău, răspunde că a fost silit să jertfească pentru că îl ameninţau cumplit vrăjmaşii. Şi ar fi trebuit să plângă o astfel de faptă! El însă socotea că n-a făcut nici un rău. Dumnezeu îi porunceşte apoi să nu cruţe pe amaleciţi; dar el calcă şi această poruncă. De aici au ieşit acele fapte îndrăzneţe împotriva lui David şi aşa, pe nesimţite şi încetul cu încetul, nu s-a mai putut opri din alunecuşul său până a ajuns de s-a aruncat pe sine însuşi în prăpastia pierzării.[…] De aceea trebuie să ne împotrivim de la început păcatelor. Chiar dacă diavolul s-ar opri la cele dintâi păcate ce le aduce asupra noastră, nici aşa n-ar trebui să dispreţuim aceste prime păcate; când însă sufletul e nepăsător, diavolul ne urcă şi la mai mari păcate. Trebuie deci să facem totul ca să stârpim începuturile păcatelor. Să nu te uiţi la păcat că este mic, ci să te gândeşti că ajunge rădăcină de mare păcat dacă nu-l iei în seamă. Iar dacă trebuie să vă spun ceva care să vă minuneze, este că păcatele mari nu au nevoie de atâta luare-aminte ca păcatele mici şi neînsemnate. Însăşi natura păcatelor mari face ca să ne îndepărtăm de ele; cele mici însă, pentru că sunt mici, ne fac să fim nebăgători de seamă şi nu ne îndeamnă să pornim cu hotărâre la stârpirea lor. De aceea şi ajung repede mari, pentru că dormim. Aceasta o poţi vedea şi cu bolile trupului. Aşa s-a născut în Iuda acel mare păcat. Dacă furtul banilor săracilor nu i s-ar fi părut mic păcat, n-ar fi ajuns să vândă pe Hristos. Dacă tirania slavei deşarte nu li s-ar fi părut iudeilor un păcat mic, n-ar fi alunecat să ajungă ucigători de Hristos. Şi poţi vedea că toate păcatele se nasc aşa. […]

De la nişte păcate aşa de mici ne duce vicleanul diavol la păcate mari; iar de la păcatele cele mari ne duce la deznădejde; şi găseşte diavolul cu aceasta o altă cale de pieire, nu mai mică decât cea de mai înainte. Că nu ne pierde atât de mult păcatul cât deznădejdea. Dacă cel care a făcut un păcat se trezeşte, îşi îndreaptă prin pocăinţă repede păcatul săvârşit; dar cel care se deznădăjduieşte şi nu se pocăieşte nu se îndreaptă, pentru că n-a folosit leacurile pocăinţei. Diavolul ne mai întinde încă o a treia cursă cumplită. De pildă când păcatul îmbracă haina evlaviei.

- Dar de unde are diavolul atâta putere, aş putea fi întrebat, încât să înşele pe oameni până într-atâta?

- Ascultă şi fereşte-te de gândurile lui! A poruncit Hristos prin Pavel ca femeia să nu se despartă de bărbat şi să nu se lipsească unul pe altul decât prin bună înţelegere (1 Cor. 7: 5). Dar unele femei, din o aşa zisă dragoste de evlavie şi de înfrânare, îndepărtându-se de bărbaţii lor, cu gândul că fac faptă de evlavie, au împins pe bărbaţii lor la desfrânare.[…]

Alţii socotesc iarăşi drept un mare câştig să se întristeze peste măsură pentru păcatele lor. Dar şi aceasta este o viclenie diavolească; dovadă Iuda; aceasta l-a făcut să se spânzure. De aceea şi Pavel se temea pentru cel ce căzuse în desfrânare; se temea să nu păţească la fel şi a sfătuit pe corinteni să-l smulgă iute din ghearele deznădejdii, „ca nu cumva să fie doborât de mai multă întristare unul ca acesta” (2 Cor. 2: 7). Apoi pentru a arăta că o astfel de

întristare prea mare este o cursă a diavolului, spune: „Ca să nu ne lăsăm covârşiţi de satana; că nu ne sunt necunoscute gândurile lui” (2 Cor. 2: 11); că ne atacă el cu multă viclenie, ne spune Pavel. Dacă diavolul ar lupta împotriva noastră pe faţă şi deschis, victoria noastră ar fi uşoară şi lesnicioasă; dar, mai bine spus, dacă suntem cu luare-aminte chiar ne va fi uşoară, că Dumnezeu ne-a înarmat împotriva fiecăreia din aceste viclenii. Ascultă ce ne sfătuieşte Hristos, pentru a ne convinge să nu nesocotim nici cele mai mici păcate! Ne spune: „Cel ce zice fratelui său: «Nebune» vinovat va fi gheenei” (Mt. 5: 22); şi: „Cel ce se uită cu ochi desfrânaţi, a şi săvârşit păcatul desfrânării” (Mt. 5: 28) şi vaită pe cei ce râd (Lc. 6: 25). Pretutindeni stârpeşte începuturile şi seminţele păcatelor şi ne spune că vom da socoteală de orice cuvânt deşert (Mt. 12: 36). Pentru aceasta Iov aducea jertfă lui Dumnezeu chiar pentru gândurile copiilor lui (Iov 1: 5). Despre a nu te deznădăjdui Scriptura spune: „Oare cel ce cade nu se scoală sau cel ce se abate nu se întoarce?” (Ier. 8: 4); şi iarăşi: „Nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu” (Iez. 18: 23); şi: ,,Astăzi de veţi auzi glasul Lui” (Ps. 94: 8). Sunt în Sfânta Scriptură şi alte multe cuvinte şi pilde de acest fel. Şi ca să nu pierim din pricina unei false evlavii, ascultă ce spune Pavel: „Ca nu cumva să fie doborât de mai multă întristare unul ca acesta” (2 Cor. 2: 7).

Cunoscând, dar, toate acestea, să punem înţelepciunea Scripturilor în faţa tuturor căilor care abat pe trândavi de pe drumul cel drept. Să nu spui: „Ce mare lucru este dacă mă uit cu curiozitate la o femeie?” Dacă săvârşeşti desfrânarea cu inima, repede o vei îndrăzni şi cu trupul. Să nu spui: „Ce mare lucru este dacă nu dau nimic de pomană săracului acestuia?” Dacă nu dai acestuia, n-ai să dai nici celuilalt; iar dacă nu dai aceluia, n-ai să dai nici altuia. Iarăşi să nu spui: „Ce mare lucru este dacă poftesc lucrurile semenului meu?” Vorbele acestea, vorbele acestea au dus la pieire pe Ahaav (2 Regi 21: 1-29). Şi doar dăduse bani pe vie! Da, dar o cumpărase fără voia stăpânului ei. Nu trebuia să o cumpere cu sila, ci cu voia stăpânului viei. Dacă cel care a dat preţul cuvenit pe vie a fost pedepsit aşa, pentru că a luat-o cu sila, ce osândă nu merită, oare, cel care nu dă nici preţul cuvenit, ba răpeşte şi cu sila şi mai trăieşte şi în vremea harului?

Aşadar, ca să nu fim osândiţi, să nu ne mânjim cu silnicii şi cu răpiri. Să ne ferim de păcate; şi mai ales de începuturile păcatelor, ca să ne îngrijim cu toată râvna şi de virtute. […]

BIBLIOGRAFIE: Sf. Ioan Gură de Aur, „Omilii la Matei”, PSB 23, Bucureşti, 1994

CUVÂNT DESPRE CĂINŢĂ,

al Sfîntului Ioan Gură De Aur

De unde deci, de unde voi începe cuvîntul? Ce temelie voi pune cuvintelor mele? Negreşit, nu altă temelie decît cuvintele lui Hristos, prin care nefericeşte pe cei ce rîd şi aşează în rîndul fericiţilor pe cei ce plîng,

spunînd astfel: „Fericiţi - cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia” (Matei 5:4) şi „Vai vouă, celor ce rîdeţi acum, că vă veţi tîngui şi veţi plînge” (Luca 6:25).

Şi pe foarte bună dreptate. Tînguire cu adevărat, tînguire şi lacrimi este tot timpul de acum. Cumplită suferinţă a cuprins întreaga omenire. Cumplite păcate stăpînesc pe toţi oamenii. Dacă ar vrea cineva să le cerceteze cu deamănuntul, dacă într-adevăr ar fi cu putinţă să le cerceteze cu deamănuntul, nu va înceta să plîngă şi să se tînguiască. Toate s-au întors cu susul în jos, toate s-au amestecat. Nicăieri nu-i urmă de faptă bună. Şi ce-i mai groaznic e că nici noi nu ne mai dăm seama de păcatele ce ne stăpînesc şi nici nu ne ducem la alţii ca să le arătăm. Ne asemănăm cu un om plin de sănătate pe dinafară, dar mistuit pe dinăuntru de o boală grea. Din pricina nesimţirii în care am ajuns, nu ne mai deosebim întru nimic de nebunii care spun şi săvîrşesc fără frică fapte pline de primejdie şi de ruşine. Nu le este ruşine deloc de faptele şi cuvintele lor, ba dimpotrivă, se mai şi laudă cu ele. Se cred mai sănătoşi decît cei cu adevărat sănătoşi. Aşa sîntem şi noi. Ne purtăm cum se poartă oamenii bolnavi, dar nici măcar nu simţim că sîntem bolnavi. Cînd trupul ne este chinuit de o boală mică de tot, chemăm îndată doctori, cheltuim bani, luăm doctorii amare, răbdăm operaţii şi nu ne oprim să facem tot ce putem pînă nu izgonim boala din trupul nostru. Cînd însă sufletul nostru ne este îmboldit în fiecare zi de păcat, cînd ne este sfîşiat de patimile trupului, cînd e ars, cînd e aruncat în prăpastie şi e pe cale de a se pierde cu orice chip, nu spunem nici cel mai mic cuvînt.

Care este pricina? Pricina e aceea că boala ne-a cuprins pe toţi. După cum, atunci cînd sîntem bolnavi trupeşte şi nu e nimeni care să ştie să ne vindece, nu este nici o oprelişte ca boala să ne doboare pe toţi, căci nu este nimeni care să-i stăvilească furia, tot astfel e şi cu boala sufletelor noastre. Pentru că nu este nimeni deplin sănătos în credinţă, pentru că sîntem cu toţii bolnavi - unii mai greu, alţi mai puţin greu - de aceea nu este nimeni în stare să vină în ajutorul nostru, al bolnavilor. Dacă ar veni la noi un om din altă parte - un om care ar cunoaşte bine şi poruncile lui Hristos, dar şi viaţa noastră amestecată - nu ştiu dacă nu-şi va închipui că nu există alţi duşmani mai mari ai lui Hristos decît noi. Într-adevăr, aşa ne ducem viaţa, ca şi cum ne-am da toată silinţa să mergem împotriva poruncilor lui Hristos.

Şi, ca să nu crezi că exagerez cînd vorbesc aşa, voi încerca să dovedesc spusele mele. Nu altfel, ci chiar prin poruncile lui Hristos. Ce spune Hristos? ,,S-a spus celor de demult: Să nu ucizi! Iar Eu vă zic vouă: Tot cel ce se mînie pe fratele său în deşert, vinovat va fi judecăţii. Cel care va zice fratelui său «netrebnicule», vinovat va fi sinedriului. Iar cine va zice: «nebunule», vinovat va fi de gheena focului” (Matei 5:21, 22). Acestea le spune Hristos. Noi însă călcăm legea aceasta mai mult decît cei care nu cred în Hristos, căci în fiecare zi umplem de nenumărate ocări pe fraţii noştri. Şi ce este mai de rîs e aceea că ne

ferim să rostim cuvîntul „nebunule”, dar de cele mai multe ori aruncăm în obrazul fraţilor noştri ocări mai grele decît aceasta, ca şi cum numai cuvîntul ,,nebun” ar atrage după dînsul osînda gheenei. Voia lui Hristos nu a fost asta, El a dat această pedeapsă pentru a pedepsi îndeobşte pe orice hulitor. Că lucrurile stau aşa se vede din cuvintele lui Pavel, care spune: ,,Nu vă înşelaţi: nici desfrînaţii, nici slujitorii idolilor, nici prea-curvarii, nici malahienii, nici sodomiţii, nici furii, nici lacomii, nici beţivii, nici hulitorii, nici răpitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu” (1 Corinteni 6:9, 10). Dacă cel care spune fratelui său: ,,nebunule” este vrednic de cea mai grea pedeapsă, cît de mult foc al gheenei va aduna pe capul său cel care huleşte pe fratele său numindu-l „răufăcător”, „pizmăreţ”, „om fără conştiinţă”, „rîvnitor de slavă deşartă” şi mai ştiu eu cum? Ocările: ,,nebunule” şi ,,netrebnicule” sînt cu mult mai uşoare decît cele amintite. Din pricina aceasta, Hristos, lăsîndu-le la o parte pe toate celelalte mai grozave, le-a amintit numai pe acestea, pentru ca să cunoşti că, dacă o ocară mai uşoară aduce iadul peste cel ce-o rosteşte, cu mult mai mult îi vor aduce ocările mai mari, ocările mai greu de suferit.

Dacă unii socotesc aceste cuvinte ale lui Hristos o exagerare (şi cunosc pe unii care au o astfel de părere greşită, cunosc pe unii care socotesc că ameninţarea cu iadul s-a spus numai ca să înfricoşeze pe oameni), atunci urmează că nici prea-curvarii, nici sodomiţii, nici curvarii, nici închinătorii la idoli nu sînt osîndiţi cu numele iadului. Dacă i-a ameninţat pe hulitori numai că să-i înfricoşeze, atunci negreşit a făcut acelaşi lucru şi cu ceilalţi, căci pe toţi i-a ameninţat cu pierderea împărăţiei cerurilor, odată ce i-a înşirat la un loc. Poate cineva mă va întreba:

- Oare hulitorul va avea aceeaşi soartă ca şi prea-curvarul, ca şi curvarul, ca şi lacomul, ca şi închinătorul la idoli?

- Nu e vremea să cercetăm acum dacă toţi vor primi aceeaşi pedeapsă. Dar că toţi vor cădea din împărăţia cerurilor, şi hulitorul împreună cu ceilalţi, sînt încredinţat de cuvintele lui Pavel, iar mai bine-zis ale lui Hristos, Care lucrează prin Pavel, că nici unii, nici alţii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu.

Nu numai în privinţa acestui cuvînt din Scriptură, dar şi în privinţa a numeroase altele, mulţi oameni au această părere greşită şi socotesc că îndeobşte toate pedepsele hotărîte celor păcătoşi nu sînt rostite de Hristos decît ca o exagerare. Aceasta însă e o cursă a diavolului. Diavolul a strecurat în mintea unora această mîngîiere, că pedepsele date de Dumnezeu păcătoşilor sînt o exagerare, cu scopul de a adormi teama de pedeapsă în sufletele acelora care, din dragostea de Dumnezeu, s-ar căi de păcatele lor, şi de a-i face nepăsători faţă de ascultarea poruncilor. Acum, atîta vreme cît trăim pe acest pămînt, gîndul acesta poate înşela pe oamenii cu suflete mai trîndave, dar în vremea înfricoşătoarei judecăţi se va vădi înşelăciunea. Se va vădi atunci cînd nimeni nu va mai avea nici un cîştig de pe urma căinţei. Spune-mi, te rog, care este

folosul ca acum să ne lăsăm înşelaţi de acest gînd, şi să ne dăm seama de înşelăciune atunci, în ziua judecăţii, cînd nu vom avea nici un folos de pe urma pocăinţei? Să nu ne înşelăm în deşert! Să nu gîndim spre răul nostru ceea ce nu trebuie! Să nu atragem asupră-ne încă şi o altă pedeapsă, aceea pricinuită de necredinţă. Cumplită pedeapsă vine peste noi, nu numai pentru că nu îndeplinim poruncile lui Hristos, dar şi pentru că nu credem în ele. Iar necredinţa aceasta vine de acolo că ni s-a slăbit puterea de a îndeplini poruncile Lui. Cînd nu voim să avem liniştea ce ne-o dă ascultarea de glasul lui Dumnezeu şi nici nu voim să facem cele poruncite, atunci - spre a scăpa mintea noastră de teama chinurilor viitoare, pentru că sîntem cu conştiinţa încărcată şi sugrumată de păcate - ne silim să izgonim din mintea noastră frica cumplită de pedepsele ce ne aşteaptă. Prin asta însă, ne aruncăm în altă prăpastie şi mai mare, aceea că punem la îndoială însăşi existenţa chinurilor viitoare. După cum bolnavii cuprinşi de fierbinţeală nu scapă de aceasta dacă se bagă în apă rece, ci, dimpotrivă, li se măreşte fierbinţeala, tot astfel şi noi, pentru că ne înţeapă conştiinţa păcatelor noastre, ne silim să ne cufundăm în cugetarea că pedepsele viitoare sînt o exagerare, pentru ca să putem apoi săvîrşi fără teamă orice păcat.

Ne mîniem pe fraţii noştri nu numai cînd sînt de faţă, ci, de cele mai multe ori, pornim război împotriva lor cînd ei nu sînt de faţă. Dar asta-i culmea sălbăticiei. Mai mult încă: faţă de cei mai tari şi mai puternici ne purtăm cu multă blîndeţe, chiar dacă ne fac rău, chiar dacă ne ocărăsc, pentru că le ştim de frică; pe cei de o seamă cu noi şi mai mici decît noi însă îi urîm şi-i duşmănim, chiar dacă nu ne-au supărat cu nimic. Acest lucru n-are altă lămurire decît că ne temem mai mult de oameni decît de Hristos. [...]

Cine poate spune că în viaţa lui nu s-a mîniat niciodată fără socoteală şi în deşert, că nu a ocărît niciodată? Să nu-mi dai ca pildă pe un om care s-a mîniat şi a ocărît de puţine ori în viaţa lui. Spune-mi un om care n-a ocărît şi nu s-a mîniat *niciodată*! Atîta vreme cît nu poţi să-mi arăţi un asemenea om, nu poţi îndepărta nici ameninţarea de deasupra lui pentru pricina că n-a ocărît des şi nu s-a mîniat des. Şi tot astfel şi hoţul, şi desfrînatul, chiar dacă săvîrşesc păcatul numai o singură dată, nu scapă de pedeapsă pentru că nu l-au săvîrşit de mai multe ori, ci sînt pedepsiţi tocmai pentru că au îndrăznit să-l săvîrşească.

Care dintre necredincioşi n-ar socoti basm porunca numaidecît următoare celei de mai sus, cînd vede că noi o călcăm cu atît de mare înverşunare? Dumnezeu a spus: ,,Dacă îţi aduci darul tău la altar, şi acolo îţi aduci aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă acolo darul tău, înaintea altarului, şi mergi mai întîi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi vino şi adu-ţi darul tău” (Matei 5:23, 24). Noi însă ne apropiem de altare duşmănindu-ne cu alţii, purtînd în sufletul nostru ura împotriva fraţilor noştri. Dumnezeu Se îngrijeşte atît de mult ca noi să trăim în pace unii cu alţii, încît rabdă să rămînă nesăvîrşită jertfa ce i-o aducem,

să întrerupem slujba către El, numai din dorinţa ce o are de a pune capăt duşmăniei şi urii ce o avem unii faţă de alţii. Iar noi ţinem socoteală atît de puţin de această dorinţă a Lui, încît păstrăm zile întregi duşmănia, spre propria noastră pagubă.

Hristos pedepseşte nu numai pe cei care caută să se răzbune, dar şi pe cei care dispreţuiesc pe fraţii care-i duşmănesc, deşi în sufletele lor nu le mai poartă ura. Hristos a poruncit ca acela ce face rău să se ducă şi să se împace cu cel căruia i-a făcut rău, pentru că acela care a făcut răul poate fi mai greu cuprins de dorinţa de răzbunare, pe cînd cel ce a suferit răul poartă necontenit în sufletul lui dorinţa de răzbunare. Prin aceasta, Hristos a arătat că acela care nedreptăţeşte, cel care a dat naştere rădăcinii păcatului, este mai vinovat decît cel nedreptăţit, pentru că poartă răspundere şi pentru pedeapsa dată de Hristos celui nedreptăţit. Cu toate acestea, noi nu ne învăţăm minte, ci ne supărăm şi ne mîniem pe fraţii noştri pentru lucruri de nimic. Apoi, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic de seamă, nu ne mai pasă de cele săvîrşite, uităm pe cei pe care i-am supărat şi lăsăm ca ura să ţină vreme îndelungată, fără să ne dăm seama că vom primi o pedeapsă cu atît mai mare, cu cît lăsăm să se scurgă mai multe zile peste supărarea pricinuită, deoarece prin aceasta ne împăcăm şi mai greu unii cu alţii. După cum atunci cînd iubim pe cineva, nimic din cele care despart cu uşurinţă pe oameni nu poate să aibă tărie şi crezare pentru a strica prietenia, tot astfel şi atunci cînd duşmănia pune stăpînire pe sufletul nostru, toate sînt uşoare şi lesnicioase pentru cei care vor să ne sporească şi mai mult duşmănia. Căci vorbele bune ce ne-ar fi spuse deşteaptă neîncrederea noastră şi numai răutăţile sînt crezute. Hristos ne porunceşte să lăsăm darul la altar şi, mai întîi, să ne împăcăm cu fratele nostru, ca să cunoaştem că, dacă nu trebuie să amînăm împăcarea noastră nici atunci cînd Îi aducem închinăciune, cu atît mai mult trebuie să facem asta în alte timpuri, cînd ne ocupăm de lucruri pămînteşti.

Pe faţă purtăm obrăzarul împăcării, dar în lăuntrul sufletului nostru ţinem cea mai neîmpăcată ură. Ne dăm bună ziua unii altora atunci cînd ne ducem la biserică, dar de obicei „bună ziua” o spunem numai cu buzele. Însă nu acest lucru îl vrea Domnul. Domnul vrea să iubim din suflet pe fratele nostru, să-i dăm „bună ziua” din inimă. Aceasta este într-adevăr salutare, cealaltă, obrăzar şi făţărnicie; cel care dă în acest chip bună ziua şi nu iubeşte, mai mult Îl supără pe Dumnezeu decît Îl îmbunează. Dumnezeu cere de la noi dragoste curată, dragoste înrădăcinată adînc în sufletul nostru, nu dragostea aceasta pocită pe care adeseori o arătăm oamenilor. Purtăm pe buze numele dragostei, dar am stins puterea ei, iar aceasta este încă o dovadă că fărădelegile noastre au pus stăpînire pe noi, căci spune Hristos: ,,Din pricina înmulţirii fărădelegii, se va răci dragostea multora” (Matei 24:12). Şi acestea le facem noi Creştinii, cărora ni s-a poruncit să nu ne mîniem, să nu avem duşmani, iar dacă avem duşmani, duşmănia noastră să ţină numai o zi, căci s-a spus: ,,Soarele să nu apună peste mînia

voastră!” (Efeseni 4:26). Noi însă nu ne mărginim la atîta, ci ţesem uneltiri unii împotriva altora, muşcînd şi nimicind prin vorbele şi faptele noastre propriile noastre mădulare, adică pe proprii noştri fraţi. Iar aceasta este curată nebunie. Şi aşa este, căci după acestea mai cu seamă îi recunoaştem pe îndrăciţi şi pe nebunii ce nu se pot vindeca.

Ce să mai spunem despre celelalte porunci date de Hristos? Ce să spunem despre porunca dată pentru a ne împăca cu pîrîşul nostru pînă sîntem pe cale cu el? (Matei 5:25, 26) Ce să mai spunem despre porunca ce o dă în privinţa faptei nesăbuite, despre privirile pofticioase (Matei 5:28) şi despre prietenia necugetată şi păgubitoare de suflet (Matei 5:29, 30)? Prin „ochiul drept” şi prin „mîna dreaptă”, Hristos n-a lăsat să se înţeleagă altceva decît pe cei ce ne iubesc spre paguba noastră sufletească. N-a fost călcată oare adeseori în picioare, n-a fost desfiinţată porunca ce ne opreşte să ne despărţim de soţiile noastre (Matei 5:31, 32)?

Mă ruşinez să mai vorbesc despre porunca ce opreşte orice jurămînt (Matei 5:33-37), nu numai din pricina jurămintelor pe care le facem, dar mai ales din pricina jurămintelor noastre mincinoase. Dacă jurămîntul, chiar jurămîntul adevărat, este un păcat şi o călcare a poruncii, ce vom spune despre jurămîntul mincinos? Dacă ce este mai mult decît ,,da” şi ,,nu” este de la cel rău, de la diavolul, de la cine va fi ce este mincinos?

Hristos a mai spus apoi: ,,Dacă te loveşte cineva peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt; celui care vrea să se judece cu tine şi să-ţi ia haina, lasă-i lui şi cămaşa; dacă te sileşte cineva să mergi o milă, mergi cu el două; celui ce-ţi cere, dă-i, şi nu întoarce faţa de la cel ce vrea să se împrumute de la tine” (Matei 5:39-42). Ce putem spune faţă de aceste porunci? Ne rămîne numai să plîngem şi să ne acoperim faţa de durere, căci nu îndeplinim nici una dintre poruncile amintite mai sus. Am apucat o cale cu totul potrivnică acestor porunci: ne cheltuim toată vremea în judecăţi, în lupte, în procese, în certuri. Nu au nici o înrîurire asupra noastră nici adevărul faptelor, nici cuvintele lui Hristos; dimpotrivă, ne sălbăticim, ne mîniem chiar pentru lucruri de nimic.

Poate că, faţă de cele de mai sus, ai voi să-mi dai ca pildă pe unii oameni care şi-au dat toată averea săracilor şi care mai tîrziu au ajuns, din pricina sărăciei lor, de rîsul lumii şi au avut de suferit nenumărate nenorociri şi necazuri. Îţi voi răspunde, în primul rînd, că îmi vei putea arăta puţini astfel de oameni; în al doilea rînd, prin pilda ce ai dat, nu mi l-ai arătat pe înţeleptul înfăţişat de Hristos în cuvintele amintite mai sus. Înţeleptul acesta are o vieţuire mult mai duhovnicească decît omul pe care mi l-ai dat ca pildă. Este o mare deosebire între un om care-şi dă de bunăvoie averile sale şi unul care suferă fără să crîcnească atunci cînd i se iau toate averile. Dar pentru ce spun că suferă fără să crîcnească? Omul desăvîrşit despre care a vorbit Hristos, este cu mult mai sus şi decît acesta. Porunca aceasta a lui Hristos îndepărtează atît de mult din sufletele celor nedreptăţiţi mînia împotriva celor ce i-au

nedreptăţit, încît ei nu numai că nu se supără din pricina pierderii averilor, ba, dimpotrivă, mai dau de bunăvoie şi cele ce le-au mai rămas; şi este mai mare rîvna lor în a suferi nedreptatea ce li se face decît zelul şi nebunia celorlalţi în a-i nedreptăţi. Cînd cel ce nedreptăţeşte va vedea că cel nedreptăţit este gata să sufere mai mult decît i-a fost gîndul, cînd va vedea că, după ce şi-a împlinit pofta, cel împilat se străduieşte să-i dea şi mai mult, atunci pleacă biruit, ruşinat de marea împăcare a celuilalt. Fiară să fie, sau ceva mai grozav decît o fiară, va fi mai cumpănit, căci a văzut bine din această punere alături cît este de rău el şi cît este de bun celălalt.

Un om cu o astfel de viaţă îţi cer să-mi arăţi. Pe acesta îl văd înfăţişat numai în *Scripturi*, şi nicidecum în vreo altă carte, iar în viaţa de toate zilele deloc, deşi ne numim Creştini. Nu-mi da ca pildă pe omul care suferă în tăcere nedreptatea; se poate întîmpla să se poarte aşa pentru că nu poate să se răzbune. Atunci avem omul desăvîrşit, omul cerut de Hristos, dacă el va arăta aceeaşi răbdare faţă de cei de o seamă cu el, împotriva cărora ar putea să se răzbune; ba mai mult, dacă ar merge pînă acolo încît să întreacă prin dărnicia sa dorinţa de jaf a celuilalt, să-i dea mai mult decît vrea acela să-i ia şi să arate îndelungă-răbdare în datul de bunăvoie a altor bunuri, în afară de acelea ce i-au fost luate cu sila. Un astfel de om trebuie însă să mai aibă încă o însuşire sufletească, deasupra celor arătate pînă acum, care atinge însuşi vîrful faptei bune: unui astfel de om, Hristos îi porunceşte să rînduiască în ceata prietenilor, a prietenilor adevăraţi, pe duşmanii şi răufăcătorii lui, pe cei care îl păgubesc şi la pungă, şi la trup, şi în toate celelalte. Hristos ne spune: ,,Nu te mărgini la a da jefuitorului şi lacomului, ci iubeşte-l cu iubirea cea mai puternică, cu iubire curată!" Acest gînd a voit să-l înfăţişeze prin cuvintele: ,,Rugaţi-vă pentru cei ce vă necăjesc!" (Luca 6:28). Iar de rugat, de obicei, nu ne rugăm decît pentru cei pe care-i iubim foarte mult. Şi, pentru ca să nu socoteşti din nou că aceste cuvinte sînt o exagerare, pentru ca să nu intre astfel în sufletul tău înşelăciunea diavolului, de care am amintit mai sus, Hristos adaugă adevărului lucrurilor şi pricina, dreapta pricină a unei astfel de purtări, spunînd: ,,Căci, dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce plată aveţi? Oare nu şi vameşii fac acelaşi lucru? Şi, dacă îmbrăţişaţi pe cei ce vă îmbrăţişează, ce faceţi mai mult? Nu şi păgînii fac acelaşi lucru?" (Matei 5:46, 47) Cum să nu fie vrednică de tînguire şi de nemîngîiată plîngere starea noastră morală, cînd nu ne deosebim în privinţa aceasta întru nimic de vameşi şi de păgîni? Şi, dacă ar fi numai aceasta grozăvia! Dar nu! Nu numai că nu-i iubim pe vrăjmaşi, dar încă îi duşmănim şi urîm chiar pe cei ce ne iubesc. Uitătura urîtă, invidia, nimicirea prin fapte şi prin vorbe a cinstei şi a numelui bun a altora nu au altă lămurire decît ura şi duşmănia înverşunată. Astfel, nu numai că nu ne deosebim întru nimic de păgîni, dar sîntem în privinţa aceasta cu mult mai răi decît ei. Hristos a poruncit să ne rugăm pentru cei ce ne duşmănesc, noi însă ţesem viclenii împotriva lor; cu toate că ni s-a poruncit să binecuvîntăm

pe cei ce ne blestemă, îi acoperim de nenumărate blesteme. Poate fi oare o înverşunare mai mare decît această împotrivire şi decît această luptă pe care o purtăm împotriva lui Hristos, Legiuitorul acestor porunci? Nu stăm noi împotriva tuturor poruncilor Lui?

Tirania slavei deşarte, a umblatului după lauda lumii - pe care Hristos, în cuvintele numaidecît următoare celor amintite mai sus, a cerut să o dezrădăcinăm din sufletele noastre - am întins-o nu numai asupra rugăciunilor, postului şi milosteniei (Matei 6:1-18), ci chiar asupra tuturor faptelor noastre; iar supunerea noastră faţă de nebunia acestei tiranii este mai mare decît supunerea unui rob faţă de stăpînul lui. Acest lucru este îndeajuns de cunoscut de toţi, de aceea trec peste el, spunînd doar atîta, că unii oameni îşi dispreţuiesc atît de mult mîntuirea sufletelor lor, încît nu mai dau nici o atenţie poruncilor lui Hristos; iar alţii, deşi voiesc să asculte de Hristos cît de cît, deşi se silesc să păzească unele porunci, totuşi sfîrşesc prin a ajunge să fie tot atît de păgubiţi ca şi ceilalţi, din pricină că nu vor să dezlege de pe ei lanţurile slavei deşarte, ale umblatului după laudele lumii. Unul nu face deloc milostenie, altul dă celor săraci ceva din averile sale, dar face aceasta ca să-l laude lumea; cel din urmă nu este întru nimic mai bun decît cel dintîi. Astfel, diavolul ne-a prins pe toţi din toate părţile în mrejele lui. Dacă ar putea omul să scape şi de acest păcat, să nu umble adică după laudele lumii cînd face milostenie; dar, fiind stăpînit de mîndrie, cade iarăşi în acelaşi păcat, mai bine spus, în unul şi mai grozav: nu pierde numai bunurile date ca milostenie, ci pleacă pe lumea cealaltă încărcat şi cu păcatul mîndriei. Cunosc apoi mulţi oameni care nu-şi cheltuiesc averile în milostenii pentru pricinile mai sus arătate, ci vin în ajutorul celor lipsiţi mînaţi de prietenie sau de rugăciunile stăruitoare sau de alte pricini asemănătoare, şi nu de frica de Dumnezeu şi de porunca lui Hristos. Prin urmare, dacă atîtea pricini pîngăresc faptele noastre bune, mai putem spune că ne putem mîntui cu uşurinţă cînd, departe de a face fapte bune, săvîrşim numai păcate?

Să mergem mai departe! Care este omul care poate rosti cu îndrăznire cuvintele din *Tatăl nostru*: ,,Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri” (Matei 6:12)? Chiar dacă nu ne răzbunăm pe vrăjmaşii noştri, totuşi păcătuim dacă păstrăm netămăduită în suflet rana: mînia. Hristos însă nu vrea ca noi să mărginim la atîta iertarea greşiţilor noştri, ci să ajungem să-i numărăm printre cei mai buni prieteni. Din această pricină, după cum am spus mai sus, ne-a poruncit să ne şi rugăm pentru ei. Chiar dacă nu te răzbuni pe cel ce ţi-a greşit, dar - dacă îţi întorci faţa de la el, dacă te uiţi urît la el, dacă ţii deschisă în suflet rana - n-ai îndeplinit porunca ce ţi-a poruncit-o Hristos. Cum ceri deci ca Dumnezeu să Se îndure de tine, cînd tu nu te înduri de cei care ţi-au greşit? Înţeleptul îşi bate joc de o astfel de purtare, zicînd: ,,Omul ţine mînie împotriva omului, şi cere de la Dumnezeu iertare? Nu-i este milă de omul cel asemenea lui, şi se roagă

pentru iertarea păcatelor sale? El, trup fiind, ţine minte; cine îl va curăţi de păcatele sale?" (Ecclesiastic 28:3-5).

Aş vrea să tac deci şi să opresc şirul spuselor mele, atît mi-e de ruşine să merg mai departe. Aş vrea să tac, căci, cu cît îmi voi urma vorbirea, cu atît mai mult se va vădi şi lupta pe care o ducem împotriva poruncilor lui Hristos, dar şi duşmănia neîmpăcată pe care I-o purtăm. Dar care este folosul tăcerii mele, cînd însăşi viaţa noastră, faptele noastre, strigă că ducem luptă împotriva lui Hristos, iar înainte de faptele noastre, ne-o strigă Hristos, Care cunoaşte cu deamănuntul toată viaţa noastră, ne-o strigă Hristos, Care ne va judeca?

Hristos ne-a poruncit să nu ne adunăm comori pe pămînt, ci în cer (Matei 6:19-21). Puţini sînt cei care îndeplinesc această poruncă, iar dintre aceştia puţini, cine poate spune că a îndeplinit-o aşa cum doreşte Hristos? Marea majoritate a oamenilor, ca şi cum ar fi auzit cele împotrivnice, ca şi cum li s-ar fi poruncit să-şi adune comorile aici pe pămînt, au părăsit cu totul cerul, îşi lipesc inima de toate cele de pe pămînt, se înnebunesc de dragul strîngerii avuţiilor şi, urînd pe Dumnezeu, iubesc pe Mamona.

Hristos a mai poruncit: ,,Nu vă îngrijiţi de ziua de mîine!" (Matei 6:34). Ştiu sigur că nici un om nu vrea să asculte această poruncă, nici să se lase încredinţat de adevărul ei, din pricina puţinătăţii credinţei noastre în Hristos. De aceea, acoperindu-mi faţa din pricina ruşinii, voi lăsa la o parte această poruncă. Ar trebui să credem pe Hristos numai pe cuvînt; noi însă nu-L credem nici cînd ne dovedeşte adevărul spuselor Sale cu dovezi de nezdruncinat, nici cînd ne dă pilde despre temeinicia spuselor Lui, cum sînt cele cu păsările cerului (Matei 6:26) şi cu iarba cîmpului (Matei 6:30). Ci, dimpotrivă, ne frămîntă grija zilei de mîine ca şi pe păgîni, ba poate şi mai mult, şi, cu toate că ni s-a poruncit că nu trebuie să ne rugăm pentru cele de mîine, noi ne cheltuim toată rîvna noastră cu astfel de rugăciuni. Dar, după cum am spus, voi lăsa la o parte această poruncă. Mă voi îndrepta deci spre poruncile următoare, cu nădejdea că îndeplinirea acestora mă va mîngîia pentru ruşinea de mai înainte.

Ce poruncă a dat mai departe Hristos, în predica Sa de pe munte? ,,Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi!" (Matei 7:1). Socoteam că voi găsi oarecare mîngîiere ruşinii mele, dar văd că ruşinea îmi sporeşte încă şi mai mult. Chiar dacă n-am păcătui faţă de nici o altă poruncă, ci numai faţă de aceasta, călcarea ei e de ajuns ca să ne arunce în fundul iadului. Judecăm cu asprime păcatele altora, dar nu vedem bîrnele din ochii noştri; ne cheltuim toată viaţa iscodind faptele altora şi osîndindu-i. Nu poţi găsi pe nimeni liberat de acest păcat, nici laic, nici monah, nici cleric. Şi totuşi, Hristos ne spune ce primejdie mare ne aşteaptă în urma călcării acestei porunci: ,,Cu ce judecată judecaţi, veţi fi judecaţi!", şi: ,,Cu ce măsură măsuraţi, vi se va măsura!" (Matei 7:2). Cu toate că acest păcat nu conţine în el nici o plăcere, ci, dimpotrivă, are o atît de mare pedeapsă, totuşi cu toţii alergăm spre el, ca şi cum ne-am grăbi şi

ne-am lua la întrecere să intrăm în cuptorul iadului nu pe o singură cale, ci pe mai multe. Sîntem nepăsători nu numai faţă de poruncile părut grele, ci chiar faţă de cele mai uşoare, deoarece le călcăm în picioare în aceeaşi măsură şi pe unele, şi pe altele. Iar prin faptul că le călcăm în picioare pe cele uşoare, arătăm că nu le îndeplinim nici pe cele mai grele, nu din pricina greutăţii poruncilor, ci din pricina dispreţului pe care-l arătăm faţă de ele. Spune-mi, te rog, ce lucru greu este a nu iscodi faptele altuia şi a nu osîndi păcatele aproapelui? Cele împotrivnice însă, a iscodi şi a osîndi pe alţii, este o treabă destul de obositoare. Poate să ne mai creadă cineva, la auzul acestor băgări de seamă, că nu ascultăm de porunca aceasta din pricina nepăsării noastre, şi nu din pricina rîvnei de a o călca şi a relei noastre voinţe? Cînd faptele pe care ne porunceşte Hristos să le îndeplinim sînt uşoare şi lesnicioase celor care voiesc să le săvîrşească, iar faptele oprite sînt şi mai grele şi cer mai multă osteneală, iar noi părăsim poruncile şi săvîrşim cele oprite - cînd deci aşa stau lucrurile, nu vor spune oare duşmanii noştri că facem păcatele pentru că voim să ne războim cu Hristos? Că poruncile lui Hristos nu au nimic ostenitor în ele o spune El însuşi prin cuvintele: ,,Luaţi jugul Meu peste voi, că jugul Meu este bun şi sarcina Mea uşoară” (Matei 11:29, 30). Dar noi, din cauza nespusei noastre nepăsări, facem să treacă în faţa mulţimii drept împovărătoare cele uşoare. Omului care vrea să stea degeaba şi să doarmă, mereu i se pare o greutate şi mîncatul, şi băutul. Cei cu sufletul treaz însă şi cei harnici nu se dau îndărăt nici în faţa treburilor cu totul neobişnuite şi greu de făcut, dimpotrivă, le săvîrşesc cu mai mult curaj decît cei trîndavi şi somnoroşi pe cele foarte uşoare. Nimic, nimic nu este atît de uşor, pe care multa noastră lenevie să nu-l socotească foarte greu şi obositor; după cum nimic nu este atît de obositor şi de greu, pe care rîvna şi dragostea noastră să nu-l facă foarte uşor. Spune-mi, te rog, ce este mai cumplit şi mai greu decît a fi în primejdie de moarte în fiecare zi? Şi totuşi, Fericitul Pavel a numit această primejdie uşoară, spunînd astfel: ,,Căci necazul nostru de acum, trecător şi uşor, ne aduce slava veşnică, mai presus de măsură” (2 Corinteni 4:17). Chiar dacă lucrul acesta este prin firea sa greu, totuşi ajunge uşor prin nădejdea celor viitoare. Pavel, de pildă, a şi adăugat pricina uşurătăţii lui prin cuvintele: ,,Căci noi nu privim la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd” (2 Corinteni 4:18).

Să vedem însă şi poruncile următoare. Hristos a spus: ,,Nu daţi cele sfinte cîinilor, nici nu aruncaţi mărgăritarele voastre înaintea porcilor!” (Matei 7:6). Hristos ne-a dat aceste învăţături tot ca nişte porunci. Noi însă, din pricina slavei deşarte, a umblatului după lauda lumii şi a mîndriei necugetate, am călcat în picioare şi această poruncă, îngăduind, fără nici o socoteală şi fără o cercetare amănunţită, să ia parte la Sfintele Taine oameni desfrînaţi, necredincioşi şi plini de nenumărate păcate. Înainte de a cerceta temeinic sufletul lor, le descoperim toată învăţătura credinţei noastre şi îi ducem dintr-o dată în

sfînta sfintelor, fără să le mai dăm putinţa să vadă şi cele ce sînt înainte de sfînta sfintelor. Din această cauză, unii dintre cei care au fost aduşi către Sfintele Taine cu atîta grabă, au fugit îndată şi au săvîrşit nenumărate rele. Şi - nu numai cînd e vorba despre alţii, dar chiar cînd e vorba de noi înşine - trebuie să mărturisim că nesocotim această prea-înfricoşătoare poruncă atunci cînd ne împărtăşim cu nemuritoarele Taine făcînd aceasta plini de necurăţie şi cu nesocotinţă.

Poţi apoi să vezi că sînt călcate cu totul in picioare nu numai poruncile despre care am vorbit pînă acum, dar şi cele pe care Hristos le dă mai departe în predica de pe munte. Hristos a spus: ,,Cîte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea!" (Matei 7:12), noi însă facem oamenilor toate cele pe care nu voim să le suferim de la ei.

Deşi ni s-a poruncit să intrăm pe calea cea strîmtă (Matei 7:13), noi căutăm în orice împrejurare din viaţă calea cea largă. Nu este cu totul de mirare dacă unii laici îmbrăţişează şi iubesc această cale largă, dar să caute să intre prin această uşă, mai mult decît laicii, monahii, oamenii care, l-a arătare, s-au răstignit pentru lume, aceasta este ceea ce ne umple de uimire, şi, mai bine spus, acest lucru pare chiar o taină. Dacă ai ruga pe monahi să vină să îndeplinească vreo însărcinare, de cele mai multe ori i-ai auzi, în primul rînd, punîndu-ţi aceste întrebări: Vom avea odihnă în slujba pe care ne-o dai? Cel care ne cheamă este în stare să ne dea odihnă? Şi mereu, în orice discuţie, cuvîntul care le stă cel mai mult pe buze nu este altul decît cuvîntul ,,odihnă". Ce spui, omule? Ţi s-a poruncit să mergi pe calea cea îngustă (Matei 7:14), şi întrebi de odihnă? Ţi s-a poruncit să intri pe uşa cea strîmtă (Matei 7:13), şi cauţi să intri pe cea largă? Poate fi ceva mai rău decît această rătăcire? [...]

Pe nimeni dintre noi, iubite, nu ne-a cuprins încă dorinţa bunătăţitor cereşti, aşa cum ar trebui să ne cuprindă. Dacă ne-ar fi cuprins această dorinţă, am socoti umbră şi fum toate cele ce par anevoioase. Cel care le preţuieşte pe cele de acum nu va fi învrednicit niciodată de privirea bunătăţilor viitoare. Dar cel care le dispreţuieşte şi socoteşte că toate nu au mai mult preţ decît umbra şi visul va dobîndi iute şi bunătăţile cele mari şi duhovniceşti. Cînd binele acesta, adică dispreţul celor de faţă, cuprinde cu adevărat sufletele oamenilor, atunci el are tot atîta putere să nimicească răutăţile pe cîtă putere are focul asupra spinilor: chiar dacă sufletul unui om ar fi înăbuşit de nenumărate răutăţi, chiar dacă l-ar strînge păcatele cu multe legături, chiar dacă l-ar arde cumplit flacăra poftelor, chiar dacă l-ar împresura cumplit zgomotul celor trecătoare - totuşi, ca printr-un bici usturător, binele acesta va izgoni îndată şi cu desăvîrşire toate aceste răutăţi şi le va îndepărta din suflet. Şi, după cum praful mărunt nu poate sta în faţa furiei unui vînt puternic, tot astfel nici mulţimea poftelor nesăbuite nu va putea sta în faţa puterii căinţei; în clipa în care căinţa pătrunde adînc în sufletul omului, poftele pier şi se împrăştie mai iute decît praful şi fumul. Dacă dragostea trupească robeşte atît de mult sufletul încît îl face pe îndrăgostit să se îndepărteze de toate cele din viaţă şi să stea ţintuit numai sub tirania

iubitei, cîte nu va fi oare în stare să facă dragostea lui Hristos şi teama de a nu ne înstrăina de El? După cum este greu, şi - mai bine spus - cu neputinţă să amesteci focul cu apa, tot astfel socotesc că este cu neputinţă să trăiască la un loc desfătarea şi zdrobirea inimii. Ele sînt potrivnice şi se nimicesc una pe alta: zdrobirea inimii este mama lacrimilor şi a cumpătării; desfătarea însă este mama rîsului şi a nebuniei; una face sufletul uşor şi înaripat, cealaltă îl face mai greu decît plumbul. [...]

Boala aceasta îndelungată care a pus stăpînire pe sufletele noastre a ajuns, cu timpul, de nevindecat - ca să spun aşa. Nici nu mai putem să ne dăm seamă ce înseamnă a fi cu adevărat sănătos, ba, dimpotrivă, chiar ni se pare cu neputinţă însănătoşirea. Ne place să auzim pomenindu-se numele Apostolilor, să ni se vorbească despre faptele lor strălucite. Însă, în locul acestei plăceri, ar trebui să ni se umple sufletul de lacrimi şi de jale la gîndul că ne-am îndepărtat atît de mult de ei: nu mai socotim un păcat acest lucru; ba, mai mult, ne găsim într-o astfel de stare sufletească, încît credem că ne este cu neputinţă să ajungem la înălţimea Apostolilor. Dacă am fi întrebaţi pentru care pricină am ajuns la acest gînd, am pune îndată înainte această îndreptăţire neghioabă, spunînd: Acela era Pavel; celălalt era Petru, iar celălalt - Ioan Botezătorul. Ce vrei să spui prin cuvintele: Acela era Pavel, acela era Petru? Spune-mi, te rog, nu aveau şi ei aceeaşi fire omenească asemeni nouă? N-au venit pe lume pe acelaşi drum ca şi noi? Nu s-au hrănit cu aceleaşi mîncăruri? N-au tras în piept acelaşi aer? Nu s-au folosit de aceleaşi lucruri ca şi noi? N-au avut unii dintre ei soţii şi copii? N-au fost unii lucrători şi meseriaşi? Iar alţii nu s-au cufundat chiar în mocirla păcatului? Ai putea să-mi răspunzi:

- Da, e adevărat, dar s-au bucurat de harul bogat al lui Dumnezeu.

- Da, îndreptăţirea aceasta ar avea vreun temei dacă ni s-ar fi poruncit şi nouă să înviem morţi, să deschidem ochii orbilor, să curăţim leproşi, să îndreptăm şchiopi, să izgonim draci şi să vindecăm alte boli asemănătoare. Dar ce legătură pot avea toate aceste minuni cu întrebarea pusă, odată ce acum este vorba să cercetăm felul vieţuirii noastre şi să arătăm supunerea noastră faţă de poruncile lui Dumnezeu? La botez, te-ai bucurat şi tu de harul dumnezeiesc, te-ai împărtăşit cu Duhul Sfînt. Chiar dacă n-ai primit harul de a face minuni, totuşi ai primit îndestulător pentru o vieţuire dreaptă şi curată. Prin urmare, căderea noastră se datorează numai trîndăviei noastre. Apoi, în ziua judecăţii, Hristos nu dă răsplată numai acelora care au făcut minuni, ci şi acelora care au îndeplinit poruncile Lui. El spune: ,,Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu, moşteniţi împărăţia gătită vouă de la întemeierea lumii!”, nu pentru că aţi făcut minuni, ci pentru că ,,am flămînzit, şi Mi-aţi dat să mănînc; am însetat, şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost, şi M-aţi primit; gol am fost, şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost, şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost, şi aţi venit la Mine” (Matei

25:34-36). În Fericiri, Hristos nu vorbeşte deloc despre cei care au făcut minuni, ci despre cei care au o viaţă curată şi dreaptă.

Chiar dacă acum harul facerii de minuni s-a micşorat, acest lucru nu va putea să ne stingherească întru ceva, dar nici să ne slujească drept îndreptăţire cînd vom da seama pentru faptele noastre. Pe fericiţii Apostoli nu-i preţuim din pricina minunilor săvîrşite de ei (căci minunile erau săvîrşite în totul prin puterea lui Dumnezeu), ci pentru că au trăit ca Îngerii; iar vieţuirea lor se datora, pe lîngă ajutorul dumnezeiesc, rîvnei lor. Zisa aceasta nu-i a mea, ci a lui Pavel, marele următor al lui Hristos. Cînd Pavel scria ucenicilor săi împotriva apostolilor mincinoşi şi voia să arate deosebirea dintre o slujire adevărată a lui Hristos şi alta mincinoasă, n-a făcut această deosebire întemeiat pe minunile făcute, ci pe faptele pe care le săvîrşea, grăind astfel: ,,Sînt ei slujitori ai lui Hristos? Ca un nebun grăiesc, sînt mai presus eu: în osteneli mai mult, în temniţe mai mult, în bătăi peste măsură, în moarte adeseori. De la Iudei am primit de cinci ori patruzeci de lovituri fără una, de trei ori am fost bătut cu toiege, o dată am fost bătut cu pietre, de trei ori s-a sfărîmat corabia cu mine, o noapte şi o zi am petrecut în largul mării; în călătorii adeseori, în primejdii pe rîuri, în primejdii printre tîlhari, în primejdii din partea neamului meu, în primejdii din partea păgînilor, în primejdii în oraşe, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare, în primejdii între fraţii cei mincinoşi; în osteneală, în trudă, în privegheri de multe ori, în foame, şi sete şi în posturi deseori, în frig şi în goliciune. Pe lîngă toate acestea, tulburarea mea de fiecare zi, grija pentru toate Bisericile. Cine este slab, şi eu să nu fiu slab? Cine se sminteşte, şi eu să nu ard?” (2 Corinteni 11:23-29). Pentru aceste pricini mă minunez eu de Apostoli. Alţii – care, printr-o iconomie oarecare, au primit îngăduinţa să facă minuni dar n-au săvîrşit faptele de care vorbeşte Pavel - nu numai că nu au ajuns de admirat, dar au ajuns chiar netrebnici, după cum arată Hristos, prin cuvintele: ,,Mulţi îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, nu cu numele Tău am proorocit? Nu cu numele Tău am scos draci? Nu cu numele Tău am făcut multe minuni? Şi le voi spune: Plecaţi de la Mine toţi cei ce lucraţi fărădelegea, niciodată nu v-am cunoscut!” (Matei 7:22, 23). Tot pentru această pricină, îi sfătuia pe ucenicii Săi, zicînd: ,,Nu vă bucuraţi că dracii vi se pleacă, ci că numele voastre s-au scris în ceruri!” (Luca 10:20). Un om cu o vieţuire curată şi dreaptă va primi, chiar fără de minuni, cununile împărăţiei cerurilor, şi nu va avea o cunună mai puţin strălucitoare; pe cînd un om cu o vieţuire nelegiuită nu va putea scăpa de chinurile iadului, chiar dacă va fi săvîrşit minuni.

Prin urmare, împotrivirea ridicată, că Apostolii au fost mari şi minunaţi din pricina harului facerii de minuni dat lor de Dumnezeu, nu este de nici un folos. Dar nu este numai nefolositoare, ci chiar primejdioasă, căci dă multor eretici prilej de învăţături greşite. Căci - dacă Apostolii n-au ajuns de admirat datorită propriei lor voinţe, ci numai datorită harului lui Hristos - ce-i împiedică pe toţi ceilalţi făcători

de minuni să ajungă ca şi Apostolii? Dacă harul lui Dumnezeu n-ar cere mai întîi de la noi faptele noastre, atunci harul s-ar fi răspîndit din belşug în sufletele tuturor oamenilor, căci „Dumnezeu nu caută la faţa oamenilor" (Romani 2:11). Dar, pentru că harul cere întîi ca noi să avem fapte, de aceea la unii oameni harul urmează faptelor şi rămîne, de la alţii fuge, iar de ceilalţi nici nu se atinge. Că Dumnezeu i-a dat Fericitului Pavel harul după ce a cercetat mai întîi voinţa sa, dar înainte de a face vreo minune, o spune Însuşi Hristos despre el. Ascultă ce zice: ,,Vas al alegerii îmi este, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor, şi a regilor şi înaintea întregului neam al lui Israil" (Faptele Apostolilor 9:15). Cel care intră în inimile noastre a dat această mărturie înainte de a veni harul Lui peste Pavel. Să nu ne înşelăm noi înşine, iubiţilor, spunînd că este cu neputinţă să ajungă cineva ca Pavel. E drept că nu va mai fi un al doilea Pavel, dacă-l privim sub chipul harului primit şi al minunilor săvîrşite; dar fiecare dintre noi, dacă vrea, poate să ajungă un Pavel, privit după chipul curăţiei vieţii sale. Iar dacă azi nu mai sînt Paveli, asta se datorează numai lipsei noastre de voinţă. Nu ştim însă cum s-a făcut că am căzut în această neghiobie, de a căuta printre oamenii zilelor noastre pe unii asemenea lui Pavel, cînd nu se pot vedea măcar oameni care să fie la fel cu alţii care vin în al treilea sau al patrulea rînd după Pavel. Pentru aceasta trebuie să jelim, să lăcrimăm şi să ne văităm nu numai o zi, nici două, ci toată viaţa. [...]

Noi însă, care n-avem de bocit şi jelit pierderea copiilor şi a soţiilor, ci pierderea sufletului - şi nu pierderea unui suflet străin, ci a propriului nostru suflet - ne îndreptăţim zicînd că ne este trupul slăbănogit şi că avem nevoie de mîncăruri alese. Şi dacă ar fi numai aceasta grozăvia căderii noastre! Dar noi nu săvîrşim nici acele fapte pentru împlinirea cărora nu este nevoie deloc de tăria trupului. Spune-mi, te rog, la ce-ţi trebuie putere trupească atunci cînd se cuvine să-ţi zdrobeşti inima, cînd trebuie să te rogi cu minte trează şi suflet deştept, cînd trebuie să-ţi treci pe dinaintea sufletului păcatele, cînd trebuie să-ţi înfrîngi îngîmfarea şi mîndria, cînd trebuie să-ţi smereşti gîndirea? Aceste fapte Îl fac îndurător pe Dumnezeu spre noi, şi acestea n-au nevoie de multă trudă. Dar nici pe acestea nu le facem. Nu înseamnă numaidecît că-ţi boceşti şi-ţi jeleşti păcatele dacă te îmbraci în sac, dacă te închizi într-o chilie, dacă stai în întuneric; dimpotrivă, a-ţi jeli păcatele înseamnă a-ţi aminti totdeauna cu tărie de propriile tale păcate, a-ţi cerceta conştiinţa cu aceste gînduri, a măsura necontenit lungimea drumului pe care-l mai avem de făcut pînă la împărăţia cerurilor.

- Dar cum voi face aceasta? - mă vei întreba.

- Cum? Dacă avem vii totdeauna înaintea ochilor iadul şi Îngerii care aleargă pretutindeni şi strîng din toată lumea pe cei pe care au să-i arunce în iad. Să ne gîndim apoi, fără a mai ţine seamă de chinurile iadului, cît de mare rău este pierderea împărăţiei cerurilor. Căci, chiar dacă nu ne-ar ameninţa focul iadului şi nici nu ne-ar aştepta chinuri veşnice, numai gîndul de a fi înstrăinaţi de Hristos cel blînd şi iubitor de

oameni - Care S-a dat pe Sine la moarte pentru noi, Care a suferit toate ca să ne scoată din chinurile iadului şi să ne împace cu Tatăl pe noi, cei care Îi eram duşmani din pricina păcatelor noastre - prin urmare, numai gîndul acesta, de a putea pierde acele bunătăţi negrăite şi nemuritoare care ne aşteaptă, ar trebui să fie mai puternic decît chinul iadului şi îndestulător ca să ne deştepte sufletele şi să ne înduplece să fim totdeauna treji. Dacă - numai la citirea pildei celor cinci fecioare care au fost îndepărtate din camera de nuntă, pentru că n-au avut untdelemn în candelele lor - simţim aceeaşi durere ca şi ele pentru pedeapsa venită asupra lor şi ne tulburăm; dacă ne gîndim apoi că şi noi vom suferi aceeaşi pedeapsă pentru trîndăvia noastră, mai putem fi oare atît de împietriţi la suflet încît să cădem în trîndăvie, cînd ne este totdeauna vie în suflet pilda aceasta? [...]

De asta sîntem totdeauna reci şi nesimţitori, de asta nu sîntem pregătiţi pentru săvîrşirea vreunei fapte bune, de asta nu putem ajunge la căinţă, de asta nu putem să ne adunăm puţin sufletul nostru: nu ne gîndim cum trebuie la păcatele noastre, nu cercetăm binefacerile date nouă de Dumnezeu, nu căutăm pe oamenii care au săvîrşit fapte mari şi minunate. De asta am dat cu totul uitării faptele cele bune: nu sîntem cumpătaţi cînd avem izbînzi în viaţă, cînd sîntem fericiţi; nu sîntem sinceri, minţim cînd spunem tuturor, de nenumărate ori, că sîntem nişte păcătoşi. Că aşa stau lucrurile o putem vedea de acolo că ne pierdem firea, ne răzvrătim cînd auzim că alţii rostesc aceste cuvinte şi le socotim drept ocări. Astfel, toate faptele noastre nu-s decît făţărnicie: nu urmăm pe vameş, care, hulit de fariseu pentru mulţimea păcatelor lui, a suferit cu răbdare hula şi a cules rodul purtării lui, căci s-a pogorît din biserică mai îndreptat decît fariseul (Luca 18:14). Noi însă nu ştim ce înseamnă a ne mărturisi păcatele, cu toate că sîntem plini de nenumărate păcate. Ar trebui să fim încredinţaţi nu numai că am săvîrşit nenumărate păcate, dar ar trebui să avem scrise ca într-o carte în inima noastră toate păcatele noastre, mici sau mari, şi ar trebui să le plîngem ca şi cum le-am fi făcut de curînd. Aducîndu-ne aminte necontenit de păcatele noastre, putem înfrînge iute mîndria sufletului nostru. Aducerea aminte necontenit de propriile păcate trage după sine un atît de mare bine, încît Fericitul Pavel îşi spunea deseori chiar păcatele iertate de Dumnezeu. Prin botez, toate păcatele sale de mai înainte îi fuseseră şterse; după botez, a trăit într-o curăţie desăvîrşită; astfel - deşi nu se ştia vinovat cu nimic (1 Corinteni 4:4), deşi nu avea păcate pentru care să suspine - totuşi făcea pomenire de păcatele de dinainte de botez, de mult iertate, spunînd: ,,Hristos Iisus a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintîi sînt eu” (1 Timotei 1:15); şi iarăşi: ,,... că m-a socotit credincios, punîndu-mă spre slujire pe mine, cel ce eram înainte hulitor, şi prigonitor şi batjocoritor... (1 Timotei 1:12, 13) că prigoneam peste măsură Biserica lui Dumnezeu şi o pustiiam” (Galateni 1:13); şi iarăşi: ,,Nu sînt vrednic să mă numesc Apostol” (1 Corinteni 15:9). Chiar dacă Dumnezeu ne-a iertat păcatele trecute şi spovedite,

totuşi trebuie să ne aducem aminte de ele, deoarece amintirea lor este în stare să ne mişte sufletul şi să ne îndemne să iubim cu putere pe Dumnezeu. Cînd Simon fariseul a fost întrebat de Domnul care din cei doi datornici îl va iubi mai mult pe cămătar, şi a spus: ,,Socotesc că cel căruia i-a iertat mai mult", Domnul i-a răspuns: Drept ai judecat!" (Luca 7:43). Atunci vom cunoaşte cît de covîrşitor este harul lui Dumnezeu faţă de noi, atunci vom pleca ochii spre pămînt, atunci ne vom smeri, cînd ne vom gîndi la mulţimea păcatelor noastre trecute. Cu cît avem conştiinţa că am săvîrşit păcate mai mari, cu atît ni se va muia mai mult sufletul. Pavel îşi aducea aminte de păcatele lui de dinainte de botez, noi însă nu voim să ne aducem aminte de cele săvîrşite după botez, care aduc după ele mare primejdie şi pe care avem îndatorirea de a le cerceta. Dimpotrivă, dacă ne vine vreodată în minte amintirea vreunui păcat, îndată îl alungăm, căci nu vrem ca aceasta să ne tulbure conştiinţa nici chiar pentru puţină vreme. Şi totuşi, păcatele ni se nasc din această plăcere nefolositoare pe care o facem sufletului. Fiind atît de nesimţitori şi atît de molatici, pe de o parte nici nu mai putem să ne mărturisim păcatele de mai înainte (cum putem să le mai mărturisim, odată ce ne-am obişnuit să nu le suferim nici amintirea?), iar pe de altă parte sîntem cu totul gata de a săvîrşi pe viitor altele. Bine ar fi să avem veşnic în noi trează amintirea păcatelor noastre! Frica de Dumnezeu să ne zguduie necontenit mintea, spre a putea alunga moliciunea şi uşurătatea sufletului nostru! Căci, dacă tăiem şi acest frîu, cine va mai opri sufletul să se îndrepte fără teamă spre prăpastie şi să cadă în adîncul pierzării? Pentru asta dreptul David îşi punea necontenit înaintea ochilor pedeapsa viitoare, pentru asta plîngea, pentru asta suspina; plîngea şi suspina cu amar. [...]

Aşa făcea şi David: astfel de gînduri îi frămîntau necontenit mintea. Gîndindu-se la binefacerile lui Dumnezeu, zicea: ,,Ce este omul ca să-l pomeneşti, sau fiul omului, ca să-l cercetezi? Micşoratu-l-ai cu puţin faţă de Îngeri, cu slavă şi cu cinste l-ai încununat" (Psalm 8:4, 5). Îşi uitase atît de mult faptele sale bune, încît, după ce dăduse dovadă de o covîrşitoare înţelepciune, spunea: ,,Ce sînt eu, Doamne al meu, Doamne? Ce este casa tatălui meu, că m-ai iubit pînă într-atîta? Sînt mici toate acestea înaintea Ta, Doamne al meu, şi Tu ai grăit pentru casa robului Tău că va fi îndelungată. Aceasta este legea omului, Doamne al meu, Doamne, către Tine. Ce va mai adăuga David vorbind cu Tine?" (2 Împăraţi 7:18-20). Avînd necontenit în minte faptele bune ale strămoşilor săi, socotea că el este un om de nimic alături cu ei. După ce a spus: ,,În Tine au nădăjduit părinţii noştri" (Psalm 21:4), a adăugat, vorbind de sine: ,,Iar eu sînt vierme, şi nu om!" (Psalm 21:6). Atît avea de limpede înaintea ochilor nesiguranţa viitorului, încît spunea: ,,Luminează-mi ochii mei, ca să nu adorm spre moarte" (Psalm 12:4). Gîndea că avea să dea socoteală de atît de multe păcate, încît spunea: „Curăţeşte păcatul meu, că mult este!" (Psalm 24:12).

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Despre mărginita putere a diavolului. Despre căinţă. Despre necazuri şi biruirea tristeţii,* Ed. Institutului Biblic al B.O.R., Bucureşti, 2002

CUVINTE DESPRE POCĂINŢĂ,

ale Sfîntului Ioan Gură de Aur

Ştiind dar acestea, să nu deznădăjduim nici noi, dar nici să ne trîndăvim. Amîndouă sînt pierzătoare. Deznădejdea nu-l lasă pe cel căzut să se scoale, iar trîndăvia îl culcă la pămînt pe cel în picioare. Una ne lipseşte de bunătăţile pe care le putem avea; cealaltă nu ne lasă să scăpăm de păcatele ce ne apasă. Trîndăvia ne aruncă jos, chiar de-am fi în cer; deznădejdea ne pogoară în adîncul păcatului; dar îndepărtarea deznădejdii ne face să ne ridicăm repede din adîncul acela.

Să-ţi spun cîtă putere au şi una, şi alta! Diavolul, la început, a fost bun; trîndăvindu-se şi deznădăjduind, a ajuns atît de rău, că nu s-a mai putut ridica din răutatea lui. Că a fost bun, ascultă ce spune Hristos: „Văzut-am pe satana ca un fulger căzînd din cer" (Luca 10:18). Asemănarea cu fulgerul arată şi vieţuirea lui strălucită de mai înainte, şi iuţeala căderii sale. Pavel a hulit, a prigonit, a ocărît; dar, pentru că s-a sîrguit şi nu a deznădăjduit, s-a ridicat şi a ajuns asemenea cu Îngerii. Iuda a fost apostol; dar, pentru că s-a trîndăvit, a ajuns vînzător. Tîlharul, iarăşi, după o atît de mare răutate, pentru că nu a deznădăjduit, a intrat înaintea tuturor celorlalţi în rai (Luca 23:43). Fariseul, încrezîndu-se, a fost pogorît din înălţimea faptei sale bune; vameşul, nepierzîndu-şi nădejdea, aşa s-a îndreptat, că a lăsat în urmă pe fariseu (Luca 18:10-14).

[...] Ştiindu-le pe acestea, să nu deznădăjduim niciodată! Nici o armă a diavolului nu-i atît de tare ca deznădejdea! Diavolul nu se bucură atîta cînd păcătuim, cît se bucură cînd deznădăjduim. Ascultă! Pavel s-a temut mai mult de căderea în deznădejde a desfrînatului din Corint decît de păcatul lui. Scriindu-le Corintenilor, le grăia aşa: „Îndeobşte se aude că la voi este desfrînare, şi aşa desfrînare cum nici la păgîni nu se pomeneşte (I Corinteni 5:1). N-a spus: „cum nici la păgîni nu se săvîrşeşte", ci: „nu se pomeneşte", [adică]: Fapta pe care păgînii n-o pot suferi nici cu numele, pe aceea voi îndrăzniţi să o săvîrşiţi. „Şi v-aţi semeţit" (I Corinteni 5:2). Pavel n-a spus: „acela s-a semeţit", ci, lăsînd la o parte pe cel ce a păcătuit, vorbeşte cu cei sănătoşi. Aşa cum fac şi doctorii: lasă la o parte pe cei bolnavi şi vorbesc mai mult cu rudele bolnavilor. Corintenii erau vinovaţi de semeţie pentru că nu l-au mustrat pe cel ce păcătuise, nici nu l-au pedepsit. Pavel i-a făcut părtaşi la păcat şi pe Corinteni, pentru ca să vindece mai repede rana.

Cumplit lucru este să păcătuieşti, dar cu mult mai cumplit să te lauzi cu păcatele! Dacă, lăudîndu-te cu dreptatea, pierzi dreptatea, apoi cu mult mai multă pagubă ai dacă te lauzi cu păcatele; păcatul acesta e mai mare decît păcatele cu care te lauzi. De aceea spune Domnul: „Cînd

veţi face totul, spuneţi: Slugi netrebnice sîntem!” (Luca 17:10). Deci, dacă cei care îndeplinesc toate poruncile trebuie să se smerească, apoi cu mult mai mult cel ce păcătuieşte trebuie să plîngă şi să se numere printre cei din urmă. Aceasta arătînd-o, Pavel spunea: „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeţi?” (I Corinteni 5:2). Ce spui, Pavele? A păcătuit altul, şi să plîng eu? Da – răspunde Pavel. Sîntem legaţi unii de alţii ca mădularele de trup. La trup, dacă e rănit piciorul, simte durerea şi capul. Şi ce este mai de preţ decît capul? Şi totuşi capul uită de vrednicia sa în timp de nenorocire. Fă şi tu tot aşa! De asta ne şi îndeamnă Pavel „să ne bucurăm cu cei ce se bucură şi să plîngem cu cei ce plîng” (Romani 12:15). De asta le şi spune Corintenilor: „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeţi, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a făcut fapta aceasta?” (I Corinteni 5:2). N-a spus: „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să vă străduiţi?” Dar ce? „N-ar fi trebuit oare mai degrabă să plîngeţi?” – ca şi cum o boală obştească, ciuma, ar fi cuprins toată cetatea. Aproape că le-a spus: E nevoie de rugăciune şi de mărturisire, ca să piară boala din toată cetatea.

Ai văzut cîtă frică a atîrnat Pavel deasupra capetelor lor? Deoarece Corintenii socoteau că răul se mărgineşte numai la cel ce săvîrşeşte păcatul, de aceea Pavel le trezeşte luarea aminte, spunîndu-le: „Oare nu ştiţi că puţin aluat dospeşte toată frămîntătura?” (I Corinteni 5:6). Cuvintele lui Pavel. au acest înţeles: Dacă răul înaintează, va cuprinde şi celelalte mădulare; trebuie deci să vă îngrijiţi de păcatul acesta ca şi cum aţi avea de luat hotărîri cu privire la nişte rele obşteşti. Să nu-mi spui mie că numai acela a păcătuit, ci gîndeşte-te la aceea că răul e un puroi care ameninţă să se întindă în tot trupul. Şi – după cum, cînd arde o casă, sar în ajutor şi se grăbesc şi cei care n-au suferit nici un rău, nu mai puţin decît cei cu casa aprinsă, ca nu cumva focul să se întindă şi să ajungă şi la uşile lor – tot aşa şi Pavel îi trezeşte pe Corinteni, spunîndu-le: Păcatul săvîrşit între voi e un foc; să ieşim întru întîmpinarea răului, să stingem focul, înainte de a cuprinde Biserica! Dacă nu-ţi pasă de păcat, pentru că este în trupul altuia, află că şi tu eşti bolnav, căci acela este mădular al întregului trup. Dar gîndeşte-te şi la aceea că, dacă trîndăveşti, dacă treci cu vederea răul, răul te va cuprinde şi pe tine. Deci, dacă nu pentru fratele tău, fii treaz măcar pentru tine! Opreşte ciuma, pune stavilă puroiului, zăgăzuieşte întinderea lui! Acestea şi mai multe ca acestea spunîndu-le şi poruncindu-le să-l dea satanei (I Corinteni 5:5), mai tîrziu, pentru că s-a schimbat şi a ajuns mai bun, Pavel le-a spus: „Destul este pentru unul ca acesta pedeapsa aceasta de la cei mai mulţi. (II Corinteni 2:6). Întăriţi în el dragostea!” (II Corinteni 2:8). Uită-te cîtă stăruinţă pune acum Pavel ca să-l împreune şi să-l alipească iarăşi de turmă, pentru că mai înainte îl arătase ca duşman şi vrăjmaş obştesc tuturor, pentru că-l izgonise din turmă şi-l tăiase din trupul Bisericii! Nu le-a spus simplu: „Iubiţi-l!”, ci: „Întăriţi în el dragostea!” adică: Arătaţi-i prietenie trainică şi statornică, dragoste fierbinte, înflăcărată, care să cumpănească ura voastră de mai înainte;

purtaţi-vă cu el cu bunăvoinţă!

Spune-mi, Pavele, ce s-a întîmplat? Nu l-ai dat satanei? Da, dar nu ca să rămînă în mîinile satanei, ci ca să-l scap iute de tirania satanei. După cum spuneam mai înainte, uită-te cît se temea Pavel de deznădejde, ca de o armă puternică a diavolului. Spunînd: „Întăriţi în el dragostea!”, a adăugat şi pricina: „... ca nu cumva să fie doborît de mai multă tristeţe unul ca acesta” (II Corinteni 2:7). Oaia e în gura lupului – spune Pavel – să-l ajungem! Să i-o luăm din gură, înainte de a mînca şi strica mădularul nostru! Corabia este în mijlocul furtunii, să ne grăbim s-o scăpăm, înainte de a se scufunda! După cum corabia se scufundă cînd marea se ridică şi valurile se înalţă de pretutindeni, tot aşa şi sufletul se înăbuşă iute, dacă nu are pe cineva să-i întindă mîna de ajutor cînd e înconjurat de pretutindeni de tristeţe; căci tristeţea, mîntuitoare pentru iertarea păcatelor, e pierzătoare cînd depăşeşte măsura.

Uită-te cu cîtă limpezime a grăit Pavel! N-a spus: „Să nu-l piardă diavolul!” Dar ce? „... ca să nu ne lăsăm prinşi de lăcomia satanei” (II Corinteni 2:11). Iar lăcomia este dorire de bunuri străine. Arătînd deci că păcătosul din Corint a scăpat de diavol şi că, prin pocăinţă, a ajuns iar în turma lui Hristos, Pavel a spus: „... ca să nu ne lăsăm prinşi de lăcomia satanei.” Dacă diavolul mai pune gheara pe el – vrea să spună Pavel – atunci răpeşte mădularul nostru, ia oaia turmei lui Hristos. Căci acela, prin pocăinţă, lepădase păcatul. Pavel ştia ce a făcut diavolul cu Iuda, De aceea s-a temut să nu se întîmple acelaşi lucru şi cu păcătosul din Corint. Dar ce a făcut diavolul cu Iuda? Iuda s-a pocăit, că a zis: „Am păcătuit, vînzînd sînge nevinovat!” (Matei 27:4). Diavolul a auzit cuvintele acestea; ştia că ele îl pun pe Iuda pe calea cea bună, că îl duc la mîntuire, şi s-a temut să nu se schimbe. Că-şi spunea diavolul: Are Stăpîn iubitor de oameni; a plîns pentru el şi l-a sfătuit în fel şi chip, cînd avea de gînd să-L vîndă. Oare nu-l va primi cu mult mai mult acum, cînd se pocăieşte? Îl trăgea la El şi-l chema cînd n-avea de gînd să se îndrepte. Oare nu-l va trage cu mult mai mult la El acum, cînd îl vede că se îndreaptă şi-şi recunoaşte păcatul? Că pentru asta a şi venit să Se răstignească!” Şi ce-a făcut atunci diavolul? I-a tulburat sufletul lui Iuda: i-a întunecat mintea cu o tristeţe peste măsură de mare, l-a prigonit, l-a alergat pînă l-a dus la spînzurătoare (Matei 27:5).L-a scos din viaţa aceasta şi l-a lipsit şi de rîvna de a se pocăi. Dacă trăia, s-ar fi mîntuit şi el. Dovadă, răstignitorii. Dacă Domnul a mîntuit pe cei ce L-au ridicat pe cruce, dacă, pe cruce fiind, îl ruga pe Tatăl şi-I cerea să le ierte fapta lor îndrăzneaţă (Luca 23:34), este lămurit că l-ar fi primit şi pe vînzător cu toată dragostea, dacă s-ar fi pocăit cum trebuie. Iuda însă, doborît de o tristeţe peste măsură de mare, n-a vrut să se folosească de leacul pocăinţei. Pavel, deci, temîndu-se de asta, sileşte pe Corinteni să smulgă pe om din gura diavolului.

Dar pentru ce trebuie să vorbesc eu de cele petrecute în Corint? Petru, după ce se împărtăşise cu Sfintele Taine, s-a lepădat de trei ori de Domnul (Matei 26:69-74), dar, plîngînd, şi-a şters tot păcatul (Matei

26:75). Pavel a prigonit, a hulit, a ocărît; şi nu numai pe Cel răstignit, ci a prigonit şi pe toţi cei ai lui Hristos; dar, pocăindu-se, a ajuns Apostol. Dumnezeu ne cere să-I dăm numai puţin prilej şi ne iartă mulţime de păcate. [...] Nu-ţi cere nimic altceva decît numai aceasta. Dumnezeiasca *Scriptură* spune: „Spune tu păcatele tale întîi, ca să te îndreptezi!" (Isaia 43:26). Spune păcatul, ca să scapi de păcat! Nu-i nevoie pentru asta nici de oboseală, nici de şiruri de cuvinte, nici de cheltuială de bani, nici de altceva de acest fel. Spune un cuvînt, fii sincer faţă de păcat şi spune: Am păcătuit!

Dar de unde ştiu – mi se poate spune – că, dacă spun eu întîi păcatul, scap de păcat? Am în *Scriptură* pilde de oameni care şi-au spus păcatul, şi au scăpat de el; dar şi de oameni care nu l-au spus, şi au fost osîndiţi. Cain a ucis pe Avel, fratele său, pentru că îl pizmuia. Omorul a urmat invidiei. L-a luat cu el la cîmp şi l-a ucis (Facere 4:8). Ce i-a spus Dumnezeu? „Unde este Avel, fratele tău?" (Facere 4:9). Cel Care le ştie pe toate întreabă nu pentru că nu ştie, ci ca să atragă pe ucigaş la pocăinţă. Că l-a întrebat ştiind de ucidere, o arată însăşi întrebarea: „Unde-i Avel, fratele tău"? Iar Cain i-a răspuns: „Nu ştiu. Sînt eu oare păzitorul fratelui meu?" (Facere 4:9). Fie, nu eşti păzitorul lui! Dar pentru ce eşti ucigaşul lui? Nu l-ai păzit, dar pentru ce l-ai ucis? Mărturiseşti asta? Atunci eşti vinovat şi că nu l-ai păzit. Ce i-a spus Dumnezeu? „Glasul sîngelui fratelui tău strigă către Mine din pămînt!" (Facere 4:10). L-a mustrat îndată şi i-a dat şi pedeapsa, nu atît pentru omor, cît pentru îndrăzneală. Că Dumnezeu nu urăşte atît de mult pe cel ce păcătuieşte, cît pe cel ce se poartă cu neruşinare. Fără îndoială, Dumnezeu nu l-a primit pe Cain cînd a venit la pocăinţă, pentru că nu a spus el întîi păcatul. Căci, ce spune Cain? „Mai mare este păcatul meu decît a mi se ierta" (Facere 4:13), în loc să spună: Am făcut mare păcat! Nu sînt vrednic să mai trăiesc! Şi ce-i răspunde Dumnezeu? „Gemînd şi tremurînd vei fi pe pămînt!" (Facere 4:12). Şi i-a dat o pedeapsă cumplită şi grea: N-am să te ucid – i-a spus Dumnezeu – ca să nu se dea uitării adevărul, dar am să te fac lege citită de toţi, ca nenorocirea ta să ajungă mamă filosofiei! Şi pribegea Cain, lege însufleţită, stîlp mişcător şi tăcut, dar slobozind glas mai puternic decît glasul trîmbiţei, că spunea: Să nu mai facă cineva aceasta, ca să nu păţească la fel! A primit pedeapsă pentru neruşinarea lui. Nu şi-a spus păcatul, dar i-a fost dovedit şi a fost osîndit pentru păcat. Dacă şi-ar fi mărturisit singur păcatul, şi-ar fi şters el mai întîi păcatul.

Dar, ca să vezi că aşa stau lucrurile, să-ţi spun de un altul care, spunîndu-şi el mai întîi păcatul, şi-a şters păcatul. Să venim la David, Proorocul şi împăratul. Dar mie îmi place mai mult să-l numesc Prooroc. Împărat a fost în Palestina, Prooroc însă, pînă la marginile lumii. Domnia lui a ţinut cîtăva vreme, dar proorocia lui are cuvinte nemuritoare. Mai degrabă se va stinge soarele decît să fie date uitării cuvintele lui David. David a săvîrşit şi prea-curvie, şi omor. A văzut – spune *Scriptura* – o femeie frumoasă făcînd baie, şi s-a îndrăgostit de ea (II Împăraţi 11:2).

Gîndul şi l-a prefăcut apoi în faptă, şi a căzut Proorocul în prea-curvie, mărgăritarul în mocirlă. Şi nu-şi dădea seama că păcătuise, atît era de împătimit. Vizitiul se îmbătase şi trăsura mergea anapoda. Ceea ce sînt vizitiul şi trăsura, aceea sînt sufletul şi trupul: de-ţi este întunecat sufletul, trupul se rostogoleşte în mocirlă; cîtă vreme vizitiul e treaz, aleargă şi trăsura bine; cînd vizitiului i se slăbesc puterile şi nu mai e stăpîn pe hăţuri, ajunge şi trăsura în prăpastie. Aşa şi cu omul: atîta vreme cît sufletul e treaz şi priveghează, este şi trupul curat; dar, cînd sufletul se întunecă, se rostogoleşte şi trupul în mocirlă, în plăcere. Ce a făcut David? A prea-curvit! Nu şi-a dat seama şi nici altul nu i-a atras luarea-aminte. Şi a făcut asta cînd era cu părul alb! Ca să vezi că nici bătrîneţea nu ţi-e de folos, de eşti nepăsător, după cum nici tinereţea nu te poate vătăma, de eşti cu mintea trează. Fapta bună nu atîrnă de vîrstă, ci de voinţă şi gînd. Daniel era de doisprezece ani, şi era judecător, iar bătrînii, învechiţi în zile, urzeau fapta de curvie (Istoria Suzanei 1:1-64). Bătrînilor nu le-a folosit bătrîneţea, nici pe Daniel nu l-a vătămat tinereţea. Şi ca să vezi că nu vîrsta, ci voinţa şi gîndul sînt totul, uită-te la David. David era cu părul alb, şi a căzut în prea-curvie şi a săvîrşit omor. Sufletul lui era într-o stare ca aceea că nici nu-şi dădea seama că a păcătuit. Mintea conducătoare era beată de neînfrînare.

Ce a făcut Dumnezeu? A trimis la el pe Proorocul Natan. Proorocul se duce la Prooroc. Aşa se întîmplă şi cu doctorii: cînd un doctor se îmbolnăveşte, e nevoie de alt doctor. Tot aşa şi aici: un prooroc păcătuise, şi un alt prooroc i-a adus doctoriile. A venit dar la el Natan. Nu l-a mustrat de cum a intrat pe uşă şi nu i-a spus: Nelegiuitule, blestematule, prea-curvarule, ucigaşule! Ai primit de la Dumnezeu atît de mari cinstiri, şi tu ai călcat în picioare poruncile Lui! Natan nu i-a grăit aşa, ca să nu-l facă mai îndărătnic. Că faci îndărătnic pe păcătos cînd îi dai în vileag păcatul. S-a dus dar la el şi-i ţese toată drama. Ce-i spune? Am să-ţi spun, împărate, o pricină de judecată! Erau un bogat şi un sărac. Cel bogat avea multe turme şi cirezi; săracul avea numai o mieluşea, care bea din paharul lui, mînca la masa lui şi dormea la şoldul lui (II Împăraţi 12:1-3). Prin aceste cuvinte, Proorocul voia să arate cît de mult ţinea soţul la soţia sa. Şi a venit un străin la bogat; bogatul şi-a cruţat vitele sale, şi a luat mieluşeaua săracului şi a tăiat-o (II Împăraţi 12:4). Ai văzut cum ţese aici drama, ţinînd ascuns cuţitul? Ce a răspuns împăratul? Socotind că hotărăşte împotriva altuia, a rostit o osîndă foarte aspră. Aşa sînt oamenii: împotriva altora rostesc cu plăcere şi cu asprime osîndele. Ce sentinţă a dat David? „Viu este Domnul – a spus el – vrednic de moarte este un om ca acesta! Să dea înapoi patru mieluşele pentru una!” (II Împăraţi 12:5-6). Natan ce-a făcut? N-a mai acoperit multă vreme buboiul, ci l-a descoperit îndată şi l-a tăiat repede cu cuţitul, ca să nu-i scape simţirea durerii: „Tu eşti acela, împărate!” (II Împăraţi 12:7) – i-a spus Proorocul. Ce-a răspuns împăratul? „Am păcătuit înaintea Domnului!” (II Împăraţi 12:13). N-a răspuns: Cine eşti tu, de mă mustri pe mine? Cine te-a trimis să te răsteşti la mine? De

unde îndrăzneala asta, ca să-mi vorbeşti aşa? N-a grăit aşa, ci şi-a recunoscut păcatul. Ce-a spus? „Am păcătuit înaintea Domnului!" Ce i-a răspuns Natan? „Şi Domnul a iertat păcatul tău!" (II Împăraţi 12:13). Pentru că te-ai osîndit singur – îi spune Dumnezeu – îţi iert vina. Te-ai mărturisit din inimă, ţi-ai şters păcatele, ţi-ai dat singur osînda, şi Eu am ridicat osînda! Ai văzut că s-a împlinit ce este scris: „Spune tu păcatele tale întîi, ca să te îndreptezi!" (Isaia 43:26). Ce oboseală este să-ţi spui tu întîi păcatul?

Ai şi o altă cale de pocăinţă! Care-i aceea? Să-ţi plîngi păcatul! Ai păcătuit? Plîngi, şi ţi-ai şters păcatul! Este vreo oboseală? Nu! Nu-ţi cer mai mult decît să-ţi plîngi păcatul! Nu-ţi spun să străbaţi oceane, nici să te cobori în porturi, nici să călătoreşti, nici să pleci la drum lung, nici să scoţi din pungă bani, nici să străbaţi valuri sălbatice. Dar ce? Plînge-ţi păcatul! Dar de unde ştiu că, dacă-mi plîng păcatul, mi-l şi şterg? Ai şi pentru asta dovadă din dumnezeiasca *Scriptură*. Era un împărat, Ahav. Om drept şi acesta, după cum mărturiseşte *Scriptura*. Dar mînat de Izabela, femeia lui, a împărăţit rău. Ahav a poftit via unui oarecare Nabot Isreeliteanul şi a trimis la el zicînd: Dă-mi via ta, că o poftesc, şi-ţi dau pe ea sau bani, sau alt loc în schimb! Nabot i-a zis: Să nu mi se întîmple să-ţi vînd moştenirea părinţilor mei! Ahav poftea mai departe via, dar nu voia să-l silească. Din pricina asta a căzut Ahav în mare tristeţe. Izabela, femeie neruşinată, necurată şi blestemată, a venit la el şi i-a spus: Pentru ce eşti trist şi nu mănînci? Scoală şi mănîncă! Te voi face eu să moşteneşti via lui Nabot Isreeliteanul!" Şi a scris o scrisoare, ca din partea împăratului, către bătrîni, în care spunea: „Rînduiţi post şi puneţi bărbaţi mincinoşi împotriva lui Nabot, care să dea mărturie că Nabot a hulit pe Dumnezeu şi pe împărat" (III Împăraţi 21:1-10). O post plin de cumplită fărădelege! A rînduit post ca să săvîrşească ucidere! Şi ce s-a întîmplat? Nabot a fost lovit cu pietre şi a murit. Izabela, cînd a auzit, i-a spus lui Ahav: Scoală-te, să moştenim via, că a murit Nabot! Ahav, la început, s-a întristat, dar mai pe urmă s-a dus şi a luat în stăpînire via. Dumnezeu l-a trimis la Ahav pe Ilie Proorocul. „Du-te – i-a spus Dumnezeu – şi spune-i lui Ahav: Pentru că ai ucis şi ai moştenit, se va vărsa sîngele tău, şi cîinii vor linge sîngele tău şi desfrînatele se vor spăla în sîngele tău!" (III Împăraţi 21:19). Mînia e dumnezeiască, hotărîrea luată, osînda, ca şi împlinită. Şi uită-te unde-l trimite Dumnezeu pe Ilie! La via luată de la Nabot! (III Împăraţi 21:18). Unde s-a săvîrşit nelegiuirea, acolo şi pedeapsa. Şi ce a spus Ahav? Cînd Ahav l-a văzut pe Ilie, i-a spus: „M-a găsit duşmanul meu!" (III Împăraţi 21:20), în loc de: M-ai găsit vinovat că am păcătuit! Acum ai pricină să mă loveşti! „M-a găsit duşmanul meu!" Mereu îl mustrase Ilie pe Ahav. Acum, ştiind că a păcătuit, i-a spus: Mereu m-ai mustrat, dar acum pe bună dreptate mă loveşti! Ştia că păcătuise. Şi Ilie îi citeşte cu voce tare hotărîrea lui Dumnezeu: Acestea zice Domnul – îi spune Ilie – pentru că ai ucis şi ai moştenit, şi ai vărsat sînge de bărbat drept, tot aşa se va vărsa sîngele tău, şi cîinii îl vor linge şi desfrînatele se vor spăla în

sîngele tău. La auzul acestor cuvinte, Ahav s-a întristat şi a plîns pentru păcatul lui. Şi-a recunoscut păcatul şi a şters hotărîrea rostită de Dumnezeu împotriva lui.

Dar Dumnezeu l-a lămurit mai întîi pe Ilie pentru ce a schimbat hotărîrea, ca să nu pară Proorocul mincinos şi să păţească ce-a păţit Iona. Că la fel s-a întîmplat şi lui Iona. Dumnezeu i-a spus: „Du-te, predică in cetatea Ninive, în care locuiesc o sută douăzeci de mii de oameni, fără femei şi copii, şi spune-le: Încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită" (Iona 3:4). Dar Iona n-a vrut să plece, că ştia iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Şi ce-a făcut? A fugit! Căci îşi spunea: Eu, Doamne, am să mă duc să le predic. Tu însă ai să Te întorci, pentru că eşti iubitor de oameni, iar eu am să fiu ucis ca Prooroc mincinos. Marea l-a primit pe Iona, dar nu l-a ascuns, ci l-a dat înapoi pămîntului şi l-a adus iarăşi sănătos şi teafăr în Ninive. Marea l-a apărat ca un prieten care-şi apără prietenul. „S-a coborît Iona să fugă – spune *Scriptura* – şi a găsit o corabie care mergea la Tarsis. A plătit drumul şi s-a suit în ea" (Iona 1:3). Unde fugi, Iona? Te duci în alt pămînt? Dar „al Domnului este pămîntul şi plinirea lui" (Ps. 23:1). Sau în mare? Dar nu ştii că „a Lui este marea şi că El a făcut-o"? (Ps. 94:5). Sau în cer? Dar n-ai auzit pe David spunînd: „Voi vedea cerurile, lucrul degetelor Tale" (Ps. 8:3)? Totuşi, stăpînit de frică, lui Iona i se părea că fuge. Dar nu-i cu putinţă să fugi de Dumnezeu. Şi aşa, după ce marea l-a dat înapoi, şi a venit în Ninive, a predicat spunînd: „Încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită! Şi – ca să vezi că asta avea Iona în minte cînd a fugit, anume că lui Dumnezeu, fiind iubitor de oameni, Îi va părea rău de răul ce-l grăise despre Niniviteni şi că el are să fie socotit Prooroc mincinos – o arată Iona însuşi. După ce a predicat în Ninive, a ieşit din oraş şi se uita să vadă ce are să se întîmple. Cînd a văzut că au trecut trei zile şi ameninţarea lui nu s-a înfăptuit, atunci a gîndit ce gîndise mai înainte şi a spus: Oare nu sînt acestea cuvintele pe care le spuneam eu, că Dumnezeu este milostiv, şi îndelung-răbdător şi-I pare rău de răutăţile oamenilor?

Deci, ca să nu păţească Ilie ce păţise Iona, Dumnezeu îi spune lui Ilie pricina pentru care l-a iertat pe Ahav. Ce-i spune Dumnezeu lui Ilie? „Ai văzut cît a plîns Ahab şi cît de trist a plecat din faţa Mea? Nu voi face după răutatea lui" (III Împăraţi 21:29). Vai, Stăpînul se face avocatul robului! Dumnezeu Îşi îndreptăţeşte înaintea unui om purtarea Lui faţă de alt om! Să nu socoteşti – i-a spus Dumnezeu lui Ilie – că fără temei l-am iertat! Nu! Şi-a schimbat purtarea, de aceea Mi-am schimbat şi Eu mînia. Mi-am potolit-o. Nici tu să nu te socoteşti un Prooroc mincinos! Ai grăit adevărul. Dacă Ahav nu-şi schimba purtarea, avea să sufere osînda. Dar el şi-a schimbat purtarea şi Mi-am potolit şi Eu mînia. Şi a zis Dumnezeu către Ilie: Ai văzut cît a plîns Ahab şi cît de îndurerat a plecat? Nu voi face după mînia Mea! Ai văzut că plînsul şterge păcatele?

Ai şi o a treia cale de pocăinţă. Ţi-am vorbit de multe căi de pocăinţă, pentru ca, prin felurimea căilor, să-ţi fac uşoară mîntuirea. Care este aceasta, a treia cale de pocăinţă? Smerenia. Smereşte-te, şi ţi-ai şters

şiruri de păcate! Ai şi pentru aceasta dovadă din dumnezeiasca *Scriptură*, pilda vameşului şi a fariseului (Luca 18:10-14). S-au suit, spune Domnul, fariseul şi vameşul la biserică să se roage. Şi a început fariseul să-şi înşire faptele bune: Eu nu sînt un păcătos ca toată lumea, – spune el – şi ca vameşul acesta! Suflete ticălos şi nefericit! Ai osîndit toată lumea, pentru ce-l mai îndurerezi pe cel de lîngă tine? Nu te mulţumeşti cu întreaga lume decît dacă osîndeşti şi pe vameş? Pe toţi i-ai hulit, pe nici un om n-ai cruţat! Eu nu-s ca toată lumea – spui tu – nici ca vameşul acesta! Postesc de două ori pe săptămînă, dau zeciuială din averile mele săracilor! Cuvinte de laudă rostea! Om ticălos! Fie, ai osîndit întreaga lume, pentru ce loveşti şi în vameşul de lîngă tine? Nu te saturi cu hulirea întregii lumi decît dacă osîndeşti şi pe cel de lîngă tine? Ce-a făcut vameşul? A auzit tot ce spunea fariseul, dar n-a zis: Cine eşti tu, de spui unele ca acestea despre mine? De unde-mi ştii viaţa? N-am crescut împreună! N-am trăit la un loc, n-am fost unul lîngă altul! Cine dă mărturie de faptele tale bune? Pentru ce te lauzi singur? Pentru ce te cinsteşti singur? Nici un cuvînt din acestea nu a grăit vameşul, ci, plecîndu-şi capul la pămînt, s-a închinat şi a spus: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Vameşul s-a smerit, şi a ajuns drept. Fariseul s-a pogorît de la biserică pierzîndu-şi dreptatea. Vameşul s-a pogorît dobîndind dreptatea. Şi totuşi, aceea nu era smerenie. Atunci e smerenie, cînd unul mare se micşorează pe sine. Fapta vameşului nu era smerenie, ci adevăr, adevărate erau cuvintele lui că era păcătos.

[...] Vrei să vezi cine-i smerit? Uită-te la Pavel, cel cu adevărat smerit, la Pavel, dascălul lumii, oratorul cel duhovnicesc, vasul alegerii (Faptele Apostolilor 9:15), limanul cel neînviforat, turnul cel neclătinat, omul cel mic la trup care a înconjurat lumea, şi a înconjurat-o ca şi cum ar fi avut aripi; uită-te la cel smerit, la cel neiscusit (II Corinteni 11:6) şi filozof, la cel sărac şi bogat! Pe Pavel îl numesc cu adevărat smerit, pe cel care a trecut prin mii şi mii de osteneli, pe cel care a avut mii şi mii de biruinţe împotriva diavolului, pe cel care propovăduia şi zicea: „Harul Lui în mine n-a fost zadarnic, dar m-am ostenit mai mult decît toţi” (I Corinteni 14:10). Omul care a îndurat închisori, lovituri, bătăi; omul care, cu epistolele sale, a vînat lumea; omul care a fost chemat cu glas ceresc; omul acela se smereşte, spunînd: „Eu sînt cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol” (I Corinteni 15:9). Ai văzut măreţia smereniei? Ai văzut pe Pavel smerindu-se, numindu-se cel mai mic? Eu sînt – spune el – cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol. Atunci e smerenie cu adevărat, cînd te smereşti în toate şi te numeşti cel mai mic. Gîndeşte-te cine a fost cel ce a spus aceste cuvinte! Pavel, cetăţeanul cerului, cel de formă îmbrăcat cu trup, stîlpul Bisericii, Îngerul cel pămîntesc, omul cel ceresc.

[...] Haide dar acum să mergem mai departe, şi să vă pun în faţă a patra cale de pocăinţă. Care-i aceasta? Milostenia, împărăteasa faptelor bune, aceea care duce iute pe oameni în bolţile cerurilor, apărătoarea

noastră prea-bună.

Mare lucru este milostenia. De aceea şi Solomon striga: „Mare lucru este omul şi de preţ bărbatul milostiv” (Pilde 20:6). Mari sînt aripile milosteniei: străbate văzduhul, lasă în urmă luna, întrece razele soarelui, se urcă pînă în bolţile cerurilor. Dar nici acolo nu se opreşte, ci lasă în urmă şi cerul, şi popoarele de Îngeri, şi cetele de Arhangheli şi toate Puterile cele de sus, şi se înfăţişează chiar înaintea tronului celui împărătesc. Află asta chiar din *Scriptură*, care zice: „Cornelie, rugăciunile tale şi milosteniile tale s-au suit înaintea lui Dumnezeu” (Faptele Apostolilor 10:4). Cuvintele „înaintea lui Dumnezeu” înseamnă: De-ai avea multe păcate, nu te teme, că ai milostenia apărătoare! Nici una dintre Puterile cele de sus nu-i va sta împotrivă. Milostenia îşi cere datoria, stînd cu poliţa în mînă. Însuşi Stăpînul ne-o spune: „Cel care va face unuia dintre aceştia prea-mici, Mie Mi-a făcut” (Matei 25:40). Milostenia deci îţi uşurează toate păcatele tale, oricîte ai avea.

[...] Ai un bănuţ? Cumpără cerul cu el! Nu că cerul e ieftin, ci că Stăpînul e bun! Nu ai un bănuţ? Dă un pahar de apă rece. „Cel ce va da un pahar de apă rece unuia dintre aceştia prea-mici, pentru Mine, nu-şi va pierde plata lui!” (Matei 10:42). Cerul e neguţătorie bună, iar noi o uităm. Dă o bucată de pîine, şi ia raiul! Dă lucruri mici, şi ia lucruri mari! Dă cele pieritoare, şi ia pe cele nepieritoare! Dă pe cele stricăcioase, şi ia pe cele nestricăcioase! Dacă ar fi iarmaroc, şi toate mărfurile din iarmaroc ar fi ieftine, de-ar fi acolo belşug de bucate şi toate la preţ de nimica, oare n-ai vinde tot ce ai, n-ai nesocoti toate celelalte treburi şi nu te-ai duce să faci în iarmaroc bună neguţătorie? Arătaţi atîta grabă pentru nişte lucruri pieritoare, dar vă trîndăviţi atîta şi vă descurajaţi cînd e vorba să cumpăraţi lucruri nemuritoare!? Dă săracului, pentru ca, chiar dacă tu vei tăcea, să vorbească pentru tine mii şi mii de guri, să stea de faţă milostenia şi să te apere! Răscumpărare de suflet este milostenia! De aceea – după cum înaintea uşilor bisericii sînt vase pline cu apă, ca să vă spălaţi mîinile – tot aşa, în afara bisericii, stau săracii, ca să vă spălaţi mîinile sufletului. Ţi-ai spălat mîinile trupului cu apă? Spală-ţi şi mîinile sufletului cu milostenia! Nu-mi spune că eşti sărac. O văduvă, săracă lipită pămîntului, a găzduit pe Ilie (III Împăraţi 17:9-24); sărăcia nu i-a fost piedică, ci l-a primit cu multă bucurie; de aceea a şi primit în schimb roade frumoase şi a secerat spicul milosteniei. Dar poate că unul dintre cei ce mă ascultă îmi va spune: Adu-mi şi mie în casă pe Ilie! Pentru ce ceri pe Ilie? Îţi aduc în casă pe Stăpînul lui Ilie, şi totuşi nu-I dai de mîncare! Dacă ar veni Ilie, cum l-ai găzdui? Porunca lui Hristos, Stăpînul tuturor, este aceasta: „Cel care va face unuia dintre aceştia prea-mici, Mie Mi-a făcut” (Matei 25:40). Dacă un împărat ar chema pe cineva la masă şi ar spune slugilor din jurul lui: Mulţumiţi-l pe omul acesta cu de toate, ca pe mine, că omul acesta mi-a dat de mîncare şi m-a găzduit pe cînd eram în sărăcie, mi-a făcut mult bine în vremea strîmtorării mele! – care din cei din jurul împăratului nu

şi-ar cheltui toţi banii cu omul acela căruia împăratul îi era dator să-i mulţumească? Oare n-ar căuta fiecare să-i pună totul înaintea lui şi să se împrietenească cu el? Aţi văzut puterea cuvîntului împărătesc? Dacă are atîta preţ cuvîntul unui împărat muritor, gîndeşte-te ce preţ va avea în ziua aceea cuvîntul lui Hristos! În faţa Îngerilor şi a tuturor Puterilor cereşti, Hristos va spune: Omul acesta M-a găzduit, pe pămînt, omul acesta Mi-a făcut de mii şi mii de ori bine, omul acesta m-a adunat de pe drumuri, pe cînd eram străin! Gîndeşte-te la îndrăznirea omului acestuia înaintea Îngerilor, la lauda lui înaintea Puterilor celor de sus! Cum să nu aibă îndrăznire mai mare decît Îngerii acela despre care Hristos dă mărturie?

Mare lucru este dar milostenia, fraţilor! Să o îmbrăţişăm, căci n-are seamăn pe lume. E în stare să şteargă păcatele şi să alunge de la noi osînda! Pe cînd tu taci, ea e de faţă şi te apără! Dar – mai bine spus – pe cînd tu taci, mii şi mii de glasuri mulţumesc pentru tine. Atîtea bunătăţi avem de pe urma milosteniei, şi noi o uităm şi ne trîndăvim! Dă pîine după puterea ta! N-ai pîine? Dă un bănuţ! N-ai nici un bănuţ? Dă un pahar cu apă rece! N-ai nici atît? Plîngi împreună cu cel îndurerat, şi ţi-ai luat plata. Fapta făcută de silă n-are plată, ci fapta făcută de bunăvoie.

[...] Mare lucru este fecioria! Cînd are însă ca soră milostenia, nici o primejdie n-o doboară, e mai presus de toate! De aceea fecioarele acelea n-au intrat în cămara de nuntă, pentru că n-au avut şi milostenia pe lîngă feciorie [vezi Matei 25:1-12, n. n.]. Vrednice de multă ruşine sînt cuvintele ce vi le spun, fecioarelor: Aţi biruit plăcerea, dar n-aţi dispreţuit banii! V-aţi lepădat de lume, dar vi-s dragi banii, chiar cînd sînteţi răstignite pentru lume! De-aţi fi poftit bărbat, păcatul nu v-ar fi fost atît de mare! Pofteaţi ceva ce era de aceeaşi fiinţă cu voi. Dar aşa, vina vă e mai mare, că aţi poftit ceva străin de voi. Fie, femeile măritate îşi mai găsesc în copii o scuză pentru nemilostivirea lor! Cînd le spui: Dă-mi milostenie!, pot să-ţi răspundă: Am copii şi nu pot! Totuşi, gîndeşte-te, femeie, Dumnezeu ţi-a dat copii şi ai primit rod al pîntecelui tău ca să fii omenoasă, nu neomenoasă! Nu face din temeiul omeniei temei de neomenie! Vrei să laşi frumoasă moştenire copiilor tăi? Lasă-le milostenia, ca toţi să te laude şi să laşi pe toate buzele amintirea ta. Dar tu, fecioară, care n-ai copii, ci te-ai răstignit pentru lume, pentru ce strîngi bani? Mi-e însufleţit cuvîntul cînd vorbesc de calea pocăinţei şi de milostenie. Vă spuneam că mare avuţie este milostenia; şi, de la milostenie, cuvîntul m-a dus pe oceanul feciorie.

Ai dar, iubite, milostenia primită şi mare cale de pocăinţă, în stare să te izbăvească de şiruri de păcate. Dar mai ai şi o altă cale de pocăinţă, tot atît de lesnicioasă, prin care poţi scăpa de păcate: rugăciunea. Roagă-te în fiecare clipă! Nu pregeta a te ruga, nici nu cere cu trîndăveală iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dumnezeu nu-ţi întoarce spatele, de-L rogi cu stăruinţă, ci-ţi iartă păcatele şi-ţi împlineşte cererea. De-ţi împlineşte cererea, cînd Îl rogi, continuă să-I mulţumeşti,

rugîndu-te! De nu ţi-o împlineşte, stăruie, rugîndu-te, ca să ţi se împlinească. Să nu spui: M-am rugat mult, şi nu mi-a dat ce i-am cerut! Asta, de multe ori, se întîmplă în folosul tău. Dumnezeu ştie că eşti trîndav şi nepăsător; ştie că, dacă ţi se împlineşte cererea, pleci şi nu I te mai rogi; te amînă tocmai pentru că ştie că ai nevoie să vorbeşti mai des cu El şi să zăboveşti la rugăciune. Dacă, atunci cînd eşti în atîta nevoie şi ai atîta trebuinţă, te trîndăveşti şi nu stărui în rugăciune, ce ai face dacă n-ai avea nevoie de nimic? Deci şi Dumnezeu face asta tot pentru folosul tău: vrea să nu te depărteze de rugăciune. Continuă dar să te rogi şi nu te trîndăvi. Multe poate săvîrşi, iubite, rugăciunea! Nu te îndrepta spre rugăciune ca spre un lucru de mic preţ! Rugăciunea ne iartă păcatele. Dumnezeieştile *Evanghelii* ne dau învăţătura asta.

[...] Cînd un om păcătuieşte des – şi Dumnezeu îi trece cu vederea păcatele, dar el nu cîştigă nimic de pe urma îndurării lui Dumnezeu şi nu se depărtează de păcat – atunci atrage asupra lui cea mai mare nenorocire, care-l striveşte desăvîrşit, că nu mai are vreme de pocăinţă. Aşa cum s-a întîmplat cu Faraon. Faraon s-a bucurat de îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu şi la întîia plagă, şi la a doua, şi la a treia, şi la a patra, şi la plăgile de mai tîrziu; dar, pentru că n-a ajuns mai bun, a fost în sfîrşit strivit şi a pierit cu toată oastea lui (Ieşire 14:28). Aşa au păţit şi Iudeii. De aceea şi Hristos, vrînd să arate că locuitorii Ierusalimului au să piară şi că Ierusalimul are să fie pustiit, a spus: „De cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, şi n-ai voit. Iată, vi se lasă casa pustie” (Luca 13:34-35). Mă tem să nu păţim şi noi aşa. Nu ne învăţăm minte nici din suferinţele altora, nici din suferinţele noastre. Nu vă spun aceste cuvinte doar vouă, celor acum de faţă, ci şi celor care şi-au pierdut zelul lor de fiecare zi, celor care au uitat necazurile ce mai înainte, celor cărora nu încetam a le spune, spărgîndu-mi pieptul: După ce vor trece încercările, să rămînă în sufletele noastre amintirea încercărilor, pentru ca, amintindu-ne necontenit de binefacerea lui Dumnezeu, să mulţumim neîncetat Celui ce ne-a făcut această facere de bine!

Acestea vi le spuneam atunci; vi le spun şi acum; şi, prin voi, acelora. Să urmăm pe sfinţi, care n-au fost doborîţi de necazuri, dar nici n-au ajuns trîndavi cînd au avut iarăşi viaţă liniştită, aşa cum au ajuns mulţi dintre noi, ca nişte corăbii uşoare scufundate de orice val. Cînd a bîntuit sărăcia, eram smeriţi şi cu capul plecat; dar, după ce ne-am îmbogăţit, iarăşi ne-am îngîmfat şi am ajuns neînchipuit de nepăsători. De aceea vă rog să lăsăm la o parte totul şi să ne punem în rînduială sufletele spre mîntuirea fiecăruia dintre noi. Dacă sufletul este în bună rînduială, îndurăm cu uşurinţă, de dragul poruncii Stăpînului şi al nădejdii în El, foametea, sau boala, sau clevetirea, sau pierderea averilor sau orice altceva. După cum, iarăşi, dacă sufletul nostru nu-i împăcat cu Dumnezeu, grijile şi multele supărări ne vor sfîşia viaţa, de-ar curge bogăţia pîrîu, de-am avea copii, de-am avea bani cu nemiluita. Să nu umblăm dar după bogăţie, nici să fugim de sărăcie; ci fiecare să ne

îngrijim înainte de toate de sufletul nostru; să-l facem destoinic şi pentru chivernisirea vieţii de aici, şi pentru plecarea de aici. Încă puţin, şi se va face cercetarea fiecăruia dintre noi, cînd toţi ne vom înfăţişa înaintea înfricoşătorului scaun de judecată al lui Hristos, însoţiţi de faptele noastre, cînd cu ochii noştri vom vedea, aici, lacrimile orfanului, colo, desfrînările noastre neruşinate, cu care ne-am înnebunit sufletele; aici, suspinele văduvelor, colo, purtarea nemiloasă faţă de săraci, jefuirea sărmanilor. Şi nu numai acestea şi cele asemenea acestora, ci şi faptele noastre netrebnice pe care le-am săvîrşit cu mintea. Căci Hristos a spus că este Judecător al gîndurilor, Judecător al cugetelor (Evrei 4:12); şi, iarăşi, că cercetează „inimile şi rărunchii" (Ps. 7:9); şi, iarăşi, că răsplăteşte „fiecăruia după faptele lui" (Matei 16:27). Cuvintele acestea le spune nu numai celor care trăiesc în lume, ci şi celor care şi-au ridicat chilii în munţi, ca să ducă acolo viaţă singuratică, pentru că unii ca aceştia nu sînt datori să-şi păzească numai trupurile de întinăciunea desfrînării, ci şi sufletul de orice poftă drăcească. Apostolul Pavel nu vorbeşte numai femeilor, ci şi bărbaţilor şi întregii Biserici, spunînd că cel ce trăieşte în feciorie trebuie să fie sfînt şi cu trupul, şi cu duhul (I Corinteni 7:34); şi iarăşi: „Înfăţişaţi trupurile voastre .fecioară curată!" (II Corinteni 11:2). Cum, curată? „Neavînd pată sau zbîrcitură" (Efeseni 5:27). Că şi fecioarele acelea care au avut candelele stinse (Matei 25:1-12) erau fecioare la trup, dar nu erau curate la inimă; chiar dacă nu le stricase bărbatul, le stricase dragostea de bani; trupul le era curat, dar sufletul le era plin de desfrînare, de gînduri rele cuibărite în el, de dragostea de avuţii, de neomenie, de mînie, de invidie, de lene, de uitare, de mîndrie. Toate acestea pîngăreau sfinţenia fecioriei lor, de aceea spunea şi Pavel: „Fecioara să fie sfîntă şi cu trupul, şi cu duhul" (I Corinteni 7:34); şi iarăşi: „Să se înfăţişeze fecioară curată lui Hristos" (II Corinteni 11:2). După cum trupul se strică de desfrînare, tot aşa şi sufletul se pîngăreşte de gînduri drăceşti, de învăţături rele, de cugete netrebnice. Cel care spune: Sînt curat la trup! – dar poartă în suflet pizmă fratelui său, acela nu-i curat. Pizma i-a stricat fecioria. Tot aşa, nu-i curat nici cel care umblă după slavă deşartă; dorinţa de slavă i-a stricat fecioria. Odată intrată această patimă în suflet, fecioria sufletului s-a dus. Cel care urăşte pe fratele său este mai degrabă ucigaş decît curat la trup şi suflet, decît fecior. Pe scurt, îşi pierde fecioria orice om stăpînit de o patimă rea. De aceea, Pavel a izgonit toate aceste amestecuri rele şi ne-a poruncit să fim feciorelnici în aşa chip, ca să nu primim de bună-voie nici un gînd vrăjmaş în sufletul nostru.

Ce să vă mai spun pe lîngă acestea? Să vă spun cum putem fi miluiţi de Dumnezeu, cum să ne mîntuim? Să vă spun! Să suim totdeauna în inima noastră rugăciunea şi roadele ei, adică smerenia şi blîndeţea. „Învăţaţi de la Mine – spune Hristos – că sînt blînd şi smerit cu inima, şi veţi avea odihnă sufletelor voastre!" (Matei 11:29). Iar David spune: „Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50:18). Nimic nu laudă şi iubeşte atîta Dumnezeu ca

sufletul blînd, smerit şi recunoscător. Ia şi tu aminte, frate! Cînd vezi că te loveşte si te supără o nenorocire la care nu te aşteptai, nu alerga la oameni, nu umbla după ajutor omenesc, ci lasă la o parte pe toţi şi aleargă cu mintea la Doctorul sufletelor. Numai Cel ce a plăsmuit inimile noastre deosebi şi cunoaşte toate lucrurile noastre (Ps. 32:15), numai Acela poate vindeca inima. El poate să intre în conştiinţa noastră, să ne atingă inima şi să ne mîngîie sufletul. Dacă nu ne mîngîie El inimile, mîngîierile omeneşti sînt zadarnice şi fără de folos; după cum, iarăşi, cînd ne mîngîie Dumnezeu, nu ne poate vătăma nimeni, de ne-ar necăji mii şi mii de oameni. Cînd Dumnezeu întăreşte inima, nimeni n-o poate clătina.

Ştiind acestea, iubiţilor, să alergăm totdeauna la Dumnezeu, Care vrea şi poate să ne scape de necazuri şi nenorociri. Cînd e vorba să rugăm pe oameni, trebuie neapărat să dăm mai întîi ochii cu portarii lor, să rugăm pe cei iubiţi de ei şi pe linguşitorii lor, să batem cale lungă. Dar, cînd e vorba să rugăm pe Dumnezeu, nimic din toate acestea! Pe Dumnezeu Îl rugăm fără mijlocitori, fără bani, El ne ascultă rugămintea fără cheltuieli. E de-ajuns numai să strigăm din inimă şi să vărsăm lacrimi, ca să intrăm îndată la Dumnezeu şi să-L atragem spre milă. Cînd rugăm pe un om, de multe ori ne temem ca nu cumva să fie de faţă un duşman sau unul dintre potrivnicii noştri, să audă cererea noastră şi să înfăţişeze spusele noastre altfel, stricînd dreptatea. Cînd însă rogi pe Dumnezeu, nu poţi bănui nimic din acestea. Dumnezeu ne spune: Cînd vrei să Mă rogi, vino singur la Mine, fără să fie cineva de faţă, strigă cu inima, fără să mişti buzele! „Intră – spune Hristos – în cămara ta! Închide uşa şi te roagă Tatălui tău întru ascuns. Şi Tatăl tău, Care vede întru ascuns, îţi va răsplăti la arătare!” (Matei 6:6). Vezi ce cinste covîrşitoare? Dumnezeu îţi spune: Cînd Mă rogi, să nu te vadă nimeni! Dar, cînd te cinstesc Eu, aduc martoră întreaga lume pentru binefacerea ce-ţi fac! Să ne încredinţeze aceste cuvinte să nu ne rugăm de ochii lumii, nici împotriva duşmanilor noştri, şi nici să-L învăţăm pe Dumnezeu cum să ne ajute. Dacă apărătorilor şi avocaţilor le spunem numai pricina pentru care ne judecăm, şi lăsăm pe seama lor chipul apărării, să rînduiască ei lucrurile noastre cum vor, apoi cu mult mai mult trebuie să facem asta cu Dumnezeu. I-ai spus Lui pricina ta? I-ai spus ce ai păţit? Nu-I mai spune cum să te ajute, Dumnezeu ştie bine folosul tău. Sînt mulţi oameni care pun în rugăciunile lor mii de cereri, spunînd: Doamne, dă-mi sănătate trupului, îndoieşte-mi averile, pedepseşte pe duşmanul meu! – cereri pline de multă nesocotinţă. Trebuie să laşi la o parte toate aceste cereri şi să te rogi lui Dumnezeu aşa cum s-a rugat vameşul: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!” (Luca 18:13) – şi El ştie cum să te ajute. „Căutaţi – spune Domnul – mai întîi împărăţia lui Dumnezeu, şi toate acestea se vor adăuga vouă!” (Matei 6:33). Aşadar, iubiţilor, aşa să filozofăm: să ne rugăm cu durere în suflet şi cu smerenie, bătîndu-ne pieptul ca şi vameşul, şi vom dobîndi ceea ce cerem. Dar, dacă ne rugăm plini de

mînie şi de furie, Dumnezeu Se va scîrbi de noi şi ne va urî. Să ne zdrobim dar inima, să ne smerim sufletele, să ne rugăm şi pentru noi, dar şi pentru duşmanii noştri. Dacă vrei să înduplеci pe Judecător ca să vină în ajutorul sufletului tău şi să-L faci să fie de partea ta, nu-L ruga niciodată împotriva duşmanului tău. Aşa este felul de judecată al Judecătorului nostru. Face dreptate şi împlineşte cererile acelora care se roagă pentru duşmani, care nu poartă în suflet dor de răzbunare, care nu se ridică împotriva duşmanilor lor. Şi, cu cît se roagă mai mult lui Dumnezeu aşa, cu atît Dumnezeu îi pedepseşte mai cumplit pe duşmanii lor, dacă ei nu se lasă de răutăţile lor, dacă nu se pocăiesc. Căutaţi, iubiţilor, să nu vă necăjiţi îndată şi să nu vă supăraţi cînd vă ocărăşte cineva, ci, filozofînd, să mulţumiţi, aşteptînd ajutorul Domnului.

N-ar putea oare Dumnezeu să ne dea cele bune înainte de a-L ruga? N-ar putea oare să ne dăruiască o viaţă lipsită de dureri şi fără de necazuri? Da, dar n-o face, din dragoste pentru noi. Dar pentru ce îngăduie să avem necazuri şi nu ne scapă iute de ele? Pentru ca noi să stăruim cerînd sprijinul Lui, să alergăm la El şi să-L chemăm mereu în ajutor. Dumnezeu trimite peste noi dureri trupeşti, lipsă de roade, foamete, pentru ca, siliţi de aceste strîmtorări, să stăm totdeauna cu ochii aţintiţi spre El, şi aşa, datorită unor necazuri trecătoare, să moştenim viaţa cea netrecătoare. Sîntem deci datori ca şi pentru necazuri să-I mulţumim lui Dumnezeu, Care pe multe căi ne vindecă şi ne mîntuieşte sufletul. [...] Pentru toate acestea dar, să alergăm necontenit la Dumnezeu: în orice necaz, să căutăm mîngîierea Lui; în orice nenorocire, mila Lui, izbăvirea Lui; în orice încercare, ajutorul Lui. Oricît de mare ar fi răul, oricît de mari nenorocirile, Dumnezeu le poate pune capăt, le poate îndepărta. Nu numai atît, ci bunătatea Lui ne va da şi toată tăria, şi puterea, şi slava cea bună, şi sănătatea trupului, şi filozofia sufletului, şi bunele nădejdi, şi putinţa de a nu păcătui iute. Să nu murmurăm dar, ca robii cei nerecunoscători, nici să-L învinuim pe Stăpîn, ci în toate să-I mulţumim şi o singură faptă să o socotim rea: păcatul faţă de El. Dacă vom fi însufleţiţi de astfel de gînduri faţă de Dumnezeu, nu vor veni peste noi nici boala, nici sărăcia, nici necinstea, nici lipsa de roade, nimic din cele ce par a fi pline de tristeţe, ci vom avea necontenit bucurii curate şi sfinte şi vom dobîndi şi bunătăţile cele viitoare.

Dumnezeu, vrînd să arate tăria postului, i-a dat postului puterea ca, după rostirea poruncii şi a osîndei, să-i smulgă din mijlocul căii pe cei duşi la moarte şi să-i aducă iarăşi la viaţă. Şi postul a făcut aceasta nu cu doi sau trei sau douăzeci de oameni, ci cu un norod întreg, cu cetatea cea mare şi minunată a Ninivitenilor. Ninive fusese îngenuncheată, capul i se înclinase spre prăpastie; avea să primească lovitura de moarte, venită de sus; dar postul, ca o putere coborîtă din cer, a smuls-o din porţile morţii şi a readus-o la viaţă. Dar, dacă vrei, să ascultăm şi istoria cetăţii Ninive. „Şi a fost – spune Scriptura – cuvîntul Domnului către Iona, zicînd: Scoală-te şi du-te în Ninive, cetatea cea mare!” (Iona

1:1-2). Dumnezeu voieşte să-l înduplece de la început pe Iona cu măreţia cetăţii, pentru că ştia mai dinainte că Proorocul avea să fugă. Dar să auzim şi predica lui Iona! „Încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită!” (Iona 3:5).

Dar pentru ce, Doamne, spui mai dinainte nenorocirile pe care ai să le aduci asupra cetăţii? Ca să nu fac ceea ce prezic! De aceea Dumnezeu ne-a ameninţat cu iadul, ca să nu ne ducă în iad. Vă înfricoşez cu cuvîntul – ne spune Domnul – ca să nu vă întristez, cu fapta! Dar pentru ce ai dat Ninivitenilor un răgaz aşa de scurt? Ca să afli şi fapta bună a barbarilor, adică a Ninivitenilor, care au putut, în trei zile, să pună capăt unei urgii atît de mari, venită asupră-le din pricina păcatelor lor. Şi ca să te şi minunezi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Care S-a mulţumit cu o pocăinţă de trei zile pentru un noian atît de mare de păcate. Şi, în sfîrşit, ca tu să nu cazi în deznădejde, chiar de-ai păcătuit de mii de ori. După cum cel cu suflet trîndav şi nepăsător nu face mare lucru chiar dacă ar avea mult timp de pocăinţă, şi nici nu se împacă cu Dumnezeu, din pricina trîndăviei lui – tot aşa cel cu minte trează şi cu rîvnă clocotitoare, cel care se pocăieşte cu multă rîvnă, poate şterge într-o clipită păcatele a ani întregi. Nu s-a lepădat Petru de trei ori (Matei 26:69-74)? Nu, cu jurămînt, a treia oară? Nu s-a temut el de cuvintele unei slujnice de rînd? Şi ce s-a întîmplat? A avut nevoie de mulţi ani pentru pocăinţă? Deloc, ci în aceeaşi noapte a şi alunecat şi s-a şi ridicat; a primit şi lovitura, şi leacul; s-a şi îmbolnăvit, şi s-a şi vindecat! Cum? În ce chip? Plîngînd şi tînguindu-se. Dar, mai bine spus, nu plîngînd ca să plîngă, ci cu multă rîvnă şi mare zdrobire de inimă. De aceea, şi Evanghelistul n-a spus doar: „a plîns”, ci: „a plîns cu amar” (Matei 26:75). Nici un cuvînt nu poate înfăţişa cît de mare a fost puterea lacrimilor lui, dar o arată lămurit deznodămîntul lucrurilor. Mare, într-adevăr, a fost căderea lui Petru, că lepădarea de Hristos este un păcat fără asemănare; totuşi, după un păcat atît de mare, Hristos l-a pus din nou în cinstea de mai-înainte şi i-a încredinţat conducerea Bisericii. Şi ceea ce-i mai mult decît orice este că Petru ne-a arătat că are pentru Stăpîn o dragoste mai mare decît toţi Apostolii: „Petre – îl întreabă Domnul – Mă iubeşti tu mai mult decît aceştia (Ioan 21:15)? Nimic nu poate fi asemenea unei astfel de fapte bune! Şi, ca să nu spui că Dumnezeu a iertat pe Niniviteni pentru că erau barbari şi neştiutori – că a spus Domnul: „Robul care nu cunoaşte voia stăpînului, şi n-o face, puţin se va bate” (Luca 12:48) – deci, ca să nu spui asta, de aceea ţi-am dat ca pildă şi pe Petru, un rob care mai ales cunoştea voia Stăpînului. A păcătuit şi el, săvîrşind cel mai mare păcat; şi iată la ce înălţime de îndrăznire l-a ridicat Hristos!

Nici tu dar nu-ţi pierde nădejdea din pricina păcatelor tale, că mai grozav decît păcatul este rămînerea în păcat, mai cumplită decît căderea este neridicarea din cădere. Aceasta şi Pavel o jeleşte şi o plînge, spunînd că este vrednică de plîns o astfel de stare: „Nu cumva, venind la voi, să mă umilească Dumnezeu şi să plîng pe mulţi, nu din cei care au

păcătuit, ci din cei care nu s-au pocăit de necumpătarea, de necurăţia şi de desfrînarea pe care au făcut-o!” (II Corinteni 12:21). Şi care timp poate fi oare mai potrivit pentru pocăinţă decît timpul postului? [...] Să nu intrăm dar în post cu beţie şi nici să ieşim din post tot cu beţie, ca să nu ni se întîmple la fel ca unui om bolnav, care, vrînd să se ridice în picioare, este trîntit iarăşi jos. Asta se întîmplă şi cu sufletul nostru, cînd – din două părţi, şi la începutul, şi la sfîrşitul postului – umbrim trezvia pricinuită de post cu norul beţiei. După cum cei ce vor să lupte cu fiarele sălbatice, înainte de începerea luptei, îşi acoperă mădularele mai de seamă cu multe arme şi apărători, tot aşa sînt acum mulţi oameni care, cînd încep postul, ca şi cum ar avea de luptat cu postul ca şi cu o fiară sălbatică, îşi înarmează stomacul, mănîncă de plesnesc, îşi întunecă mintea şi întîmpină cu multă nebunie faţa liniştită şi paşnică a postului. Dacă te-aş întreba: Pentru ce te duci la baie astăzi? – ai să-mi răspunzi: Ca să intru în post cu trupul curat. Dacă te-aş întreba din nou: Pentru ce te îmbeţi? – ai să-mi răspunzi iarăşi: Pentru că am să intru în post! Nu-i oare o nebunie să întîmpini această prea-frumoasă sărbătoare[8] cu trupul curat, dar cu sufletul necurat şi beat?

[...] Căci se poate să înduri osteneala postului, şi să nu iei plata postului! Cum? Cînd ne înfrînăm de la mîncări, dar nu ne înfrînăm de la păcate; cînd nu mîncăm carne, dar mîncăm casele săracilor; cînd nu ne îmbătăm cu vin, dar ne îmbătăm cu pofte rele; cînd stăm toată ziua nemîncaţi, dar ne petrecem toată ziua la spectacole pline de desfrînare. Iată osteneală pentru post, dar fără plată pentru post! Da, atunci cînd ne ducem la spectacolele teatrale cele nelegiuite! Nu spun asta despre voi! Ştiu că nu vă atinge această învinuire! Dar este obiceiul celor îndureraţi să-şi verse focul pe cei de faţă, cînd nu pot pune mîna pe vinovaţi. Care e cîştigul celor ce postesc, cînd se duc la spectacole teatrale nelegiuite[9], cînd intră în şcoala obştească a desfrînării, în locul cel public de deprindere a desfrîului, ca să şadă pe scaunul ciumaţilor (Ps. 1:1)? N-ai greşi dacă ai da teatrului – locului aceluia prea-rău, plin de tot felul de boale, cuptorului din Babilon – toate aceste nume prea-urîte: scaun de ciumaţi, şcoală de desfrînare, loc de deprindere a desfrîului. Cînd diavolul duce pe locuitorii oraşului la teatru[10], îi azvîrle ca într-un cuptor! Aşa îi arde! Nu pune dedesubt vreascuri – ca barbarul acela din Babilon, nici păcură, nici cîlţi, nici smoală – ci alte materii, cu mult mai cumplite: chipuri desfrînate, cuvinte de ruşine, trupuri dezgolite, cîntece pline de păcate. Cuptorul din Babilon a fost aprins de mîini barbare; cuptorul acesta este aprins de gînduri mai nesocotite decît mîinile barbarilor. Mai cumplit este cuptorul acesta decît cel din Babilon, pentru că şi focul e mai cumplit; nu arde trupul, ci buna stare a sufletului; iar grozăvia e că cei care ard nici nu-şi dau seama; că, de şi-ar da seama, n-ar rîde cu

[8]Este vorba de praznicul Învierii Domnului, de la sfîrşitul Postului Mare.

[9] La care azi, se adaugă filmul, concertele, discotecile.

[10] Azi, şi la cinematograf, sau în fața televizorului şi a calculatorului.

gura plină de cele ce văd pe scenă. Grozăvia cea mai mare e atunci cînd cel bolnav nu ştie că-i bolnav, cînd cel ce arde în chip ticălos şi netrebnic nu simte că stă pe jăratec. Care-i folosul postului cînd opreşti trupul de la mîncările legiuite, dar dai sufletului hrană nelegiuită, stînd toată ziua în teatru, ca să vezi cum se schimonosesc şi se fac de rîs oamenii, ca să vezi femei desfrînate, ca să vezi oameni care adună păcatele din fiecare casă şi joacă scene de prea-curvie? La teatru vezi şi desfrînări, şi prea-curvii, şi auzi şi hule, ca boala să-ţi intre în suflet şi prin ochi, şi prin urechi. Actorii înfăţişează lucruri de ruşine, de aceea şi numele ce-l poartă e nume de ruşine. Ce cîştig ai de pe urma postului, cînd îţi hrăneşte sufletul cu o hrană ca aceasta? Cu ce ochi te vei mai uita la soţia ta, cînd te întorci de la astfel de spectacole? Cu ce ochi vei privi pe copilul tău, pe sluga ta, pe prietenul tău? Trebuie neapărat să te schimonoseşti dacă vrei să povesteşti cele înfăţişate pe scenă, sau să taci şi să-ţi acoperi faţa de ruşine.

Mare-i într-adevăr ruşinea – şi pentru tineri, şi pentru bătrîni – să alerge la teatru cu zor. Dar de s-ar mărgini răul numai la ruşine! Deşi nici asta nu-i de îndurat pentru un bărbat liber, ci ruşine şi cea mai mare pagubă pentru un om cu judecată! Dar răul nu se mărgineşte numai la ruşine, ci atrage şi mare pedeapsă şi mare osîndă. Căci toţi cei care se duc la teatru sînt neapărat cuprinşi de păcatul desfrînării, nu pentru că fac desfrînare cu femeile de acolo, ci pentru că le privesc cu ochi desfrînaţi. Căci şi aceştia sînt cuprinşi de desfrîu! Nu vă voi spune cuvîntul meu, ca să nu-mi dispreţuiţi cuvîntul, ci vă voi citi *Legea* dumnezeiască pe care n-o puteţi dispreţui. Ce spune dar *Legea* cea dumnezeiască? „Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu curveşti! Iar Eu vă spun vouă: Oricine se uită la o femeie, ca să o poftească, a şi curvit cu ea în inima lui!” (Matei 5:27-28). Ai văzut că desfrînarea s-a săvîrşit deplin? Ai văzut că păcatul s-a împlinit? Şi ceea ce-i mai cumplit e că cel ce a săvîrşit desfrînarea va da socoteală de păcatul său nu în faţa unei judecăţi omeneşti, ci înaintea judecăţii lui Dumnezeu, unde pedepsele sînt veşnice: „Oricine se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui.” Legea aceasta nu stîrpeşte numai boala, ci şi rădăcina bolii; iar rădăcina curviei este pofta curvească. De aceea Dumnezeu pedepseşte nu numai curvia, ci şi pofta, mama curviei.

[...] Şi tu dar – cînd vezi o femeie frumoasă la chip şi minunat îmbrăcată, cînd vezi că pofta te aţîţă, cînd vezi că sufletul doreşte s-o privească – ridică atunci ochii la cununa ce ţi-e gătită sus, ca să treci cu vederea peste un astfel de chip!... Copiii, cînd sînt însoţiţi de pedagog, nu aleargă de colo-colo, nu stau pe drum cu gurile căscate, nici nu se minunează de orice; cu atît mai mult, tu n-ai să faci asta cînd vezi că Hristos este alături de gîndurile tale! „Cel care se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui!” Îmi place să vă citesc mai des cuvintele *Legii*! O, de-aş putea să vi le citesc toată ziua! Dar, mai bine spus, nu vouă, ci celor vinovaţi de păcate; dar şi vouă, că şi voi veţi ajunge mai întăriţi, iar cei bolnavi îşi vor redobîndi iute sănătatea. „Cel

care se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui!”

E de-ajuns numai citirea acestor cuvinte ca să curăţiţi tot puroiul păcatului. Dar, iertaţi-mă! Eu caut să curăţ răni; iar cel ce curăţă răni trebuie neapărat să pună pe răni şi doctorii usturătoare. Cu cît veţi auzi mai mult cuvintele acestea, cu atît mai mult se va curăţi şi veninul păcatului. După cum focul, cu cît stă mai mult lîngă aur, cu atît mai mult macină zgura din aur, tot aşa şi frica de aceste cuvinte, cu cît glăsuieşte mai mult în sufletul nostru, cu atît mai mult curăţeşte tot păcatul desfrînării. Să ardem aici desfrînarea cu cuvîntul învăţăturii, ca să nu fim siliţi să o ardem acolo cu focul gheenei. Dacă plecăm de aici cu sufletul curat, focul acela nu ne va vătăma; dar, dacă plecăm de aici cu sufletul plin de păcate, focul acela ne va primi. „Lucrul fiecăruia – spune Pavel – îl va încerca focul, ca să arate ce fel este (I Corinteni 3:13). Să ne punem la probă acum, fără durere, ca să nu fim puşi atunci la probă, cu durere.

Orice-ai zice – mi se poate spune – *Legea* este greu de împlinit! Şi ce-i cu asta? Oare Dumnezeu ne porunceşte lucruri cu neputinţă de împlinit? Nu spun asta! Atunci, taci! Nu învinui pe Stăpîn. Aceste cuvinte nu-s cuvinte de apărare, ci adaos de păcat, mai cumplit decît cel dintîi. Mulţi păcătoşi au obiceiul să dea vina pe Dumnezeu pentru păcatele lor. Ascultă! A venit la stăpîn cel ce primise cinci talanţi, şi a mai adus alţi cinci; a venit şi cel ce primise doi talanţi, şi a mai adus alţi doi (Matei 25:14-23); a venit şi cel ce primise un talant; şi, pentru că n-a avut să mai aducă încă un talant, a adus în locul talantului învinuire. Ce-a spus? „Am ştiut că eşti om aspru” (Matei 25:24). Ce slugă nerecunoscătoare! Nu-i este de-ajuns păcatul! Mai şi învinuieşte pe Stăpîn, spunîndu-i: „Seceri de unde n-ai semănat şi aduni de unde n-ai risipit” (Matei 25:24). Tot aşa şi în viaţa cea de toate zilele: toţi cîţi nu fac nimic bun îşi înmulţesc păcatele învinuind pe Stăpîn.

[...] Nu învinui dar Stăpînul! Nu ţi-a dat porunci cu neputinţă de îndeplinit. Vrei să afli că nu ţi-a poruncit lucruri cu neputinţă? Iată, mulţi au făcut mai mult decît li s-a poruncit; dacă poruncile ar fi fost cu neputinţă de îndeplinit, nu le-ar fi întrecut prin propria lor voinţă. Dumnezeu n-a poruncit fecioria, şi totuşi mulţi trăiesc în feciorie! Dumnezeu n-a poruncit sărăcia de bunăvoie, şi totuşi mulţi aruncă averile lor, mărturisind cu fapta cît de uşoare sînt poruncile! Nu le-ar fi întrecut, dacă poruncile n-ar fi fost uşoare.

Cel ce se uită la o femeie ca să p poftească, a şi făcut desfrînare cu ea in inima lui (Matei 5:28). Da! Dar pentru ce Hristos citeşte din *Legea Veche* (că pentru asta am făcut ocolul de mai înainte)? Căci a spus: „Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!” (Matei 5:27). Hristos ştia că porunca aceasta e grea, nu prin firea ei, ci din pricina trîndăviei ascultătorilor. Multe lucruri, chiar uşoare prin firea lor, ajung foarte grele cînd ne trîndăvim; după cum altele, care sînt chiar grele, ajung lesnicioase şi uşoare cînd le facem cu tragere de inimă. Greutatea

nu stă în firea lucrurilor, ci în voinţa celor ce fac un lucru sau altul. Că acesta e adevărul se va vedea din cele ce am să spun. Mierea, prin firea ei, este dulce şi foarte plăcută; celor bolnavi însă le este amară şi neplăcută, nu din pricina firii ei, ci din pricina bolii acestora. Tot aşa şi cu porunca aceasta! Dacă pare a fi împovărătoare, apoi nu-i din pricina firii ei, ci din pricina trîndăviei noastre. Şi nu mi-e mare osteneală să arăt că porunca aceasta se îndeplineşte uşor. Ca să o facă grea, Hristos ar fi trebuit să grăiască altfel. Aşa însă a spus: Fugi din faţa femeii! Depărtează-te de desfrînare! Deci, ca să o facă grea, ar fi trebuit să spună cu totul altfel: Uită-te la femei! Iscodeşte frumuseţile cele străine! Şi, totuşi, caută de-ţi înfrînge pofta! De ne-ar fi dat o astfel de poruncă, porunca aceasta ar fi fost grea! Dar – cînd ne spune: Fugi de cuptor, depărtează-te de foc, nu te apropia de văpaie, ca să rămîi nevătămat! – atunci porunca e tare uşoară, căci este potrivită firii.

„Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!” Dar pentru ce ne aminteşte de *Legea cea Veche*, odată ce avea să ne dea alta? Ca, din asemuire, să afli că nu se împotriveşte o lege cu alta. Cînd le asemuieşti, atunci le poţi judeca mai bine. Pentru că unii aveau să-I aducă vina că da legi potrivnice *Legii Vechi*, Domnul le spune: Iată, pun una lîngă alta amîndouă legile! Încercaţi-le şi cunoaşteţi potrivirea dintre ele! Dar nu numai din pricina asta, ci ca să şi arate că e uşoară porunca Lui şi că e dată la timp. De aceea a spus: Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu curveşti! Aţi învăţat atîta vreme *Legea cea Veche*! Domnul, voind să-i ridice la nişte porunci mai înalte, le grăieşte cum ar grăi un dascăl unui copil leneş, care vrea să rămînă încă la lecţiile cele vechi: Gîndeşte-te de cîtă vreme înveţi lecţia asta! Tot aşa şi Hristos, amintindu-le că au învăţat şi au pus în lucrare multă vreme *Legea Veche*, le spune că a sosit timpul să se ridice la una mai înaltă. De aceea le pune în faţă legiuirea dată părinţilor, spunînd: „Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu faci desfrînare!” Porunca aceea s-a dat celor de demult, „dar Eu vă spun vouă: Cel care se uită la o femeie ca să o poftească a şi făcut curvie cu ea în inima lui!” Dacă Domnul ar fi grăit aşa celor de demult, pe bună dreptate te-ai fi supărat, zicînd: Cum, atunci cînd firea omenească nu era desăvîrşită? Dar acum, cînd omul s-a mai deşteptat, cînd a ajuns mai desăvîrşit, acum a venit vremea unor învăţături mai desăvîrşite. De aceea Domnul, chiar la începutul legiuirii Sale – ca nu cumva cineva, văzînd înălţimea filozofiei Sale, să se trîndăvească şi să pregete – a spus: „Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor şi fariseilor, nu veţi intra în Împărăţia cerurilor!” (Matei 5:20). Deci – ca să nu spună cineva: Îmi ceri mai multă osteneală? Pentru ce? N-am şi eu aceeaşi fire ca şi cei de demult? Nu sînt şi eu om ca şi aceia? – deci, ca să nu spună oamenii: Pentru ce ne măreşti ostenelile? Pentru ce ne faci mai grele luptele? – Domnul le-a vorbit de Împărăţia cerurilor şi cu asta a zdrobit mai dinainte orice împotrivire, spunîndu-le: Vă aduc mai mare răsplată! După ce a vorbit de lupte, după ce a vorbit de înălţimea noii legiuiri, a

amintit şi de răsplată, spunîndu-le: Nu vă dau Palestina, nici un pămînt în care curg miere şi lapte (Ieşire 3:8), ci vă aduc însuşi Cerul! Acum nu ne este numai răsplata mai mare pentru faptele noastre bune, ci şi pedeapsa mai aspră pentru căderile în păcate. După cum cei care au trăit înainte de *Lege* sînt pedepsiţi mai blînd decît cei din timpul *Legii* (căci „toţi cîţi au păcătuit fără *Lege* vor şi pieri fără *Lege*" (Romani 2:12), adică nu îi învinuieşte *Legea*, ci-i osîndeşte firea lor, pentru că „gîndurile lor se învinuiesc sau se apără între ele" (Romani 2:15) – după cum spune Pavel), tot aşa şi cei care au păcătuit în timpul harului vor suferi o pedeapsă mai cumplită decît cei care au păcătuit în timpul *Legii*. Pavel a arătat deosebirea dintre aceste diferite categorii de păcătoşi, grăind aşa: „De calcă cineva *Legea* lui Moise, este omorît fără milă, pe mărturia a doi sau trei martori. Gîndiţi-vă cu cît mai aspră va fi pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu, care a socotit ceva de rînd sîngele Legămîntului şi a făcut de ocară darul harului?" (Evrei 10:28-29). Vezi că, pe timpul harului, mai mare e pedeapsa, după cum mai mari sînt şi răsplăţile?

[...] Dumnezeu rabdă îndelung pe păcătoşi, ca şi păcătosul să se mîntuiască, dar şi ca să nu-i înlăture de la mîntuire pe urmaşii lui. Chiar dacă păcătosul nu se pocăieşte, Dumnezeu de multe ori cruţă rădăcina ca să ferească roadele; adeseori schimbă chiar rădăcina, după cum am spus mai înainte; iar cînd rădăcina se înrăutăţeşte desăvîrşit, Dumnezeu întîrzie cu folos pedeapsa, aşteptînd mîntuirea celor ce au să se pocăiască. Şi acum, ascultă! Terah (Facere 11:24-32), tatăl lui Avraam, era închinător la idoli. Cu toate acestea, nu l-a pedepsit aici pentru necredinţa sa. Şi pe bună dreptate! Dacă Dumnezeu ar fi tăiat mai înainte această rădăcină, cum ar mai fi dat un rod de credinţă atît de mare? Cine a fost mai rău ca Isav? Vezi-mi aici temeiul unei alte iubiri de oameni a lui Dumnezeu! Ce răutate este mai mare ca răutatea lui Isav? Nu era el desfrînat şi spurcat, precum spune Apostolul (Evrei 12:16)? Nu era, cu gîndul, ucigaş de mamă, ucigaş de tată, ucigaş de frate? Nu era urît de Dumnezeu? *Scriptura* o mărturiseşte, spunînd: „Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urît" (Maleahi 1:2, Romani 9:13). Pentru ce nu l-a nimicit Dumnezeu, dacă era desfrînat, ucigaş de frate, spurcat şi urît de Dumnezeu? Pentru ce nu i-a curmat viaţa? Pentru ce nu i-a dat îndată pedeapsa ce i se cuvenea? Pentru ce? E bine, într-adevăr, să vă spun şi pricina: dacă i-ar fi curmat viaţa, lumea ar fi pierdut, odată cu el, cel mai mare rod de dreptate. Şi care rod, ascultă: „Isav a născut pe Raguel; Raguel a născut pe Zara; Zara a născut pe Iov" (Facere 36:1-34). Vezi dar ce minunată floare de răbdare ar fi pierit dacă Dumnezeu tăia mai dinainte rădăcina?

În tîlcuirea tuturor faptelor din *Scriptură* să ai în vedere deci această regulă. Pentru aceasta i-a răbdat îndelung pe Egipteni, care huleau pe Dumnezeu cum nu se putea mai mult; i-a răbdat pentru bisericile care înfloresc acum în Egipt, pentru mănăstirile de acolo şi pentru cei care au îmbrăţişat viaţă îngerească. Şi, după cum spun cei ce cunosc legile civile

şi după cum hotărăsc legile romane, o femeie însărcinată, condamnată la moarte, nu este ucisă înainte de a naşte copilul. Şi pe bună dreptate: căci au judecat drept cei ce au făcut legile, că nu trebuie să piară odată cu cea vinovată şi cel nevinovat. Deci, dacă legile omeneşti cruţă pe cei care n-au păcătuit cu nimic, apoi pe bună dreptate cu mult mai mult va păstra Dumnezeu rădăcina, pentru a păstra, pentru roadele ei, binefacerile pocăinţei. Vezi dar că şi asupra celor păcătoşi se revarsă binefacerile pocăinţei, că şi ei au parte de iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dacă judecata lui Dumnezeu ar fi luat-o înaintea îndreptării oamenilor, lumea ar fi pierit în întregime; dacă Dumnezeu ar fi fost grabnic la pedeapsă, Biserica n-ar fi avut pe Pavel, n-ar fi primit în sînul ei un om atît de mare, un om ca acesta. De aceea Dumnezeu a amînat pedepsirea celui ce a hulit, ca să arate pe cel ce s-a pocăit. Îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a făcut pe prigonitor propovăduitor; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a schimbat pe lup în păstor; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu a făcut din vameş, evanghelist; îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu ne-a miluit pe toţi, pe toţi ne-a schimbat, pe toţi ne-a întors la Dumnezeu. Dacă vezi pe vreunul, care era altădată beţiv, că posteşte; dacă vezi pe vreunul, care altădată hulea, că vorbeşte despre Dumnezeu; dacă vezi pe vreunul, care altădată îşi murdărea gura cu cîntece ruşinoase, că acum îşi curăţă sufletul cu cîntece dumnezeieşti, admiră îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu şi laudă pocăinţa; iar din schimbarea aceasta ia prilej ca să zici: „Aceasta este schimbarea dreptei Celui Preaînalt” (Ps. 76:10). Dumnezeu este bun cu toţi, dar în chip deosebit îşi arată îndelunga Lui răbdare cu păcătoşii.

[...] Dacă Dumnezeu ar înfricoşa pe cel păcătos, pe cel ce cade în păcate, l-ar împinge la deznădejde; dacă l-ar ferici pe omul drept, i-ar slăbi tăria virtuţii lui, l-ar face să nu mai fie atît de sîrguincios, odată ce se şi vede fericit de Dumnezeu. De aceea pe păcătos îl miluieşte, iar pe cel drept îl înfricoşează. „Înfricoşător este pentru toţi cei din jurul Lui!” (Ps. 88:8). Şi: „Bun este Domnul cu toţi!” (Ps. 144:9). A spus: „Înfricoşător este pentru toţi cei din jurul Lui!” Şi cine sînt aceia decît sfinţii? David spune: „Dumnezeu, cel preaslăvit în sfatul sfinţilor, mare şi înfricoşător este pentru toţi cei din jurul Lui!” (Ps. 88:8). Dacă vede pe cineva căzînd, Dumnezeu îi întinde mîna iubirii de oameni; dacă vede pe altul stînd, îi bagă frica în oase... Aceasta este o faptă de dreptate şi de dreaptă judecată. Pe omul drept îl întăreşte prin frică, iar pe cel păcătos îl ridică prin iubire de oameni.

[...] *Legea veche* pedepsea fără nici o milă pe păcătoşi, harul însă amînă pedeapsa cu multă îndelungă-răbdare, ca să aducă îndreptarea. Să primim dar, fraţilor, pocăinţa, leac spre mîntuire! Să primim leacul care ne şterge păcatele! Iar pocăinţă nu-i cea spusă cu cuvîntul, ci cea întărită cu fapta! Pocăinţa cea din toată inima şterge murdăria necredinţei. „Spălaţi-vă – spune Dumnezeu – curăţiţi-vă! Ştergeţi răutăţile din inimile voastre, dinaintea ochilor Mei!” (Isaia 1:16). Ce vor să spună cuvintele acestea de la urmă, care par de prisos? N-au spus

oare totul cuvintele: „Ştergeţi răutăţile din inimile voastre”? Pentru ce a mai adăugat: „dinaintea ochilor Mei”? Pentru că altfel văd ochii oamenilor, şi altfel vede ochiul lui Dumnezeu! „Omul vede la faţă, iar Dumnezeu în inimă” (I Împăraţi 16:7). Nu vă pocăiţi cu făţărnicie – zice Dumnezeu – ci arătaţi roadele pocăinţei înaintea ochilor Mei, care cercetează cele ascunse!”

După ce ne-am curăţit de păcate, trebuie să păstrăm înaintea ochilor păcatele acestea. Dumnezeu, din iubirea Sa de oameni, îţi iartă păcatul, dar tu, pentru siguranţa sufletului tău, să ai înaintea ochilor păcatul. Amintirea păcatelor trecute este oprire a păcatelor viitoare. Cel care se întristează de păcatele trecute este mai hotărît să nu le mai repete. De asta şi David spunea: „Şi păcatul meu înaintea mea este pururea” (Ps. 50:4). Avea înaintea ochilor păcatele trecute, ca să nu cadă în altele viitoare. Că o stare sufletească ca aceasta cere Dumnezeu de la noi, ascultă că Însuşi o spune: „Eu sînt Cel ce şterg păcatele tale şi nu-mi voi aduce aminte de ele! Tu însă adu-ţi aminte de ele şi să ne judecăm! – zice Domnul. Spune tu mai întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi!” (Isaia 43:25-26). Dumnezeu nu cere mult timp de pocăinţă! Ţi-ai spus păcatul, te-ai îndreptat! Te-ai pocăit, ai fost miluit! Nu timpul te îndreptăţeşte, ci chipul cum te pocăieşti îţi stinge păcatul. Se poate ca timpul cît te pocăieşti să fie lung, dar să nu capeţi mîntuire; şi se poate ca, în scurtă vreme, mărturisindu-te din inimă, să lepezi păcatul. Mult timp a irosit fericitul Samuil rugîndu-se pentru Saul şi multe nopţi a petrecut priveghind pentru mîntuirea celui ce păcătuise! Dar Dumnezeu n-a primit timpul (căci pocăinţa păcătosului nu însoţea rugăciunea Proorocului) şi i-a spus Proorocului Său: „Pînă cînd vei plînge pentru Saul, că Eu l-am lepădat?” (I Împăraţi 16:1). Cuvintele „pînă cînd” arată timpul şi stăruinţa celui ce se ruga. Dumnezeu însă n-a primit timpul rugăciunii Proorocului, căci pocăinţa împăratului nu însoţea rugăciunea dreptului. Fericitul David însă, care a primit prin Proorocul Natan mustrarea pentru păcat, în faţa ameninţării, a arătat îndată întoarcere curată şi a spus: „Am păcătuit Domnului” (II Împăraţi 12:12). Ei bine, acest singur cuvînt a adus fericitului David, care s-a pocăit din toată inima, într-o clipită, întreaga mîntuire. Pocăinţa a schimbat îndată hotărîrea, căci Natan i-a spus: „Şi Domnul a iertat păcatul tău” (II Împăraţi 12:13).

[...] Cît este de mare înţelepciunea Celui ce ameninţă! Dacă pocăinţa a învrednicit-o pe Rahav aceea de o atît de mare mîntuire, încît să fie propovăduită de gura sfinţilor – Isus al lui Navi să strige în pustie: „Să trăiască Rahav, curva!” (Iosua Navi 6:17), iar Pavel să spună: „Prin credinţă, Rahav, curva, n-a pierit împreună cu cei necredincioşi” (Evrei 11:31) – cu cît mai mult nu ne vom mîntui noi, dacă ne pocăim? Timpul de acum e timp de pocăinţă. Mare să ne fie teama de păcatele ce le avem în spate, dacă pocăinţa n-o ia înaintea pedepsei! „Să întîmpinăm faţa Lui întru mărturisire” (Ps. 94:2). Să stingem vîlvătaia păcatelor, nu cu apă multă, ci cu puţine lacrimi. Multul foc al păcatului e stins şi cu o

picătură de lacrimi. Că lacrimile sting vîlvătaia păcatelor şi spală mirosul greu al păcatului, o mărturiseşte fericitul David, spunînd şi arătînd cît de mare e puterea lacrimilor: „Spăla-voi în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele, aşternutul meu voi uda!” (Ps. 6:6). Dacă ar fi vrut să arate numai belşugul de lacrimi, ar fi fost de ajuns să spună atît: Cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda! Dar atunci, pentru ce a spus înainte: „spăla-voi”? Ca să arate că lacrimile sînt baie şi mijloc de curăţire de păcate.

Păcatele sînt pricina tuturor relelor. Din pricina păcatelor – supărările; din pricina păcatelor – tulburările; din pricina păcatelor – războaiele; din pricina păcatelor – bolile şi toate suferinţele greu de vindecat ce vin peste noi. După cum doctorii iscusiţi nu cercetează numai cele ce arată bolile pe dinafară, ci caută să afle şi pricina bolilor, tot aşa şi Mîntuitorul, vrînd să arate că păcatul este pricina tuturor relelor ce vin peste oameni, a spus celui slăbănogit cu trupul: „Iată. te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău!” (Ioan 5:14) – pentru că Doctorul sufletelor a văzut că sufletul îi e slăbănogit, iar din pricina lui şi trupul. Aşadar, păcatul fusese pricina bolii de care zăcuse slăbănogul. Păcatul e pricina pagubei, păcatul e pricina supărării, păcatul e pricina oricărei suferinţe. Eu însă mă minunez de aceea că Dumnezeu, Care la început a hotărît omului suferinţa pentru păcatul săvîrşit, pune capăt hotărîrii acesteia printr-o altă hotărîre, şi alungă osînda chiar prin osîndă. Să-ţi lămuresc cum! Dumnezeu a dat omului suferinţa din pricina păcatului; dar, prin suferinţă, pune capăt păcatului. Fii cu mare luare-aminte! Cînd Dumnezeu a ameninţat pe femeie şi a osîndit-o pentru călcarea de poruncă, i-a spus: „În dureri vei naşte fii!” (Facere 3:16). A arătat că suferinţa este rodul păcatului. Dar cît e de darnic Dumnezeu! Ceea ce dăduse ca pedeapsă, aceea Dumnezeu a prefăcut în mijloc de mîntuire! Păcatul a dat naştere suferinţei, dar suferinţa şterge păcatul; şi, după cum cariul se naşte din lemn şi macină lemnul, tot aşa şi suferinţa se naşte din păcat, dar nimiceşte păcatul, cînd e însoţită de pocăinţă. De aceea spunea Pavel: „Întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăinţă spre mîntuire, de care nu-ţi pare rău” (II Corinteni 7:10). Bună este întristarea pentru cei ce se pocăiesc sincer! Cei ce păcătuiesc trebuie să plîngă pentru păcatul lor, căci „fericiţi – cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia!” (Matei 5:4). Plînge-ţi dar păcatul, ca să nu jeleşti osînda! Apără-te înaintea judecătorului înainte de a te duce la scaunul de judecată! Nu ştii oare că toţi cei care vor să roage pe judecător nu fac aceasta atunci cînd are loc judecata, ci înainte de a se duce la scaunul de judecată, fie prin prieteni, fie prin protectori, fie în vreun alt chip? Aşa şi cu Dumnezeu! În timpul judecăţii n-ai să-L înduplеci pe Judecător; dar înainte de judecată poţi să-L înduplеci. De aceea spunea David: „Să întîmpinăm faţa Lui întru mărturisire!” (Ps. 94:2). Înaintea scaunului de judecată, arta oratorică a apărătorilor nu poate înşela pe marele Judecător; puterea nu-l înduplecă; dregătoria înaltă nu-L convinge; de faţa omului nu ţine seamă; de bani nu e

ademenit, ci dreapta Lui judecată este înfricoşătoare şi neîndurătoare. Aici, pe pămînt aşadar, să înduplecăm pe Judecător şi să I ne rugăm; aici, pe pămînt, să-L rugăm din toata puterea, dar nu cu bani. Dar, mai bine zis, dacă trebuie să spun adevărul, iubitorul de oameni Dumnezeu este înduplecat şi cu bani: nu-i primeşte El, ci prin săraci. Dă celui nevoiaş bani, şi-ai înduplecat pe Judecător! Asta v-o spun prieteneşte, pentru că pocăinţa fără milostenie este moartă şi fără aripi. Pocăinţa nu poate zbura dacă nu are aripa milosteniei. De aceea lui Corneliu, cel ce s-a pocăit bine, milostenia i-a fost aripa credinţei: „Milosteniile tale – spune *Scriptura* – şi rugăciunile tale s-au suit la cer" (Fapte 10:4). Dacă pocăinţa n-ar fi avut milostenia aripă, nu s-ar fi urcat la cer. Astăzi, iarmarocul milosteniei e deschis: vedem pe prinşii de război şi pe săraci; vedem pe cei ce strigă; vedem pe cei ce lăcrimează; vedem pe cei ce oftează. Iarmaroc minunat stă în faţa noastră; iarmarocul nu are alt rost, iar negustorul nu se gîndeşte la altceva decît să cumpere ieftin şi să vîndă scump. Nu-i oare acesta scopul oricărui negustor? Nimeni nu se apucă de negustorie cu alt gînd decît ca să vîndă mai scump mărfurile cumpărate cu bani puţini şi să scoată cîştig mare de pe urma negoţului. Un astfel de iarmaroc ne-a pus nouă în faţă Dumnezeu. Cumpără fapte de dreptate cu puţini bani, ca să le vinzi în viaţa ce va să fie cu bani grei, dacă trebuie totuşi să numeşti vînzare răsplata pe care o vei primi dincolo! Aici, pe pămînt, cumperi dreptatea cu puţini bani, cu un codru de pîine, cu o haină ponosită, cu un pahar cu apă rece: „Cel care va da un pahar cu apă rece, amin zic vouă – spune Dascălul neguţătoriei celei duhovniceşti – nu-şi va pierde plata sa!" (Matei 10:42). Să-şi aibă plata sa un pahar cu apă rece, iar hainele şi banii, date ca să faci bine, să nu-şi aibă plata lor? Dimpotrivă, chiar multă plată!

Dar pentru ce Domnul a vorbit de un pahar cu apă rece? Ca să-ţi arate că milostenia nu înseamnă cheltuială. Ca să dai un pahar cu apă rece n-ai nevoie să-ţi goleşti lada, nici să faci vreo altă cheltuială. Dacă, acolo unde datul este fără cheltuială, harul binefacerii este atît de mare, cît de mare trebuie să fie plata primită de la Dreptul Judecător acolo unde datul stă în belşug de haine, de bani şi de alte bunuri?

Deci, atîta vreme cît putem cumpăra faptele bune la un preţ atît de scăzut, să le luăm, să le răpim, să le cumpărăm de la marele Dăruitor: „Cei însetaţi – spune Domnul – mergeţi la apă şi toţi cîţi nu aveţi argint mergeţi şi vă cumpăraţi!" (Isaia 55:1). Atîta vreme cît iarmarocul e în toi, să cumpărăm milostenii; dar, mai bine spus, prin milostenie să cumpărăm mîntuirea! Îmbrăcînd un sărac, îmbraci pe Hristos. Asta o ştiu şi eu, şi o ştiu prea bine – îmi poţi răspunde. Am învăţat asta mai înainte, nu eşti tu primul care să mă înveţi! Nu am auzit asta întîi de la tine, nu-mi predici o noutate, ci cele ce m-au învăţat demult mulţi din cei de faţă! Ştiu şi eu, ştiu că acestea şi altele ca acestea le-aţi auzit de multe ori. Dar facă Dumnezeu să le auzim de multe ori, ca să facem puţin bine! „Cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu" (Pilde 19:17). Să împrumutăm lui Dumnezeu milostenia, ca să luam de la El în

schimb, ca răsplată, iubirea de oameni. Cît de înţelepte sînt aceste cuvinte: „cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu”!

[...] „Cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu.” Ai încredere – spune Dumnezeu – că pe Mine Mă împrumuţi! Dar ce cîştig atît de mare am dacă Te împrumut pe Tine? E cea mai mare nelegiuire să ceri socoteală lui Dumnezeu. Totuşi, Mă plec nelegiuirii tale şi cu iubirea de oameni voi pune capăt neomeniei tale. Să stăm dar de vorbă şi să ne socotim: cît cîştigi cînd împrumuţi pe ceilalţi oameni? Ce dobîndă le ceri? Nu-i aşa că unu la sută, dacă ceri o dobîndă legiuită? Dacă lăcomia ţi-e mai mare, iei o dobîndă nedreaptă, de două sau de trei ori mai mare. Eu însă am să-ţi satur lăcomia! Îţi voi da mai mult decît ţi-e pofta nesaţului tău. Acopăr cu dărnicia Mea nesaţul tău. Ceri o dobîndă de unu la sută? Eu îţi dau de o sută de ori mai mult. Dacă-i aşa, Te împrumut, Doamne! Te împrumut cu milostenia pe care o dau aici săracului! Dar cînd ai să-mi dai înapoi împrumutul? Vreau să hotărîm condiţiile. Vreau să întărim învoiala! Spune-mi timpul înapoierii banilor! Hotărăşte scadenţa! Întrebarea asta, mai ales, este de prisos, căci „Dumnezeu este credincios în toate cuvintele Lui” (Ps. 144:13). Dar, pentru că un bun platnic are obiceiul şi dorinţa de a măsura timpul şi de a hotărî ziua scadenţei, ascultă cînd şi unde îţi va plăti datoria Cel ce S-a împrumutat de la tine prin mîna săracului: „Cînd va şedea Fiul Omului pe tronul slavei Lui şi va pune oile de-a dreapta Lui, şi caprele de-a stînga Lui, va zice celor din dreapta...” Aici, ia aminte cum grăieşte Datornicul cel recunoscător creditorului Său, cum îi mulţumeşte Datornicul: „Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu, de moşteniţi Împărăţia gătită vouă de la întemeierea lumii!” Şi pentru ce? „Că am flămînzit, şi Mi-aţi dat să mănînc; am însetat, şi Mi-aţi dat să beau; gol am fost, şi M-aţi îmbrăcat, în temniţă, şi aţi venit la Mine; bolnav am fost, şi M-aţi cercetat; străin am fost, şi M-aţi primit” (Matei 25:31-36). Apoi, cei care au slujit bine la vreme se vor uita la nimicnicia lor şi la vrednicia Celui împrumutat, şi vor spune: „Doamne, cînd Te-am văzut flămînd, şi Te-am hrănit? Sau însetat, şi Ţi-am dat să bei?” (Matei 25:37). Ţie, spre Care ochii tuturor nădăjduiesc, Ţie, Care le dai lor hrană la bună vreme (Ps. 144:16)? [...] „Întrucît aţi făcut – răspunde El – unuia dintr-aceştia prea-mici, Mie Mi-aţi făcut” (Matei 25:40). Nu-i adevărat deci cuvîntul că cel ce miluieşte pe sărac împrumută pe Dumnezeu? Şi, iată, lucru de mirare! N-a amintit de nici o altă faptă bună, decît de milostenie. Şi doar ar fi putut să spună: Veniţi, binecuvîntaţilor, că aţi trăit în curăţenie trupească şi sufletească, că aţi trăit în feciorie, că aţi dus viaţă îngerească! Dar le trece pe acestea sub tăcere! Nu că sînt nevrednice de a fi pomenite, ci pentru că vin în urma iubirii de oameni.

Şi, după cum celor din dreapta le-a dăruit Împărăţia pentru milostenia lor, tot aşa şi pe cei din stînga i-a ameninţat cu pedeapsa, pentru asprimea lor: „Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în întunericul cel mai din afară, care este gătit diavolului şi îngerilor lui!” (Matei 25:41). Pentru ce? Pentru care pricină? „Pentru că am flămînzit, şi nu

Mi-aţi dat să mănînc!” (Matei 25:42). N-a spus: „că aţi făcut desfrînare, că aţi făcut prea-curvie, că aţi furat, că aţi dat mărturie mincinoasă, că aţi jurat strîmb”. Toată lumea ştie că şi acestea sînt păcate, dar vin în urma neomeniei şi a nemilosteniei. Pentru ce, Doamne, nu pomeneşti şi de celelalte căi de păcat? Nu judec păcatul – răspunde Domnul – ci neomenia! Nu judec pe păcătoşi, ci pe cei ce nu s-au pocăit. Pentru neomenie vă osîndesc! Aţi avut un leac atît de mare şi atît de bun pentru mîntuire, milostenia, cu care puteaţi şterge orice păcat, şi aţi dispreţuit o atît de mare binefacere. Ocărăsc neomenia, ca rădăcină a păcatului şi a toată necredinţa; laud omenia, ca rădăcină a tuturor bunătăţilor. Pe unii îi ameninţ cu focul cel veşnic, iar altora le făgăduiesc Împărăţia cerurilor. Bune sînt, Stăpîne, făgăduinţele Tale, bună este şi Împărăţia Ta, pe care o aşteptăm, dar şi gheena, cu care ne ameninţi! Una ne îndeamnă, cealaltă ne înfricoşează: Împărăţia ne îndeamnă spre bine, gheena ne înfricoşează cu folos. Dumnezeu ne ameninţă cu iadul, nu ca să ne arunce în iad, ci ca să ne scape de iad. Dacă ar fi vrut să ne pedepsească, nu ne-ar fi ameninţat mai înainte, pentru ca, întăriţi, să fugim de cele ce ne ameninţă. Ne ameninţă cu pedeapsa ca să scăpăm de pedeapsă. Ne înfricoşează cu cuvîntul ca să nu ne pedepsească cu fapta.

[...] Asta e pricina că vorbesc mereu de pocăinţă. Că pocăinţa, cumplită şi înfricoşătoare pentru păcătos, este leac păcatelor, istovire a fărădelegilor, secătuire a lacrimilor, îndrăznire către Dumnezeu, armă împotriva diavolului, sabie care-i taie capul, nădejdea mîntuirii, pieirea deznădejdii. Pocăinţa deschide cerul, pocăinţa ne bagă în rai, pocăinţa biruie pe diavol, după cum încrederea în noi ne face să cădem. De aceea vă vorbesc mereu de pocăinţă! Eşti păcătos? Nu deznădăjdui! Şi eu nu voi înceta a vă unge neîncetat cu aceste alifii. Ştiu doar ce armă puternică avem împotriva diavolului atunci cînd nu pierdem nădejdea. De ai păcate, nu deznădăjdui! Şi n-am să încetez de a-ţi spune necontenit aceasta: De păcătuieşti în fiecare zi, în fiecare zi pocăieşte-te! Să facem cu noi ceea ce facem cu casele noastre, care se învechesc; cînd părţi din ele putrezesc, scoatem părţile putrezite şi punem în loc materiale noi; şi nu încetăm a face asta. Te-ai învechit azi din pricina păcatului? Înnoieşte-te prin pocăinţă! Dar pot să mă mîntuiesc dacă mă pocăiesc? Da, poţi! Am trăit toată viaţa în păcate! Dacă mă pocăiesc, mă mîntuiesc?

Da! De unde ştiu? De la iubirea de oameni a Stăpînului tău! Să am oare încredere numai în pocăinţa de care îmi vorbeşti? Este oare în stare pocăinţa să şteargă atîtea păcate? Dacă ar fi numai pocăinţa, atunci pe bună dreptate, teme-te! Dar, cînd iubirea de oameni a lui Dumnezeu se alătură pocăinţei, prinde curaj! Iubirea lui Dumnezeu nu are hotar, nici bunătatea Lui nu se poate tălmăci cu cuvîntul. Păcatul tău are hotar, leacul însă nu are hotar. Păcatul tău, oricum ar fi, este păcat făcut de om; dar iubirea de oameni a lui Dumnezeu este negrăită. Ai curaj! Pocăinţa biruie păcatul! Închipuieţi o scînteie ce cade în ocean! Poate

rămîne ea aprinsă? Poate să se vadă? Nu! Ei bine, ce e scînteia faţă de ocean, aceea e păcatul faţă de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dar, mai bine spus, nici atîta. Oceanul, oricît de mare ar fi, tot are margini. Bunătatea lui Dumnezeu însă e fără de margini. Nu vă spun acestea ca să vă fac trîndavi, ci ca să vă fac şi mai sîrguitori.

[...] Ştiindu-le dar pe toate acestea, gîndindu-ne la ziua cea înfricoşătoare a Judecăţii, la focul iadului şi la muncile cele înfricoşătoare de acolo, să ne întoarcem de pe calea noastră cea rătăcită. Va veni vremea cînd teatrul lumii acesteia se va risipi. Atunci nu mai putem lupta; după trecerea acestei vieţi, nu mai putem neguţători; după ce s-a închis stadionul, nu mai putem fi încununaţi. Timpul de acum e timp de pocăinţă; acela, de judecată! Timpul de acum e timpul luptelor; acela, al cununilor! Timpul de acum e timp de osteneală; acela, de odihnă! Timpul de acum e timp de muncă; acela, de răsplată! Deşteptaţi-vă, vă rog, deşteptaţi-vă, şi să ascultăm cu rîvnă cele spuse! Am trăit cu trupul, să trăim şi cu duhul! Am trăit în plăceri, să trăim şi în fapte bune! Am trăit în trîndăvie, să trăim şi în pocăinţă! „Pentru ce te trufeşti, tină şi cenuşă?" (Sirarh 10:9). Pentru ce te mîndreşti, omule? Pentru ce te făleşti? Ce nădăjduieşti de la slava lumii şi de la bogăţie? Să ne ducem la morminte, vă rog, şi să vedem tainele de acolo. Să vedem pe om împuţit, oasele roase, trupurile putrezite. Dacă eşti înţelept, priveşte! Dacă eşti priceput, spune-mi: Cine e împăratul, cine e ostaşul? Cine e stăpînul, cine e robul? Cine e înţeleptul, cine e neînţeleptul? Unde-i frumuseţea tinereţii? Unde-i faţa cea frumoasă? Unde-s ochii cei strălucitori? Unde-i nasul cel bine întocmit? Unde-s buzele cele arzătoare? Unde-i frumuseţea obrajilor? Unde-i fruntea cea luminoasă? Nu-s toate praf? Nu-s toate cenuşă? Nu-s toate pulbere? Nu-s toate putreziciune?

Gîndindu-ne la acestea, fraţilor, şi aducîndu-ne aminte de ziua noastră cea din urmă, să ne întoarcem, cît mai avem timp, de pe calea noastră cea rătăcită. Am fost cumpăraţi cu Sînge scump (I Petru 1:18-19). Pentru aceasta „Dumnezeu pe pămînt S-a arătat" (Baruh 3:38). Pentru tine, omule, Dumnezeu pe pămînt S-a arătat şi nu avea unde să-Şi plece capul (Luca 9:58). Vai, ce minune! Judecătorul vine să fie judecat pentru cei vinovaţi! Viaţa gustă moarte! Ziditorul este pălmuit de făptura Lui! Cel ce nu poate fi privit de Serafimi este scuipat de rob, gustă oţet şi fiere, este împuns cu suliţa, este pus în mormînt! Şi tu, spune-mi, te trîndăveşti, dormi, dai din umeri cu dispreţ, omule? Nu ştii că, de ţi-ai vărsa sîngele tău pentru El, nici aşa n-ai făcut ce erai dator să faci, căci altul e sîngele Stăpînului şi altul sîngele robului?! Pocăieşte-te şi întoarce-te înainte de ieşirea sufletului, ca nu cumva să vină moartea şi tot leacul pocăinţei să fie fără de folos! Că aici, pe pămînt, are putere pocăinţa, şi numai aici. În iad n-are nici o putere. Să căutăm pe Domnul cît avem timp! Să facem binele, ca să scăpăm de iadul cel fără de sfîrşit ce va să fie şi să ne învrednicim de Împărăţia cerurilor, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos,

Căruia slava şi puterea în vecii vecilor! Amin!

BIBLIOGRAFIE: din *Omiliile despre pocăinţă* ale Sfîntului Ioan Gură de Aur, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă al B. O. R., Bucureşti, 1998

ALT CUVÎNT DESPRE POCĂINŢĂ al Sfîntului Ioan Gură de Aur

Vrei să afli şi din altă parte că aducerea aminte de păcate este o ispravă mare? Ascultă pe Iov, care pe lângă celelalte fapte bune a fost slăvit şi pentru mărturisire, căci zice : „Şi de am păcătuit fără de voie şi am ascuns păcatul meu. Căci nu m-am ruşinat de multa mulţime a gloatei să mărturisesc înaintea lor” (31,33-34). Ca şi cum ar zice: Niciodată nu m-am ruşinat de mulţimea celor asemenea cu mine. Căci ce folos este a nu şti oamenii, când ştie Dumnezeu? Şi ce vătămare mi se pricinuieşte când aceştia îmi ştiu greşalele, când Dumnezeu voieşte să mă slobozească de osândă? Şi cu toate că toţi mă vor osândi, dar dacă Judecătorul va strica hotărârea lor, nici o grijă nu port de hotărârea lor; sau cu toate că toţi mă vor lăuda şi mă vor slăvi, dar Acela mă va osândi, nici un folos nu-mi va fi din judecata acelora. Căci întru toate trebuie a privi la Acela, şi să facem cu păcatele cum facem cu banii. Fiindcă noi îndată ce ne-am sculat din pat, mai înainte de a merge la târg sau de a ne apuca, de vreo treabă, din cele ale noastre sau din cele de obşte, chemăm pe slugă şi-i cerem socoteala pentru cele cheltuite, ca să vedem ce a cheltuit rău, ce bine şi ce a mai rămas. Iar de vom vedea că ceea ce a rămas este puţin, îndată căutăm surse de venituri, ca să nu rămânem săraci şi să pierim de foame. Aşa să facem şi la faptele noastre. Chemând aducerea aminte a noastră să facem socoteala cuvintelor, cugetelor şi faptelor; să cercetăm ce s-a cheltuit cu cuviinţă şi ce spre vătămarea noastră, care cuvânt s-a cheltuit rău la ocări, la vorbe de ruşine şi la sudalme; care cuget a pornit ochiul să privească cu desfrânare, care gând s-a făcut lucru spre vătămarea noastră, prin mâini, prin limbă, sau prin ochi. Şi să ne silim a ne depărta de cheltuiala cea necuviincioasă şi în locul celor ce odată s-au cheltuit rău să investim cele spre bine; în locul cuvintelor grăite în zadar, rugăciuni; în locul privirilor desfrânate, posturi şi milostenii. Şi de vom cheltui fără cuviinţă tot, nelăsându-ne nimic bun ca să punem în vistieria noastră, vom ajunge la sărăcia cea mai de pe urmă, greşind fără de luare aminte, şi ne vom trimite înşine în osânda focului cea fără de sfârşit.

Socoteala banilor obişnuim s-o facem dimineaţa, iar socoteala faptelor seara după cină, şezând pe pat, când nimeni nu ne supără, când nimeni nu ne tulbură; atunci să ne facem socoteala pentru toate ce le-am lucrat ziua. Şi de vom vedea că am greşit ceva, să ne pedepsim pe noi înşine, mustrându-ne cugetul şi îmboldindu-ne gândul aşa de tare, încât, să nu mai îndrăznească să ne mai ducă la acea prăpastie a păcatului după ce ne vom scula, aducându-şi aminte de rana cea de seară. Şi cum că această vreme este cea mai

îndemânatecă pentru acest fel de judecată ascultă pe Proorocul zicând: „De cele ce ziceţi întru inimile voastre, întru aşternuturile voastre vă căiţi” (Ps. 4,4).

Ziua facem multe lucruri pe care nu le voim. Prietenii ne întărâtă, slugile ne tulbură, femeia ne mâhneşte, copiii ne scârbesc şi mulţime de treburi ale vieţii de obşte ne stau asupra, şi nu putem pricepe atunci că acestea sunt păcate. Dar după ce ne izbăvim de toate acestea, seara când suntem singuri şi avem multă linişte, să facem în pat judecata aceasta, ca să avem pe Dumnezeu milostiv, prin ea. Iar dacă păcătuim în toate zilele şi rănim sufletul nostru, dar nu simţim niciodată, precum defăima unii rănile cele multe, dar care apoi aduc asupra lor friguri şi moarte nesuferită, tragem asupra noastră osânda cea, nesfârşită, din pricina acestei nesimţiri.

Ştiu că cele ce vi le-am spus vă vin greu, dar aduc mult folos. Avem Stăpân blând şi-şi arată îndată toată iubirea Sa de oameni, numai voieşte să aibă o părere de rău de la noi. Şi dacă nu ne-am face mai răi nepedepsindu-ne după ce am păcătuit, n-ar mai fi adus osânda, dar El ştie bine că nu mai puţin decât păcatele ne vatămă a rămânea nepedepsiţi când păcătuim. De aceea, aduce pedeapsa, nu pedepsindu-ne pentru cele ce au trecut, ci îndreptând cele ce vor fi.[…]

Deci ştiind toate acestea că Dumnezeu face totul ca să ne izbăvească de pedeapsă şi osândă, ne mărturisim, pocăindu-ne, plângând, rugându-ne, lăsând mânia faţă de cei de aproape, uşurând sărăcia vecinilor, petrecând în rugăciuni cu trezvie, arătând smerită cugetare, aducându-ne aminte neîncetat de păcate. Căci nu este de ajuns a zice „sunt păcătos”, ci trebuie a-ţi aduce aminte de fiecare păcat în parte. Şi precum focul căzând în mărăcini îi prăpădeşte cu lesnire, aşa şi gândul care învârteşte neîncetat greşalele, cu lesnire le afundă şi le pierde.[…]

Pentru ce ţi-i ruşine să-ţi spui păcatul? Când ai făcut desfrânare nu ţi-a fost ruşine. Când iei doctoria te ruşinezi? Când te scapi de păcat, te ruşinezi? Se cuvenea să te ruşinezi atunci când păcătuiai! Atunci trebuia să-ţi fie ruşine! Când ai ajuns păcătos, nu te-ai ruşinat şi te ruşinezi acum când ai să ajungi drept? „Spune tu mai întâi fărădelegile tale, ca să te îndreptezi (Isaia XLIII, 26). Cât este de mare iubirea de oameni a Stăpânului! N-a spus: „Ca să nu fii pedepsit!”, ci „ca să te îndreptezi!”

- Nu îi este de ajuns, Doamne, păcătosului că nu-l pedepseşti? Pentru ce îl mai faci încă şi drept? Nu! îţi răspunde Dumnezeu. Uită-te cu luare aminte la cuvintele: „îl fac drept”. Dar cu cine a făcut Stăpânul asta?

Cu tâlharul! Când tâlharul a spus celuilalt tâlhar numai acele cuvinte: „Nici tu nu te temi de Dumnezeu? Noi pe bună dreptate, că am primit cele cuvenite pentru faptele noastre” (Luca XXIII, 20-41), atunci Mântuitorul i-a spus: „Astăzi vei fi cu Mine în rai!” (Luca XXIII, 43). Nu i-a spus: ,,Te scap de osândă şi de pedeapsă”, ci l-a făcut drept şi l-a băgat în rai.

Ai văzut că a ajuns drept în urma mărturisirii? Mult iubitor de oameni este Dumnezeu! Nu şi-a cruţat pe Fiul Său, ca să cruţe pe rob! A dat pe cel Unul Născut, ca să răscumpere pe nişte robi nerecunoscători! A dat sângele cel scump al Fiului Lui! O, iubire de oameni a Stăpânului! (Ioan III, 16; Romani

VIII, 32). Să nu-mi spui iarăşi: Am făcut multe păcate! Cum voi putea să mă mai mântui?

- Tu nu poţi, Stăpânul tău poate! Şi atât, încât să-ţi şteargă păcatele! Uită-te cu luare aminte la ce spun! Aşa îţi şterge Stăpânul păcatele, că nu mai rămâne nici urmă de păcat! Cu trupurile rănite nu-i cu putinţă asta; ci oricât de mult s-ar strădui doctorul, oricâte doctorii ar pune pe rană, rana nu dispare desăvârşit. Te loveşti la faţă; rana s-a tămăduit, dar rămâne urma, mărturia rănii şi ea strică frumuseţea chipului şi se străduieşte mult doctorul să şteargă urma, dar nu poate; i se împotriveşte şi slăbiciunea firii omeneşti şi neputinţa artei medicale şi neputinţa doctorilor. Dar Dumnezeu, când şterge păcatele, nu lasă nici urmă, nici nu îngăduie să rămână semn, ci odată cu sănătatea dăruieşte şi frumuseţea, odată cu izbăvirea de pedeapsă dă şi dreptate şi face pe cel ce păcătuise asemenea cu unul care n-a păcătuit. Dumnezeu pierde păcatul şi-l face să nu mai fie, nici să mai revină, atât de desăvârşit îl pierde! Nu tu urmă, nu tu semn, nu tu mărturie, nu tu dovadă!

Poate că cineva m-ar întreba: de unde se vede asta? Se cuvine, deci, să aduc dovezi de cele ce spun, ca să nu fie spusele mele numai o simplă afirmare. Şi am să vin cu dovezi din Scripturi, ca să capete temei ce v-am grăit. Am să vă aduc oameni răniţi, un popor întreg, oameni plini de bube, de puroi, de viermi, toţi numai o rană, toţi numai bube, care au putut să se vindece aşa de bine, că n-a mai rămas pe ei urmă, că n-a mai rămas semn, că n-a mai rămas mărturie. N-au avut o rană, nu două, nu trei, nu patru, ci din cap până în picioare erau numai o rană. Fiţi cu luare aminte la ce am să vă spun! Cuvântul ce vi-l spun e mântuitor şi ne priveşte pe toţi. Eu prepar doctorii mai bune ca doctorii, doctorii pe care nici împăraţii nu le pot prepara. Ce poate face un împărat? Poate scoate din închisoare dar din iad nu poate libera; poate să dea bani, dar sufletul nu-l poate mântui. Eu am să vă dau pe mâna pocăinţei, ca să-i cunoaşteţi puterea, să-i cunoaşteţi tăria, să cunoaşteţi că păcatul nu o biruie, că nu-i fărădelege în stare să-i biruie puterea. Deocamdată am să vă aduc mărturie nu un om, nu doi, nu trei, ci multe mii de oameni, plini de bube, răniţi, plini de nenumărate păcate, care, prin pocăinţă, au putut să se mântuie, că nu le-a mai rămas nici urmă, nici semn de la buboaiele de mai înainte. Fiţi, însă, cu mare luare aminte la ce vă spun; şi nu fiţi numai cu luare aminte, ci căutaţi să şi ţineţi minte cele ce-am să spun, ca să-i învăţaţi şi pe cei care lipsesc şi aşa să-i faceţi mai sârguincioşi pe cei care au fost lipsiţi de folosul celor ce s-au spus.[…]

„Ascultă, cerule, şi ia în urechi, pământule, că Domnul a grăit!” (Isaia I, 2). Spune-mi, ce-a grăit?

- „Fii am născut şi i-am crescut, iar ei s-au lepădat de Mine. Boul a cunoscut pe stăpânul său” - cel mai necuvântător dintre necuvântătoare - şi ,,asinul ieslea domnului lui” - cel mai încăpăţânat dintre animalele încăpăţânate - „dar Israil nu M-a cunoscut şi poporul Meu nu M-a înţeles. Vai, neam păcătos! (Isaia I, 2-4). Nu mai este oare nădejde de mântuire? Pentru ce spui: Vai? Pentru că nu găsesc leac. Pentru ce Spui: Vai? Pentru că am pus leacuri, dar nu s-a dezumflat buboiul. De asta Mi-am întors faţa de la ei. Ce pot să mai fac? Nu Mă mai ostenesc să-i vindec! Vai! Dumnezeu imită pe o femeie, care plânge. Şi bine face! Fiţi, vă rog, cu luare aminte! Pentru ce Vai!

- Pentru că aşa se spune la bolile trupeşti. Când doctorul vede că bolnavul nu mai are nădejde de vindecare, plânge; plâng cu suspine şi prietenii şi rudele. Dar acolo în zadar şi fără de folos! Când bolnavul e pe moarte, de-ar plânge toată lumea, nu poate să-l mai scoale. Aşa că plânsul este plâns de jale, nu de îndreptare. Cu bolile sufleteşti, însă, nu-i aşa; ci dacă plângi, de multe ori scoli pe un om al cărui suflet este mort. Pentru ce?

Pentru că trupul, odată mort, nu mai poate fi ridicat cu putere omenească; pe când un om, cu sufletul mort, poate fi ridicat prin îndreptare. Vezi un desfrânat? Plânge-l! Şi de multe ori îl ridici din păcat. De asta şi Pavel nu scria numai, nici nu îndemna numai, ci şi plângea cu lacrimi, sfătuind pe fiecare. Fie! Sfătuieşti, Pavele, dar pentru ce şi plângi? Pentru că dacă nu reuşeşte sfatul, să ajute lacrimile.[…]

Ai văzut buboi? Ai văzut boală de nevindecat, nu la un om, nu la doi; nu la zeci, ci la mii? Ce s-a întâmplat apoi? Dumnezeu le spune: Spălaţi-vă, curăţiţi-vă! (Isaia I, 16). Este, oare vreun păcat, care să aducă deznădejde? Nu! însuşi Dumnezeu le spune: Nu vă ascult pe voi şi totuşi, Doamne ce le spui: Spâlaţi-vă! Cu ce scop le spui aceste cuvinte? Sunt de folos şi unele şi altele. Cele dintâi: Nu vă ascult pe voi, ca să înfricoşez; acestea: Spălaţi-vă, ca să atrag. Dar dacă nu-i asculţi, nu au nădejde de mântuire; iar dacă nu au nădejde de mântuire, pentru ce le spui: Spălaţi-vă!

Dumnezeu le spune asta, pentru că este Tată iubitor, singurul bun şi-i este milă de ei mai mult decât îi este milă unui tată de copiii lui. Şi ca să afli că e Tată, le-a spus Ce voi face, iudo? (Osea XI, 9). Cum, Doamne, nu ştii ce vei face? Ştiu, dar nu voiesc. Păcatele lor îmi cer să-i pedepsesc, dar marea Mea iubire de oameni Mă opreşte. Ce-ţi voi face? Te voi cruţa? Dar ai ajuns mai trândav! Să te pedepsesc? Dar Mă opreşte iubirea Mea de oameni! Ce-ţi voi face? Să te pun ca pe Sodoma şi să te distrug ca pe Gomora? Dar s-a întors inima mea.

Cel nepătimitor grăieşte ca om pătimitor. Dar, mai bine spus, ca o mamă cu copilul ei. S-a întors inima Mea, ca inima unei mame. Dar nu s-a mulţumit cu cel dintâi cuvânt, ci a adăugat: M-am tulburat întru părerea Mea de rău. Cum? Se tulbură Dumnezeu? Doamne fereşte! Dumnezeu nu se tulbură. Dar, după cum am spus, Dumnezeu se foloseşte de cuvintele de care ne folosim noi. „S-a tulburat inima Mea, Spălaţi-vă, curăţiţi-vă!”.

Ce vă făgăduisem? Că Dumnezeu ia păcătoşii, care se pocăiesc, plini de mii şi mii de păcate, plini de buboaie şi-i vindecă atât de desăvârşit, că nu le mai rămâne nici urmă de păcate, că nu le mai rămâne semn, nu le mai rămâne mărturie.

Spălaţi-vă, curăţiţi-vă, scoateţi vicleniile din sufletele voastre! învăţaţi-vă să faceţi bine! (Isaia I, 16,17). Ce bine porunceşti să facă? Ajutaţi pe orfan, faceţi dreptate văduvei (Isaia I, 17). Nu sunt grele poruncile; ci acelea pe care ni le impune şi firea.

Veniţi să stăm de vorbă, zice Dumnezeu (Isaia I, 18). Faceţi voi puţin şi Eu adaug restul. Daţi-Mi voi puţin şi Eu dăruiesc totul. Veniţi! Unde să venim?

- La Mine, la Cel pe Care L-aţi supărat, pe Care L-aţi mâniat, la Mine cel ce am spus: Nu vă ascult pe voi, ca înfricoşaţi de ameninţarea Mea, să-Mi potoliţi mânia. Veniţi la cel ce nu vă ascultă, ca să vă ascult.

- Şi ce faci, Doamne?

- Nu las semn, nu las mărturie, nu las urmă. Veniţi să stăm de vorbă, zice Domnul. Dacă vor fi păcatele voastre stacojii, ca zăpada le voi albi.

- Nu mai rămâne urmă, nu mai rămâne semn?

- De vor fi păcatele ca roşeala, ca lâna le voi albi.

- Nu-i mai rămâne negreală? Nu mai rămâne pată? Cum se face, asta?

- Au fost oare altele făgăduinţele? Nu! Gura Domnului a grăit acestea! Ai văzut nu numai măreţia făgăduinţelor, ci şi vrednicia Dăruitorului. Că lui Dumnezeu toate îi sunt cu putinţă. Cel ce face din murdar curat.

Ascultându-L, dar, pe El şi cunoscând leacul pocăinţei, Lui să-I înălţăm slavă, că a Lui este mărirea şi puterea în veci, Amin.

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Dascălul pocăinţei. Omilii şi cuvântări,* Ed. Sfintei Episcopii a Râmnicului, Rîmnicu Vâlcea, 1996

PREGĂTIREA PENTRU SPOVEDANIE ŞI SFÂNTA ÎMPĂRTĂŞANIE, de Sfântul Teofan Zăvorâtul

Mulţumirea de sine şi îndreptăţirea de sine sunt înşelarea cea mai pierzătoare în care vrăjmaşul reuşeşte să îi ţină pe mulţi oameni, şi încă nu din cei mai răi. Această înşelare taie picioarele şi opreşte din mers. Cel ce se simte drept ce nevoie are să se neliniştească şi să caute mult milă ? Scopul a fost atins - omul e drept; la ce să se mai ostenească ? Rămâne doar să se uite în jur, să se îngâmfe, iar pe ceilalţi să îi defaime. De fapt, asta înseamnă a strica prin gând ceea ce ai dobândit prin osteneală, şi a te pierde pe tine însuţi. Iată de ce în învăţăturile Sfinţilor Părinţi sunt repetate fără încetare lecţii de smerenie şi defăimare de sine, şi sunt înfăţişate cu deosebită stăruinţă mustrări ale părerii de sine şi înălţării de sine. […]

Avem obiceiul să spunem: „sunt păcătos", „sunt păcătoasă" - ce cuvinte plăcute lui Dumnezeu! Dar să ne îngrijim ca ele să nu fie doar rostite de limbă, ci şi simţite de către inimă. Să ne convingem pe noi înşine că simţământul dreptăţii proprii este o abatere pe calea pierzării - şi apoi, îndată ce se arată câtuşi de puţin, să îl gonim ca pe un vrăjmaş cât se poate de primejdios, ce se strecoară ca să ne răpească bunul cel mai scump - îndreptăţirea înaintea lui Dumnezeu. Pentru a nu arăta slăbiciune în nici o privinţă faţă de această ispită, să facem aşa fel ca oricărei fapte şi întreprinderi a noastre să-i meargă înainte simţământul păcătoşeniei noastre, şi acesta să fie în fruntea tuturor. Dai milostenie ? Dă cu gândul: „nu sunt vrednic să primesc pentru ea mila lui Dumnezeu". Posteşti sau iei asupra ta vreo altă asprime trupească ? Să ai gândul: „alţii îşi măresc prin nevoinţa asta suma

faptelor bune, iar pentru mine e canon - trebuie să mă ostenesc pentru păcatele mele". Mergi la biserică ori săvârşeşti acasă rugăciune ? Să-ţi spui: „să mă ostenesc, poate că Domnul se va milostivi şi-mi va ierta păcatele". Şi mai ales în lucrarea rugăciunii, când vă îndreptaţi cu mintea şi cu inima spre Dumnezeu, să nu vă vedeţi altfel decât ca pe oamenii cei mai neîndreptaţi şi care au nevoie mai mult ca toţi de milostivirea lui Dumnezeu, asemenea sfântului Pimen, care spunea: „eu mă văd ca pe un om cufundat în noroi până la grumaz, şi numai gură are ca să strige: Dumnezeule, miluieşte-mă !". Astfel orânduindu-ne lăuntric, prin harul lui Dumnezeu vom scăpa de înşelarea părerii de sine şi vom îndepărta piedica cea mai însemnată din calea deschiderii uşii frângerii inimii - uşă prin care ieşind, în cele din urmă vom da şi de uşa milostivirii lui Dumnezeu. Amin. […]

A venit gândul la mântuire; ai simţit primejdia rămânerii în păcat, te-ai hotărât să te îndrepţi: ia seama să nu pierzi aceste mişcări ale sufletului tău, lăsându-le să treacă fără a le fi băgat în seamă ! Acesta e un dar al harului: nu îl dispreţui şi nu-l respinge. Ceea ce ţi se insuflă să faci nu amâna pe mâine. Chiar astăzi intră înăuntrul tău şi începe să socoteşti şi să chibzuieşti tot ce se cuvine, potrivit insuflării primite, să faci cu tine şi pentru tine. După aceea, începe să umbli după rânduiala în care se sălăşluieşte şi se aprinde harul biruitor: păzeşte postul, mergi la biserică, fă milostenie, încetează pentru o vreme treburile şi grijile lumeşti, însingurează-te, citeşte dacă poţi, cugetă la cele Dumnezeieşti: şi, lucrul cel mai însemnat, roagă-te - roagă-te cu mintea şi cu inima ta şi cazi la Domnul, cerându-i cu durere să-ţi dăruiască ajutor ca să te birui pe tine însuţi. Dacă vei face acest lucru cu toată sinceritatea, în cele din urmă va căuta Domnul spre cererea ta, te va umbri cu harul Său, va despietri inima ta şi îţi va da putere ca să frângi încăpăţânarea voii tale. Sunt multe legături care nu îngăduie sufletului să se ridice şi să meargă la Domnul.[…]

Prima capcană a vrăjmaşului e tulburarea gândurilor. De obicei, el începe prin a semăna doar un gând, totuşi în aşa fel ca acesta să atingă inima şi să se însămânţeze în ea. îndată ce va reuşi asta, îndată va aduna în jurul acestui gând care nu pare însemnat, iar uneori nici rău, un nor întreg de gânduri ce vin să se adauge, şi înceţoşează în acest chip atmosfera până atunci curată şi luminoasă a sufletului. Prin aceasta, vrăjmaşul îşi pregăteşte loc şi întindere pentru lucrarea sa, şi în scurtă vreme începe să lucreze în această ceaţă, rănind sufletul prin - atacuri păcătoase, care lasă în suflet rană după rană. Aceste răni micuţe acoperă apoi sufletul din toate părţile pentru a se contopi, în cele din urmă, într-o singură rană dureroasă a aşezării [dispoziţiei] sufleteşti pătimaşe. Se întâmplă acelaşi lucru cu ceea ce păţeşte cineva care este împuns pe întuneric cu un ac ascuţit: capătă o rană, două, trei şi aşa mai departe pe tot trupul. Fiecare împunsătură pricinuieşte suferinţă şi lasă în urma sa o rană în care se fac puroi şi coji - şi aşa, coajă după coajă, trupul devine tot o rană.

Aşadar, luaţi aminte: în starea cea bună a sufletului gândurile nu se tulbură - şi vrăjmaşul nu are cum să lucreze, fiindcă el îşi începe toată lucrarea sa prin tulburarea gândurilor omului: iar el le tulbură prin mijlocirea unuia singur, pe care îl alege ca pretext, potrivit caracterului şi îndeletnicirilor omului. Îndată ce reuşeşte să sădească în inimă acest gând, se porneşte viforul gândurilor; pacea şi liniştea lăuntrică pier. Ei şi atunci vrăjmaşul se strecoară în inimă şi începe să stârnească în ea, puţin câte puţin, mişcări pătimaşe. Acesta este deja pasul al doilea! Şi acum, ia aminte! Dacă vezi că se întâmplă în tine acest lucru, opreşte-te, să nu mergi mai departe - deja e foarte rău. Tulburarea gândurilor poate că nu vei izbuti s-o bagi de seamă, fiindcă fără să vrem suntem prinşi cu multe îndeletniciri; mişcarea patimii, însă, cum sa n-o bagi de seamă ? Mai ales atunci când hotărârea de a nu te supune ei e încă neatinsă. Dacă şi asta este prea anevoie pentru tine, îţi voi arăta un semn şi mai palpabil. Bagă de seamă: îndată ce, ca urmare a momirii tale de către un singur gând şi a tulburării, apoi, de către multe, se va petrece o răcire a inimii, să ştii că în inimă s-au făcut deja răni şi bube, chiar dacă ele nu se bagă deloc de seamă. Răcirea inimii faţă de slujirea lui Dumnezeu este o jumătate bună din drumul spre cădere - iar unii spun că e cădere sigură.

După aceasta, vedeţi şi singuri ce trebuie să facem, în ceea ce ne priveşte: nu îngădui să intre în inimă gândul dintâi, cel care te momeşte, şi nu te împreuna cu el. Dacă vei respinge primul gând, vei strica toate cursele vrăjmaşului şi-i vei tăia orice putinţă de a lucra asupra ta şi a te ispiti. De aici, iată ce lege a mântuirii reiese: a venit gândul ispititor ? Alungă-l. A venit iar ? Alungă-l iar. A venit un al doilea şi un al treilea ? Şi pe acestea alungă-le. Aşadar, să goneşti orice gând ispititor şi să-l respingi cu mânie şi cu supărare faţă de el - şi vei fi cu desăvârşire liber de căderi. Vrăjmaşul te va tot ispiti, se va încrâncena asupra ta; dar dacă nu vei înceta să lucrezi în acest fel, nu va putea să-ţi facă nimic. Dimpotrivă, dacă te vei supune primei momeli a lui, el poate deja să îţi sucească minţile. Strămoaşa noastră, dacă l-ar fi alungat de la început pe şarpele-ispititor, n-ar fi căzut. Ea, însă, a intrat în vorbă cu el... a continuat, a continuat... s-a încurcat în cursele vrăjmaşului şi a căzut. La fel se întâmplă în privinţa orişicărei căderi! [...]

Deci, aminteşte-ţi de unde ai căzut şi pocăieşte-te! Cât de nefirească e starea noastră de acum ar trebui să simtă, pare-se, fiecare, necăjindu-se toată viaţa şi încercând greutăţi şi lipsuri de tot felul: şi totuşi, nu se întâmplă aşa. Unii se obişnuiesc atât de mult cu starea lor de cădere încât nici prin gând nu le trece că n-ar fi trebuit să fie aşa, chiar încearcă să aducă dovezi cum că nici nu trebuie să fie altfel. Ce jalnic! Jalnici sunt toţi cei ce nu-şi simt căderea si nu caută scularea. Cu atât mai jalnici sunt creştinii şi cei care trăiesc având în faţă creştinismul. În faţa noastră este casa mântuirii, şi în ea ne-am

împărtăşit deja de puterile tămăduitoare ce lucrează în ea; este un lucru jalnic dacă am ieşit din ea, gustând mâncarea ce ne-a adus pierzarea. Dar e un lucru şi mai jalnic dacă, stând afară, privim cu nepăsare pierderea şi în lenevia noastră nu năzuim să intrăm înăuntru iarăşi şi să ne desfătăm de bunătăţile aflate acolo. Aşadar, treziţi, fraţilor, sufletele voastre, dacă au adormit. Treziţi-le zicând: „Scoală-te, suflete adormit şi istovit în păcate - scoală-te, şi te va sfinţi Hristos! Ai fost deja sfinţit, şi ştii ce mare este fericirea celor sfinţiţi! Umple-te iar de râvnă pentru acelaşi lucru şi scoală-te! Iată, acum este vremea bineprimită, iată, acum este ziua mântuirii !"

Am căzut prin mâncare, să ne străduim a ne ridica prin post; am căzut prin părerea de sine, să ne sculăm prin defăimarea de sine; am căzut prin nepocăinţă, să ne sculăm prin lacrimile străpungerii; am căzut prin lenevie şi uitare de Dumnezeu, să ne sculăm prin grija de mântuire şi frica de Dumnezeu; am căzut dedându-ne plăcerilor, să ne sculăm prin vieţuire aspră şi îndurare de bună voie a lipsurilor; am căzut prin înstrăinarea de Biserică, să ne sculăm prin mersul în casa lui Dumnezeu; am căzut ascultând cântece ruşinoase şi îngăduindu-ne să dansăm, să ne sculăm prin ascultarea cântecelor bisericeşti şi prin metanii dese; am căzut prin multa vorbire, să ne sculăm prin tăcere; am căzut prin împrăştiere, să ne sculăm prin însingurare şi păzirea luării aminte; am căzut prin ascultarea de vorbe deşarte şi citirea de cărţi deşarte, să ne sculăm prin ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu şi citirea de cărţi mântuitoare.[…]

Deci, îngrijiţi-vă din nou să vă cunoaşteţi păcatele şi să vi le recunoaşteţi. A-ţi cunoaşte păcatele înseamnă a spune: "Am săvârşit cutare şi cutare păcat", iar a ţi le recunoaşte înseamnă a te osândi pe tine însuţi pentru ele, zicând: "Sunt vinovat", neîngăduindu-ţi nici un fel de îndreptăţiri şi dezvinovăţiri. "Am păcătuit, sunt vinovat": aceste două spuse trebuie rostite mai înainte de orice şi trebuie rostite cu sinceritate.

Uitaţi-vă în ce şi cum aţi păcătuit. Nu cred ca este greu să faceţi asta. Poruncile sunt cunoscute, conştiinţă aveţi: porunca arată ce trebuia să facem, iar conştiinţa mărturiseşte dacă am făcut sau nu. Patima pe care se cuvenea s-o biruim şi păcatele cu care îl necăjim cel mai mult pe Domnul nu pot să se ascundă de luarea noastră aminte: ele stau pe primul plan şi ne înghesuie conştiinţa fără a putea fi alungate. Aceasta este, după cuvântul Domnului, nici măcar andrea, ci bârnă în ochi. Iată, asupra lor puneţi toată asprimea cercetării şi osândirii de sine: fiindcă este viclenie în inima noastră păcătoasă, viclenie potrivit căreia ea este gata să se judece cu asprime în toate privinţele, afară de boala sa morală principală – în vreme ce orice altceva afară de păcatele principale sunt moralmente nişte nimicuri. Şi reiese că dacă nu luăm aminte cu asprime, suntem în stare numai să strecurăm ţânţarul şi să înghiţim cămila în vasul nostru cel lăuntric. Tocmai această nedreptate să o îndrepte fiecare în sine mai înainte de toate, adică să-şi cunoască patima principală şi păcatele sale principale, şi să se osândeasca pentru

ele fără să îşi îngăduie nici un fel de îndreptăţiri. Iar după ce faci asta, nu ai decât să te întorci şi spre celelalte păcate, de însemnătatea a doua, care faţă de cele dintâi pot fi numite mici, săvârşite rar, fără voie, întâmplătoare. Pentru aceasta, cercetează cele zece porunci şi Fericirile, şi vezi: ce poruncă ai încălcat şi ce virtuţi sunt neîndestulătoare în inima ta? Intr-o oglindă curată, când te uiţi în ea cu ochii deschişi şi neacoperiţi, se văd şi cele mai mici bubuliţe de pe faţă: la fel se vădesc şi toate păcatele noastre în cuvintele, faptele şi gândurile noastre atunci când ne punem conştiinţa să se privească în oglinda poruncilor lui Dumnezeu, care sunt arătate în cuvântul lui Dumnezeu. Rămâne doar să adăugăm la aceasta osândirea de sine, recunoaşterea vinovăţiei noastre - şi asta va veni atunci când vom lepăda orice îndreptăţire de sine prin orice pretext, când nu ne vom mai dezvinovăţi nici prin temperament, nici prin împrejurări, nici prin natura serviciului nostru şi a relaţiilor cu ceilalţi, nici prin distrageri, nici prin neştiinţă: într-un cuvânt, prin nimic; când vom face în aşa fel ca îndată ce ne-am băgat de seamă păcatul să spunem cu sinceritate: „Sunt vinovat! Sunt vinovat, nu am nici un răspuns înaintea lui Dumnezeu !"

După ce ne-am recunoscut păcatele, trebuie să plângem pentru ele, să ne străpungem pentru că le-am făcut. Cel ce a spus cu sinceritate: „Sunt vinovat" nu e departe de a spune: „De ce am făcut toate astea ?", de a-i părea rău pentru păcate, de a se ruşina, de a se îndurera înaintea Domnului, de a se înfricoşa de judecata Lui şi de necazul care îl aşteaptă pe cel ce va rămâne neîndreptăţit întru păcatele sale ! Totuşi, aceasta cere să îţi dai osteneală, silinţă cu tine însuţi - fiindcă este o împietrire a inimii potrivit căreia, chiar recunoscându-şi păcatul şi neavând cu ce să se dezvinovăţească pentru el, omul spune: „Şi ce dacă ?" Iată că trebuie să apucăm de mânerul meditaţiei ciocanul zdrobitoarelor adevăruri Dumnezeieşti şi să lovim cu el inima împietrită până ce se va înmuia, se va frânge şi va suspina. Adu-ţi aminte de negrăitele mile ale lui Dumnezeu arătate faţă de tine în zidire, în purtarea de grijă şi, mai presus de toate, în răscumpărare, precum şi de nerecunoştinţa ta; adu-ţi aminte de desăvârşirea firii tale, pe care tu ai înjosit-o; adu-ţi aminte de soarta cea amară pe care o meriţi şi care, poate, nici nu e departe de tine; adu-ţi aminte de tihna dinainte şi de împovărarea de acum a duhului; adu-ţi aminte de câte ori ai zis: „N-o să mai fac ! N-o să mai fac !", însă tot ai păcătuit, chiar mai mult şi mai cu încăpăţânare decât înainte; adu-ţi aminte că nimeni nu te-a silit, ci singur, după năravul tău cel rău, ai păcătuit şi L-ai jignit în faţă pe Dumnezeu, Care vede toate - şi mâna cu care El voia să te oprească i-ai dat-o la o parte. Adu-ţi aminte de moarte, de judecată, de iad; adu-ţi aminte şi toate celelalte prin care ai nădejde să frângi inima ta încăpăţânată. Nelinişteşte-o în tot chipul, stârneşte-o şi pune-o în mişcare. La aceste cugetări adaugă rugăciunea către Domnul, ca El, Stăpân fiind al tuturor, să-ţi dea stăpânire peste inima ta şi, intrând

ca focul, să topească încăpăţânarea inimii tale şi să te izbăvească de nesimţirea cea împietrită, întrebuinţează toate mijloacele legiuite ca să ajungi a suspina din inimă, fiindcă aceasta este rădăcina pocăinţei. Suspinării îi premerge cunoaşterea păcatelor şi îi urmează hotărârea de a nu mai păcătui. Dar ceea ce premerge e nefolositor şi ceea ce urmează nu ai de ce s-aştepţi dacă nu există această verigă ce le leagă: întristarea din inimă pentru parate. Doar „întristarea care este după Dumnezeu lucrează pocăinţă fără de căinţă (hotărâre neclintită de a nu mai păcătui) spre mântuire (2 Corinteni 7, 10). Ce pocăinţă este cea din care lipsesc întristarea îndurerarea si frângerea inimii?

În urma îndurerării inimii pentru păcate vine şi hotărârea de a le părăsi, de a nu-L mai jigni cu ele pe Domnul dându-ne în acelaşi timp pierzării pe noi înşine. Iar după ea urmează mărturisirea cât se poate de sinceră a păcatelor şi dezlegarea desăvârşit lucrătoare de ele. Şi astfel se săvârşeşte pocăinţa cu adevărat mântuitoare. Dăruieşte-ne, Doamne, tuturor să ne învrednicim în zilele de faţă de acest dar al lui Dumnezeu! Altminteri, ce folos dacă vom sta fără simţire, cu plictiseală sau împrăştiere la slujbă, supărându-ne că ţine aşa de mult; dacă vremea când nu sunt slujbe o vom petrece în moţăiala şi nelucrare, iar apoi vom rosti cu răceală: „Am păcătuit" când ne întreabă duhovnicul dacă am făcut cutare şi cutare păcat, fără să ne gândim câtuşi de puţin că scopul nostru de căpetenie trebuie să fie desăvârşita îndreptare a vieţii ? ! Ce folos ? Asta va însemna că împlinim un obicei, nu că ne pregătim de împărtăşire în chip mântuitor. Vegheaţi, deci, fiindcă umbletul vostru este cu primejdie - mai ales în aceste zile când vrăjmaşul, neispitindu-ne cu păcate, se străduieşte în chip viclean să facă nefolositoare mijloacele dăruite nouă de către harul lui Dumnezeu spre curăţirea noastră de păcate, şi prin aceasta şă-şi prelungească stăpânirea asupra noastră. Amin.

[…]Pocăinţa dimpreună cu spovedania sunt inima pregătirii pentru împărtăşire. Nevoinţele premergătoare, slujesc drept pregătire pentru ele, iar Sfânta Împărtăşanie încununează şi desăvârşeşte totul. Fără adevărată pocăinţă şi mărturisire nevoinţele rămân neroditoare, iar Sfânta Împărtăşanie nu va fi spre tămăduirea sufletului şi trupului. Să intrăm, deci, în noi înşine şi să ne îndeletnicim cu aceasta aşa cum trebuie.

Mărturisirea păcatelor nu ridică mari greutăţi atunci când omul reuşeşte să aibă stăpânire de sine şi să ia hotărârea de a lăsa păcatul; dar omul nu dobândeşte stăpânire de sine până ce nu se pocăieşte; nu se pocăieşte atâta vreme cât nu se osândeşte şi nu se osândeşte până ce nu-şi cunoaşte păcatele sale. Deci, totul în pocăinţă pleacă de la cunoaşterea păcatelor proprii.

Aşadar, să intre fiecare în sine însuşi şi să se îndeletnicească mai întâi de toate cu cercetarea vieţii sale şi a tot ce a rămas neîndreptat în ea. Bineînţeles, fiecare este gata să spună despre sine că este păcătos, ceea ce şi face - şi nu doar că *o* spune, ci deseori se şi simte păcătos; însă această păcătoşenie ni se înfăţişează într-un chip foarte tulbure şi nedefinit. Nu

este de ajuns: mergând la spovedanie, trebuie să ne lămurim limpede ce anume este în noi necurat şi păcătos, şi în ce măsură. Trebuie să ne cunoaştem păcatele limpede, pe fiecare în parte, socotite şi numărate, ca să zic aşa. Pentru aceasta, iată ce să faci: pune de o parte legea lui Dumnezeu, iar de cealaltă viaţa ta - şi uită-te: în care privinţe se potrivesc şi în care nu ? Ia fie faptele tale şi du-le în faţa legii ca să vezi dacă sunt legiuite sau nu, fie legea şi uită-te dacă a fost împlinită aşa cum trebuie în viaţa ta sau nu. De pildă, ai fost jignit şi te-ai răzbunat: aşa porunceşte legea creştină ? Ai văzut păcătoşenia altora şi ai osândit: aşa spun poruncile lui Hristos să faci ? Ai făcut un lucru bun şi te-ai îngâmfat sau ai trâmbiţat înaintea ta: oare este îngăduit unui creştin să facă aşa ceva ? Legea porunceşte să mergi la biserică fără lene şi să stai în ea cu evlavie, întru luare-aminte şi rugăciune: oare ai împlinit lucrul acesta ? Legea porunceşte să nu pofteşti, să nu te mânii, să nu pizmuieşti, să nu îţi însuşeşti bun străin şi aşa mai departe: oare este purtarea noastră pe potriva acestor porunci ? În acest fel să treci prin legea toată şi prin toată viaţa ta. Dar pentru a nu scăpa din vedere nici o parte din această însemnată lucrare care este cercetarea de sine, e bine să păstrăm în ea o anumită rânduială. Fă-ţi o idee cât mai limpede despre toate îndatoririle noastre faţă de Dumnezeu, faţă de aproapele şi faţă de noi înşine, şi apoi verifică-ţi toată viaţa, cât mai exact şi mai amănunţit, în toate aceste privinţe. Sau ia poruncile "Decalogului, una după alta, dimpreună cu toate prescripţiile particulare ce ţin de ele, şi uită-te: ai împlinit toate cerinţele lor? Cine poate să mai citească şi predica de pe munte a Mântuitorului, unde El tâlcuieşte Legea Veche, umplând-o de duh creştin, sau să citească ultimele capitole ale Epistolelor apostolice, unde sunt înfăţişate faptele la care sunt îndatoraţi creştinii şi hotărâri în privinţe de însemnătate obştească: de pildă, capitolul 12 al Epistolei către Romani, sau capitolul 4 al Epistolei către Efeseni, Epistola Apostolului Iacov şi prima Epistolă a sfântului Ioan Teologul, şi aşa mai departe. Priviţi în toate acestea ca într-o oglindă, şi veţi vedea ce pată sau sluţire este în voi şi unde.

Ca urmare a acestei verificări a vieţii noastre, iese la lumină că în rândul faptelor, cuvintelor, simţămintelor, gândurilor şi dorinţelor noastre sunt o mulţime fie de-a dreptul nelegiuite, fie numai pe jumătate legiuite - adică în care intenţiile nu au fost tocmai curate, deşi pe dinafară ele erau potrivite cu legea; se adună cu totul o mare mulţime de acest fel - şi poate că viaţa întreagă se arată alcătuită numai din fapte rele, ca dintr-un lanţ sau şir necurmat de lucruri urâte şi dezgustătoare.

În aceasta, însă, este doar începutul cunoaşterii de sine şi nu se cade să ne oprim aici. Este nevoie să înaintăm în cunoaşterea propriei păcătoşenii, altfel spus să pătrundem mai adânc în inima noastră păcătoasă. Sub fapte şi cuvinte, sub gândurile, dorinţele şi simţămintele luate în parte stau dispoziţiile statornice ale inimii, care sunt izvorul acestora. Suma acestor dispoziţii ale inimii alcătuieşte personalitatea omului şi defineşte caracterul lui: de aceea, tocmai pe ele trebuie mai ales să le cunoaştem. Aici nu e nevoie de multă osteneală: conştiinţa noastră

sinceră faţă de noi înşine nu ne va îngădui să ascundem ceea ce stăpâneşte inima noastră şi ce stăpânitori locuiesc în ea. De altfel, avem un semn foarte limpede: faptele rele în care cădem deseori, şi cu asemenea putere că nu ne putem stăpâni, arată că avem în inimă aplecarea, patima corespunzătoare, care le şi pricinuieşte mereu. Dacă, de pildă, cineva, arătând pe altul, într-un caz spune: „Ia uite ce face !", în altul repetă cu asprime: „Ce lucru urât!", făcând o faţă batjocoritoare şi, îndeobşte, vorbeşte mai cu plăcere şi mai mult despre partea urâtă a faptelor străine, pentru acela nu este greu de ghicit că suferă de patima potrivnică lui Dumnezeu a osândirii.

O astfel de verificare ne duce la cunoaşterea patimilor care domnesc în noi sau a celei care precumpăneşte asupra tuturor celorlalte. Ştiţi că rădăcina tuturor relelor este iubirea de sine (egoismul). Din iubirea de sine iau naştere trufia, lăcomia şi împătimirea de plăceri - iar din acestea vin toate celelalte patimi. În oricine păcătuieşte se află toate aceste patimi, dar nu la toţi în aceeaşi măsură: la unul precumpăneşte trufia, la altul lăcomia, la altul împătimirea de plăceri. Nici trufaşul nu e străin de felurile lăcomiei şi de plăceri, dar le biruie lesne atunci când satisfacerea lor îl poate înjosi în ochii celorlalţi; şi lacomul e gata să se desfete dacă asta nu îl costă nimic, şi aşa mai departe. Aşadar, la fiecare domneşte doar o patimă, iar celelalte stau în umbra şi sub ascultarea acesteia. Noi trebuie să vedem şi să definim tocmai această patimă precumpănitoare, ca după aceea să putem şi lucra în chip mai hotărât asupra ei. Oarecare dintre Sfinţii Părinţi spune: „Domnul cere de la tine repunerea în drepturi a întregii înţelepciuni, iar tu faci azile şi paraclise: îndreaptă mai înainte lucrul dintâi, şi atunci cel de-al doilea va fi plăcut înaintea Lui!"

Totuşi, trebuie să înaintăm şi mai mult în ce priveşte cunoaşterea de sine. În cele din urmă, trebuie definit duhul în care se desfăşoară îndeobşte viaţa noastră, sau trăsătura caracteristică a ei - şi anume: *Cui* slujim? Domnului sau nouă înşine şi păcatului? Ce avem în vedere? Pe noi înşine sau pe Domnul - slava Lui şi bună plăcerea Lui? Pentru ce ne luptăm? Pentru numele Domnului sau pentru al nostru? Această trăsătură defineşte ce suntem în noi înşine şi ce putem, ca atare, aştepta de la noi înşine. Această cunoaştere încununează cunoaşterea de sine. Aceasta este concluzia generală a tot ceea ce se spune mai înainte în conştiinţă, se defineşte limpede în mintea omului şi se mărturiseşte înaintea Domnului, Celui Atoateştiutor.

Astfel, în cele din urmă, se va zugrăvi întregul tablou al păcătoşeniei noastre şi toată istoria vieţii noastre păcătoase: faptele, simţămintele şi dispoziţiile, şi duhul care stăpâneşte în viaţa noastră ! În urma acestui fapt, se cuvine să ne îndurerăm pentru noi înşine şi să ne plângem păcatele.

După ce ţi-ai cunoscut păcătoşenia, nu fi spectator indiferent al ei. Nu trece pe lângă ea cu gândul la fel de nepăsător cum umblă cineva pe un câmp străin, părăsit şi plin de buruieni. Apropie-ţi această cunoaştere de conştiinţă şi începe împreună cu ea să stârneşti în inimă simţămintele mântuitoare ale pocăinţei. Aceste simţăminte ar trebui,

în chip firesc, să urmeze în noi de la sine; din păcate însă, nu se întâmplă aşa întotdeauna. Păcatul înăspreşte inima. Omul care face muncă de jos se înăspreşte ca urmare a muncii sale: şi inima se înăspreşte în omul care se dă pe sine la munca de jos în folosul păcatului şi patimilor, care adună roşcove şi se hrăneşte cu ele. Ca atare, ea nu se înmoaie lesne atunci când trebuie s-o aducem la pocăinţă. Iată încă o osteneală, şi o osteneală mai însemnată: fiindcă în lucrarea pocăinţei totul depinde de simţămintele inimii!

Purcezând la această lucrare, mai înainte de toate sileşte-te să ajungi la demascarea de sine, aşa încât în adâncul inimii tale să se rostească: „Sunt vinovat!" Aici se va purta lupta cu îndreptăţirea de sine, altfel spus cu dezvinovăţirile pentru căderile şi păcatele proprii. Pentru a le alunga, îndepărtează de la luarea ta aminte totul, lasă-te singur cu Dumnezeu-Judecătorul şi mustră-te fără ascunzişuri: „Ai ştiut că nu se cade să păcătuieşti, şi ai păcătuit; ai fi putut să te înfrânezi şi să fugi de păcat, şi nu ai întrebuinţat spre bine stăpânirea de sine pe care ţi-a dat-o Dumnezeu; şi conştiinţa te ameninţa, dar tu ai înăbuşit cu dispreţ acest glas al lui Dumnezeu către tine". După aceea, adu-ţi aminte de locurile, timpurile şi împrejurările în care ai păcătuit, şi din toate acestea scoate mărturiile care pot face inima ta şi conştiinţa ta să se pătrundă de simţământul vinovăţiei: „Sunt vinovat! Nu am nici o îndreptăţite!" În acest fel, treci de la un păcat la altul şi de la o aşezare sufletească necurată la alta, şi la suma tuturor adaugă ca pe o semnătură spusa: „Sunt vinovat!"

Săvârşind cu conştiinţă bună această lucrare a demascării de sine, vei recunoaşte din inimă toate păcatele tale; vei recunoaşte că eşti vinovat şi în cutare privinţă, şi în alta, şi în cealaltă - că întru toate eşti vinovat; te vei îmbrăca, parcă, în păcatele tale şi vei simţi că ele zac asupra ta cu toată greutatea lor; îţi vei da seama că eşti fără de răspuns şi vei striga: „Ticălos om sunt eu !" Iar după ce se va petrece asta în inima ta, grăbeşte-te să stârneşti ori să scoţi din inimă, care a fost deja predispusă la asta, simţămintele îndurerate ce alcătuiesc cuprinsul adevăratei pocăinţe - şi anume: întristarea că L-ai jignit pe Dumnezeu; ruşinea că ai ajuns atât de neisprăvit; părerea de rău că puteai să te înfrânezi şi nu te-ai înfrânat şi supărarea pe voia ta cea păcătoasă, care n-a luat aminte la nici o insuflare a raţiunii şi conştiinţei. Aceste simţăminte sunt gata să se nască în inimă de la sine după conştientizarea păcatelor şi vinovăţiei proprii; însă şi tu să le ajuţi să se dezvolte şi să le stârneşti din ce în ce mai puternic. Sufletul să ardă în ele ca în foc: cu cât va arde mai mult şi cu cât va fi mai puternică arderea, cu atât va fi mai mântuitoare. Limita până la care trebuie dusă această îndurerare pentru păcate este ura faţă de păcate şi dezgustul faţă de ele. În acest dezgust se află temeiul hotărârii de a nu mai păcătui şi nădejdea îndreptării de sine. Cel ce a dobândit dezgust faţă de păcat, acela a ajuns în afara păcatului, altfel spus l-a alungat din sine şi are acum deplină libertate de a lucra fără să simtă atracţiile lui. Iată, aceasta este clipa când poţi să purcezi cu îndrăzneală la făgăduinţa

de a nu mai păcătui, făgăduinţă ce se rosteşte în inima ta înaintea feţei Domnului. Să cazi atunci înaintea Lui şi să Îi spui: „Nu o să mai păcătuiesc ! Nu o să mai păcătuiesc niciodată, chiar de ar fi să mor, numai să mă mântuieşti şi să mă miluieşti!" Această făgăduinţă din inimă trebuie să încununeze simţămintele de pocăinţă şi să dea mărturie pentru sinceritatea lor. Ea trebuie să fie nu în cuvânt, ci în simţământ, şi alcătuieşte legământul cel lăuntric al inimii cu Dumnezeu, repune în drepturile ei religia inimii.

Până aici am vrut să aduc luarea voastră aminte începeţi prin cunoaşterea păcătoşeniei voastre, treceţi prin demascarea de sine şi simţămintele îndurerate de pocăinţă şi sfârşiţi prin hotărârea de a nu mai păcătui, întărind-o prin legământul dat înaintea feţei Domnului de a fi de aici încolo îndreptaţi şi cu viaţa. Cel care va străbate tot acest şir de lucrări nu va avea nici o greutate în a-şi descoperi la spovedanie, cu inimă curată, toată necurăţia sa: el va aduce mărturisire deplină, sinceră, fără cruţare de sine, şi pentru asta va primi dezlegare atoatelucrătoare de la Domnul prin gura părintelui său duhovnicesc, dezlegare care va umple cu adâncă pace şi bucurie toată fiinţa lui. Harul Atotsfântului Duh, care nu a putut sălăşlui în inima iubitoare de păcat, se sălăşluieşte iarăşi în el şi omul se arată înnoit, aşa cum a ieşit la început din scăldătoarea botezului. [...]

Lucrarea pocăinţei este simplă: un suspin şi un cuvânt: „Am păcătuit, n-o să mai fac !" însă acest suspin trebuie să străbată cerurile, să devină mijlocitor înaintea tronului Dreptăţii; şi acest cuvânt trebuie să şteargă din cartea vieţii toate înscrisurile prin care sunt însemnate acolo păcatele noastre. Dar de unde vor lua ele asemenea putere? Din osândirea de sine fără cruţare şi din frângerea fierbinte de inimă. Iată, într-acolo şi trebuie să fie îndreptată toată strădania noastră de a ne pocăi: înmuiaţi-vă şi frângeţi-vă inima - şi apoi, în ceasul spovedaniei, nu vă ruşinaţi să destăinuiţi tot ce vă face de ruşine înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

În lucrarea pregătirii pentru spovedanie şi împărtăşire, cel mai greu ne vine să ne călcăm pe inimă şi să ne destăinuim părintelui nostru duhovnicesc; de fapt, însă, acesta ar trebui să fie lucrul cel mai îmbucurător. Oare nu e o bucurie pentru cel acoperit de răni să fie vindecat, pentru cel pătat de toată necurăţia să fie spălat, pentru cel legat în lanţuri să fie slobozit ? Dar tocmai în aceasta stă puterea dezlegării preoţeşti de la spovedanie: venim acoperiţi de răni şi plecăm vindecaţi, venim necuraţi şi plecăm albiţi, venim în lanţuri şi plecăm liberi. Aceasta e făgăduinţa lui Dumnezeu: „Spune tu fărădelegile tale mai înainte, ca să fii îndreptăţit!" Vei fi îndreptăţit fără nici o îndoială; dar mai înainte spune fărădelegile tale fără să tăinuieşti nimic. Să ştii că numai rana descoperită se vindecă, numai necurăţia dată în vileag se spală, numai lanţurile arătate se desfac. Ia seama, dar, să nu pleci netămăduit, nealbit şi neslobozit!

Cel ce lucrează aici e Domnul. Părintele duhovnicesc îl reprezintă şi

spune cuvântul Lui. Domnul ştie păcatul tău, şi tu nu poţi să nu ţi-l recunoşti în gând înaintea Domnului; dar Domnul vrea să ştie dacă tu ţi-ai da păcatul în vileag înaintea feţei Lui atunci când ţi S-ar înfăţişa El însuşi, ori te-ai ascunde aşa cum au făcut protopărinţii. De aceea a şi rânduit să îţi arate faţa Sa în părintele duhovnic care te spovedeşte, poruncindu-i să spună în numele Său şi cuvânt dezlegător care, rostit fiind pe pământ de o făptură slabă, mai apoi este pecetluit în cer prin puterea lui Dumnezeu.

Şi încă o faţă mai închipuie părintele duhovnicesc: faţa întregii omeniri. Cel ce se ruşinează să se dea în vileag la spovedanie să alunge această ruşine prin gândul că schimbă ruşine cu ruşine: o ruşine mare cu o ruşine mică, o ruşine fără bucurie şi fără folos cu o ruşine mântuitoare! Înaintea feţei întregii omeniri vor fi date cândva în vileag toate faptele noastre rele, şi ne vor acoperi cu o asemenea ruşine că mai bucuroşi ne-am învoi să cadă munţii peste noi decât să fim supuşi unei asemenea ruşini. Iată, de aceea a şi rânduit Domnul să ne ruşinăm înaintea unuia singur, a duhovnicului, ca prin aceasta să ne scape de ruşinarea înaintea întregii omeniri.

Este o anumită viclenie preapierzătoare în inimile noastre: uneori oamenii îşi arată cu plăcere toate păcatele afară de cel principal, de cel care ruşinează mai mult decât toate faţa noastră. Cel mai ades e un păcat trupesc, însă poate fi şi oricare altul. Cel în care se află o asemenea neputinţă e gata a purta orişice nevoinţe şi a săvârşi orişice virtuţi, numai să rămână neatinsă boala pe care a îndrăgit-o. La Domnul, însă, legea e aşa: „Nu îmi da milostenie dacă pătimeşti de lipsa întregii înţelepciuni; nu îmi da post, dacă eşti împovărat cu dragostea de agonisită; nu îmi da osteneala rugăciunii dacă eşti bolnav de slavă deşartă. Descoperă-ţi rana, ca să se vindece şi să se preschimbe în frumuseţe prin virtutea potrivnică ei". Să se însufleţească, aşadar, tot sufletul, să se înfrângă pe sine mai ales în privinţa a ceea ce se împotriveşte înfrângerii.

Acest rod nevrednic al pocăinţei este urmarea pregătirii nepotrivite pentru spovedanie. Spovedaniei îi premerge pregătirea prin ostenelile postirii, însingurării, privegherii şi rugăciunilor. Această parte a vieţuirii aspre, care chinuie şi frânge trupul, a fost rânduită cu scopul ca sub această nevoinţă exterioară să se zămislească şi să se desăvârşească întru străpungere mişcările de pocăinţă ale inimii. Ea e neapărat trebuincioasă ca mijloc, dar fără simţămintele de pocăinţă nu are scop şi îşi pierde însemnătatea. Despre cel ce se străpunge numai la arătare nu se poate încă spune că are deja putere pentru o spovedanie deplină, fără ruşinare; dar cel ce pe lângă asta se străpunge şi lăuntric face spovedanie curată, deplină, fără ascunzişuri. Cel ce şi-a cunoscut păcatul, s-a recunoscut vinovat pentru el, l-a plâns şi a ajuns să se dezguste de el, acela a zis deja înaintea lui Dumnezeu în chip lăuntric, prin aşezarea inimii lui: „Sunt vinovat! N-o să mai fac !" Unul ca acesta e gata să se

mărturisească înaintea întregii lumi, nu numai a părintelui său duhovnicesc. Şi iată unde este rădăcina deplinătăţii pocăinţei: în frângerea inimii pentru păcate însoţită de dezgust faţă de ele ! Inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Deci, înmoaie-ţi inima, topeşte-o frângând-o - şi ea va lepăda afară de la sine tot ce e necurat; iar spovedania va arde toată necurăţia prin focul ruşinării şi al dezlegării de către Dumnezeu.

Inima care lăcrimează şi se îndurerează atrage înţelepciune, ce îl învaţă pe cel care se pocăieşte să lucreze în pocăinţa sa, atât lăuntric cât şi în afară, în aşa chip încât să culeagă cu mâinile pline roadele ei, în rândul cărora intră nu numai miluirea şi deplina iertare, ci şi deplina schimbare a inimii spre bine, de la care vine îndreptarea vieţii. Cel ce şi-a străpuns adânc inima se mărturiseşte deplin şi după spovedanie se arată cu totul înnoit. Aduceţi-vă aminte de pilda Manei Egipteanca, a Taisiei, a Evdochiei, a lui Moisi Arapul, a lui David, a tâlharului şi a altora. La o asemenea schimbare să râvnească acum oricine se pregăteşte pentru spovedanie!

În urma dezlegării de păcate, frângerea inimii şi spovedania dau naştere unirii în pocăinţă a elementului Dumnezeiesc cu cel omenesc, din care iese o făptură nouă, aşa cum a ieşit la început din scăldătoarea botezului. De asta să vă şi învrednicească Multmilostivul Dumnezeu pe voi pe toţi, ca toţi să ieşiţi din spitalul pocăinţei întru totul tămăduiţi şi cu desăvârşire înnoiţi în toate simţămintele şi aplecările inimii voastre; ca de acum înainte să iubiţi ceea ce mai înainte vreme vă lăsa reci şi să urâţi cele faţă de care mai înainte eraţi împătimiţi; ca să iubiţi în locul mâniei blândeţea, în locul trufiei smerenia, în locul beţiei trezvia, în locul curviei întreaga înţelepciune, în locul zavistiei voirea de bine, în locul urii dragostea, în locul zgârceniei dărnicia, în locul iubirii de plăceri înfrânarea, în locul leneviei iubirea de osteneală, în locul împrăştierii seriozitatea, în locul gâlcevirii iubirea de pace, în locul judecării şi clevetirilor cinstirea aproapelui - într-un cuvânt în locul oricărui păcat şi oricărei patimi, virtutea şi buna aplecare potrivnică.

Cineva care s-a pocăit aşa cum trebuie, atunci când după spovedanie tovarăşii de viaţă păcătoasă pe care-i avusese înainte vreme l-au poftit la plăcerile lor obişnuite, a răspuns: „Eu nu mai sunt acelaşi !" Iată cu ce întocmire sufletească se cade să ne arătăm şi noi la sfârşitul pregătirii pentru împărtăşire, aşa încât atunci când se vor răscula patimile cu care ne-am deprins, cerând să fie satisfăcute, toate oasele noastre să le răspundă: „Noi nu mai suntem aceiaşi!" Şi aşa va fi, dacă ne vom cunoaşte păcatele, ne vom mărturisi vinovăţia pentru ele şi le vom plânge, şi vom dobândi dezgust faţă de ele, şi le vom mărturisi fără să tăinuim nimic părintelui nostru duhovnicesc, luând hotărârea nestrămutată de a nu le mai repeta: fiindcă atunci puterea lui Dumnezeu se va pogorî în noi şi ne vom arăta zidiţi întru Hristos Iisus spre fapte bune, ca întru ele să umblăm, ferindu-ne de tot răul. Amin. [...]

Întristarea pentru păcate, supărarea pe ele şi dezgustul faţă de ele ar trebui să fie atât de fireşti în suflet încât nici să nu am pentru ce pomeni de ele. Păcatul este rana sufletului. Dacă se întâmplă să căpătăm vreo rană în trup, simţim durere şi ne grăbim să doftoricim rana; aşa ar trebui să fie şi cu sufletul în privinţa păcatului ! Şi totuşi, se întâmplă cu totul altceva: păcatul, rana sufletului, aduce cu sine şi o anumită tâmpire, care îl face pe cel care s-a înrobit păcatului să nu îşi vadă nenorocirea, să nu o simtă şi să nu aibă grija de a ieşi din ea. Orbirea, nesimţirea şi nepăsarea sunt urmarea iubirii de păcat, care apoi îi şi ţine pe iubitorii de păcat pe tărâmul păcatului, într-o stare fără de ieşire. Pe bună dreptate este asemănat păcătosul cu cineva cufundat într-un somn adânc, la care trebuie să ţipi tare: „Scoală-te, adormitule !" ca să se scoale.

Şi iată ce aveţi acum de făcut cu sufletul vostru: să-l treziţi din somnul păcatului; să-l faceţi să vadă primejdia păcatului, să simtă această primejdie şi să se îngrijească a se izbăvi de ea. Veţi întreba: „Şi cum să facem asta ?" Răspunsul meu este acesta: „Nimeni nu poate face acest lucru pentru voi, afară de voi înşivă''. Trebuie să intraţi voi înşivă înăuntrul vostru şi, stând înaintea sufletului adormit de păcat, să îl treziţi din acest somn, fiecare aşa cum poate şi cum se pricepe, în această sfântă a sfintelor din voi nu poate pătrunde altcineva şi ceea ce trebuie să se înfăptuiască acolo nu se poate înfăptui prin nici o faptă şi nevoinţă exterioară: totul se săvârşeşte acolo prin împreună-vorbirea tainică ce are loc între voi si sufletul vostru înaintea numai a feţei Domnului, de Care nimic nu e ascuns. Împreună-grăirea cu sine, înduplecarea sufletului este mijlocul de căpetenie pentru a-l trezi din somnul păcatului.

Intraţi, deci, în voi înşivă şi începeţi să lucraţi cu conştiinţă bună! Toate, doar, vă sunt cunoscute: vă sunt cunoscute patimile şi păcatele voastre. Toate acestea îi sunt cunoscute şi Domnului, pe Care nu puteţi să nu-L vedeţi din inima voastră. N-aveţi ce să ascundeţi. De oameni, care sunt în afara noastră, putem să ne ascundem: dar de noi înşine şi de Domnul unde să ne ascundem ? Iată, luaţi tocmai această limpede vedere de sine înaintea Domnului ca punct de plecare în împreună-vorbirea cu sufletul vostru. Spuneţi-i: „Nu te mai ascunde după deget, suflete: şi patima asta e urâtă, şi păcatul ăsta este cumplit, şi obiceiul ăsta este prost!" Poruncile limpezi şi bine statornicite au fost călcate, şi judecata pentru călcarea lor este limpede şi bine statornicită. Iată, înaintea conştiinţei noastre este şi Domnul, Care a dat poruncile şi a statornicit judecata ! Nu avem încotro să ne mai întoarcem: rămâne fie să pierim împreună cu osândiţii, fie să ne grăbim a ieşi din starea aceasta pierzătoare. Luând aminte cu conştiinţă bună la această împreună-vorbire înaintea feţei Domnului, vă veţi pune în starea cea întru mântuire fără ieşire, cu totul potrivnică stării fără ieşire în care vă ţine, spre pierzania voastră, iubirea de păcat. Temerea pentru voi înşivă, pentru soarta voastră veşnică, va fi în

mâinile voastre pârghie, cu care veţi răsturna toate cele dinăuntrul vostru şi veţi pricinui acolo o prefacere mântuitoare.

Iarăşi repet că acest lucru trebuie să-l săvârşiţi chiar voi înăuntrul vostru: nimeni din afară nu-l poate face în locul vostru. Sufletul fiecăruia este acoperit de întuneric în faţa altcuiva. El devine limpede doar pentru omul însuşi, atunci când el intră în sine însuşi şi începe a ţine sfat cu sine despre felul în care trebuie să fie şi despre ceea ce trebuie să întreprindă. Deci, intraţi acum în voi înşivă şi acolo, împreună cu sufletul vostru, în sfatul vostru cel de taină, spuneţi: „Dar ce, suflete, să ne tot tăvălim în păcat ? Să ne sculăm şi să mergem cu picioare neşovăielnice la Domnul, Care e gata să ne primească !" Pentru a lucra în această privinţă mai cu izbândă asupra voastră, înconjuraţi-vă cu gânduri însufleţitoare despre scârboşenia păcatului, despre cât de mult II jigneşte el pe Domnul, Care este atât de milostiv faţă de noi, despre cât de mult ne înjoseşte el pe noi, care am fost meniţi asemănării cu Dumnezeu, şi despre necazul în care el ne aruncă, aici lipsindu-ne de odihnă şi dincolo gătindu-ne muncile cele veşnice. Adăugaţi la aceasta închipuirea că muriţi sau aţi murit deja şi că staţi înaintea nefăţarnicei judecăţi a lui Dumnezeu. Închipuindu-vă toate acestea, purtaţi o discuţie cât se poate de vie cu sufletul vostru: „Ei, ce o să facem acum, suflete, şi cum o să hotărâm ? Ştii că toate acestea adevărate sunt. Întocmai, păcatul e scârbos înaintea lui Dumnezeu şi a tuturor Sfinţilor, precum şi înaintea conştiinţei noastre; şi chiar această soartă amară aşteaptă în veşnicie ca plată pentru el, dacă nu ne vom despărţi de el. Şi de ce să ne pierdem eu şi cu tine pe noi înşine ? Dulceaţa păcatului este mică şi trecătoare, iar amărăciunea lui fără de măsură şi veşnică: s-o lepădăm! Oare suntem noi mai răi decât alţii, sau altfel decât restul lumii ? Sau Domnul tuturor nu e şi Domnul nostru ? Sau mântuitoarele Lui aşezăminte din sfânta Biserică sunt închise pentru noi ? De ce să ne facem de râs înaintea tuturor şi să pricinuim plăcere vrăjmaşilor noştri şi ai lui Dumnezeu ? Să lepădăm păcatul! Iată, la spovedanie vom primi dezlegare; prin Sfânta Împărtăşanie Domnul ne va primi la Sine şi apoi vom începe să trăim împreună cu El după poruncile Lui, desfătându-ne aici de pace sufletească şi pregătindu-ne dincolo fericire veşnică".

Aşa să staţi de vorbă cu sufletul vostru şi să-l înduplecaţi: poate îşi va veni în fire, se va simţi şi se va însufleţi ca să îşi schimbe, în sfârşit, viaţa cea rea şi năravul cel neplăcut lui Dumnezeu. Îmbărbătaţi-vă! Domnul este aproape ! El urmăreşte mişcările lucrării noastre de taină şi este gata să ne ajute, îndată ce va vedea că înclinaţi spre bine, va întări în voi prin harul Său această aplecare. Fără Domnul nimic nu putem face - însă El aşteaptă totdeauna propria noastră încordare spre bine, şi doar atunci când o vede este gata îndată să ne ajute. Ca atare, sfătuindu-vă cu sufletul vostru şi încordându-vă să daţi naştere în el unor mişcări bune, întoarceţi-vă mereu spre Domnul în rugăciune -

toate acestea în cămara cea de taină a inimii voastre. Vorbiţi cu sufletul şi cădeţi la Domnul cu strigare îndurerată ca să vă înmoaie sufletul şi să lucreze spre schimbarea lui. După aceea, începeţi iarăşi să vorbiţi cu sufletul şi iarăşi întoarceţi-vă către Domnul. Chemaţi în ajutor pe Stăpâna de Dumnezeu Născătoare, pe Îngerul vostru păzitor, pe Sfântul al cărui nume îl purtaţi şi pe toţi Sfinţii. Faceţi aşa mereu, fie că staţi în biserică, fie că vă rugaţi şi meditaţi acasă, având în minte un singur lucru: cum să vă frângeţi, în cele din urmă, sufletul împietrit şi să îl îndreptaţi la bine. Osteniţi-vă ! Căutaţi ajutor ! Sculaţi-vă din cursa diavolului şi spuneţi cu îndrăznire, asemenea fiului risipitor: „Sculându-mă, voi merge !"

Şi mergeţi deja, fără a vă uita înapoi şi fără a da ascultare nici unor insuflări pe care le va semăna atunci în voi vicleanul. El va începe să aţâţe compătimirea de sine ori să vă insufle fie frica pentru viaţa voastră, fie temerea că vă veţi da peste cap felul de trai, fie că piedicile în calea înstăpânirii noilor rânduieli de viaţă sunt de netrecut - doar-doar vă va abate de la buna voastră hotărâre. Nu luaţi aminte şi rostiţi cu hotărâre în sinea voastră: „Toate le voi jertfi Domnului: şi starea materială, si toate ostenelile, şi însăşi viaţa. Nu mă voi abate de la hotărârea mea chiar dacă viaţa mi-ar fi ca mersul pe ace". O astfel de hotărâre necruţătoare va risipi îndată tot norul de gânduri tulburătoare si va pune capăt tuturor încercărilor vrăjmaşului. El e neputincios să se lupte cu cei care sunt gata să moară pentru a urma Domnului, Care de dragul nostru S-a răstignit. În hotărârea aceasta se vede umbra morţii de cruce, care a stricat stăpânirea lui, şi vrăjmaşul fuge de ea ca de foc. Aici e moarte pentru moarte: moartea cea pierzătoare întru păcat este înlocuită cu hotărârea de a fi gata să murim în luptă cu păcatul, întru mântuire; şi iată sămânţa vieţii celei noi întru Hristos Iisus, Domnul nostru! [...]

Iar dacă cineva întreabă :"De unde să ştim dacă ne-am necăjit destul pentru păcatele noastre, sau că frângerea inimii pentru ele şi-a împlinit lucrarea în noi?" - aceluia îi vom răspunde: "Hotarul frângerii inimii pentru păcate este hotărârea nestrămutată de a nu-L mai jigni cu păcatele noastre pe Dumnezeu ". Această hotărâre este plânsul nemijlocit al frângerii inimii şi arată că frângerea inimii noastre a fost nefăţarnică, deplină şi bineplăcută lui Dumnezeu. Şi această hotărâre, la rându-i, înrăureşte frângerea inimii: alină amărăciunea ei şi o îmblânzeşte, în vreme ce buna nădejde a miluirii o însufleţeşte şi o înalţă. In pocăinţă toate sunt legate între ele ca un şir neîntrerupt: ca atare, nu te mulţumi cu simţămintele de întristare, ci în timp ce te întristezi sileşte-te şi să părăseşti păcatele, făcând în aşa fel încât să nu mai cazi în ele şi să nu te mai pui într-aşa o poziţie necăjită şi chinuitoare. Care bolnav după ce a aflat pricina bolii sale, nu se hotărăşte îndată să îndepărteze acea pricină? Cine după ce s-a poticnit de o piatră şi s-a lovit, nu se jură că n-o să mai meargă pe acea cale?

Aşadar, cel ce simte durere din pricina păcatelor şi recunoaşte că acestea l-au distrus, nu va mai sta mult pe gânduri, ci va pune îndată capăt iubirii sale de păcat; şi totodată, când se va îndurera pentru păcate, îşi va aduce aminte toate prilejurile când a păcătuit – şi văzând unde a fost greşeala va lua hotărârea de a fugi de ele în tot chipul, statornicindu-şi şi mijloacele pentru asta. De pildă: "Am fost într-o casă şi am cazut în cutare păcat: nu voi mai merge acolo; m-am împrietenit cu cutare şi cutare, şi iată ce m-au învăţat: acum o să rup orice legătură cu ei. M-am dedat cutărei distracţii, şi iată ce s-a întâmplat: acum nu o sa-mi mai ingădui acel lucru pentru nimic în lume". Astfel, cercetându-şi toată viaţa păcătoasă, cel care cu adevărat se pocăieşte şi se întristează pentru păcatele sale ia hotărârile cele bune: cum, unde, ce să îndrepteze pe toată întinderea vieţii sale ca să nu mai cadă în păcate; şi îndată face rânduieli potrivite cu hotărârile acelea, spunându-şi: "De-ar fi să mor, nicicum nu voi mai merge pe căile ce m-au adus în starea asta pierzătoare". Cel care îşi simte respiraţia îngreunată intr-o cameră strâmtă fuge repede afară ca să tragă în piept aer curat; cel care nu mai poate suferi o haină strâmtă aruncă de pe sine povara lor şi fuge repede din casa necurată şi stricătoare a păcatului în tărâmul curat şi larg al vieţii bineplăcute lui Dumnezeu. […]

Vrăjmaşul atacă fiecare parte a firii noastre, asupra fiecăreia trimite patima şi păcatul potrivit ei. Cel ce se apără trebuie să apere împotriva năvălirii, cu o armă, fiecare parte a sa. Iată, uitaţi-vă care sunt părţile noastre, care sunt atacurile patimilor împotriva lor şi care sunt armele împotriva acestor patimi. Să cercetăm pe bucăţele alcătuirea firii noastre şi să o înarmăm aşa cum trebuie. Avem trup. Viaţa trupului este susţinută prin lucrarea armonioasă a feluritelor lui părţi. Satisfacerea necesităţilor trupului este o lege a firii; dar se apropie de ele patima, această satisfacere pierde măsura şi chipul cuviincios şi devine păcat. Trupul nostru trebuie hrănit. Organele legate de hrănire sunt cel gustativ, gâtul şi stomacul, Patimile care atacă aceste părţi sunt: multa mâncare, mâncarea de bunătăţi – luxul în mâncare şi condimente, îmbuibarea şi beţia. Armele cu care se taie această patimă sunt înfrânarea şi postul. Trupul nostru simte. Simţurilor le slujesc nervii şi organele de simţ. Patimile care le atacă pe acestea sunt multe. Fiecare simţ – ochiul, urechea, gustul – are sminteala sa; iar patima lor comună este patima excitării plăcute a simţurilor, altfel spus a plăcerii simţurilor. Arma cu care trebuie înarmată această parte se numeşte la Sfinţii Părinţi paza simţurilor, mai ales a văzului şi auzului, de toate impresiile smintitoare, mai ales prin mijlocirea însingurării şi ferirea de întâlnirea cu lucrurile, persoanele şi locurile smintitoare. Trupul nostru se mişcă. Organele mişcării sunt mâinile şi picioarele, cu muşchii şi oasele lor. Patimile care atacă această parte sunt, pe de o parte, lenevia şi somnolenţa, pe de alta agitaţia, patima jocurilor şi distracţiilor, dânsul, actoria, bătăile şi aşa mai departe. Armele cu care trebuie apărată această parte a trupului sunt: osteneala, privegherea,

metaniile, regularitatea serioasă a mişcărilor. Trupul are limbă - organul cuvântului. Patimile ce năvălesc asupra ei sunt: vorbirea în deşert, clevetirea, certurile, hulele. Arma cu care trebuie apărată ea este tăcerea înţeleaptă a gurii. Acesta este trupul nostru; acestea sunt patimile lui şi acestea sunt armele împotriva lor. Suma acestor nevoinţe se cheamă la sfinţii Părinţi nevoinţe trupeşti. Aşadar, pe trup trebuie să punem frâul şi să îl învăţăm cu viaţa evlavioasă. „Cei ce sunt ai lui Hristos şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi poftele (Galateni 5, 24)".

Să trecem la suflet. Aici, pe primul loc vine închipuirea împreună cu memoria: magazinul sufletesc împreună cu ghidul comorilor lui. Patimile care tulbură această capacitate a sufletului sunt: visarea, împrăştierea sau răpirea minţii, fantezia aprinsă de citirea romanelor şi de discuţiile deşarte. Arma împotriva lor este luarea-aminte sau trezvia, împreună cu privegherea duhului. După închipuire urmează discernământul cu raţiunea, prin care este cunoscut cu gândul orice lucru. Vrăjmaşii care le vatămă sunt: iscodirea deşartă, îndoiala, trufia, încrederea doar în sine, încăpăţânarea în păreri, lipsa convingerilor. Armele cu care trebuie ele înarmate sunt: citirea Cuvântului lui Dumnezeu şi a scrierilor Părinteşti, discuţia cu oameni încercaţi în viaţa duhovnicească, supunerea propriului discernământ faţă de glasul Bisericii.

Lângă discernământ vine voinţa - capacitatea făptuitoare de a voi şi a întreprinde. Patimile care o chinuie sunt: grija de multe, lăcomia, nesupunerea, obrăznicia. Arma împotriva lor este ascultarea în toate privinţele, altfel spus supunerea faţă de rânduielile legiuite - obştească, bisericească şi cea dată de părintele duhovnicesc. În continuare vine gustul - capacitatea de a cunoaşte plăceri estetice. Patimile care îl biruiesc sunt: iubirea de modă, scliviseala, patima distracţiilor, a balurilor, a teatrelor. Armele duhovniceşti pentru paza lui sunt: cântarea duhovnicească, icoanele şi mai ales mersul la biserică, prin care gustul nepervertit capătă satisfacţia cea mai deplină. Acesta este sufletul; acestea sunt patimile lui; acestea sunt armele împotriva lor. Toate aceste arme luate împreună alcătuiesc cercul nevoinţelor sufleteşti, prin mijlocirea cărora îl proslăvim pe Dumnezeu şi în sufletele noastre (1 Corinteni 6, 20), totodată câştigăm sufletele noastre (Evrei 10, 39) şi le curăţim (1 Petru 1,22).

În fine, mai presus de suflet e duhul, putere îndreptată către Dumnezeu şi lucrurile Dumnezeieşti. Aici vrăjmaşii sunt: necredinţa, uitarea de Dumnezeu, netemerea de Dumnezeu, înăbuşirea conştiinţei, neiubirea faţă de cele sfinte, deznădejdea. Armele împotriva lor: credinţa şi iubirea devotate lui Dumnezeu, însufleţite de nădejde şi lucrând întru umblarea înaintea Domnului, prin necurmata întoarcere a minţii şi a inimii către Dumnezeu, sau întru rugăciunea neîncetată. Scurtez cuvântul, pentru a da libertate luării voastre aminte obosite, pe care am purtat-o pe un tărâm cu care ea nu e obişnuită: mă voi

mulţumi să înşir la rând toate armele luptei noastre duhovniceşti. Ele sunt: credinţa, rugăciunea, mersul la biserică şi petrecerea întru toată rânduiala bisericească, ascultarea în toate privinţele, citirea Cuvântului lui Dumnezeu şi a sfinţilor Părinţi, discuţiile cu oameni încercaţi duhovniceşte şi cugetarea la cele Dumnezeieşti, luarea-aminte trezvitoare la sine, osteneala trupească, privegherea, metaniile, însingurarea, paza simţurilor, tăcerea, înfrânarea, postul. [...]

Aşadar, lucrarea de căpetenie în ceea ce ne priveşte e lupta cu păcatul. Luptă-te, nu te da bătut - şi vei învinge, şi nu va fi păcat întru tine. Dacă şi ceilalţi vor face la fel, nici în ei nu va fi păcat - şi va fi pretutindeni împărăţie luminoasă a sfinţeniei şi dreptăţii.

Cel ce se luptă trebuie să aibă arme şi să ştie cum să le folosească - altfel spus, să ştie cum să lupte. V-am înfăţişat cu un alt prilej panoplia creştină şi v-am lămurit că este neapărată nevoie să vă înarmaţi cu ea. Aduceţi-vă aminte care sunt armele din această panoplie: postul, însingurarea, privegherea, paza simţurilor, metaniile, mersul la biserică, citirea Cuvântului lui Dumnezeu şi a Scrierilor Părinteşti, ascultarea în toate privinţele, luarea-aminte trezvitoare la sine, rugăciunea, credinţa. Aţi văzut că ele decurg din firea noastră şi din felul de a fi al luptei: puteţi fi siguri că toate sunt neapărat trebuincioase în lucrarea luptei noastre împotriva păcatului.

Să presupunem, însă, că cineva s-a înarmat cu toate aceste arme; cu asta a făcut tot ? Nu. Mai rămâne să şi lucreze cu ele - şi să lucreze nu la nimereală, ci potrivit cu scopul urmărit. Nu mă voi apuca să descriu în amănunt cum se poartă lupta duhovnicească. Acest subiect este foarte vast. Vă voi arăta doar metodele principale care sunt suficiente pentru a vă asigura succesul în luptă.

Unu. Nici nu vă gândiţi să porniţi război împotriva întregii oşti a patimilor, ci înarmaţi-vă de fiecare dată împotriva acelei patimi care vă luptă. Vă luptă trufia? Luptaţi-vă cu trufia. Vă luptă mânia? Luptaţi-vă cu mânia. Vă biruie invidia ? Luptaţi-vă cu invidia. Luptaţi-vă cu vrăjmaşul pe care îl aveţi în faţă, asupra acestuia îndreptaţi-vă toate „forţele armate" şi toată luarea-aminte. Vrăjmaşul ne întinde cursă, abătându-ne forţele în altă parte decât aceea dinspre care vine primejdia.

Doi. Grăbiţi-vă să vă deosebiţi de vrăjmaş şi să deveniţi potrivnici lui. În lupta duhovnicească nu e la fel ca în lupta trupească. În cea trupească, vrăjmaşul vine în faţa ta şi îl vezi - iar în lupta duhovnicească atât vrăjmaşul, cât şi noi suntem în acelaşi suflet şi în aceeaşi inimă; şi tot necazul ne vine în cea mai mare parte din faptul că nu ştim să-l deosebim pe vrăjmaş de noi înşine şi să ne despărţim de el. Noi credem că mişcarea pătimaşă care ne tulbură ne reprezintă pe noi, firea noastră, o cerinţă firească, ce trebuie satisfăcută - în vreme ce ea nu ne reprezintă pe noi, firea noastră, ci pe vrăjmaşul nostru, cel venit de aiurea. Această rătăcire este izvorul tuturor căderilor noastre în păcat şi al tuturor faptelor noastre greşite. Dacă am reuşi să deosebim patima de noi înşine ca pe ceva duşmănos nouă, nu ne-am îndupleca s-o satisfacem, ci am fi însufleţiţi de

ură şi împotrivire faţă de ea.

Trei. După ce aţi deosebit de voi înşivă patima care ne strică liniştea şi aţi recunoscut-o ca vrăjmaş, începeţi să luptaţi împotriva ei, folosind armă după armă, până ce va fugi şi se va ascunde de noi sau până ce sufletul va dobândi odihnă. Postiţi, rugaţi-vă, citiţi, meditaţi, vorbiţi cu părintele duhovnicesc, mergeţi la biserică, faceţi metanii acasă: într-un cuvânt, întrebuinţaţi toate mijloacele pe care le găsiţi de cuviinţă pentru a-l învinge pe vrăjmaş. Uneori, patima se ascunde repede, alteori se luptă vreme îndelungată. Treaba noastră este să nu slăbim, ci să răbdăm cu bărbăţie în nevoinţele luptei, până ce nu va rămâne nici urmă de vrăjmaş pe pământul sufletului nostru.

Patru. Vrăjmaşul a fost izgonit, patima a fost stinsă, sufletul a dobândit odihnă. Niciodată să nu credeţi că aţi lovit de moarte acea patimă. Nu. Ea s-a îndepărtat doar pentru o vreme, neavând putinţa de a ţine piept iureşului forţelor voastre: însă îndată ce se iveşte prilejul, ea se ridică degrabă şi începe să lupte. Aţi învins patima numai cu un prilej: însă ea va afla mii de asemenea prilejuri, şi iarăşi va începe să lupte şi să provoace la luptă. Pe lângă asta, dacă o patimă este înlăturată, iese în faţă alta; şi arena noastră nicicând nu e pustie. Asta înseamnă că niciodată nu are voie creştinul să lase armele sale, ci să rămână echipat cu ele ziua şi noaptea. El este ostaş căruia niciodată nu-i vine schimbul şi care trebuie să fie totdeauna gata de luptă. Aici este „răbdarea (Apocalipsa 13, 10)". „Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre (Luca 21, 19)": fiindcă numai „cel ce va răbda până în sfârşit se va mântui (Marcu 13, 13)".

Iată întreg programul luptei! După ce ai recunoscut ca vrăjmaş al tău patima care te luptă acum, loveşte-o cu armele tale, întrebuinţându-le una după alta, până ce o vei goni. Ai gonit-o ? Stai şi priveşte, aşteptând năvălirea aceleiaşi patimi sau a alteia: şi atunci când năvăleşte, fă cu ea ceea ce ai făcut şi cu prima - şi tot aşa în fiecare zi, în fiecare ceas şi în fiecare minut.

Întrebaţi: „Dar când se sfârşeşte asta ?" În fapt, fiecare va vedea singur când va veni pentru el anume sfârşitul bătăliei. Nimeni nu poate spune dinainte. Dinainte se poate spune doar atât: cu cât se va lupta cineva mai cu bărbăţie, fără a se supune nici unei înrâuriri păcătoase, cu atât mai repede vor începe patimile să slăbească, şi pe măsură ce această luptă stăruitoare se va prelungi, pacea şi liniştea vor începe să se sălăşluiască în suflet. Şi este nădejde că sufletul va ajunge, în cele din urmă, într-o stare plină de pace, în care, ca în liniştea de la miezul nopţii, va împărăţi o tăcere adâncă - semn că toţi vrăjmaşii au fost goniţi departe sau răpuşi. Atunci sufletul va prăznui lăuntric sabat neîncetat, strigând: „Am trecut prin foc şi prin apă, şi ne-ai scos pe noi la odihnă (Ps. 65,11)" [...]

Astfel, şi patimile sunt însetări lăuntrice arzătoare, sunt pofte aprinse ale sufletului iubitor de păcat. Aici, pe pământ, le satisfaci şi ele tac pentru o vreme. După aceea, însă, ele cer iarăşi cu putere să fie satisfăcute şi nu-ţi dau pace până nu vor fi săturate iarăşi. Iar

pe lumea cealaltă nu vei mai avea cu ce să le satisfaci, fiindcă toate obiectele patimilor sunt lucruri pământeşti. Aceste lucruri rămân aici, iar patimile rămân în suflet şi trec dincolo împreună cu sufletul, şi vor înseta după satisfacere; vor înseta şi vor chinui sufletul cu această sete, fiindcă el nu va avea cu ce să le satisfacă. Şi cu cât va trăi în continuare sufletul, cu atât va fi mai chinuit şi mai sfâşiat de patimile nesatisfăcute. Acest chin nu va înceta să tot crească, şi această creştere şi întărire nu va avea sfârşit. Iată şi iadul! Pizma e vierme; mânia şi iuţimea sunt foc; ura este scrâşnire a dinţilor; pofta e întunericul cel mai dinafară !

Acest iad al patimilor începe încă de aici: fiindcă cine dintre pătimaşi cunoaşte desfătarea odihnei de patimi ? Numai că aici patimile nu arată pe deplin cât sunt de chinuitoare pentru suflet. Aici, trupul şi viaţa în societate abat şi moderează loviturile lor. Pe lumea cealaltă această pavăză nu va mai fi, şi patimile îşi vor arunca asupra sufletului toată otrava - şi ca să vă încredinţaţi mai bine, vă voi spune cuvintele Cuviosului Avvă Dorotei despre aceasta: „Aflându-se în acest trup, sufletul primeşte uşurare de patimile sale şi oarecare mângâiere: omul mănâncă, bea, doarme, stă de vorbă, umblă împreună cu prietenii săi iubiţi. Iar după ce iese din trup, sufletul lui rămâne singur cu patimile sale, şi de aceea este pururea muncit de ele; plin de ele, sufletul este ars de tulburare lor şi este sfâşiat de ele. Precum cel ce pătimeşte de fierbinţeală [febră] este ars de focul lăuntric, aşa şi sufletul pătimaş va fi pururea chinuit, nefericitul, de obiceiul său cel rău, având pururea în sine aducerea-aminte amară şi lucrarea chinuitoare a patimilor, care îl pârjolesc fără încetare. Iar de vreme ce aşa stau lucrurile, cu adevărat ne aşteaptă un sfârşit cât se poate de crunt dacă nu vom fi cu luare-aminte la noi înşine. De aceea vă şi zic totdeauna: străduiţi-vă să lucraţi în voi înşivă aşezările sufleteşti cele bune, ca să le aflaţi dincolo; fiindcă ce are omul aici, aceea va şi pleca împreună cu el dincolo, şi aceea va avea pe lumea cealaltă". Acelaşi lucru îl voi adăuga şi eu la cuvântul meu. Să ne îngrijim atâta vreme cât suntem vii, a ne curaţi de toată întinăciunea patimilor, şi în locul lor să sădim toate virtuţile. Fireşte, asta cere osteneală, şi încă nu puţină: însă cum ar putea fi altfel ? Fără osteneală nimic nu se înfăptuieşte. [...]

Luaţi aminte că prin cuvântul "lume" se are în vedere la modul propriu nu societatea omenească nu lucrurile acestei vieţi, ci tot ce este păcătos, pătimaş, potrivnic lui Dumnezeu. Lumea este acolo unde lucrează pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii, sau acolo unde împărăţeşte un păcat oricare ar fi el. Luate astfel cuvintele: "Mie lumea s-a răstignit, si eu lumii" vor însemna acelaşi lucru cu: "Faţă de mine orice păcat este răstignit, şi eu m-am răstignit faţă de orice păcat". Cum şi când se întâmplă asta?

În primul rând, băgaţi de seamă că în fiecare păcat sunt două laturi: pe una o alcătuiesc faptele păcătoase, iar pe alta - patima păcătoasă.

Patima este izvorul şi pricina faptelor păcătoase, iar faptele sunt produsul şi manifestarea patimii. Astfel, de pildă, mânia sau irascibilitatea este o patimă păcătoasă, care trăieşte în inimă - iar faptele prin care ea se manifestă sunt crizele de mânie, certurile, scandalurile, bătăile, uciderile. O singură patimă, dar câte fapte! Şi toate iau naştere din ea. De asemenea, iubirea de plăceri sau senzualitatea este patima păcătoasă a plăcerii simţurilor - iar faptele ei sunt: îmbuibarea, iubirea de mâncare bună, iubirea de multă băutură, iubirea de băuturi bune, frecventarea cârciumilor, a bordelurilor, a teatrelor, a balurilor [în ziua de astăzi a discotecilor - n. tr.]. La fel trebuie să înţelegem lucrurile în privinţa oricărei patimi. Orice patimă, una fiind în inimă, se manifestă în exterior, prin trup, în multe fapte. După aceasta, nu vă e greu să înţelegeţi cum se face că păcatul, altfel spus lumea, se răstigneşte faţă de noi şi noi faţă de păcat, altfel spus faţă de lume.

Atunci când cineva se lasă de faptele păcătoase sau pătimaşe, păcatul - altfel spus lumea - se răstigneşte faţă de el; iar atunci când cineva stinge şi dezrădăcinează în sine însăşi patima păcătoasă, şi el se răstigneşte faţă de păcat - altfel spus, faţă de lume. Astfel, de pildă, atunci când cineva se lasă de teatre, cârciumi, chefuri şi celelalte, aşa încât nimeni nu îl mai vede niciodată în fapte şi locuri netrebnice, ci este văzut întotdeauna purtându-se drept şi cuviincios, înseamnă că păcatul - altfel spus lumea - a murit prin acea parte a sa faţă de el, altfel spus s-a răstignit faţă de el. Cu toate acestea, nu se poate spune însă cu siguranţă că şi el s-a răstignit faţă de păcat, altfel spus faţă de lume: căci cu toate că el nu este cu trupul în acele locuri şi fapte, poate să fie acolo cu inima şi mintea. Nu e în teatru cu trupul, dar poate să se gândească la teatru şi să spună cu dor: "Ce bine ar fi să fiu acolo !" Nu e în cârciumă şi la chefuri cu trupul, dar poate fi acolo cu mintea şi cu inima, poate gândi şi dori cum să nimerească acolo, părându-i rău că nu este acolo. În toate aceste cazuri şi în cele asemănătoare, chiar dacă păcatul – altfel spus lumea - s-a răstignit faţă de el, el însuşi nu s-a răstignit încă fată de păcat - altfel spus faţă de lume -, încă îl mai iubeşte, încă îl mai doreşte şi se mai îndulceşte de el. S-a biruit până la a se depărta de faptele păcătoase; dar pe inimă încă nu şi-a călcat, încă n-a dezvăţat-o să iubească faptele păcătoase, să se dezguste de ele şi să le urască. Înaintea lui Dumnezeu el este încă iubitor de păcat, altfel spus iubitor de lume: fiindcă Domnul caută nu numai la fapte, ci mai ales la inimă. Ca atare, trebuie nu numai să încetăm cu faptele pătimaşe şi păcătoase, ci să biruim şi să stingem înseşi patimile, aşa încât să nu ne desfătăm cu nici un fel de lucruri şi fapte pătimaşe, ci să avem faţă de ele dezgust şi să ne depărtăm de ele. Iată, atunci când cineva a ajuns deja la starea aceasta, atunci când nu numai că nu face fapte păcătoase, ci a stins în sine însăşi împătimirea de ele, poate să spună despre sine că şi el s-a răstignit faţă de lume.

Aşadar, puneţi de o parte toate faptele păcătoase şi pătimaşe, iar de cealaltă patimile păcătoase, şi cugetaţi astfel: atunci când veţi părăsi

toate faptele pătimaşe se va putea spune că lumea s-a răstignit faţă de voi; iar când veţi stinge înseşi patimile, se va putea spune că şi voi v-aţi răstignit faţă de lume. Iată în ce sens vă punem şi vouă, mirenilor, legea de a avea lumea răstignită faţă de voi şi pe voi răstigniţi faţă de lume. Prima parte a legii se împlineşte prin aceea că omul păcătos părăseşte viaţa dezmăţată, stricată, ruşinoasă şi începe o viaţă serioasă, îndreptându-şi purtarea; iar cea de-a doua se împlineşte prin aceea că omul nu are doar purtare bună, ci îşi păstrează bune, curate şi bineplăcute lui Dumnezeu şi simţămintele inimii. Prima parte e mai uşoară, a doua mai anevoioasă. Ca atare, nu orice om care si-a îndreptat purtările şi-a îndreptat şi inima. […]

Într-adins am stăruit mai mult asupra acestui loc apostolic, pentru a vă insufla că boala pe care o avem aproape toţi în comun - cruţarea şi îngăduinţa faţă de trup - este cu totul nepotrivită celor ce caută şi aşteaptă împărăţia lui Dumnezeu. Vrei împărăţia ? Nu-ţi cruţa trupul. Dacă îţi va părea rău de trup, nu vei primi împărăţia. Ah ! Cum nu este pe gustul nostru această vieţuire aspră, ce chinuieşte trupul, şi ce şmecherii nu întrebuinţăm pentru a ne scuti de ea ! Iată, acum e post: şi cine posteşte aşa cum trebuie ? Unii nu dau doi bani pe post; alţii îl petrec în aşa fel că trupul nu simte nici o asprime în urma lui. Şi ce nu spun aceştia spre a se dezvinovăţi ! De cei cărora nu le pasă defel de mântuire, ce să mai spunem - aceştia nu trăiesc decât trupeşte; dar iată, şi râvnitorii cucerniciei au aplecarea de a-şi hrăni şi încălzi trupul în tot chipul. „Eu", zic unii ca aceştia, „mă voi îndeletnici cu cugetarea la cele Dumnezeieşti, şi la biserică o să merg, voi citi cărţi mântuitoare, voi face milostenie, şi sunt gata să fac şi altele; pe trup, însă, lasă-l să aibă parte de toată tihna şi îndestularea - în mâncare, în somn, în lipsa de osteneală şi înlăturarea tuturor greutăţilor". Şi ce mai zic ei ? Ei zic: „Chinuirea trupului e lucrare trupească, iar noi suntem duhovniceşti; prin lucrări duhovniceşti vom şi ajunge în Împărăţia Cerurilor - cea fără de materie".

La aceste argumente şi la cele asemănătoare lor voi spune doar un lucru: în ce măsură era duhovnicesc Apostolul Pavel ? Şi cine se poate compara cu el în ce priveşte cunoaşterea lucrării pe care trebuie să o facem?! Şi vedeţi ce a scris? A arătat cununa cea nestricăcioasă, şi tuturor celor ce vor să pună mâna pe ea le-a poruncit să chinuie şi să supună robiei trupul lor: n-a rânduit nici un alt mijloc şi nimic altceva n-a adăugat. Aici chinuirea trupului, dincolo cununa cea nestricăcioasă. O vrei pe cea din urmă? Apucă-te de cea dintâi; iar argumentele viclene lasă-le. Dacă şi pe mine ar începe cineva să mă bată la cap: „Explică-mi cutare şi cutare lucru", i-aş spune: „Ce mare filozofie este aici ? Ce înseamnă cununa cea nestricăcioasă este limpede ? Fireşte, limpede. Ce înseamnă chinuirea şi înrobirea trupului este limpede ? Şi asta, bineînţeles, e limpede. Aşadar, mergi de chinuie trupului tău şi-l supune robiei, şi vei primi cununa cea nestricăcioasă. Iar de vei face altfel, nu numai că nu vei primi cunună, ci te vei arăta

netrebnic, precum se teme sfântul Apostol şi pentru sine, şi pentru noi. Iar despre cel netrebnic ştii ce sa zis ? S-a zis: pe robul cel netrebnic aruncaţi-l în întunericul cel mai dinafară, unde e plânsul şi scrâşnirea dinţilor. Iată nefericitul sfârşit al odihnirii trupului!" […]

Iată, asta e tot! Ţine-ţi trupul în continuă neodihnă şi pătimire, iar sufletul puneţi-l, adunându-ţi în tine însuţi luarea-aminte, înaintea judecăţii lui Dumnezeu, şi schimbă toate rânduielile vieţii tale, netemându-te şi neruşinându-te de nimic. Fă aşa, şi vei fi neprimejduit din partea căderilor. Ca să o spun pe şleau: trebuie să dobândeşti, prin frica de moarte şi de judecată, necruţare faţă de trup, neluare în seamă a părerii oamenilor despre tine şi frică de Dumnezeu, fiind cu luare-aminte la tine însuţi. Atunci când vei pune în tine această rânduială, vrăjmaşul nu va mai putea ajunge la tine; iar dacă se va şi apropia vreodată, va fi îndată lovit şi pus pe fugă. Prin luarea-aminte vei băga de seamă îndată apropierea lui şi, înhăţându-l prin necruţarea de sine şi nefrica de judecăţile omeneşti, îl vei lovi cu frica judecăţii. Necruţarea de sine, nepăsarea faţă de ceea ce vor spune oamenii şi frica de judecată sunt trei săbii ascuţite pe amândouă părţile, împotriva cărora nu poate ţine piept nici o ispită a vrăjmaşului. Atâta vreme cât sunt întregi şi în putere în tine aceste arme, vrăjmaşul nici nu va veni la tine. Ca atare, dacă te-ai aprovizionat cu ele şi le păzeşti, vrăjmaşul nu se va apuca să te ispitească prin nimic, ci toată viclenia şi-o va întoarce spre a îţi smulge armele acestea, adică fie spre a-ţi împrăştia luarea-aminte, fie spre a te face să slăbeşti frâiele trupului şi dorinţei de a plăcea oamenilor, fie spre a stinge frica de judecată şi a sălăşlui în inima ta răceală. Dacă va reuşi în aceasta, va începe să te tragă şi la păcat; iar dacă nu va reuşi, se va depărta de la tine. Ştiind aceasta, mai presus de toate păzeşte-ţi armele, stai mereu înaintea judecăţii lui Dumnezeu, fugi de toată odihna trupului şi păzeşte-ţi neschimbată rânduială de viaţă, chiar dacă ai fi în vremea de faţă ocărât şi chiar bătut - şi fără îndoială că vei rezista, cu ajutorul harului dumnezeiesc.

Cu toate acestea, spune sfântul Ioan Scărarul, trebuie să privim cu agerime de unde şi încotro bate vântul, ca să dăm pânzelor noastre îndreptare pe măsură. Vrăjmaşul nu doarme şi va întrebuinţa toate vicleşugurile spre a te amăgi. La început, el se va depărta cu totul şi va înceta să îţi mai dea bătaie de cap cu ispitele, ca să crezi că te-ai slobozit deja de patima care te stăpânea şi, dedându-te leneviei, să îţi slăbeşti luarea-aminte. Dacă nu-ţi vei da seama de vicleşugul acesta şi vei slăbi luarea-aminte, vrăjmaşul te va atrage în cugetări multe şi, mai înainte de a-ţi veni în fire, va pricinui conglăsuirea inimii tale cu fapte păcătoase, după care te vei face singur duşman ţie.

Dacă nu va reuşi în aceasta, va începe să se apropie cu gânduri subţiri şi fulgerătoare, ca să te ademenească afară din cetatea ta, iar odată ce te va prinde în câmp deschis să te dezarmeze şi să te înrobească. Uite, se întâmplă asta: în mijlocul unei oarecare fapte,

zboară prin mintea ta ca fulgerul gândul că, pasămite, ai sporit destul. Gândul zboară, şi parcă n-ar mai fi. Urma lui, însă, rămâne ca o zgârietură pe suflet, şi dacă nu vei lua în seamă acest lucru puterile vor începe îndată să îţi slăbească şi în suflet vor prinde a-ţi răsuna chemări ademenitoare ba la îngăduinţă faţă de tine însuţi, ba la împrăştiere, ba la părăsirea obişnuitei asprimi în rânduieli. Supune-te, şi vei fi nu departe de cădere.

Dacă nici asta nu îi va reuşi vrăjmaşului, el va începe să te aţâţe la nevoinţe peste măsură: fie la postire prea aspră, fie la rugăciuni prea lungi, fie la însingurare sau vreun alt lucru dincolo de măsura pe care ne-am pus-o atunci când am stabilit rânduială noii noastre vieţi. Lipsa de măsură întotdeauna slăbeşte puterile nevoitorului, strică rânduială lui şi îi aduce tulburare - în care vrăjmaşului îi e deja uşor să te învingă.

Dacă nici aici nu va reuşi, va începe să împletească răul în fiecare lucru bun pe care-l ai, aşa cum se înfăşoară iedera parazită în jurul copacilor. Tu te îndeletniceşti cu cugetarea ziditoare la cele Dumnezeieşti, iar el te abate în iscodirea deşartă a tainelor Scripturii, care îl răceşte pe om şi dezvoltă în el părerea de sine cea pierzătoare. Tu te îngrijeşti cum să nu jigneşti pe nimeni, iar el te abate în dorinţa cea pierzătoare de a fi pe placul oamenilor. Tu te temi să nu osândeşti pe cineva, iar el se grăbeşte să îţi insufle nepăsare atât faţă de bine cât şi faţă de rău. Deopotrivă îşi împleteşte vrăjmaşul în multe cele ale sale, spune sfântul Ioan: în dragostea de oaspeţi lăcomia pântecelui, în chibzuinţă - asprimea, în blândeţe - făţărnicia, în bucurie - părerea de sine, în nădejde - lenevia, şi aşa mai departe.

Uită-te câte curse (cum numesc aceste atacuri ale vrăjmaşului oamenii încercaţi în lupta cu ele); uită-te câte curse, şi fii de două ori mai cu luare-aminte şi mai priveghetor. Iar ca să te ajuţi, iată ce să faci: găseşte-ţi un părinte duhovnicesc bun şi, încredinţându-i-te cu totul, roagă-L pe Domnul să-i dea să-ţi spună întotdeauna ceea ce este bine, spre zidirea ta; sau dacă poţi află-ţi un frate de un cuget cu tine şi fiţi deschişi unul faţă de celălalt, povăţuindu-vă şi întărindu-vă unul pe celălalt. Dacă ştii să citeşti, aprovizionează-te cu cărţi mântuitoare şi, studiindu-le, caută în ele învăţătură şi limpezirea feluritelor lucruri nelămurite din gândurile, simţămintele şi mişcările inimii tale. Prin aceste mijloace, dacă vei avea dorinţa sinceră de a fugi de rău şi de a te întoarce în rugăciune către Dumnezeu, vei avea întotdeauna putere să descurci viclenele împletituri ale vrăjmaşului, să vezi răul pe care el ţi-l pregăteşte şi să îl pui apoi pe fugă cu armele tale duhovniceşti.[…]

Este o îndepărtare de lume cu trupul - aceasta este îndepărtarea în pustie; dar este şi o îndepărtare de lume fără a ieşi din lume: îndepărtarea de felul ei de viaţă. Prima nu e la îndemâna tuturor şi nu stă în puterea tuturor; a doua e de datoria tuturor şi trebuie împlinită de către toţi. Şi iată, tocmai la aceasta ne chema

sfântul Andrei în canonul său atunci când sfătuia să ne îndepărtăm în pustie prin legiuirea bună. Aşadar, leapădă năravurile lumeşti, şi fiecare faptă a ta, fiece pas al tău, să le săvârşeşti aşa cum porunceşte legea cea bună a Evangheliei: şi ai să vieţuieşti în mijlocul lumii ca în pustie. Această bună legiuire se va face între tine şi lume ca un perete despărţitor, din pricina căruia nu vei vedea lumea. Ea va fi înaintea ochilor tăi, însă ca şi cum nu ar fi. În lume vor continua schimbările ei, iar tu vei avea rânduielile tale. Lumea va merge la teatru, tu la biserică; ea va dansa, tu vei bate metanii; ea va fi la plimbare, tu acasă, în însingurare; ea va fi întru grăire deşartă şi glume, tu întru tăcere şi slavoslovire a lui Dumnezeu; ea va fi în plăceri, tu în osteneli; ea va citi romane deşarte, tu vei citi Dumnezeieştile Scripturi şi scrierile Sfinţilor Părinţi; ea va fi la petreceri, tu vei sta de vorbă cu cei de un cuget cu tine sau cu părintele duhovnicesc; ea îşi va face socoteli egoiste, tu vei face jertfă de sine; ea va fi în visări pătimaşe, tu în cugetare la cele Dumnezeieşti. Şi astfel, în toate trasează-ţi reguli şi introdu-ţi rânduieli de viaţă potrivnice obiceiurilor lumeşti - şi vei fi în lume în afara lumii, ca în pustie. Nici tu nu vei fi văzut în lume, nici lumea nu se va vedea în tine. Vei fi în lume pustnic - şi vei deveni următor al sfintei Măria, fără a te îndepărta în pustie. Dacă, precum am amintit, vei adăuga la aceasta şi ţinerea trupului tău în post, în osteneli, în priveghere şi, îndeobşte, în lipsa de orişice odihnă, vei stăpâni amândouă mijloacele cu care şi-a biruit patimile sfânta Maria Egipteanca şi s-a mântuit.

Pe scurt, în două vorbe: fugi de odihna trupului şi pune-ţi rânduieli de viaţă potrivnice obiceiurilor lumeşti, altfel spus îngrădeşte-te cu legiuirea cea bună. Fă aşa: vei birui patimile şi tu, te vei mântui. Căci, iată, potrivit învăţăturii sfântului Isaac, ce va fi cu tine dacă vei stăpâni amândouă aceste mijloace: supunere a simţurilor, trezvie a minţii, blândeţe a gândurilor, mişcări luminoase ale minţii, sârguinţă la fapte, gânduri înalte şi subţiri, lacrimi ce nu cunosc măsură, pomenire a morţii, întreagă înţelepciune curată, departe de orice închipuire ce ispiteşte gândul, înţelegere de taină, la care mintea ajunge cu ajutorul cuvintelor Dumnezeieşti, frică ce taie lenevia şi nepăsarea şi stinge orice poftă - iar în cele din urmă, libertatea omului adevărat, bucuria şi învierea sufletească împreună cu Hristos întru împărăţia Lui. Iată şi mântuirea.

Iar dacă cineva se va arăta nepăsător faţă de aceste două mijloace, să ştie următorul lucru: nu doar că se va vătăma pe sine în toate privinţele, ci va clătina şi însăşi temelia virtuţilor. Acestea, dacă le va păstra în sine şi va rămâne întru ele, sunt începutul şi capul lucrării Dumnezeieşti în suflet, uşa şi calea către Hristos: aşijderea, dacă cineva se rupe şi se depărtează de ele, ajunge la patimile potrivnice lor: răsfăţul trupului şi rătăcirea trupească, adică umblarea după obiceiurile lumii, care deschid intrare în suflet tuturor păcatelor şi

tuturor patimilor. Căci arată numai îngăduinţă faţă de obiceiurile lumii, care nu sunt altceva decât rătăcire trupească - arată numai îngăduinţă faţă de această rătăcire, şi să vezi ce o să iasă! Alunecări nepotrivite şi neaşteptate (continui cuvântul sfântului Isaac), care apropie de căderi, viforul simţirilor [senzaţiilor] puternice stârnite prin văz, grabnica aprindere ce pune stăpânire pe trup, gândurile neînfrânate, ce tind către cădere, răcirea dragostei faţă de cele Dumnezeieşti şi desăvârşita părăsire a regulilor vieţii tale noi, reînnoirea faptelor rele care fuseseră uitate şi deprinderea altora, pe care înainte nu le cunoscusei. Şi patimile care, cu harul lui Dumnezeu, fuseseră deja omorâte în suflet şi nimicite prin uitarea aducerilor aminte păstrate în minte, încep să se pună iar în mişcare şi să silească sufletul la lucrarea lor. Iată ce se întâmplă în tine ca urmare a primei "îngăduinţe faţă de păcat, adică a rătăcirii trupului după năravurile lumii şi a nerăbdării în suferirea petrecerii necăjite în noua rânduială de viaţă. Iar cele ce au loc ca urmare a facerii pe placul trupului şi mai ales pe placul pântecelui, sunt cu neputinţă chiar a fi înşirate: greutate în cap, mare împovărare în trup şi slăbiciune în muşchi, părăsirea pravilelor de rugăciune, lenevia de a face metanii, întunecarea şi răcirea inimii, îngroşarea minţii şi gândurilor, o ceaţă groasă şi de nepătruns, ce se întinde în tot sufletul, o puternică trândăvire şi plictiseală în orişice lucrare după Dumnezeu, precum şi neputinţa de a gusta în vremea citirii dulceaţa cuvintelor Dumnezeieşti, rătăcirea gândurilor pe tot pământul, privelişti spurcate ce umplu sufletul şi aprind pofta; neîncetată şi nesuferită aprindere în tot trupul, de unde vin noi gânduri amăgitoare, cu care împreunându-se sufletul, cade în patimi de ocară, la început în sine însuşi - prin încuviinţare -, apoi şi în afară - prin faptă.

Iată roadele amare care se nasc din rătăcirea după năravurile lumii şi din toată odihna trupului! Ştie vrăjmaşul că cel ce i se va supune va fi prada lui sigură. Ca atare, se străduieşte în fel şi chip fie să strice noile rânduieli de viaţă bună, fie să ne plece spre a face oarecare îngăduinţă trupului. Faci o asemenea îngăduinţă, cazi în alta - şi în nici una dintre ele nu vei scăpa de căderea în păcat şi de întoarcerea patimilor dinainte. Fii îngăduitor faţă de trup, şi el te va aduce la îngăduinţa şi faţă de năravurile lumii. Un vrăjmaş te va da pe mâna altuia, fără a înceta să te lucreze şi el; şi în doi te vor duce de fiecare dată la cădere. Ştiind de acest necaz, să ţii piept cu tărie în ceea ce ai început. Pentru trup va lupta iubirea de această viaţă, pentru lume - dorinţa de a plăcea oamenilor. Adu împotriva lor ajutoare: în chinuirea trupului simţirea vieţii celei adevărate, şi în respingerea obiceiurilor lumii - tovărăşia cu oamenii adevăraţi. Trupul va începe să se smiorcăie şi sufletul să tânjească? Înarmează-te cu răbdare. Însufleţeşte-te cu acest gând: că te aşteaptă moartea. Îngăduinţa faţă de trup şi de năravurile lumii naşte moartea prin căderea în păcat: moartea cea adevărată şi veşnică. Şi trupul

dimpreună cu lumea îi sperie cu moartea pe cei ce merg împotriva cerinţelor lor, însă această moarte e părută - nu adevărată, ci născocită de vrăjmaş ca să bage în sperieţi. Mai bine să fim gata de această moarte spre mântuire, pentru a scăpa de moartea cea pierzătoare.

Bineînţeles, acesta e un lucru greu. De asta se şi cheamă calea aceasta „calea strâmtă şi necăjită": numai că Dumnezeu, Cel Nemincinos, a unit-o cu făgăduinţa mângâietoare că ea duce la viaţă. Numai nebunii, spune sfântul Isaac, preferă o mică odihnă din faţa lor unei împărăţii îndepărtate, neştiind că mai bine este să rabzi chinuri în nevoinţă decât să te odihneşti pe patul împărăţiei pământeşti şi să fii osândit pentru lenevie. Cei înţelepţi vor mai bine moartea, numai să nu cadă sub învinuirea că au împlinit vreuna din faptele lor fără trezvie. Nu fii trândav atunci când este vorba de ceea ce te face viu cu adevărat, şi nu te lenevi să mori pentru aceasta.

Cu asemenea gânduri şi asemenea poveţe Părinteşti [patristice] întăriţi-vă hotărârea de a rezista în noile rânduieli bune de viaţă, în împotrivirea faţă de năravurile lumii, şi de a nu face grija de trup spre pofte. Prin asta veţi scăpa de lucrul cel chinuitor - de robia păcatului, şi veţi intra degrabă în libertatea fiilor lui Dumnezeu, atunci când, întăriţi fiind de puterea lui Dumnezeu, veţi începe să umblaţi deja fără împiedicare, fără sforţări, fără jertfe deosebite, întru poruncile Domnului, aşa cum umblă fii în casa tatălui lor. Amin.

BIBLIOGRAFIE: Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Pregătirea pentru spovedanie şi Sfânta Împărtăşanie*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2002

DESPRE ADEVĂRATA POCĂINŢĂ,
de Sfântul Dimitrie al Rostovului

Iubirea noastră pentru păcat

Ah, cât de multe sfaturi şi îndemnuri la virtuţi avem în scrierile Proorocilor, Apostolilor şi ale Sfinţilor Părinţi şi cât de des auzim poveţele învăţătorilor duhovniceşti! Insă cât de puţini sunt cei care le ascultă, cât de puţini sunt cei care se mântuiesc! Iar la rău nu ne trebuie mulţi învăţători: un singur diavol şopteşte şi păcătosul este gata să îl asculte! Dar însăşi firea noastră cea iubitoare de păcat îl îndeamnă pe fiecare la păcat, iar prietenia cu cei păcătoşi ce rele nu-l învaţă? Şi deseori se întâmplă ca, un om să devină pentru altul un diavol, ce îl învaţă tot răul. Iar cine ajunge să se obişnuiască cu păcatul şi cine se înrudeşte cu el, acela nu se mai teme de Dumnezeu şi nu îi este frică să săvârşească fapte potrivnice lui Dumnezeu. Să ne păzim să nu ne obişnuim cu păcatele şi să ne ridicam cât se poate de repede din căderea în păcat. Căci dacă cineva cade o dată în vreun păcat de moarte şi nu se ridică imediat prin pocăinţă, acela va cădea uşor în păcat şi a doua şi a treia oară şi, repetîndu-l, va îndrăzni să facă şi alte păcate mai grele. Aşadar, este de ajuns să

păcătuieşti prima dată: cine a păcătuit o dată, acela nu se mai teme să repete păcatul... Iar pricina acestei îndrăzneli la păcate este faptul că la prima lui cădere omul nu s-a grăbit să se ridice, prin pocăinţă. […]

Dar pentru că păcătosul nu se grăbeşte să facă pocăinţă, păcatele se repetă şi i se întâmplă după cuvântul Inţeleptului Solomon: "Când vine cel nelegiuit, vine şi defăimarea şi o dată cu ruşinea şi batjocura" (Pilde 18,3), ceea ce înseamnă: atunci când păcatul îi intră în obicei, lui nu îi pasă de mântuirea lui, nu se mai teme de Dumnezeu. El se aseamănă atunci cu omul care s-a prăbuşit din înălţime în prăpastie; nu mai are de ce să se ţină, cade în adânc şi se sfarâmă. Iată, aşa şi păcătosul care cade din viaţa plăcută lui Dumnezeu, dacă nu se sprijină imediat prin pocăinţă, începe să cadă din păcat în păcat: şi îi va fi foarte greu, deşi este cu putinţa să se ferească de păcat, pentru că îl atrage spre păcat deprinderea păcătoasă, care la el s-a transformat în ceva natural şi face parte din firea lui; aşadar, nu te lenevi să faci pocăinţă pentru păcatul tău, omule căzut! Nu te lenevi căci altfel vei cădea în prăpastia răului şi vei pieri. […]

Fără frică de Dumnezeu nu te poţi păzi de păcat

Păcătoşii nu renunţă la fărădelegile lor şi nu vor să dobândească virtuţi pentru că nu se tem de Dumnezeu. Cine nu se teme de Dumnezeu, acela este gata să facă orice rău: lui nu îi este teamă să omoare un om, socoteşte chiar că aceasta este o faptă de vitejie; a fura, a jefui pe cineva, pentru el este o faptă profitabilă. Ticăloasele păcate trupeşti, el nu le recunoaşte ca fiind păcate, socotindu-le necesităţi ale firii. Viclenia el o consideră înţelepciune; fiecare păcat este gata să îl socotească virtute, faptă firească, şi se laudă chiar cu necuviinţa: "Că se laudă păcătosul cu poftele sufletului lui" (Ps. 9, 23); lucrul de care ar trebui să se ruşineze, cu acela se mângâie; fapta pentru care ar trebui să plângă, de aceea se bucură; cele de la care ar trebui să dea înapoi şi să fugă cât îl ţin puterile, pe acelea le doreşte şi le caută cu sârguinţă. […]

Sfântul Ioan Gură de Aur ne învaţă: "Dacă ne gândim că Dumnezeu este pretutindeni, aude totul şi vede totul, nu numai ce facem noi, ci şi ceea ce se ascunde în adâncul inimilor noastre, atunci ne vom -teme de Dumnezeu şi nu vom îndrăzni să facem nici o faptă păcătoasă, nici să spunem vreun cuvânt păcătos şi nici măcar un gând păcătos să avem. Căci spune-mi, dacă tu ai sta întotdeauna în apropierea împăratului, nu ai sta, oare, cu frică? Dar atunci cum, stând înaintea lui Dumnezeu, îndrăzneşti şi nu te temi şi nu tremuri înaintea Lui? Nu întrebuinţa rău îndelunga Lui răbdare. El rabdă îndelung ca să te aducă la mântuire. Înainte de a începe vreun lucru sau vreun cuvânt, gândeşte-te că Dumnezeu te vede şi că El este lângă tine. El este aici, fie că mănânci, sau bei, sau dormi, sau te mânii pe cineva, sau furi... Orice ai face, ţine minte că Dumnezeu este cu tine şi nu vei păcătui niciodată: vei simţi că stai înaintea Împăratului Ceresc". Aşa ne învaţă Sfântul Ioan Gură de Aur. Să ţinem minte că frica de Dumnezeu este începutul şi temelia vieţii plăcute lui Dumnezeu.[…]

În ce constă adevărata pocăinţă

Adevărata pocăinţă constă nu numai în a-ţi mărturisi sincer păcatele tale părintelui duhovnic, ci şi în a nu te mai întoarce la ele. Şi nu numai să nu te întorci la păcate, dar să şi plângi cu inima zdrobită pentru acelea pe care le-ai făcut înainte; şi nu numai să plângi pentru ele, dar să le şi îndrepţi prin nevoinţele pocăinţei, nevoinţe care nu numai că ar fi pe măsura păcatelor făcute de noi, dar le-ar şi întrece pe acestea. Deşartă este pocăinţa celui care vrea ca printr-o înfrânare de scurtă vreme de la mâncare şi printr-un post de o zi să acopere îmbuibarea şi beţia lui repetată! Nefolositoare este şi pocăinţa aceluia care crede că printr-o omorâre de scurtă durată a trupului îşi poate curăţa păcatele grele, de moarte, săvârşite timp de mulţi ani! Nedreaptă este şi pocăinţa celui care nădăjduieşte ca prin câteva suspine şi câteva bătăi în piept să îndrepte multele lui nedreptăţi! Îndoielnică este iertarea păcatelor celui care gândeşte că prin lacrimi puţine, fără ostenelile şi nevoinţele specifice adevăratei pocăinţe, îşi poate spăla multele lui fărădelegi şi necuraţii, şi astfel să se izbăvească de chinurile veşnice!

Multe lacrimi au vărsat ninivitenii şi mare le-a fost pocăinţa: şi toţi, de la cel mai mic până la cel mai mare, s-au îmbrăcat în sac, au hotărât să ţină post nu numai oamenii, ci şi vitele, şi s-au îndreptat către Dumnezeu în rugăciune de pocăinţă. Cu toate acestea, nu erau pe deplin convinşi că vor fi izbăviţi de pieirea care îi ameninţa, căci spuneau: "Poate că Dumnezeu Se va întoarce şi Se va milostivi şi va ţine în loc iuţimea mâniei Lui ca să nu pierim!" (Iona 3, 9). Şi dacă ei, după o asemenea pocăinţă, tot nu erau convinşi că Dumnezeu îi va milui şi le va ierta păcatele, atunci cum poate fi convins acela care crede că printr-o pocăinţă scurtă şi câteva lacrimi se va curaţi de păcatele lui multe şi grele? S-ar putea spune: "Ninivitenii erau păgâni, ei nu ştiau ce spune Scriptura: «Inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi» (Ps. 50, 18); «Aproape este Domnul de cei umiliţi la inimă şi pe cei smeriţi cu duhul îi va mântui» (Ps. 33, 17); «Zis-am: Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului; şi Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu» (Ps. 31, 6). Iar noi, credincioşii, nădăjduim că şi puţinele lacrimi, îmbinate cu mărturisirea păcatelor, pot primi de la Domnul iertarea lor". La aceasta îţi voi răspunde: desigur, pot, însă numai la aceia care se află la sfârşitul vieţii lor şi cărora nu le-a mai rămas timp pentru plângerea păcatelor şi pentru nevoinţe. Pe aceştia Domnul îi va milui chiar şi numai pentru zdrobirea inimii. Ca exemplu îl avem pe tâlharul de pe cruce. Dar de la omul sănătos, care are timp pentru pocăinţă, Dumnezeu cere multe lacrimi, multe osteneli şi nevoinţe, până când aceste nevoinţe ale pocăinţei vor fi pe măsura sau, mai bine zis, vor întrece păcatele săvârşite înainte.

Iată ce trebuie să mai spunem despre lacrimi: există oameni care uneori au inima înduioşată şi plâng pentru păcatele lor, dar tot nu încetează să păcătuiască; ce folos au aceste lacrimi dacă oamenii nu îşi

îndreaptă viaţa lor? Unii chiar îşi mărturisesc păcatele lor cu lacrimi, dar apoi se întorc iarăşi la aceleaşi păcate; ce folos au ei de la lacrimile vărsate când, după aceea, se afundă iarăşi cu atâta plăcere în păcatul dinainte? Aşadar nu sunt de ajuns numai înduioşarea şi zdrobirea inimii pentru puţină vreme, fără pocăinţă adevărată, căci pocăinţa cea adevărată constă nu numai în faptul de a regreta şi a plânge pentru păcate, ci şi în faptul de a nu te mai întoarce la ele, iar pentru acele păcate care sunt deja săvârşite, trebuie să săvârşeşti nevoinţele pocăinţei.

Apostolul Pavel spune că Esau "deşi cu lacrimi a căutat, n-a mai avut cum să schimbe hotărârea" (Evr. 12, 17). De ce nu au fost primite de către Dumnezeu lacrimile acestui păcătos, de ce nu au curăţit ele păcatele lui? Sfântul Ioan Gură de Aur răspunde la această întrebare astfel: "El n-a mai avut cum să schimbe hotărârea, pentru că nu s-a arătat el însuşi vrednic de pocăinţă".

Un altul poate spune: "Apostolul Petru a plâns puţin şi a primit iertarea păcatului său; aşa şi mie mi se vor ierta păcatele, fără să am osteneli îndelungate de pocăinţă, dacă voi plânge măcar un ceas înaintea Domnului". Acestuia îi va răspunde în locul meu însuşi ucenicul Apostolului Petru, Sfântul Clement. El spune că Sfântul Petru în fiecare noapte, auzind cântarea cocoşului, îşi amintea imediat lepădarea lui de Hristos, se ridica din patul său şi cădea la pământ, plângând cu amar şi vărsând multe lacrimi, şi aşa a făcut în tot timpul vieţii lui. Iar istoricul bisericesc Nichifor adaugă faptul că ochii Sfântului Apostol, din pricina plânsului zilnic, erau întotdeauna roşii şi parcă însângeraţi. Iată care a fost pocăinţa lui Petru! Dar tu, care nădăjduieşti să-ţi plângi toate păcatele tale într-un ceas, poţi să plângi cu atâta amar, cum a plâns Petru? Poţi să te tânguieşti în fiecare noapte aşa cum s-a tânguit el? Eşti în stare să săvârşeşti acele osteneli şi nevoinţe pe care le-a săvârşit Sfântul Petru, de dragul Domnului său, pentru lepădarea sa, chiar până la răstignirea cu capul în jos pe cruce?

Aşadar nu te încrede în puţina zdrobire a inimii tale şi nu-ţi pune nădejdea în firava ta osteneală şi în scurta ta nevoinţă: fa înaintea Domnului pocăinţă pe măsura păcatelor tale mari şi chiar mai mare decât ele, cu multe lacrimi, şi abia atunci o, păcătosule, să aştepţi milă de la El! Apostolul spune: "Căci precum aţi făcut mădularele voastre roabe necurăţiei şi fărădelegii, spre fărădelege, tot aşa faceţi acum mădularele voastre roabele dreptăţii, spre sfinţire" (Rom. 6, 19). Iar Sfântul Grigorie Dialogul spune: "Pocăinţa se cunoaşte după roade, nu după rădăcină sau frunze: Domnul l-a blestemat pe smochinul care avea numai frunze, însă era neroditor; tot aşa nu primeşte nici simpla mărturisire a păcatelor fără rod - omorârea trupului (ca o nevoinţă a pocăinţei)". Luaţi aminte la aceste cuvinte; rădăcina pocăinţei este buna intenţie de a mărturisi păcatele, frunzele sunt însăşi mărturisirea păcatelor către Dumnezeu înaintea părintelui duhovnic şi făgăduinţa de îndreptare, iar roadele pocăinţei sunt viaţa virtuoasă şi ostenelile căinţei. După aceste

roade se şi cunoaşte adevărata pocăinţă. Întăreşte buna ta intenţie să fie ca o rădăcină; înmulţeşte cuvintele mărturisirii păcatelor tale spre a fi ca frunzele în copac; însă dacă, după aceea, nu vei aduce roade vrednice de pocăinţă, dacă nu îţi vei îndrepta viaţa ta şi nu vei înlocui păcatele tale cu virtuţile opuse lor, atunci vei fi un pom nevrednic de binecuvântarea lui Dumnezeu, şi mai mult decât aceasta: teme-te de blestemul lui Dumnezeu!

In Sfânta Scriptură citim despre doi păcătoşi care s-au căit deopotrivă pentru păcatele lor şi le-au mărturisit înaintea lui Dumnezeu. Aceştia au fost Saul şi David. Insă nu au primit amândoi iertare de la Dumnezeu. Saul a spus: "Am păcătuit călcând porunca Domnului" (1 Regi 15, 24). David a spus: "Am păcătuit înaintea Domnului meu". Insă David a primit iertare şi s-a mântuit, iar Saul nu s-a învrednicit de iertare şi a pierit în mânia Domnului. De ce s-a întâmplat aşa? Oare Domnul a judecat nedrept pe cei doi păcătoşi care I s-au spovedit, pe unul miluindu-l, iar pe celălalt respingîndu-l? Nu! "Credincios este Domnul întru cuvintele Sale şi cuvios întru toate lucrurile Sale" (Ps. 144, 13). Vinovat este însuşi păcătosul neiertat, adică Saul: în cuvinte el şi-a mărturisit păcatul lui, însă nu a făcut pocăinţă adevărată şi nu s-a îndreptat, deşi avea timp destul pentru acestea. Iar David, după mărturisirea păcatului său, cât s-a nevoit în pocăinţă! In fiecare noapte uda patul cu lacrimile lui, se deştepta la miezul nopţii, mânca cenuşă în loc de pâine şi băutura lui o amesteca cu plânsul; se istovise din pricina postului, îşi omora trupul şi se smerea înaintea Domnului, îmbrăcându-se în sac şi având capul presărat cu cenuşă. Şi pentru aceste osteneli ale pocăinţei nu numai că a primit iertarea păcatului său, dar a devenit şi alesul cel iubit al lui Dumnezeu. Iar Saul, care şi-a spovedit numai cu gura păcatul său şi nu s-a ostenit să facă pocăinţă, a rămas pe veci neiertat...

Aşadar nimeni să nu nădăjduiască să se curăţească de păcatele sale mari numai prin spovedanie şi puţina zdrobire a inimii, fără ostenelile şi nevoinţele specifice adevăratei pocăinţe dacă, având vreme să-şi îndrepte viaţa, se leneveşte să împlinească acest lucru cu fapta. Mai bine să îl urmăm pe David care spune: "Că fărădelegea mea eu o voi vesti şi mă voi îngriji pentru păcatul meu" (Ps. 37, 18). Vedeţi, el nu se mulţumeşte numai cu mărturisirea fărădelegii lui, ci se îngrijeşte să o şi îndrepte: voi mărturisi - spune el - păcatul meu şi mă voi osteni să-l îndrept. Căci ce folos este în a deschide rana şi nu a pune pe ea plasturele care trebuie? Ce folos este în a-ţi mărturisi păcatele, iar apoi în a nu săvârşi ostenelile pocăinţei pentru ele şi a nu-ţi îndrepta viaţa? [...]

Ce este moartea şi cât de folositoare este pomenirea ei ?

Noi, păcătoşii, trebuie să avem întotdeauna în minte pomenirea morţii, şi să se înveţe mintea cu ea ca, având frică de ceasul neaşteptat al morţii, să ne înfrânăm de la faptele cu care II mâniem pe Dumnezeu şi să fim întotdeauna pregătiţi pentru plecarea din această

viaţă. Sfântul Ioan Scărarul spune că pomenirea morţii îi este necesară omului precum îi este necesară pâinea, şi aşa cum fără pâine nu poate trăi, aşa nici fără amintirea morţii nu îşi poate îndrepta viaţa sa. Fără pâine omul slăbeşte trupeşte, iar fără pomenirea morţii slăbeşte duhovniceşte. Pâinea întăreşte inima omului, iar amintirea morţii întăreşte virtutea omului. Cine are pâine, acela nu moare de foame, iar cine are întotdeauna amintirea morţii, acela nu îşi va omorî sufletul cu moartea păcatului, nu va face păcate de moarte. […]

Astfel, pe unii moartea îi loveşte pe neaşteptate înainte de bătrâneţe şi îi răpeşte nepregătiţi, iar pe alţii, chiar şi ajunşi la bătrâneţe, îi găseşte tot nepregătiţi şi îi ia şi îi aruncă în focul gheenei! O, dacă fiecare creştin ar ţine totdeauna minte aceste cuvinte ale dreptului Isaac: "Nu ştiu ziua morţii mele!" Dacă fiecare dintre noi s-ar teme de moartea neaşteptată şi s-ar pregăti prin pocăinţă adevărată pentru plecarea din această viaţă, atunci moartea păcătoşilor nu ar mai fi atât de cruntă şi sufletele creştinilor nu ar mai umple iadul! Dar vai de nepăsarea noastră!

Noi trăim ca şi cum nu ne este dat să murim niciodată, ca şi cum vom vieţui aici şi ne vom desfată în această lume veşnic; nici nu ne gândim că sfârşitul ne bate la uşă, că securea este la rădăcină, coasa morţii este deasupra capului, ziua Domnului este ca un fur, aproape, judecata nu stăruie, moartea nu doarme şi dintr-odată cădem în plasa morţii şi în chinurile iadului, după cum spune Sfânta Scriptură: "Că omul nu ştie nici măcar vremea lui: întocmai ca şi peştii care sunt prinşi în vicleanul năvod, întocmai ca şi păsările în laţ, aşa sunt prinşi fără de veste oamenii în vremea de restrişte, când vine dintr-odată peste ei" (Ecl. 9, 12).

O, muritorilor! De ce nu ne amintim de moartea de care nu putem scăpa cu nici un chip? De ce nu ne temem de cumplitul ceas al morţii, când nimeni dintre oameni nu va mai putea să ne ajute? De ce nu ne pregătim pentru moarte, căci nu ştim unde ne aşteaptă şi în ce zi, în ce noapte, în ce ceas va veni să ne ia de aici? Ca o trâmbiţă glăsuieşte vestea cea bună a lui Hristos care ne previne, zicând: "Vegheaţi, dar, că nu ştiţi când va veni stăpânul casei: sau seara, sau la miezul nopţii, sau la cântatul cocoşului, sau dimineaţa. Ca nu cumva venind fără veste, să vă afle pe voi dormind" (Marcu 13, 35- 36). însă noi nu acordăm atenţie acestui glas, noi, precum aspidele cele surde, ne acoperim urechile ca să nu îl auzim, ca şi cum acest lucru nu ne este spus nouă! Evanghelia spune că pe sluga cea rea, care mănâncă şi bea cu beţivii şi îi bate pe cei ce slujesc împreună cu el, stăpânul ei, venind în ziua în care nu se aşteaptă şi în ceasul pe care nu îl cunoaşte "o va tăia din dregătorie şi partea ei o va pune cu făţarnicii. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor" (Mt. 24, 51). Iar noi nu ne temem nici un pic de acest lucru, ca şi cum suntem robii cei buni şi aleşi ai Domnului nostru, deşi, în realitate, suntem plini de păcate şi fărădelegi!

Şi dacă oamenii cei sfinţi şi drepţi s-au temut de moarte şi s-au pregătit timp îndelungat pentru ceasul morţii prin mari nevoinţe (ca, de exemplu, dreptul Isaac), fără să ştie ziua sfârşitului lor, cu atât mai mult noi, păcătoşii, trebuie să ne temem de ceasul acesta şi să ne pregătim, curăţind păcatele noastre ticăloase cu lacrimile fierbinţi ale pocăinţei, ca să nu ne găsească sfârşitul vieţii noastre scăldându-ne în tina păcatului şi să ne arunce în chinul veşnic. Tocmai pentru aceasta ne este ascunsă clipa morţii noastre, ziua sau noaptea sfârşitului nostru, ca noi, fără să ştim când vine ceasul acesta cumplit, să îl aşteptăm mereu, să ne temem de el şi să ne pregătim pentru plecarea din această viaţă. […]

Şi într-adevăr: dacă noi, neştiind nici ziua, nici ceasul morţii noastre, fără să ne fie frică de el, săvârşim păcate nenumărate şi grele, atunci ce nu am săvârşi noi dacă am şti că mai avem mulţi ani de trăit pe pământ şi că nu vom muri curând? Intrucât nu ştim clipa, ziua şi ceasul în care vom muri, trebuie să trăim ca şi cum am aştepta în fiecare zi moartea şi la începutul fiecărei zile să ne gândim: "Oare nu va fi aceasta ultima zi din viaţa mea?" Şi la începutul fiecărei nopţi să spunem în sinea noastră: "Oare nu va fi aceasta ultima noapte a şederii mele printre cei vii?" Plecând la culcare, să spui în sinea ta: "Mă voi mai scula viu din patul meu? Voi mai vedea lumina zilei? Sau îmi va fi acest pat groapă?" Trezindu-te devreme din somn şi văzând primele raze din lumina zilei, să te gândeşti: "Voi trăi până deseară, până la căderea nopţii sau îmi va veni ceasul morţii în cursul acestei zile?" Gândind astfel, să-ţi petreci toată ziua, ca şi cum te-ai pregăti să mori, şi seara, îndreptându-te spre somn, să-ţi cercetezi şi să-ţi îndrepţi conştiinţa ca şi cum ai şti că în noaptea aceea îi vei preda lui Dumnezeu sufletul tău.

Pierzător este somnul aceluia care a adormit în păcate de moarte, şi primejdios este somnul aceluia al cărui pat este înconjurat de diavolii, care aşteaptă momentul să tragă sufletul păcătosului în focul gheenei. Rău este pentru acela care a plecat la culcare fără să se împace cu Dumnezeu, căci, dacă, atunci când l-am supărat pe aproapele nostru cu ceva anume, Apostolul spune: "soarele să nu apună peste mânia voastră" (Efes. 4, 26), cu atât mai mult cel ce L-a mâniat pe Dumnezeu trebuie să se îngrijească să nu îl găsească soarele în mânia lui Dumnezeu, să nu adoarmă fără să se împace cu Dumnezeu, căci ceasul morţii noastre este neştiut: să nu ne răpească moartea neaşteptată nepregătiţi. Nu spune, omule: mâine mă voi împăca cu Dumnezeu, mâine mă voi pocăi, mâine mă voi îndrepta. Nu lăsa de pe o zi pe alta pocăinţa şi întoarcerea ta la Dumnezeu, căci nimeni nu ţi-a spus că vei trăi până dimineaţa sau până seara. […]

Sfaturi înţelepte cu privire la pomenirea morţii

[…] Aşadar, să ascultăm ceea ce ne spun morţii. "O, oamenilor! Ceea ce sunteţi voi acum, am fost şi noi cândva; ceea ce suntem noi acum, veţi fi şi voi în curând. Voi acum trăiţi în îndestulare, mâncaţi,

beţi, vă mângâiaţi cu bucuriile lumii acesteia; şi noi am trăit aşa, dar acum, iată-ne în mormintele acestea strimte... Unde s-a ascuns mâncarea? Unde este băutura? Unde sunt veselia şi toată desfătarea lumească? Nu am pierdut noi, oare, toate acestea? Aşa şi voi le veţi pierde în curând. Şi noi am fost odată vii, asemenea vouă; şi voi veţi fi morţi, asemenea nouă".

Iar în cartea înţelepciunii lui Solomon morţii ne spun: "Ce folos ne-a adus mândria şi ce ne-au dăruit bogăţia împreună cu slava deşartă? Toate acestea au trecut ca o umbră şi ca o veste, ce fuge repede, ca o corabie dusă de valuri, după care nu rămâne nici o urmă, sau ca o pasăre ce zboară în văzduh şi nu lasă nici un semn în drumul său, sau ca o săgeată trimisă la ţintă; aşa şi noi: ne-am născut şi am murit".

Iar atunci când morţii ne vorbesc aşa, să îi întrebăm despre toate. Dacă îi vine cuiva pofta păcătoasă a necurăţiei trupeşti, să îi întrebe pe cei morţi, dar mai ales pe sodomiţii care ard în focul cel nestins: ce îi vor spune ei? "Dacă vrei să vii în acest loc cu flăcări şi să te chinuieşti împreună cu noi pe veci, atunci mergi şi fa ceea ce doreşti". Dacă îi apare dorinţa de a chefui din belşug în fiecare zi, de a bea şi de a mânca mult, să îi întrebe pe cei morţi, dar mai ales pe bogatul acela care, "în iad, ridicându-şi ochii, fiind în chinuri", a cerut o picătură de apă pe limba sa de pe degetul lui Lazăr şi nu a primit-o (Luca 16, 23). Vrei să îi asupreşti şi să îi osândeşti pe cei nevinovaţi? întreabă-l pe faraonul acela, care i-a asuprit pe oamenii nevinovaţi ai lui Dumnezeu şi s-a înecat în mare, iar acum înoată în gheenă. Dacă ai de gând să te ridici împotriva conducătorilor tăi şi să unelteşti împotriva lor, sfătuieşte-te cu Datan şi cu Aviron care s-au ridicat împotriva lui Moise şi a lui Aaron, şi i-a înghiţit pământul. Dacă vrei să îi invidiezi pe cei nelegiuiţi, întreab-o pe soţia lui Lot, care s-a uitat înapoi spre Sodoma şi s-a prefăcut în stâlp de sare. Dacă vrei să răpeşti lucrurile Bisericii, întreabă-l pe Eleodor, străjerul împăratului Selevoc al Siriei, care a mers în Ierusalim să jefuiască templul şi a fost pedepsit de mâinile îngerilor. Dacă vrei să te lauzi şi să te mândreşti, întrebă-l pe acel Irod despre care s-a scris în Faptele Apostolilor că s-a înălţat şi cu mare trufie s-a aşezat pe tron înaintea întregului popor "şi îndată îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu a dat slavă lui Dumnezeu. Şi mâncându-l viermii, a murit" (Fapte 12, 23). Dacă îţi vine gândul să îţi aduni bogăţie: sfătuieşte-te cu bogatul acela din Evanghelie care şi-a spus sufletului său: "Suflete, ai multe bunătăţi, strânse pentru mulţi ani; odihneşte-te, mănâncă, bea, veseleşte-te. Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune! în această noapte vor cere de la tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor fi?" (Luca 12, 19-20). Dacă vrei, în general, să faci ceva păcătos, rău, care să-L mânie pe Dumnezeu, întreabă-i pe păcătoşii închişi în iad şi osândiţi la chinurile veşnice: te vor sfătui ei să-L mânii pe Dumnezeu? Aşadar, întreabă-i pe cei morţi şi fii isteţ, învaţă de la ei cuminţenia şi primeşte lecţii de înţelepciune. [...]

Şi, într-adevăr, minunată este această îndelungă răbdare a lui Dumnezeu şi faptul că El, Cel Atotsfânt, îl rabdă pe cel păcătos şi nu îl pierde împreună cu fărădelegile lui chiar în ceasul acela, când păcătosul îşi săvârşeşte ticălosul lui păcat! Slavă îndelungii Lui răbdări şi milostivirii Lui nesfârşite! Îndelung îl rabdă Dumnezeu pe cel păcătos, însă, dacă păcătosul nu se căieşte, îl aşteaptă pedeapsa cea cumplită a lui Dumnezeu.

Înfricoşător cuvânt i-a spus Domnul odinioară alesului Său, Avraam, despre amorei! "Ei însă se vor întoarce aici, în al patrulea veac de oameni, căci nu s-a umplut încă măsura nelegiuirilor Amoreilor" (Fac. 15, 16). Aceasta înseamnă că Dumnezeu le-a îngăduit să cadă în cele mai grele păcate, însă le-a şi pregătit chinuri nesfârşite în iad... Care sunt acele păcate pentru care au pierit amoreii şi cu trupurile şi cu sufletele? După mărturia Sfântului Prooroc Moise acelea au fost: închinarea la idoli, care ajunsese până acolo încât îşi aduceau copiii lor ca jertfa înaintea idolilor, asuprirea săracilor şi vărsarea de sânge şi, în cele din urmă, păcatele desfrâului lor, despre care nu numai a vorbi, ci şi a ne aminti este ruşinos... întocmai cu aceste păcate au umplut amoreii paharul mâniei lui Dumnezeu, pe care acum îl beau în iad şi îl vor bea în vecii vecilor...

Oare nu există, fraţilor, şi printre noi, creştinii, păcate asemănătoare? E drept, noi nu avem idoli; însă patimile noastre păcătoase nu sunt aceiaşi idoli cărora le aducem ca jertfa sufletul nostru unic, fără să ne temem să îl predăm gheenei, pentru o desfătare păcătoasă de o clipă? Iar diferitele noastre nedreptăţi cine le va socoti? Iar în necurăţiile desfrâului, despre care şi a scrie este ruşinos, nu se aseamănă, oare, unii creştini de astăzi cu păgânii aceia din trecut? Încă trebuie să se mire de faptul că nu îi loveşte pe neaşteptate pedeapsa cea cumplită a lui Dumnezeu aşa cum a lovit în vechime Sodoma şi Gomora! Insă Domnul mai rabdă, rabdă, aşteptând ca păcătoşii ori să se întoarcă spre pocăinţă ori să umple măsura păcatelor lor aşa cum i-a spus îngerul Sfântului Apostol Ioan Teologul: "căci vremea este aproape. Cine e nedrept, să nedreptăţească înainte. Cine e spurcat, să se spurce încă" (Apoc. 22,10 - 11).

Iar dacă între noi se săvârşesc asemenea fărădelegi, atunci ce trebuie să aşteptăm de la dreapta judecată a lui Dumnezeu? Oare nu aceeaşi pedeapsă care i-a lovit pe Amorei şi oraşele sodomite? Insă mai bine le va fi păgânilor, mai bine îi va fi, după cuvântul Domnului Hristos Însuşi, pământului Sodomei şi Gomorei în ziua judecăţii decât nouă, creştinilor! (Mt.10, 15). Căci aceia nici pe Dumnezeu nu ÎI cunoşteau, nici pedeapsă pentru păcate, nici răsplată pentru virtuţi nu aşteptau; iar noi ne lăudăm că şi pe Dumnezeu îl cunoaştem şi despre chinurile veşnice care îi aşteaptă pe păcătoşii nepocăiţi am auzit, şi în fericirea drepţilor credem şi, cu toate acestea, fără frică îndrăznim să săvârşim toate acele fapte potrivnice lui Dumnezeu pe care le-au săvârşit păgânii... Cum ne vom înfăţişa după aceea

înaintea înfricoşătoarei judecăţi a lui Hristos? Ce sentinţă vom auzi din gura Lui?[…]

Şi zic vouă că mulţi de la răsărit şi de la Apus vor veni şi vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov în Împărăţia Cerurilor. Iar fiii împărăţiei vor fi aruncaţi în întunericul mai din afară; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor. (Mt. 8, 11-12). […]

Fiii împărăţiei sunt mai ales aceia dintre noi care, pentru viaţa lor cinstită şi virtuoasă arătată înaintea oamenilor, se cred mari drepţi şi ceilalţi îi cinstesc ca pe nişte oameni sfinţi. Insă, înaintea ochilor lui Dumnezeu ei sunt nimic, după cuvântul Apostolului: "Căci de se socoteşte cineva că este ceva, deşi nu este nimic, se înşeală pe sine însuşi" (Gal. 6, 3). Pe scurt şi mai clar se poate spune că cine crede că este ceva, acela nu este nimic. Aceşti fii prefăcuţi ai împărăţiei sunt izgoniţi, într-adevăr, afară. Cu privire la aceasta avem multe dovezi în Dumnezeiasca Scriptură; să pomenim câteva dintre ele.

Nu este, oare, fecioria, mare şi sfântă înaintea oamenilor şi cei ce o păzesc nu sunt, oare, moştenitorii împărăţiei Cerurilor? Cu toate acestea la uşile Cămării Cereşti sunt respinse şi fecioarele: "Nu vă cunosc pe voi". Iar în locul lor sunt aduse în împărăţie desfrânatele care au făcut pocăinţă după căderea în păcat, ca şi cum ar fi fost aduse din apus; căci însuşi Domnul spune în Evanghelie: "Adevărat grăiesc vouă că vameşii şi desfrânatele merg înaintea voastră în împărăţia lui Dumnezeu" (Mt. 21,31).

Nu a dobândit desfrânata cea păcătoasă, care a plâns la picioarele lui Hristos, Împărăţia Cerurilor, primind iertarea păcatelor de la Domnul: "Iertate îţi sunt păcatele" (Luca 7, 48)? Cine credea că desfrânata va intra în Cămara Împărăţiei Cereşti, iar cele cinci fecioare din Evanghelie nu vor intra acolo? Totuşi, fecioarele nu au intrat, iar desfrânata a intrat. Acelea au fost urâte, iar aceasta a fost iubită de Mirele Ceresc. Acelea au fost alungate, iar aceasta a fost primită.

Nu este lucru mare înaintea oamenilor a fi postitor asemenea fariseului aceluia care a spus despre sine: "Postesc de două ori pe săptămână" (Luca 18, 12)? Nu este lucru mare a fi înfrânat până acolo încât să nu mănânci peşte în post şi carne în zilele de dulce şi să nu bei vin deloc? Nu sunt, oare, aceşti oameni înfrânaţi fiii Împărăţiei Cerurilor? Totuşi şi pe aceştia Domnul îi respinge cu mânie de la moştenirea Împărăţiei Cerurilor: "Este oare acesta un post care îmi place, o zi în care omul îşi smereşte sufletul său? Să-şi plece capul ca o trestie, să se culce pe sac şi în cenuşă, oare acestea se cheamă post, zi plăcută Domnului?" (Isaia 58, 5)

Nu este lucru mare să faci milostenie asemenea fariseului pomenit mai înainte, care a spus despre sine: "dau zeciuială din toate câte câştig" (Luca 18, 12)? Nu sunt, oare, aceşti iubitori de săraci fiii Împărăţiei Cerurilor după mărturia Domnului însuşi: "vinde averea ta, dă-o săracilor şi vei avea comoară în cer" (Mt. 19, 21)? Auziţi, oare, cuvântul Domnului: cei ce fac milostenie îşi au locul în Ceruri? Totuşi,

uneori nici milostenia nu dobândeşte Împărăţia Cerurilor. Nu a fost, oare, respins de Dumnezeu fariseul cu milostenia lui, iar vameşul cel iubitor de câştig socotit mai bun decât el: "Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela" (Luca 18, 14)? Nu degeaba spune Apostolul: "Şi de aş împărţi toată avuţia mea .. .nimic nu-mi foloseşte".

Nu este lucru mare să fii rugător înaintea lui Dumnezeu? Nu este, oare, omul rugător către Dumnezeu moştenitorul Împărăţiei Cerurilor? însă, după cuvântul Psalmistului, există şi rugăciune în păcat. Blestemată este rugăciunea aceea, care, în loc să îndrepte păcatul, devine ea însăşi un alt păcat şi nu îl înduplecă, ci îl stârneşte pe Dumnezeu la mânie!

Nu este lucru mare să ai darul proorociei, să vezi înainte şi să prezici viitorul? Oare nu îl cinstesc toţi pe un asemenea om ca pe un sfânt şi, prin urmare, ca pe un fiu şi moştenitor al Împărăţiei Cerurilor? Cu toate acestea Domnul spune în Evanghelie: "Mulţi îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit...? Şi atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi" (Mt. 7, 22-23). Şi Apostolul spune: "Şi , de aş avea darul proorociei şi tainele toate le-aş cunoaşte ...nimic nu sunt" (1 Cor. 13, 2).

Nu este lucru mare să izgoneşti demonii, să muţi munţii din loc şi să faci multe semne şi minuni? Nu sunt, oare, aceşti făcători de minuni, fără îndoială, socotiţi fiii Împărăţiei Cerurilor? Totuşi şi despre ei se scrie în Evanghelie că vor spune: "Doamne, Doamne [...] nu în numele Tău am scos demoni şi nu în numele Tău minuni multe am făcut?". Iar El le va grăi: "Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtaţi-va de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea". Şi Apostolul spune: "de aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sunt" (I Cor. 13,2).

Nu ştiu despre care oameni se spune acest lucru în Evanghelia Sfântului Luca: "După ce se va scula stăpânul casei şi va încuia uşa şi veţi începe să staţi afară şi să bateţi la uşă, zicând: „Doamne, deschide-ne! - şi el, răspunzând, vă va zice: Nu vă ştiu de unde sunteţi. Atunci voi veţi începe să ziceţi: Am mâncat înaintea Ta şi am băut, şi în pieţele noastre ai învăţat. Şi el vă va zice: Vă spun: Nu ştiu de unde sunteţi. Depărtaţi-vă de la mine toţi lucrătorii nedreptăţii" (Luca 13, 25- 27). După părerea mea, aceşti oameni ar trebui să fie în Împărăţia Cerurilor, deoarece ei au fost apropiaţi de Hristos pe pământ, "au mâncat şi au băut" împreună cu El şi au ascultat învăţăturile Lui. Insă judecata lui Hristos nu este aşa: "Nu ştiu de unde sunteţi -le grăieşte El - depărtaţi-vă de la Mine, nu vă cunosc pe voi".

Oare nu trebuie ca şi noi, creştinii ortodocşi, să ne temem de acest lucru, noi, care suntem atât de apropiaţi de Hristos în viaţa aceasta, căci în numele Lui cel sfânt am fost botezaţi, numele Lui cel sfânt îl purtăm, "bem şi mâncăm" din Preacuratele şi Dumnezeieştile Taine, Trupul şi Sângele Lui, şi învăţătura Lui din cărţi şi de la învăţători o ascultăm? Cu adevărat se cuvine să ne temem ca să nu ne spună şi

nouă: "Nu vă cunosc pe voi, nu ştiu de unde sunteţi: depărtaţi-vă de la Mine". Un exemplu al acestei lepădări a existat în istorie atunci când Israel cel iubit de Dumnezeu L-a mâniat pe Acesta cu păcatele sale, şi El i-a spus cu mânie: "voi nu sunteţi poporul Meu, iar Eu nu sunt Dumnezeul vostru" (Osea 1, 9). Mai înainte El îi spusese: "Ascultă, Israele, Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Care te-a scos din pământul Egiptului şi voi sunteţi poporul Meu". Iar apoi, fiind supărat, le spune alt lucru: "Voi nu sunteţi poporul Meu, iar Eu nu sunt Dumnezeul vostru!" Ce să credem noi, creştinii, care întotdeauna ÎI mâniem cu păcatele noastre? Oare nu ne va spune şi nouă la fel: "Voi nu sunteţi poporul Meu, iar Eu nu sunt Dumnezeul vostru"? După ce am pomenit despre atâţia fii ai împărăţiei care vor pierde moştenirea cerească şi vor fi izgoniţi din împărăţia lui Hristos, să cercetăm acum:

Nu ar fi de mirare dacă ar fi izgoniţi pentru viaţa lor rea şi nelegiuită asemenea celor despre care se spune în Apocalipsa Sfântului Ioan: "Afară câinii şi vrăjitorii şi desfrânaţii şi ucigaşii şi închinătorii de idoli şi toţi cei ce lucrează şi iubesc minciuna" (Apoc. 22, 15). Nu ar fi de mirare dacă ar fi izgoniţi pentru viaţa lor de câine, pentru vrăjitorie, pentru desfrânare şi celelalte; ceea ce este de mirare, ceea ce este îngrozitor şi vrednic de multe lacrimi şi tânguieli este faptul că vor fi alungaţi cei cu viaţă virtuoasă. De ce? Pentru că virtutea lor au săvârşit-o ori în chip făţarnic, ori pentru slavă deşartă.

Pentru făţărnicie sunt izgoniţi aceia care înfăptuiesc binele pentru a se arăta virtuoşi înaintea oamenilor. Căci ar trebui ca noi, prin virtutea noastră, să fim lumina lumii, să fim modele pentru ceilalţi, şi să se preamărească în noi Tatăl Ceresc; ar trebui să facem binele nu cu intenţia de a ne scoate în evidenţă, de a ne lăuda oamenii, aşa cum se purtau fariseii făţarnici, ci numai din iubire pentru Dumnezeu şi pentru mântuirea sufletelor noastre şi, dacă Dumnezeu însuşi va vrea să arate virtutea noastră celorlalţi. oameni, atunci aceasta să fie spre slava Preasfântului Său Nume şi spre folosul celorlalţi, iar nu spre slava noastră. "Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui Tău se cuvine slavă" (Ps. 11:3, 9). Căci fără Tine noi nu putem să facem nimic bun. Pentru îngâmfare sunt izgoniţi aceia care, deşi fac binele nu pentru a se arăta virtuoşi înaintea oamenilor, deşi săvârşesc virtutea lor în taină, numai în faţa lui Dumnezeu, totuşi în sufletul lor se mândresc, socotindu-se sfinţi şi desăvârşiţi, fii adevăraţi ai Împărăţiei Cerurilor, iar pe ceilalţi îi osândesc pentru neputinţa lor.

Astfel sunt izgoniţi din Împărăţia Cerurilor acei oameni curaţi care pe lângă curăţia trupească nu au dobândit curăţia sufletească, şi-au păzit trupul curat, iar sufletul l-au întinat cu gânduri necurate, ori s-au trufit cu curăţia lor, iar pe ceilalţi i-au osândit, neştiind cu adevărat cum este viaţa acelora şi socotindu-i, numai după părerea lor, oameni păcătoşi. Curăţia unor astfel de oameni se va dovedi în ziua judecăţii necurăţie, fiind nevrednică de Împărăţia Cerurilor. Bine spune fericitul Ieronim: "O, cum se va ruşina în ziua judecăţii curăţia prefăcută a multor

feciorelnici!" Şi, dimpotrivă, cum va fi încununată de Dumnezeu, Dreptul Judecător necurăţia falsă a multor oameni!

De asemenea, sunt izgoniţi acei postitori care au postit în chip fariseic, de ochii lumii sau, chiar dacă nu au postit ca fariseii, totuşi s-au mândrit în sufletul lor, ca şi cum ei ar fi fost deja desăvârşiţi în virtute. Despre aceşti postitori Sfântul Ioan Gură de Aur spune: "Cine nu bea vin şi carne nu mănâncă, să nu se mândrească, căci nu a făcut nimic mai mult faţă de ceea ce face un animal; căci nici unul dintre animalele domestice nu mănâncă nici carne şi nu bea nici vin."

Un altul, deşi nu posteşte ca fariseii şi nici în suflet nu se mândreşte cu postul său, totuşi face multe alte fapte neplăcute lui Dumnezeu, şi pe acestea Dumnezeu le divulgă prin Proorocul Isaia: "în zi de post, voi vă vedeţi de treburile voastre şi asupriţi pe toţi lucrătorii voştri. Voi postiţi ca să vă certaţi şi să vă sfădiţi şi să bateţi furioşi cu pumnul; nu postiţi cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Este oare acesta un post care îmi place?" - grăieşte Domnul Atotţiitorul. Iar Sfântul Ioan Gură de Aur cugetă despre aceasta astfel: "Dacă eu mă înfrânez de la pâine, însă nu mă abţin de la mânie, nu mai sunt om, ci fiară; căci fiara nu mănâncă pâine, ci carne". Şi iarăşi: "Nu să nu mănânci carne şi să nu bei vin este bine şi vrednic de laudă, ci să nu ai duşmănie pe cei apropiaţi".

Izgoniţi vor fi şi unii dintre aceia, care fac milostenie, care zidesc şi împodobesc sfintele biserici, însă fac aceste lucruri pentru slavă deşartă sau, dând unora milostenie, îi asupresc şi îi jefuiesc pe alţii şi zidesc şi împodobesc bisericile lui Dumnezeu din câştiguri necinstite, din lacrimile şi sângele oamenilor, iar nu din munca lor cinstită. Voi însă, ascultătorilor, luând aminte la cuvintele mele, să înţelegeţi că toate acestea au fost zise spre mângâierea voastră ca, aflându-vă în multe păcate, să nu deznădăjduiţi cu privire la mântuirea voastră, ci să vă treziţi din păcatele voastre ca din somn şi, căindu-vă sincer, să vă învredniciţi de Împărăţia Cerurilor, pe care să ne îngăduie Domnul tuturor să o dobândim. Amin! […]

Ce este nesimţirea sufletească! Nesimţirea sufletească este împietrirea inimii, care provine din deprinderea îndelungată cu păcatul. Aşa cum piatra nu simte nici o durere când o loveşti, aşa nici păcătosul, împietrit la inimă, fiind bolnav sufleteşte, nu simte acest lucru, pentru că are conştiinţa rea şi nu îl doare acest lucru, nu îşi cunoaşte necazurile, nu îşi vede pieirea, nici nu se teme de osânda veşnică. Are păcate grele, însă nu suferă din pricina conştiinţei şi nu se mustră pe sine, ca şi cum aceasta nu ajunge până la el, ca şi cum nu va fi osândit la chinuri pentru fărădelegile lui, ca şi cum înfricoşătoarea judecată, nenorocirea cumplită, focul cel nestins, viermele cel nesătul şi pieirea veşnică vor trece pe lângă el.

Aceasta este cea mai cumplită împietrire, amorţire, nesimţire: să ai rana cea mai mare, mortală, iar durerea să nu o simţi. Aceasta este cea mai mare nebunie: să cazi în iad, în prăpastie, şi să nu ştii, să nu simţi,

să nu te temi de căderea ta. In această stare, omul este asemenea celui ce a băut fără măsură şi nu mai ştie ce s-a întâmplat cu el: l-au bătut alţii sau a căzut singur şi s-a lovit? A fost necinstit, însă a doua zi dimineaţa nu-şi mai aminteşte deloc despre aceasta, ceea ce arată şi Înţeleptul Solomon, vorbind în numele celui neînfrânat, cu următoarele cuvinte: "M-au lovit... Nu m-a durut! M-au bătut... Nu ştiu nimic! Când mă voi deştepta din somn, voi cere iarăşi vin" (Pilde 23,35).

Într-adevăr, aşa este: păcătosul împietrit la inimă, îmbătându-se cu plăcerile trupeşti ca şi cu o băutură dulce, însă purtătoare de moarte, este deseori rănit de păcat ca de sabie sau de suliţă sau de săgeata vrăjmaşului său, a obiceiului său rău, a patimilor sale trupeşti. Este rănit greu, însă nu simte durerea din sufletul său, din conştiinţa sa: "M-au lovit... Nu m-a durut!" Diavolii îşi bat joc de el în chip nevăzut, iar el nu vrea nici să ştie, nici să se gândească la aceasta: "M-au bătut... Nu ştiu nimic!"

Dumnezeu Cel îndelung-răbdător, Care nu îl pierde pe cel păcătos cu fărădelegile lui, îl pedepseşte uneori părinteşte: prin foc, foamete, războaie, boli trupeşti sau alte nenorociri pe care le îngăduie ca el să conştientizeze păcatul său şi să-şi revină. Însă el, neţinând cont de acest lucru, rămâne în nepăsare şi nesimţire: "M-au lovit ... Nu m-a durut!". Oamenii, vecinii îşi bat joc de el, luând seama la viaţa lui nelegiuită, plină de ispite, şi îl osândesc, râd de el şi aşa mai departe; însă lui nici de acestea nu îi pasă: "M-au bătut... Nu ştiu nimic!" Moartea merge în urma lui, vrând să îl ia pe neaşteptat; diavolul merge în urma lui, ca un leu, căutând să-l înghită dintr-odată; focul iadului îşi deschide gura sa, gata să îl mistuie; însă păcătosului înverşunat, care a ajuns la culmea răutăţilor, nici de acestea nu îi pasă, sufletul lui nimic nu simte, de nimic nu se teme... Aceasta este femeia care are un duh de neputinţă, nu care suferă de o boală. […]

Aude omul cuvintele lui Dumnezeu în biserică, acasă sau în orice alt loc, şi sunt precum un ciocan care loveşte în inimă, după cuvântul Domnului însuşi din proorocia lui Ieremia: "Căci cuvintele Mele sunt ca focul - care arde şi ca ciocanul care sfarmă piatra". Dar inima nu răspunde la aceste lovituri. Îl vede omul pe mortul care este dus la groapă sau, trecând pe lângă biserică, priveşte mormintele morţilor, şi acestea sunt ca un ciocan care loveşte în inimă şi prin sunetul său spune: "Adu-ţi aminte de moartea ta, căci şi tu vei ajunge curând în mormânt şi vei putrezi şi te vei preface în scrum". Cu toate acestea, inima tot nu se înduioşează.

Spune sfânta credinţă că va avea loc învierea morţilor, Înfricoşătoarea Judecată, răsplata după fapte, iar chinurile păcătoşilor vor fi acolo unde este diavolul, în focul care nu se va stinge în veci. Acestea sunt, de asemenea, un ciocan, care loveşte în inimă şi prin sunetul său îndeamnă: "Teme-te să nu fii şi tu osândit la chinuri". Cu toate acestea, inima nu se frânge de frică. Cu voia lui Dumnezeu şi pentru păcatele sale, omul este împresurat şi chinuit de atâtea necazuri

şi nenorociri, de atâtea lipsuri şi neplăceri - şi acestea sunt tot un ciocan care loveşte în inimă, spunându-i: "Revino-ţi, împacă-te cu Dumnezeu, înduplecă mânia Lui care cu dreptate vine asupra ta!" însă inima se învârtoşează şi mai mult din cauza aceasta şi în durerea ei îl uită pe Dumnezeu. Cade cineva într-o boală grea şi aceasta este iarăşi precum un ciocan care loveşte în inimă şi îndeamnă: "Pocăieşte-te, căci cine ştie dacă te vei mai ridica din patul de boală!". Cu toate acestea, inima nici acum nu se frânge pe deplin, ci numai puţin; ea încă mai aşteaptă să se ridice din patul de boală şi să se desfete iarăşi cu bunătăţile lumeşti.

Aceasta este întocmai cruzimea noastră care nu se lasă zdrobită de nici un ciocan! Sfântul Ioan Scărarul înfăţişează împietrirea inimii nesimţitoare ca pe o persoană vie care vorbeşte despre sine astfel: "Supuşii mei, când îi văd pe cei morţi, râd, şi la rugăciune stau împietriţi, fără suflet, întunecaţi; stând în faţa sfintei mese, nu simt nimic; se împărtăşesc cu sfintele daruri ca şi cum ar gusta pâine simplă: eu, văzându-i pe cei ce plâng, râd de ei; toate cele născute din dragoste de Dumnezeu m-am obişnuit să le omor; eu sunt mama batjocurii, eu sunt hrana somnului, eu sunt prietenul lăcomiei, eu urzesc postul prefăcut; iar dacă sunt mustrat, nu mă doare".

O, iubiţi ascultători! Să ne păzim de o asemenea împietrire şi să nu ne învârtoşăm inimile cu lenea, nepăsarea şi obrăznicia. Sfântul David ne îndeamnă: "O, de I-aţi auzi glasul (glasul cuvântului lui Dumnezeu) care zice: Să nu vă învârtoşaţi inimile voastre" (Ps. 94, 8); nu vă învârtoşaţi, ci înmuiaţi-vă şi zdrobiţi-vă cu înduioşarea, cu frica de Dumnezeu şi cu pocăinţa. […]

BIBLIOGRAFIE: Sfântul Dimitrie al Rostovului, *Viaţa şi Omiliile*, Ed. Bunavestire, Galaţi, 2003

DESPRE VIAŢA LĂUNTRICĂ,
de Sfîntul Teofan Zăvorîtul

[…] Aşadar, cuvântul meu vi se adresează vouă, creştinilor pe din afară, care nu aveţi duhul lui Hristos, care nu aveţi inima în întregime afierosită Domnului, care nu aveţi râvnă în a-I bineplăcea Lui şi numai Lui! Sau, nu numai vouă, ci nouă, căci şi eu sunt primul dintre voi.

Ce avem a ne spune? Ah, fraţilor, să ne străduim a ne înălţa până la sentimentul grijii faţă de suflet şi faţă de partea noastră din veşnicie... Gândiţi-vă ce spun despre noi adevăraţii iubitori ai lui Hristos, atât cei ce se află încă aici, pe pământ, cât şi cei din cer! Ce altceva pot spune, decât: „Iată nişte oameni care par să fie de-ai noştri, dar nu sunt”. Cuvântul pare simplu, dar ce înfricoşător este! Căci, dacă nu suntem ai lor, înseamnă că nici ei nu sunt ai noştri şi nimic din ce-i al lor nu este al nostru. Adică, nici Hristos nu este al nostru, nici toate făgăduinţele Lui, nici raiul, nici fericirea veşnică. Iar dacă nu-s ale noastre, ştim foarte bine ce urmează să fie al nostru... Vedeţi ce nenorocire! În acelaşi timp,

priviţi în jurul vostru: aproape tot ce avem este creştin: obiceiurile ne sunt creştine, conceptele ne sunt creştine, cuvintele ne sunt creştine, avem multe legi şi lucrări tot creştine .... Ce ne lipseşte? Inima creştină! Inima nu într-acolo ni se-ndreaptă... nu în Dumnezeu îi este fericirea, ci în ea însăşi şi în lume şi nu în cer îi este raiul, ci pe pământ. Ne lipseşte această râvnă, tare ca moartea, pentru mântuire şi de a-i fi pe plac Domnului. Ca şi cum am fi adormit şi amorţit, ne mişcăm unde ne poartă curgerea vieţii. Haideţi să trezim în noi această râvnă, căci cine o va face, dacă nu noi?! Singuri ne-am legat de lume, singuri să ne şi rupem de ea. Haideţi să intrăm în recile noastre inimi, trândave şi nepăsătoare, şi să începem să le înduplecăm prieteneşte ca să-şi vină, în sfârşit, în fire, să-şi scuture legăturile patimilor şi ale lumii, cu care s-au legat de bunăvoie, şi să se îndrepte spre Dumnezeu […]

Caută-L pe Domnul! Ori Dumnezeu, ori lumea: cale de mijloc nu există. Sau dormi atât de lipsit de grijă, încât nu vezi nimic?! Acolo este totul, aici, nimic; acolo este adevărul, aici, mirajul; acolo este liniştea, aici, grijile chinuitoare; acolo, mulţumirea, aici, necontenite suferinţe; acolo, bucuria şi veselia, aici, numai necazuri şi durerea inimii. Le ştii pe toate acestea, le-ai încercat pe toate, dar rămâi, totuşi, în aceeaşi stare de deşertăciune a minţii şi a inimii… Vrei să aduci raiul pe pământ?! Iată, este al optulea mileniu, cum iubitorii de lume se tot străduiesc cu toate mijloacele să instaureze raiul pe pământ... Şi nu numai că nu reuşesc, ci, dimpotrivă, totul merge din ce în ce mat rău... Nu-ţi va reuşi nici ţie ci numai te vei epuiza în goana după bunăstarea înşelătoare a lumii, precum copiii după curcubeul care fuge pe cer[.]…Şi oare este mult ceea ce ni se cere?! Căci nu suntem străini cu totul de Domnul! Doar că nu punem pe primul plan a-I bineplăcea Lui: nu este acesta primul nostru scop, ci este mai degrabă un fel de adaos. Căci ţelul nostru este de a-i place lumii şi obiceiurilor lumeşti. Puneţi acum pe primul plan a-I bineplăcea Domnului şi rearanjaţi-le pe toate celelalte potrivit cererilor acestui unic ţel: şi se va schimba starea voastră lăuntrică... Totul va rămâne ca mai înainte... numai inima va fi nouă. Asta-i tot! Este mult, oare?![…]

Căci ce fel de mântuire poate aştepta cineva care nu păstrează învăţătura adevărată a credinţei şi a Bisericii şi gândeşte greşit sau despre Dumnezeu, lume şi om, sau despre actuala stare decăzută a noastră, sau despre mijlocul restaurării fiinţei noastre, care este unul singur, sau despre moarte şi viaţa noastră viitoare, sau despre oricare dintre dogme, când Însuşi Domnul ne spune că, de se va lepăda cineva de cuvintele Lui „în neamul acesta desfrânat şi păcătos”, de acela se va lepăda şi El în faţa Tatălui Său, care este în ceruri (Marcu 8, 38)? Iar cel ce va fi lepădat de Domnul, unde îşi va găsi locul? Desigur că nu în împărăţia cerurilor. Dar iată că există oameni care spun: „crede cum vrei, este suficient să trăieşti corect şi nu te teme de nimic”, ca şi cum poţi trăi corect fără să ai principii sănătoase despre lucrurile pe care ne învaţă adevărata credinţă! Nu vă amăgiţi, fraţilor! În alcătuirea vieţii

adevărate nu intră numai comportamentul, ci şi modul sănătos de judecată, aşa că despre cel căruia îi lipseşte acesta nu putem spune că viaţa lui este bună şi dreaptă. Pe de altă parte, a trăi corect înseamnă a trăi într-un mod bineplăcut lui Dumnezeu; o viaţă bineplăcută Domnului este trăită în întregime după voia lui Dumnezeu, iar una dintre primele definiţii ale voii lui Dumnezeu faţă de noi este să credem în Cel pe care L-a trimis, adică în Domnul Iisus Hristos şi în Dumnezeiasca Sa învăţătură. Aşadar, cel ce spune „crede cum vrei, numai trăieşte corect", în timp ce avem poruncă să ţinem adevărata credinţă, se aseamănă cu acela care îşi distruge singur fundaţia pe care vrea să-şi ridice casa, sau cu cel care vrea să traverseze un râu cu o barcă, al cărei fund îl găureşte chiar el.

Ce fel de mântuire poate aştepta acela care încalcă anumite porunci dumnezeieşti, ca de pildă porunca dreptăţii sau a milosteniei, a înfrânării sau a hărniciei, a curăţeniei sau a neagonisirii, a fidelităţii conjugale sau oricare alta, micşorându-şi greutatea păcatelor cu unele interpretări deformate, ca de exemplu „firea îndeamnă, inima cere", sau încercând să le ascundă chipul hâd de conştiinţă prin unele fapte de evlavie vizibile şi uşor de împlinit, ca umblatul pe la biserici, împodobirea icoanelor preţioase sau aprinderea candelelor? Ce fel de mântuire, repet, pot aştepta aceştia, când este spus clar că, de vrei să intri în viaţă, păzeşte poruncile (I In. 3;23; Mt. 19,17), şi că nedrepţii, de orice fel ar fi, nu pot moşteni împărăţia lui Dumnezeu (I Cor. 6,9) ? Desigur că este nevoie, este într-adevăr nevoie pentru mântuire şi de fapte vizibile de evlavie, dar nu numai de acestea: este obligatorie şi împlinirea tuturor celorlalte porunci ale lui Dumnezeu. „Pe acestea trebuia să le faceţi şi pe acelea să nu le lăsaţi", spune Domnul (Mt. 23,23). Nu poţi merge fără picioare şi nu poţi zbura fără aripi; la fel, nu poţi ajunge la împărăţia cerească fără împlinirea poruncilor.[…]

Ce este de trebuinţă celui ce se pocăieşte şi porneşte pe calea cea bună a mântuirii

[…] Este esenţială necesitatea de a te supune conducerii altora şi foloasele ei sunt incalculabile, dar nu este indiferent cui să te încredinţezi. Mulţi părinţi, după cum spune în acelaşi loc Sfântul Cassian, aduc în loc de folos pagubă, şi în loc de mângâiere, disperare celor ce vin la ei să le ceară sfatul, şi întăreşte această observaţie cu un exemplu. Sfântul Petru Damaschinul spunea că de multe ori a fost vătămat de cei la care venea cu întrebări. Iată de ce, scrie el că nu oricine este vârstnic cu anii este capabil să îndrume, ci numai cel ce a atins nepătimirea şi a primit darul judecăţii. Este bine să nu-ţi ascunzi gândurile de părinţi, însă nu trebuie să le dezvălui fiecăruia pe care-l întâlneşti în cale, ci numai părinţilor înduhovniciţi şi având darul dreptei judecăţi, celor albiţi de înţelepciune, iar nu numai de ani. Mulţi, privind numai la vârsta înaintată, şi-au descoperit gândurile şi, din pricina neiscusinţei celor care i-au ascultat, în loc de lecuire, au căzut în

deznădejde. Nu fiecare este în stare să îndrume, nu numai din pricina propriei neîmbunătăţiri şi nedesăvârşiri, ci, adesea, din pricina repeziciunii cu care a sporit. Mulţi, din cauza marii lor simplităţi şi a focului râvnei, trec foarte repede de primele trepte şi, astfel, sar peste multe încercări, care le rămân necunoscute. Cei neispitiţi nu pot da ajutor celui ispitit.[…]

Iată cum vorbeşte despre aceasta Sf. Vasile cel Mare: „Cu multă băgare de seamă şi cu bună cumpănire străduieşte-te să-ţi găseşti drept călăuză în viaţă un bărbat neînşelat, iscusit în îndrumarea celor ce merg spre Dumnezeu, înfrumuseţat de virtuţi, priceput în Scripturile Dumnezeieşti, fără multe griji, neiubitor de arginţi, neagonisitor, iubitor de tăcere, având dragoste de Dumnezeu, iubitor de săraci, nemânios, fără ţinere de minte a răului, mult folositor pentru cei ce se apropie de el, neiubitor de slavă deşartă, neorgolios, neiubitor de mângâieri, neschimbător, care nu pune nimic mai presus de Dumnezeu”. Acestea sunt desăvârşirile unui părinte adevărat! Fără ele, nu va putea, indiferent de străduinţa sa, să conducă spre mântuire sufletele care i s-au încredinţat. Calea spre Dumnezeu o putem cerceta din cărţi, din pildele şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, şi o putem arăta şi altora; dar conducătorul nu trebuie doar să arate, ci să şi conducă, şi nu trebuie doar să conducă, ci oarecum să poarte în spate. Prin rugăciunea sa, el trebuie să fie un puternic mijlocitor în faţa lui Dumnezeu şi un izgonitor al vrăjmaşilor nevăzuţi, iar pentru aceasta trebuie să aibă îndrăzneală şi credinţă puternică, prin care să se arunce neispitit asupra puterii vrăjmaşe, acestea se fac sau se dobândesc pe o a doua treaptă, cea a desăvârşirii. Sfântul Ioan Scărarul i se arată în somn şi-l trezeşte pe ucenicul peste care tocmai era să se prăbuşească un munte. Sfântul Varsanufie are o mulţime de experienţe în care, prin rugăciunile sale, ucenicii săi se izbăveau de chinurile patimilor şi de năprasnele dracilor. Ca să poţi călăuzi, trebuie să vezi toate încurcăturile drumului, să le cunoşti din experienţă proprie şi să ştii cum pot fi depăşite; iar pentru aceasta trebuie să te afli la o anumită înălţime, de pe care să poţi vedea toate drumurile şi pe toţi cei ce merg pe ele, şi pe acela dintre ei care ţi s-a încredinţat. Cu cuvântul său, ca printr-o mişcare a mâinii, conducătorul îl va îndruma cum să meargă drept, fără abateri, repede, fără rătăcire, printre toate încurcăturile drumului. Cei ce nu s-au curăţat de patimi stau cu toţii pe aceeaşi treaptă, fie că sunt învăţaţi sau neînvăţaţi, fie că au citit sau nu despre ştiinţa nevoinţei. Cei ce alcătuiesc mulţimea nu văd încotro şi cum să meargă, ci doar se înghesuie unii într-alţii şi merg la nimereală, când într-o parte, când într-alta, aşteptând să li se arate cărarea cea bună ca să iasă la liman, cu toate că ar putea ieşi imediat, dacă s-ar lăsa călăuziţi de o voce din afara mulţimii. Totul stă în înfrângerea patimilor: cel ce nu şi-a învins patimile nu poate da o regulă de încredere pentru înfrângerea lor, pentru că el însuşi este pătimaş şi judecă pătimaş. De aceea, un conducător inteligent dar neîncercat niciodată nu te va duce departe, cu toate

bunele sale intenţii. Atât acesta, cât şi cel călăuzit, vor vorbi, vor discuta despre căile Domnului şi vor bate pasul pe loc. În afară de aceasta, el trebuie să aibă o anumită putere conducătoare naturală asupra sufletului ucenicului, pe care să-l cunoască la fel ca pe al său, pentru ca acesta să i se supună fără cârtire şi fără comentarii. Dar nu poţi avea puterea duhului fără să-ţi fi supus patimile şi fără să fi primit Duhul lui Dumnezeu. Fără aceasta, cuvântul va fi întotdeauna neputincios, neroditor, pentru că nu poate da naştere la ceea ce nu este în el, aşa cum ne învaţă Cuviosul Macarie cel Mare. Iată câte desăvârşiri trebuie să aibă un adevărat conducător un îndrumător de nădejde! Dar şi cel ce i se încredinţează, atunci când Domnul îl va învrednici să-şi găsească o asemenea călăuză, îşi asumă mari şi severe obligaţii.[…]

De aceea, părinţii se încredinţau mai întâi de fidelitatea celor pe care-i primeau sub ascultare, şi dacă constatau că aceasta lipseşte, nici nu-i primeau. Astfel, Sfântul Varsanufie nu-l primea pe unul sub ascultare, când observă neîncredere la acesta; iar când (prin năvălirea vrăjmaşului) neîncrederea se strecura în inima celui pe care-l primise, se grăbi să îl vindece (Răspunsul al 161-lea). Trebuie să ne încredem fără nici o cercetare în cei care au primit să se îngrijească, în Domnul, de mântuirea noastră, spune Scărarul, chiar dacă ni s-ar părea că aceştia ne cer ceva potrivnic mântuirii. Tocmai atunci, ca într-un creuzet al smereniei, ne este pusă la încercare încrederea în ei. Căci acela este semnul adevăratei încrederi, când cineva, cu toate că vede că ceva îi contrazice oarecum aşteptările, totuşi, întrucât aşa au rânduit călăuzitorii, se încrede cu totul în aceştia (Cuvântul al patrulea, punctul 104).

Trebuie să-şi cinstească părintele în toate felurile, să-i păstreze imaginea cinstită, luminoasă, nu numai în cuvânt şi în sentimente, dar nici în minte să nu aibă nimic care să-i întunece imaginea sau să-i micşoreze lumina. „Dacă dorim spune Scărarul, cu toată smerita înţelepciune, să ne plecăm grumazul sub jugul Domnului şi să-i încredinţăm altuia, fără făţărnicie, mântuirea noastră, atunci, înainte de a intra în mânăstire, dacă avem cât de cât discernământ şi raţiune, trebuie să cercetăm şi să ne punem la încercare părintele, trebuie să-l ispitim, pentru a nu nimeri, ca să spun aşa, nu la un cârmaci, ci la un simplu greblar, nu la un vindecător, ci la un bolnav, nu la un neprihănit, ci la un iubitor de mângâieri, nu la liman, ci într-o vâltoare şi să nu ne pregătim, astfel, singuri naufragiul. La intrarea pe terenul bunei cucernicii şi al respingerii lumii, nu mai trebuie să judecăm cu asprime pe bunul nostru conducător în nevoinţe, cu toate că, om fiind, şi acesta poate avea, vom vedea, unele greşeli, puţin importante. Altminteri, dacă ispitim cu severitate faptele părintelui nostru, nu vom avea nici un folos din lăsarea lumii. Cei care vor să-şi menţină neştirbită pentru totdeauna încrederea în povăţuitorii lor trebuie să-şi păstreze în inimă neşterse şi neuitate virtuţile lor, pentru ca, atunci când diavolii vor încerca să semene în ei neîncrederea faţă de părinţi, să le închidă gurile cu

amintirea virtuţilor acestora... Dacă gândul te face să-ţi acuzi sau să-ţi huleşti părintele, fugi de această tentaţie ca de curvie şi nu lăsa şarpelui acestuia nici o speranţă, nici un loc, nici o intrare, nici o apropiere, ci dimpotrivă, strigă-i: „O, amăgitorule! Nu eu o să-mi judec stăpânul, ci el este pus judecător peste mine !" (Cuvântul al patrulea, punctele 6-7). Această cinstire şi evlavie statornică creşte sub oblăduirea credinţei şi prin credinţă se întăreşte; şi, dimpotrivă, slăbeşte o dată cu slăbirea credinţei şi invers. De aceea, acestea două sunt ţintele înspre care vrăjmaşul îşi îndreaptă săgeţile. Adesea el plăsmuieşte chiar năluciri întru întunecarea cinstei părintelui, ca să-l îndepărteze pe ucenic de la el; aşa a suferit Elisei, ucenicul lui Isaia. De aceea, când în Scara, ucenicul îl întreabă pe Ioan Savaitul, care îl sfătuise să se încredinţeze unui părinte: „Şi dacă acest părinte, din nepriceperea sa, va greşi cu ceva ?", stareţul îi răspunde: „Chiar de l-ai vedea păcătuind, nu te depărta de la el, ci spune-ţi în sinea ta: „Frate, de ce-ai venit aici? Atunci vei vedea cum va fugi de la tine orice înălţare de sine" (Cuvântul al patrulea, punctul 112).[…]

Cel ce-şi ascunde gândurile rămâne nevindecat, căci ele se vindecă numai prin întrebări frecvente adresate părinţilor duhovniceşti (Răspunsul al 3l7-lea). Cel ce nu ascunde în adâncurile sale nici un fel de şarpe, acela îşi arată credinţa cu adevărat, iar cel ce ascunde rătăceşte încă în afara drumului mântuirii, spune Sfântul Scărar (Cuvântul al patrulea, punctul 46). Legea de a dezvălui totul aduce o mare frică în suflet, nu numai să nu facă ceva rău, ci nici să nu spună sau să nu gândească, amintindu-i de judecata ce va urma din partea părintelui îndrumător; această lege pune pe frică şi pe demoni, căci astfel nu-şi mai pot ascunde cu nici un chip uneltirile (ibid., punctul 53). De aceea, dracii încearcă să ne îndepărteze de ea şi, temându-se să nu fie descoperiţi, fug de acela care se dezvăluie întru toate; ei urăsc şi nu pot îndura nici măcar glasul sincerităţii, ne învaţă Sfântul Dorotei (Povaţa a cincea). Şi ce mare uşurare are sufletul de la aceasta! Trei ani s-a chinuit unul sub povara nesincerităţii (Proloagele, 6 mai) şi apoi, când s-a depăşit pe sine, atunci a ieşit din el un nor întunecat, semn că nesinceritatea este lucrare satanică. Altminteri, cum ne va vindeca părintele, neştiind ce este în noi? Îndrumări generale putem găsi şi în cărţi. De aceea, Sfântul Scărar ne învaţă că ucenicul, după cum prima dată şi-a descoperit sufletul în faţa părintelui său şi i-a povestit întreaga sa viaţă, la fel să nu se dezică nici pe mai departe, mărturisindu-se cu smerenie duhovnicului, mijlocitorului mântuirii sale, ca lui Dumnezeu (Cuvântul al patrulea, punctele 10, 63, 66). „Într-o mănăstire, mai scrie Sfântul Scărar, am văzut că bucătarul purta la brâu un carneţel şi, întrebându-l la ce-i foloseşte, am aflat că-şi nota acolo tot ce gândea peste zi şi toate acele gânduri i le spunea păstorului său. Dar nu numai pe el, ci şi pe mulţi fraţi ai acelui lăcaş i-am văzut procedând aşa. Mai târziu am auzit că această regulă fusese rânduită de marele părinte al acelui lăcaş" .[…]

Ansamblul relaţiilor legitime faţă de părinte constă în a nu avea voie proprie, părere proprie, preferinţă personală: toate trebuie să fie ale părintelui, arătate de el, măsurate şi hotărâte de el, până la cea mai mică mişcare. Starea omului care acţionează după această regulă, adică sub îndrumare, călăuzit, aflat în afara voii sale, este starea ascultării, mult lăudată şi prea-înălţată de Sfântul Scărar şi, în general, de toţi Sfinţii Părinţi. Calea ascultării sau a lepădării totale de raţiunea şi de voia proprie şi de orice conducere proprie, prin predarea de sine unui îndrumător de nădejde, dăruit de Dumnezeu, este calea cea scurtă şi grabnică, aşa cum o numeşte Sfântul Scărar (Cuvântul al patrulea, punctul 5). Cei care au pornit din toată inima pe ea ajung repede la desăvârşire şi evită, neprimejduiţi, orice cărare greşită, orice rătăcire şi întârziere. Aceasta, atât prin starea lăuntrică a ucenicului, cât şi prin lucrarea părintelui asupra lui. Ucenicul nu are nimic al său. Asemeni apostolilor, care i-au spus dumnezeiescului lor Învăţător: pe toate le lăsăm, la fel spune şi simte şi el: „Nu sunt al meu, pentru că nici gândurile, nici dorinţele, nici cuvintele, nici faptele nu trebuie să fie ale mele. Chiar de aş avea ceva bun, pentru mine nu este bun, de vreme ce fac acel lucru din voia şi după mintea mea proprie”. Printr-o astfel de dispoziţie şi lucrare, el îl loveşte în permanenţă drept în cap pe şarpele cuibărit în inima noastră: mândria, a cărei principală însuşire este să facă totul după voia sa şi în beneficiul ei. Şi, deoarece de mândrie atârnă toate patimile, înseamnă că pe măsura stârpirii mândriei se sting şi celelalte patimi, sufletul se luminează, se apropie de curăţenie şi de nepătimire. Prin faptul că nu se dă frâu liber ieşirii din inimă a vreunui lucru făcut sau început din proprie iniţiativă, se înăbuşă orice lucrare a mândriei; prin descoperirea oricărui gând nelegiuit, mândria este slăbită, căci prin expulzarea urmaşilor ei, este privată de hrană; prin faptul că nimic nu se face din voie proprie, este lovită drept în inimă. Renunţarea la voia proprie este mântuitoare chiar pentru cel care, neavând un părinte duhovnicesc, se încredinţează altuia, chiar unui neînţelept, cu singurul ţel de a trăi desprins de judecata şi de voia sa. Iar rezultatul este rapid şi la înălţime. Acachie, din textul Sfântului Scărar, trăia la un stareţ foarte capricios, de la care suferea bătăi şi învinuiri neîntemeiate, dar, pentru răbdare şi ascultare, luă cunună de mucenic, după cum a fost mai târziu descoperit de sus (Cuvântul al patrulea, punctul 110). Şi Ioan Savaitul îl sfătuieşte pe unul dintre cei trei care veniseră la el: „Alege-ţi îndrumătorul cel mai sever şi mai aspru cu putinţă în neamul omenesc” (ibid., punctul 112). Vedem că, cu cât este mai drastică lepădarea de sine, de voia şi de simţirile proprii, cu atât este mai mântuitoare. De aceea dorise atât de mult sfântul să trăiască sub voia altuia. Ei suferă, se tulbură când rămân în voia lor, simţind că au intrat pe o cărare necunoscută. Astfel se retează şi se curmă dinăuntru izvorul mândriei şi al păcatului. Dar astfel se respinge şi orice pătrundere tulburătoare a lor în timpul somnului. Nici o insuflare a lumii şi a satanei nu primeşte aprobare, nici mintea şi nici inima nu se împacă cu ele, ci,

dimpotrivă, prin mărturisire, sunt comunicate părintelui şi astfel sunt eliminate şi făcute de ruşine. Gândul tăinuit este gând de preacurvie, iar un adevărat ucenic nu preacurveşte astfel. El este mort, s-a transformat într-o fiinţă fără voie proprie, nu se încrede nici în sine, nici în faptele lui şi, aşa, se face vas încăpător şi pregătit pentru primirea harului.

Aceasta este binefacerea uceniciei din punctul de vedere al stării duhului ucenicului. Ucenicia este încununată chiar şi în lipsa unui părinte înţelept şi încercat; dar ceea ce aduce un părinte înţelept prin lucrarea sa asupra duhului ucenicului sau prin conlucrarea cu el şi prin adevărată cârmuire, acestea nu pot fi înlocuite de nimic. Asemeni unui văzător, el vede dintr-o singură privire toată starea ucenicului, dispoziţia lui sufletească, principala sa suferinţă; şi, ca un încercat, ştie ce şi cum să-i administreze spre vindecare. Orice boală cedează repede, dacă este cunoscută cu precizie şi dacă este corect lecuită cu medicamentul potrivit. Sfântul Varsanufie observase că ucenicul său Ioan era iute la mânie şi iritabil şi începu să lucreze direct împotriva acestei boli: şi cu cuvântul, şi cu fapta (Răspunsul al 10-lea). Lui Isidor, vlăstar domnesc, temperament aprins, violent şi crud, părintele căruia acesta i se încredinţase îi porunci să stea la poarta mănăstirii şi să ceară fiecărui trecător să se roage pentru el, că este stăpânit de un duh rău; şi repede atinse cea mai adâncă smerenie şi frângere a inimii (Scara, Cuvântul al patrulea, punctul 23). Adesea, omul nu este în stare să-şi vadă singur propria neputinţă şi moare în mulţumire de sine. De aceea, este înţelept să se ducă la un văzător şi să-i spună: „Uită-te, ce vezi în mine ?". Văzătorul va începe să lucreze şi va izgoni din el neputinţa. Astfel, pe unul care se legase cu legământul tăcerii şi se afunda în încântare de sine, Sfântul Varsanufie îl face să conştientizeze că se află în îngâmfare şi în părere de sine şi îl aduce la pocăinţă, fără de care ar fi murit, împreună cu gândul său pierzător (Răspunsul al 68-lea şi mai departe). Numai un părinte iluminat şi văzător cu duhul va descoperi ce se ascunde în noi, numai el ne va conduce şi ne va aduce la tămăduire, pentru că lucrează fără greş.[…] Dar cu deosebire se arată nevoia conlucrării părintelui în momentul trecerii de la viaţa activă la cea contemplativă. Duhul se pârguieşte şi când se va curăţa cu adevărat de patimi arde, în mod firesc, la înălţime. Această ardere, dacă este nesupravegheată de un părinte, cade cel mai adesea în mâinile răuvoitoare ale vrăjmaşilor din văzduh, cade în nălucire diavolească sau piere, sau nu mai înaintează. De aceea, toţi părinţii au rânduit cu stricteţe ca nimeni să nu se atingă de această comoară, dacă nu este un stareţ iscusit, cunoscător şi care a parcurs el însuşi această cale. Aici nu te mai poate îndruma decât experienţa. Şi nici nu poţi pricepe ce se întâmplă, chiar dacă este scris cu cuvinte de înţeles. Lucrătorul orgolios se luptă fără rezultat şi, adesea, chiar în paguba sa. Dar, sub supraveghere, cu credinţă, ucenicul înţelege grabnic, intră în luminătorul interior şi vede cu duhul.

Iată avantajele, care nu pot fi cu nimic recompensate vieţii trăite sub o călăuzire iscusită! Este adevărat că Domnul e milostiv: pe cel ce caută şi însetează, milosârdia Sa îl găseşte. Dar şi El ne lasă să mergem pe o cale mai obişnuită. Omul lipsit de sfat face întotdeauna confuzii. Ceea ce ar fi putut să facă într-o zi face într-un an, face şi iar reface. Poate că face şi bine, dar, de vreme ce nu este sigur, începe din nou să refacă. Se cheltuieşte astfel şi timp, şi osteneală. Dar, mai ales, rar poate cineva, fără ascultare, să evite părerea de sine. Ucenicul. spune Scărarul, nu-şi vede faptele, pentru că nu le face singur, după mintea lui, ci, chiar de ar face o minune, le pune pe toate în seama părintelui său şi a rugăciunilor acestuia; dimpotrivă, cel ce este singur, acela inevitabil gândeşte că face totul cu puterea lui şi cade, astfel, în părere de sine.[…] „Multă pagubă am suferit de la cei pe la care am alergat", spune Petru Damaschinul. „Mulţi stareţi, spune Cassian, în loc să-i hrănească, îi aduc la disperare pe cei care vin la ei" şi dă si exemple. Astfel de plângeri pot fi auzite şi întâlnite în orice vremuri. Numai cuvântul: „Trăieşte ca până acum!" sau: „Ce pui atâtea la cale?!" va stinge întreaga râvnă, aşadar, îl va împinge din nou pe sărmanul care tocmai îşi venise în fire la obiceiurile de mai înainte. Apare întrebarea: Cum să procedeze într-un astfel de caz cel ce înţelege necesitatea cârmuirii şi primejdia de moarte de a rămâne lipsit de ea, cel ce îşi cunoaşte, de asemeni, obligaţia de a se adresa unui anumit păstor, dar, în acelaşi timp, se teme, cu îndreptăţire, ca nu cumva să aibă de suferit de pe urma lui şi să nu fie iarăşi împins în prăpastia de mai înainte?

Pe de altă parte, nu prea rar, ba chiar adesea, şi cei ce stau de partea îndrumătorilor îşi înţeleg pe deplin menirea, întreaga putere a obligaţiei lor şi măreţia răspunderii care atârnă asupra lor, au sârguinţă, ard de râvna de a fi cu adevărat cei ce trebuie să fie, dar, pe măsura vârstei lor duhovniceşti, văd totuşi că sunt departe de a putea călăuzi fără greş, aşa cum se cuvine, pe alţii. Dar, datorită lipsei de experienţă şi a necunoaşterii căii pe care trebuie să-i conducă pe alţii, sunt îndreptăţiţi a se teme să nu-i piardă pe aceştia din prea multă râvnă pentru mântuirea lor şi, în loc să-i îndrume, să-i ducă în rătăcire. Apare întrebarea: Cum să se comporte în această situaţie? Cum să călăuzească, dându-şi seama că nu sunt capabili de aceasta, pentru că nu au atins, încă, măsura cuvenită?

Este evident că această întrebare şi cealaltă în legătură directă cu ordinea existentă a lucrurilor. Nu se poate fără călăuzire. În forma sa autentică, ea este nobilă şi slăvită, dar, în prezent, este desconsiderată. Întrebare: Ce avem noi de făcut? Cui să se adreseze, atât cel ce caută călăuzire, cât şi cel ce este pus să călăuzească? Referitor la prima întrebare, putem adăuga la ea o pravilă înţeleaptă a Sfinţilor Părinţi: totul să fie făcut cu răbdare şi cu credinţă în Dumnezeu. Nu trebuie să ne dăm la o parte, cum am văzut mai sus, de la conducătorii puşi să conducă, dar putem să nu ne încredinţăm lor pe de-a-ntregul, dintr-o dată, ci să aşteptăm o proniere specială a lui Dumnezeu; o anumită

chemare, o înclinaţie sufletească, rămânând, între timp, predaţi în voia Sa, în chemare rugătoare, arzătoare, a numelui Său, ca El Însuşi să ne arate calea. Aşadar, păzindu-te de amăgire, cheamă din tot sufletul numele Domnului, ca El să-ţi spună calea pe care vei merge, predându-te pe de-a-ntregul, cu neclintită nădejde, grijii Sale proniatoare, şi Dumnezeu nu te va lăsa niciodată. Uneori, preotul sau egumenul nu sunt de folos nimănui, decât unuia singur. Se schimbă de la sine în faţa lui (a ucenicului), de unde îi vine înţelepciunea? - şi este rânduită mântuire de la Dumnezeu şi acolo unde nu te aştepţi. Toată puterea stă aici în predarea hotărâtă în voia lui Dumnezeu, Cel ce vrea ca toţi să se mântuiască. Sfântul Dorotei rezolvă această problemă astfel: Dacă cineva nu are cui să ceară un sfat, spune sfântul, ce să facă atunci? Dacă cineva va căuta cu adevărat voia lui Dumnezeu, din toată inima, Dumnezeu nu-l va lăsa niciodată, ci îl va călăuzi în toate felurile după voia Sa. Dacă cineva nu va căuta cu inima deschisă voia lui Dumnezeu, atunci, chiar de s-ar duce la un prooroc, Dumnezeu îl va inspira pe acela să-i răspundă după ipocrizia inimii lui, aşa cum spune Scriptura: „Şi proorocul se poate amăgi [...] spune cuvântul, căci Domnul l-a amăgit pe proorocul acela" (Învăţătura a cincea). La fel spune şi Scărarul. Dar chiar şi atunci când vezi limpede că duhovnicul rânduit nu-ţi este de folos, nu-ţi rezolvă îndoielile, nu-ţi dă sfat, în general nu te zideşte, din pricina lipsei de experienţă sau din neatenţie, nu te grăbi să-l laşi sau să-l schimbi. Căci, cu cine-l vei schimba? Cei din jurul tău îţi sunt la fel de necunoscuţi ca şi el, iar pe acesta ţi l-a dat Dumnezeu. Dumnezeu ţi l-a indicat, căci tot ce avem este de la Dumnezeu; iar cu altul ce să facem? Ce-i, aşadar, de făcut? Ai o trebuinţă. Rabdă, suferă, strigă tare către Domnul, rugându-L să nu te abandoneze în primejdie şi să nu te lase pradă amăgirii: sau să ţi-l rânduiască pe acesta, sau să-ţi indice pe altul, dar în acest timp rămâi cu primul, sub ascultarea lui, în aşteptare, cu răbdare, chemând pe Dumnezeu. Ce vei face sub ascultarea lui? Căci trebuie să lucrezi spre mântuire, nu-i aşa? Trebuie! Rânduiala vieţii evlavioase îţi este cunoscută; urmeaz-o şi fii liniştit. Pentru început, este cu totul de ajuns. Pentru cel ce se pocăieşte, totul este acoperit cu negura necunoaşterii, a neclarităţii. Să nu iasă din obişnuinţele sale cele rânduite de Pronie. Aşa este cel mai smerit, mai neprimejdios, mai sigur. Cel ce se află în negură ar face mai bine să stea într-un loc, decât să umble de colo colo, altfel se poate întâmpla să cadă în groapă. Este foarte periculos să ia vreo hotărâre curajoasă, deosebită, ieşită din comun; rămâi cu smerenie în simplitate! Dacă, de la bun început, începi să tot schimbi, nu te mai opreşti. Gândurile, să presupunem că poţi să ţi le lipeşti de altcineva dar, iarăşi, de cineva pe care ţi-l va trimite Dumnezeu; poţi chiar să-l cauţi activ, mai ales prin rugăciune, ca să ţi-l indice chiar Domnul dar, totuşi, aşteaptă şi rabdă până când va veni un semn hotărâtor. Dacă ţi l-a dat Dumnezeu, nu te împotrivi, nu judeca, nu-l neglija. Aşteptă pe un altul de la Dumnezeu. Nu te va lăsa Domnul, îţi va da, dacă ai nevoie.

Să iei aceasta drept regulă pentru a evita părerea de sine, neglijenţa faţă de pronia lui Dumnezeu şi primejdia de a te încurca în cursele vrăjmaşului, Dar iată încă ceva: din când în când, negura se va rarefia tot mai mult şi ţi se va descoperi întocmirea vieţii, limpezindu-ţi cunoaşterea primejdiilor şi a rătăcirilor; ţi se vor înmulţi trebuinţele, nelămuririle, îndoielile. Toate acestea au nevoie de explicaţie, de cuvânt lămuritor, de îmblânzire a duhului. Îndrumătorul rânduit nu-ţi rezolvă problemele, nu-ţi inspiră încredere, nu te predispune la sinceritate. Ce-i de făcut?

Unii sfătuiesc ca, rămânând la îndrumătorul pe care-l avem pentru problemele obişnuite, în problemele particulare, care ne privesc propriu-zis pe noi, să facem totul cu dreaptă socotinţă: aceasta va hotărî ce este folositor şi ce este dăunător, şi aduc drept argument cuvintele Apostolului: „Toate să le încercaţi; ţineţi ce este bine” (I Tes. 5, 21), ca şi părerea general răspândită a tuturor Sfinţilor Părinţi că cea mai înaltă dintre virtuţi este dreapta socotinţă. Dar această părere a Sfinţilor Părinţi nu trebuie urmată fără îngrădiri, pe care tot ei le pun. Astfel, Sfinţii Părinţi afirmă că dreapta socotinţă este un dar care se câştigă prin trudă îndelungată, cu smerenie şi cu evlavioasă rugăciune. Cine a obţinut acest dar să-l păstreze şi să-l folosească pentru binele său şi al altora. Cine nu, să nu îndrăznească în nici un caz să-şi alcătuiască propria sa dreaptă socotinţă, nici cu cuvântul, nici cu fapta. Datoria unuia ca acesta este să-i întrebe pe cei iscusiţi şi încercaţi. Referitor la cel ce se află la început, trebuie să stabilim următoarea pravilă: fă totul cu dreaptă socotinţă, dar toată dreapta ta socotinţă trebuie să constea într-o singură regulă: să nu faci nimic după socotinţa ta, ci despre toate să întrebi: de este bună aceasta, de se potriveşte cealaltă, de ţi se potriveşte ţie, căci nu toate le sunt bune tuturor, ci, cum spune Petru Damaschinul: timpul, începutul, starea, vârsta, puterea, sănătatea, educaţia şi celelalte au mare greutate în această deosebire. De unde să ştii că le vei rezolva pe toate cum trebuie şi fără rătăcire? Dreapta socotinţă trebuie să fie ţelul, ea trebuie căutată şi pentru aceasta trebuie să exersezi practic în ea, dar nu prin propriile puteri, ci după socotinţa altora. Trebuie să ne deprindem cu dreapta socotinţă. Aşadar, dreapta socotinţă este bună şi de laudă, deprinde-te cu ea, dar nu te încrede niciodată în ea, până când nu te vei întări prin sfatul şi experienţa altora.

Alţii spun: ia aminte la dumnezeiasca Scriptură şi la învăţătura părinţilor şi Ie vei învăţa pe toate. Nu încape îndoială că şi lectura este printre primele surse de educare a duhului creştin şi este la fel de trebuincioasă ca şi ochiul pentru trup, ori lumina pentru lume. Sfântul Nil Sorski ne învaţă că astăzi avem un singur îndrumător: dumnezeiasca Scriptură şi scrierile Sfinţilor Părinţi. La fel povăţuia şi făcea stareţul Paisie. Cu siguranţă că au slăbit văzătorii căii de mântuire, dar, prin grija lui Dumnezeu, ne-au lăsat descrierea ei. Ţine-te de aceştia. Purtaţi de Duhul Sfânt, ei au scris regulile de cârmuire şi de călăuzire pe calea

mântuirii. Dacă nu poţi găsi un îndrumător, spune stareţul Serafim, în stare să te călăuzească spre viaţa contemplativă, în acest caz trebuie să te conduci după Sfânta Scriptură, întrucât Însuşi Domnul ne porunceşte să învăţăm din Sfânta Scriptură, spunând: Încercaţi... Trebuie, de asemeni, să citeşti cu atenţie scrierile patristice şi să te străduieşti pe cât posibil, după puterile tale, să împlineşti ceea ce te învaţă ele şi astfel, puţin câte puţin, să te ridici spre desăvârşire.

Dar, iată din nou întrebarea: Cine, ce şi cum să citească? Şi apoi: Ce anume din cele citite şi aflate să ne punem ca regulă şi ce nu? Cine-i va da sfat celui neiscusit şi neîncercat? „Regula, în sine, este bună, dar nu pentru mine; mi se va potrivi, dar nu acum”. Câţi nu pier din această pricină, că încearcă să pună în aplicare tot ce citesc prin cărţi! Se spune că există oameni cu o asemenea constituţie, încât, când aud de o boală oricare ar fi ea, îşi închipuie că sunt bolnavi şi chiar se îmbolnăvesc de acea boală. La fel poate fi şi cu cititul fără îndrumare. Aşadar, citeşte, cercetează, pătrunde, îmbogăţeşte-te de înţelepciune duhovnicească, dar ce anume să faci din toate acestea, ce să-ţi alegi drept pravilă personală, aceasta să nu hotărăşti singur. Cu alte cuvinte: fă totul cu sfat şi nu după socotinţa ta. Dacă ai citit ceva, du-te şi întreabă cum este cu aceasta, de ţi se potriveşte şi cum poţi s-o împlineşti şi tu.

Dar apare problema: Pe cine să întrebi? Păstorul îndrumător tace, ţi-ai pierdut încrederea în el, ţi-e frică să i te deschizi. Să rămâi în nehotărâre este, iarăşi, periculos: este o stagnare, o zăbovire în van. Ce-i de făcut? Există un singur răspuns: fă totul cu sfat, cu aşteptare. Nimic să nu hotărăşti brusc, niciodată după socotinţa ta sau după ce ai citit în cărţi, ci aşteaptă până când (situaţia) se va stabiliza, iar până atunci caută sfat şi rezolvare. În orice timp şi în orice loc pot fi găsiţi oameni încercaţi în trăire evlavioasă, râvnitori mai mult sau mai puţin iscusiţi, care îl caută pe Dumnezeu. Trebuie să intri în legătură frăţească cu ei, să li te adresezi din inimă şi apoi orice neînţelegere şi îndoială să le-o încredinţezi lor. Unul, al doilea, al treilea, de unii singuri sau împreună îţi vor descurca cumva problema şi ţi-o vor rezolva. Procedează aşa cum ţi-o rezolvă ei şi nu-ţi vei urma propria voie şi socotinţă. Tot ce se face cu predarea de sine lui Dumnezeu şi nu după socotinţa proprie este plăcut Domnului şi mântuitor. De aceea, când părintele îndrumător nu este în stare să hotărască, iar Dumnezeu încă nu ţi-a indicat pe un altul căruia să i te încredinţezi, înţelepţii dau următorul sfat: dacă ai vreo îndoială şi nu ai pe cine să întrebi, fă rugăciune lui Dumnezeu pentru trebuinţa ta şi du-te la orice om respectabil şi evlavios şi fii convins că Dumnezeu, care are grijă de toate şi pe toate le ţine, nu te va lăsa fără o rezolvare trainică, nu te va lăsa să cazi în amăgire, numai să ai, într-adevăr, o trebuinţă care te apasă şi nădejde puternică.

În privinţa cazurilor particulare, dar şi în general, putem rămâne la această pravilă, căci întreaga noastră viaţă este alcătuită din cazuri particulare. Şi astfel se va alcătui o viaţă deosebită, trăită cu sfat.

Aceasta este o nouă cale de călăuzire, specifică cu deosebire vremurilor noastre. Omul, predându-se pe sine lui Dumnezeu, este învăţat de Scripturile dumnezeieşti şi de scrierile patristice, se foloseşte şi de judecata sa, dar nu hotărăşte nimic singur, ci face totul cu sfat şi cu întrebare. Aici, călăuza este Dumnezeu şi Scriptura; lepădarea de voia şi de judecata proprie stă în sfat; puterea de pornire stă în predarea lui Dumnezeu, rugându-L fierbinte şi cu cutremur să ne izbăvească de amăgire, de rătăcire şi de greşeli. O astfel de viaţă este smerită şi lipsită de vicleşug, iar celor smeriţi, Dumnezeu le descoperă tainele, şi pe cel ce se îneacă nu-l ruşinează. Pe prunc îl va învăţa să spună tot ce are nevoie, spune Sfântul Dorotei, iar dacă nu crezi, nici proorocul nu-ţi este de folos. Când, dimpotrivă, cel ce întreabă vrea dinainte şi aşteaptă o anumită rezolvare, aceasta este lucrarea amăgirii. În această situaţie este mai bine să nu întrebi. Când întrebi însă ai grijă ca balanţa inimii să fie dreaptă, neînclinată nici la dreapta, nici la stânga şi Domnul te va călăuzi. Necunoscuta este calea adevăratei vieţi creştine şi nu avem voie să mergem pe ea după propria noastră socotinţă.

Sfântă este cârmuirea lui Dumnezeu: mergi ca prin ceaţă, numai mâna să nu ţi-o desprinzi din mâna Domnului. Vedem din viaţa stareţului Paisie că el s-a format pe această cale. A întâlnit o mulţime de sfătuitori şi după sfatul tuturor se zidea pe sine, şi cu toate că nu a avut un singur cârmuitor, ceea ce i-a adus, după cum recunoaşte, multă pagubă, s-a format într-un singur duh şi a ajuns la vârsta bărbatului desăvârşit. Principiul său fundamental, de-a lungul întregii sale vieţi, fusese râvnitoarea închinare la Dumnezeu. Aceasta îl călăuzea, aceasta îi unifica duhul, în pofida diversităţii (sfaturilor). Învăţat de experienţa întregii vieţi, iată la ce principiu de călăuzire ajunse, la sfârşit: ajungând la concluzia necesităţii unui îndrumător şi descriindu-l cum trebuie să fie, amintind cu lacrimi că astăzi nu ai de unde să găseşti unul ca acesta, el conchide: „De aici rezultă, aşadar, fraţilor, extrema noastră nevoie de a ne povăţui zi şi noapte, cu multă întristare şi cu multe lacrimi, în Scripturile dumnezeieşti şi în scrierile Sfinţilor Părinţi şi, împreună cu râvnitorii cei într-un gând cu noi, care s-au sfătuit cu cei mai bătrâni dintre părinţi, să ne îndrumăm spre poruncile Domnului şi spre faptele sfinţilor noştri părinţi. Şi aşa, cu mila lui Hristos şi cu silinţa noastră, putem primi mântuire. Aşa sfătuiesc toţi părinţii; aşa sfătuia şi făcea Sfântul Nil Sorski: „Înainte, părinţii duhovniceşti îi călăuzeau pe toţi; dar, în atât de grelele vremuri de astăzi, vrednice de multe plângeri şi tânguieli, când râvnitorii au slăbit atât de mult, Însuşi Dumnezeu şi învăţătura dumnezeiască sunt învăţătorii şi călăuzitorii cuvioşilor părinţi”.

Iată, aşadar, care este astăzi cea mai bună şi mai sigură cale de îndrumare sau de formare în viaţa creştină: viaţa trăită cu predare în voia lui Dumnezeu, după Scripturile dumnezeieşti şi scrierile patristice, cu sfatul şi întrebarea celor ce sunt în acelaşi cuget cu noi. Din mila lui Dumnezeu, ea poate şi trebuie să ne conducă la reuşită, căci conţine

toate condiţiile desăvârşirii, ale retezării voii proprii şi ale socotinţei proprii. Dar este limpede că această cale se află cu mult mai prejos decât cea a călăuzirii, a îndrumării şi a formării individuale. Ea nu se bucură de un atoatevăzător, ci doar de un fel de ghicitori; nu are în centru un om de acţiune hotărât, ci mai mulţi, care se mişcă cu sfială. Nu mai este posibilă o atât de grabnică şi de sigură vindecare şi desăvârşire, nici întreţinerea atât de susţinută a duhului râvnei, nici pătrunderea atât de neprimejduită în contemplaţie. De aceea sunt astăzi atât de puţini oameni sporiţi (în credinţă) şi desăvârşiţi. Este adevărat, ei sunt ai lui Dumnezeu, iar pe cine Dumnezeu desăvârşeşte, pe acela nu-l va, ţine sub obroc. Trebuie numai să adăugăm că această cale este mult mai rodnică dacă cineva dobândeşte un singur sfătuitor şi, unindu-se sufleteşte cu el, îl va urma în sinceritate şi în împreună-sfătuire sau în prietenie duhovnicească. Fiecare îl vede şi îl cunoaşte pe celălalt şi, astfel, îl poate sfătui mai repede şi mai sigur. Scriptura, în privinţa credinţei, este lumină pentru ei. Înţelepţindu-se unul pe altul, ei se conduc reciproc, predându-se unul pe altul lui Dumnezeu şi Domnului, care a făgăduit să fie acolo unde sunt doi adunaţi în numele Său. Totodată, ei nu trebuie să se despartă de poruncile lui Dumnezeu, căci fiecare hotărâre şi părere comună este bună dacă i se poate da crezare şi dacă poate fi împlinită cu îngăduinţa Lui. Mutuala uniune în iubire le va da tărie, iar alergarea la un părinte duhovnicesc le va da binecuvântarea lui Dumnezeu. O astfel de sfătuire sau călăuzire reciprocă, iarăşi, dacă este dată, căci Dumnezeu ne dăruieşte prietenii, este foarte roditoare. Amintiţi-vă de cei doi călugări care au trăit în perioada lui Macarie cel Mare în uniune frăţească, în călăuzire şi în îmbărbătare reciprocă; la ce măsură a desăvârşirii au ajuns! Stareţul Paisie povesteşte că el, căutând de la început, după cuviinţă, un cârmuitor şi înălţând rugăciune fierbinte spre Dumnezeu, umbla de colo, colo: şi pe la noi, şi prin Moldova, şi în Valahia, şi la Athos, şi nimic nu găsea. „Am aflat numai, ne spune, aplecându-mă la scrierile părinţilor, că pierdusem foarte mult, pentru că la început am trăit fără o călăuzire activă.” Cum a sfârşit? „Fără să găsesc unde să-mi plec capul, ne spune, chibzuind să-mi petrec viaţa pe calea regală, alături de un singur frate, de un acelaşi suflet şi acelaşi cuget cu mine, în loc de părinte; să-L avem pe Dumnezeu îndrumător şi învăţătura Sfinţilor Părinţi, să ne supunem unul altuia şi aşa să ne slujim”, nedespărţindu-se însă de părintele duhovnicesc, aşa cum specifică în altă parte. O astfel de cale, spune el, este binecuvântată de toţi părinţii. El era călugăr şi o asemenea pravilă se potriveşte mai mult vieţii călugăreşti. Dar ea nu este de neîmplinit nici în viaţa civilă şi, după cum putem vedea din starea actuală a lucrurilor şi a situaţiei noastre, trebuie să fie recunoscută ca singura valabilă. Râvnitorii uniţi într-un singur suflet, predaţi lui Dumnezeu şi îndrumaţi de scrierile părinţilor, rămânând în pace şi nepăgubiţi în aceeaşi rânduială, merg pe calea cea dreaptă a desăvârşirii creştine. Aici putem menţiona înalta laudă a prieteniei,

cântată de Sirah, care numai în această situaţie îşi găseşte aplicare deplină: „Prietenul credincios este acoperământ tare [...] şi cei ce se tem de Domnul îl vor afla pe el" (Sir. 6, l4, l6).

Aşadar, în privinţa cârmuirii putem pune următoarele pravile: teme-te să rămâi fără nici o călăuzire; caut-o ca pe bunul cel mai de preţ. Pentru început, umblă după cunoscuta rânduială a evlaviei, sub îndrumarea părintelui care îţi este numit. Când Dumnezeu îţi va da semn printr-un folos mare, evident şi netăgăduit venit de la acela, ca semn că acela este cârmuitorul tău, atunci predă-te lui. Dacă se va întâmpla dimpotrivă, doreşte-ţi un altul, dar caută-l cu prudenţă, cu răbdare, cu aşteptare, cerând semnul lui Dumnezeu sau întâlnirea unui trimis al Lui, rămânând în aceeaşi întocmire a vieţii evlavioase şi sub acelaşi părinte, nedespărţit de el. Totodată, intră în legătură deschisă cu cei de un acelaşi cuget cu tine şi mergi spre Dumnezeu cu sfatul lor şi sub călăuzirea părintelui duhovnicesc, nădăjduind. De întâlneşti pe cineva de acelaşi cuget cu tine, apropie-te cu sinceritate de el, fără să-i părăseşti pe ceilalţi, şi trăieşte cu el în deplină pace şi înţelegere, întru Domnul, pentru mântuire. Dar să respecţi lucrul cel mai important: predarea hotărâtă lui Dumnezeu, cu rugăciune puternică şi cu frângere a inimii, pentru izbăvirea de amăgire, şi a nu te conduce niciodată în nimic după propria minte şi voie, ci tot ce faci, fă cu sfat, şi Dumnezeu îţi va întocmi calea pe nesimţite, pe nevăzute, fără să ştii, fără să prinzi de veste.

Cu această ocazie, amintim încă o cale deosebită de auto-cârmuire şi de formare, prin a cere sfatul sau a întreba nu unul, ci mai mulţi părinţi nevoitori, cunoscuţi la vremea lor, din acelaşi loc sau de aiurea. În acest fel, Cuviosul Antonie cel Mare trecea pe la toţi şi îşi însuşea virtuţile tuturor. În acelaşi fel, Sfântul Vasile cel Mare traversă Egiptul, Palestina, Siria, întrebând şi sfătuindu-se cu Sfinţii Părinţi din vremea sa, formându-se în acelaşi timp şi pe sine, dar alcătuind şi un sistem al vieţii ascetice pe care îl puse în practică în mănăstirile şi în turma sa, pravile după care ne conducem şi noi, până astăzi. Sfântul Cassian Romanul a alcătuit din acestea o carte întreagă de sfaturi; la fel au făcut Sofronie şi Ioan, care au compus Limonariul. Cuviosul Nil Sorski a parcurs Răsăritul, deprinzându-se şi deprinzând şi pe alţii cu viaţa de însingurare. O asemenea cale de învăţare şi de îndrumare poate fi folosită şi astăzi. Dar este evident că ea trebuie aplicată de un bărbat tare în credinţă, deja îmbunătăţit, cu o chemare specială, arzând de dragoste de înţelepciune duhovnicească, cu o minte puternică şi nu oriunde, ci acolo unde se aşteaptă o viaţă de nevoinţă, altfel, cine ştie ce se poate întâmpla? Şi iarăşi, dintre cei cu adevărat râvnitori în nevoinţe, câţi nu lucrează, oare, pe căi diferite? Şi nu se vor sminti de această varietate, vor reuşi oare să vadă unitatea duhului care se ascunde deasupra ei? De ce suflet puternic este nevoie pentru aceasta! Aceasta este nevoinţa pelerinajului, în scopul înţelepţirii duhovniceşti. Cel temător nu va porni pe această cale, dar nici altul nu va ajunge cu

uşurinţă la acest gând. Dar cine va ajunge şi va creşte în el, acela să se predea lui Dumnezeu, hotărându-se să accepte orice fel de lipsă, şi Dumnezeu îi va rândui cu bine calea. Este nevoie, la vremea lor, de astfel de pelerini, pentru a se cunoaşte aspectele adevăratei nevoinţe, pentru a vedea în ce fel de stare se află ea astăzi, şi apoi, cu privire la starea actuală a creştinismului, la viaţa sa exterioară, pentru a preciza şi a stabili cu claritate regulile de nevoinţă aplicabile după posibilităţile de azi. Cu toate că esenţa nevoinţei este una şi neschimbată, înfăţişarea ei vizibilă poate fi variată.

La fel se rezolvă şi cea de-a doua întrebare: Cum poate cineva să-i călăuzească pe alţii, ştiind că nu a ajuns încă la măsura adevăratului îndrumător? Conform Scripturilor dumnezeieşti şi scrierilor patristice, aceasta constă în predarea de sine lui Dumnezeu. Mai înainte, pomenitul stareţ Paisie spune: „În vremurile vechi, mulţi dintre Sfinţii Părinţi îşi învăţau ucenicii din luminarea harului lui Dumnezeu, iar nu după cărţi. În vremurile de acum însă, Sfinţii Părinţi nu mai povăţuiesc ca cineva să înveţe pe alţii după mintea lui, ci din Sfânta Scriptură şi din învăţătura cuvioşilor părinţi”. Rugăciunea pe care o face lui Dumnezeu, pentru a-l înţelepţi întru mântuirea altor suflete, lucrare pe care Însuşi Dumnezeu i-a încredinţat-o, nu va rămâne neauzită: „cheamă şi te voi auzi”. Aceasta se potriveşte cel mai bine celui ce se află pe post de îndrumător. Şi încă ceva: dintre aceştia, cea mai mare parte se află deja deasupra altora, prin faptul că ţin în mâinile lor mai multe mijloace, au văzut şi au auzit mai multe, au intrat măcar în contact cu educaţia şi cu experienţa altora. (Despre cei nevrednici, nepăsători, nu avem ce să discutăm.) Acum, dacă îndrumătorul s-a ridicat la râvna mântuirii lui şi a altora, el a păşit pe calea cea bună şi poate vedea mai bine decât alţii, şi în faţă, şi în spate. Chiar dacă elementele confuziei încă nu s-au limpezit, el are Scriptura, care i le descrie: se va adânci în ea, va cugeta şi poate că va afla. În acelaşi timp, să se aşeze şi în ceata celor călăuziţi şi, cu multă strădanie, să caute sfatul unuia sau al mai multora, şi astfel, sporind din ce în ce mai mult, va atrage la el şi îi va călăuzi pe toţi cei ce vin, prin el, la Dumnezeu. Când, cunoscându-şi neputinţa, îi va convinge pe cei călăuziţi că drumul mântuirii este astăzi unul, citirea şi ascultarea Scripturilor dumnezeieşti şi a scrierilor patristice, şi când îi va călăuzi către acesta, atunci se va întemeia un grup de oameni uniţi, care cercetează Scriptura pentru descoperirea căii mântuitoare şi pentru îndrumarea reciprocă, sub cârmuirea întâistătătorului legitim şi a îndrumătorului.

Iată formularea definitivă a călăuzirii mântuitoare, neprimejdioase, potrivite vremurilor de acum. Aşa s-a călăuzit Nil Sorski, care spunea: „Eu nu împlinesc, ci arăt Scriptura. Cine vrea să trăiască cu mine, iată pravila: s-o împlinească; iar dacă nu, să plece”. La fel era şi viaţa Sfântului Paisie; ea este povestită pe larg şi de el, şi de contemporanul său, stareţul Mihail. Şi părintele Dorotei, pe când compunea o pravilă pentru viaţa ascetică, în loc de cuvânt înainte a pus o îndrumare

convingătoare întru citirea cuviincioasă şi urmarea Scripturilor dumnezeieşti şi a scrierilor părinţilor, demonstrând că aceasta este singura cale sigură şi neprimejdioasă de mântuire. Astfel va fi satisfăcută prima cerinţă obligatorie a penitentului, şi anume: îndrumarea şi educarea. Altă cerinţă esenţială este regula de viaţă, pravila lui despre ce şi cum să facă.

Viaţa după pravile

Parţial, am văzut deja necesitatea acestor pravile. Nu trebuie să uităm că ea nu este doar mai bună decât altele, ci este cu totul obligatorie. Pravila este îngrădirea cea mai neprimejdioasă a vieţii trăite întru mântuire. Fără pravile nu putem păstra continuitatea râvnei, a tăriei hotărârii, nici să dobândim fermitatea voinţei. Duhul râvnitor, ca o stihie, se ţine şi se întăreşte prin exerciţiu; dacă exerciţiul este insuficient, atunci, inevitabil, duhul slăbeşte şi se vlăguieşte. Când sunt stabilite pravile, atunci, dacă sunt rânduite cum se cuvine, se găseşte întotdeauna ca ocupaţie evlavioasă, ceva care să ne aducă aminte de viaţa cea nouă şi să ne ţină atenţia ocupată cu acest gând. Trecerea de la o îndeletnicire la alta este o continuă antrenare a duhului, pe un singur ton, după un singur plan. Astfel, focul râvnei arde continuu. În lipsa pravilelor, vor apărea timpi morţi, încetiniri, opriri, rătăciri, şi viaţa nu va fi unitară, încordarea va slăbi, râvna se va răci. De aceea, Sfântul Isaac Sirul spune (în Cuvântul al optzeci şi cincilea, p. 534) că întunecarea minţii, furtuna lăuntrică, lenevirea şi toate neregulile vieţii se produc când nu a fost stabilită în viaţă o anumită rânduială. În caz contrar, totul va depinde de prezenţa de spirit, dar poate cineva conta pe aceasta? Ea este schimbătoare, ca o suflare de vânt. Când vrei, faci totul repede; când cazi în lenevire, nici puţin nu mai poţi face. Dar când ai stabilit o pravilă, vrei, nu vrei, o faci şi o vei face necontenit.[…]

De altfel, şi pravilele trebuie alcătuite tot după pravile. Referitor la aceasta, este cazul să observăm:

1) Cel ce are un îndrumător, acesta îi alcătuieşte regulile. Ucenicul este un executant smerit, care nu pune nimic la îndoială. Cine este lipsit de această binefacere, aceluia îi revine să se adâncească, cu toată prudenţa, în scrierile patristice, în experienţele vieţilor sfinţilor şi să-şi adopte drept pravilă din ceea ce găseşte acolo, după ce se sfătuieşte cu cine are posibilitatea.

2) La stabilirea pravilelor trebuie folosită toată prudenţa şi o severă judecată, pentru ca, în loc de folos, să nu ne aducem pagubă şi în loc de zidire, să nu ne pierdem: nu toate sunt pentru toţi. Vârsta, puterea, trecutul personal, educaţia, conjuncturile vieţii, nivelul aptitudinilor, caracterul şi celelalte, toate trebuie luate în consideraţie şi, potrivit lor, trebuie stabilite pravilele. Nu la fel se comportă ucenicul şi militarul, târgoveţul şi funcţionarul.

3) De altfel, trebuie să ţinem minte că aceste pravile, cu toată aparenta lor varietate, în ansamblul lor trebuie să înfăţişeze într-un fel

sau altul, spiritul vieţii şi al ascezei. De pildă, pravilele trupeşti sunt diferite, dar esenţa lor trebuie să conţină un singur lucru: îngrădirea trupului, strunirea lui. Nu exteriorul este de preţ, ci interiorul, duhul cu care se lucrează.

4) Pravila de care trebuie să se ţină seama în aplicarea canoanelor este măsura, potrivirea sub toate aspectele cu puterile persoanei în cauză. Iată lauda generală, adusă de toţi: lucrul făcut cu măsură este nepreţuit. Trebuie să le tocmeşti astfel încât să nu încapă loc nici de vreo slăbire, nici de vreo severitate peste măsură. Ultima epuizează, fără să aducă folos, iar prima leneveşte şi stinge duhul râvnitor. Pravila stabilită cu măsură cuprinde duhul într-o ardere bine temperată.

5) Din această pravilă decurge de la sine o alta, şi anume trecerea treptată. Duhul se maturizează prin exerciţiu, se întăreşte şi cere sarcini mai grele; în aceeaşi măsură trebuie să crească şi nivelul pravilelor. Postirea, rugăciunea, nevoinţa cresc, treptat, din putere în putere. O dată cu ele trebuie ridicată şi exigenţa pravilei. A bate pasul pe loc este aproape la fel de primejdios cu a merge înapoi, care este primejdia cea mai mare.

6) De aceea, este limpede că cel mai bun îndrumător în alcătuirea pravilei este experienţa. Experimentează şi păstrează ceea ce găseşti de folos. Astfel, din experienţă se cunoaşte măsura necesarului de mâncare, de rugăciune şi de toate celelalte. Nu trebuie să luăm hotărâri definitive până când nu stabilim din practică cum este mai bine: aşa este mai neprimejdios. Atunci nu va exista trufie şi inconsecvenţă faţă de viaţa reală, aşadar nu va exista nici nevoia depărtării de pravilă, care este foarte dăunătoare.

7) Trebuie doar să venim cu toată sinceritatea şi buna credinţă, având în faţa ochilor ţelul: nevoinţa în vederea mântuirii şi a bineplăcerii lui Dumnezeu, fără a ne îngădui nici o auto-compătimire. Trebuie să reţinem că orice privilegiu ţine de amăgire. Apreciind cum se cuvine o pravilă folositoare, vedem că ea este destul de anevoioasă. Ea trezeşte, întăreşte şi menţine starea de vioiciune; dar, de permite înlesniri, fugi ca de otravă de o asemenea pravilă.

8) De asemeni, nu trebuie să pierdem din vedere că pravila trebuie să îmbrăţişeze toate aspectele vieţii, în toate manifestările ei: şi trupul, şi sufletul, şi spiritul, şi activitatea exterioară, şi pe cea din sânul familiei, şi pe cea civică, personală şi publică. Omul, în întregime, trebuie să fie înconjurat, îngrădit de pravile. Numai în această condiţie va exista trebuincioasa armonie a dezvoltării, şi pravilele vor avea un spirit sau un ton adecvat.

9) Acum se vede deja de Ia sine ce legătură trebuie să fie între toate pravilele. Adică: cea trupească trebuie subordonată celei sufleteşti, cea sufletească să se supună celei duhovniceşti, iar pravila exterioară, tuturor acestora laolaltă. Aceste pravile trebuie să fie echilibrate şi să se favorizeze reciproc. În momentul când pravilele unui nivel le deranjează pe altele, trebuie imediat să presupunem că ceva nu este la locul lui,

deci sau trebuie eliminat, sau trebuie modificat. Într-adevăr, cel ce se va ridica la nivelul contemplării întregii alcătuiri, rareori se poate înşela în alegerea regulilor şi în potrivirea măsurii pentru fiecare. Cum pentru un arhitect sau pentru un pictor iscusit, măsura unei părţi slujeşte adesea ca model pentru construirea întregului plan al casei sau al figurii umane, la fel este şi în aceste pravile. Cel ce construieşte nu va permite ca ceva sa iasă în afară din planul general sau din stil. În aceasta stă toată iscusinţa celui care stabileşte pravilele. Căci ţelul tuturor este duhul, care trebuie să fie în Dumnezeu.

10) Ansamblul tuturor pravilelor de acest fel va alcătui canonul lucrării de nevoinţă ascetică. După cum nevoinţa ascetică corespunde aspectelor vieţii creştine, căci viaţa creştină se prezintă sub două aspecte: obştească şi monahală, în consecinţă, diferite vor fi şi canoanele: obştesc şi monahal. Unul ţine de traiul în comun, iar altul, de cel pustnicesc.

11) Lucrarea după aceste pravile este nevoinţa ascetică ce presupune o încordare a forţelor, un efort, o strădanie. Deprinderea cu aceasta reprezintă virtutea ascetică. Se înţelege de aici că nu există viaţă creştină fără nevoinţă, nu există viaţă creştină neascetică, fără strădanie şi fără transpiraţie. Cine refuză nevoinţa, acela refuză viaţa. Această deprindere este scopul, în ea este zidul de siguranţă al vieţii. Virtuţile ascetice sunt un zid tare şi de nepătruns al vieţii autentic creştine. Se spune că pravilele sunt temporare. Nu, sârguinţa în împlinirea pravilelor este temporară, dar pravilele sunt netrecătoare. Doar că, cu timpul, ele vor deveni nectar şi sânge şi vor fi împlinite cu hotărâre şi cu dragoste, ele, care la început erau împlinite ca obligaţie. Iată de ce trebuie să preţuim nevoinţele ascetice! Niciodată nu da cu piciorul în ceea ce ai agonisit. Chiar de-i puţin, păstrează: te va conduce la mai mult. Dacă te-ai întărit în ceva, iată că eşti neprimejduit dintr-o parte.

Pentru ca pravilele alcătuite astfel să te călăuzească la fericirea dorită şi să-şi poată împlini menirea, iată cum trebuie să te comporţi faţă de ele:

1) Când se va definitiva întregul plan de acţiune şi se va stabili ansamblul regulilor, cheamă-L pe Dumnezeu cu rugăciune puternică, ca să te binecuvânteze să le împlineşti neîncetat, cu folos şi într-un mod plăcut Lui. Respinge orice îngâmfare, părere de sine sau fantezie referitoare la desăvârşirea pe care o vei atinge în viitor, urmându-le. Roagă-te cu sfială şi înfricoşare, ca să nu te ruşinezi prin îndepărtarea de la ele sau prin încălcarea lor.

2) Pune legământ cu inima ta să nu abandonezi pravila stabilită, indiferent de greutate şi sacrificiu. De aceea, nu-ţi îngădui pe viitor nici măcar în gând să abandonezi sau să schimbi vreuna dintre pravile: să rămână aşa cum sunt.

3) Pentru aceasta, primeşte-le cu credinţa că sunt plăcute lui Dumnezeu şi consideră-le, în consecinţă, ca pe o lege a conştiinţei, ca

fiind voia lui Dumnezeu în privinţa ta; socoteşte deci drept crimă orice încălcare a pravilelor. Mai bine să nu hotărăşti, decât, hotărând, să le abandonezi. Altfel, se va forma un caracter instabil, gata oricând să procedeze când într-un fel, când într-altul.

4) De aceea, luptă-te cu ispitele care apar împotriva împlinirii pravilelor. La început, vrăjmaşul ne luptă mai ales prin ele. Şi imediat ce obţine o cât de mică victorie, nădăjduieşte că va birui şi mai mult. Sfinţii Părinţi şi-au pus viaţa pentru ele. Rămânerea în ele înseamnă respingerea vrăjmaşului, înseamnă biruinţă. Este deja verificat prin experienţă că în nici o pravilă cu adevărat folositoare nu te poţi întări fără luptă. Fără luptă, pravila este nefolositoare, mincinoasă şi înşelătoare.

Calea îngustă şi anevoioasă

[…] Împotriva luptei şi a nevoinţei lăuntrice se pun întotdeauna piedici şi greutăţi din afară. „Voi nu sunteţi din lume”, spune Domnul, „Eu v-am ales, v-am desprins din ea; din acest motiv lumea vă urăşte [...]. În lume veţi suferi”. Şi, cu siguranţă, „multe sunt suferinţele drepţilor”. Oricine ar fi, puternic sau neputincios, dacă va începe să împlinească voia lui Dumnezeu, din inimă curată, fără a căuta să placă oamenilor, ci ţintind numai spre slava lui Dumnezeu, imediat vor apărea duşmăniri, nevoi şi necazuri. De aceea, toţi sfinţii, şi cu deosebire Isaac Sirul, consideră suferinţele ca semne deosebite ale virtuţii şi ale tuturor faptelor sufleteşti cu adevărat bune. Astfel încât, dacă faci un bine adevărat, te aşteaptă cu siguranţă suferinţa. Dar vrăjmaşul nu doarme. El ne îngreunează starea lăuntrică, dar ne apasă şi din afară şi ne împresoară cu piedici. Şi, pe deasupra, spun sfinţii, se strecoară şi înăuntrul nostru, ba cu năluciri şi vedenii, ba ne străbate ca o săgeată, năpustindu-se cu fel de fel de gânduri înfricoşătoare, ba ne arde ca un foc.

Astfel, imediat ce păşeşte cineva pe calea cea dreaptă, din toate părţile îl aşteaptă duşmani, şi dinăuntru şi din afară, şi văzuţi, şi nevăzuţi. Este ca un miel printre lupi. Aşa i se şi spune la început: „Multe sunt necazurile drepţilor” (Ps. 33,18), „prin multe suferinţe va trebui să intrăm în Împărăţia lui Dumnezeu” (Fapt. 14,22). Vor fi suferinţe, căci spre aceasta suntem puşi (I Tes. 3,3); „intraţi prin poarta cea strâmtă” (Mt. 7, 13). Citeşte şi: Mt. 6, 24; Ioan 15, 20; I Petru 4, 12-13; Sir. 2,1; Mt. 5,10; Iac. 1,12; II Cor. 4,8-17; I Petru 4,1; Apoc. 7,14; Mt. 7,13-17 şi altele. Cu toţii ne aflăm în întuneric şi în umbra morţii, în mâinile duşmanilor celor răi şi vicleni: scăparea nu poate fi uşoară. Chiar şi cei ce caută libertatea exterioară, câtă osteneală şi sudoare trebuie să jertfească! Cu atât mai mult aici, câte împiedicări şi înfrângeri, câte temeri şi înfricoşări! Va întreba, poate, careva: „Dar ce face Dumnezeu?”. El este Cel ce îi întocmeşte aceluia, parcă înadins, o astfel de cale plină de suferinţe, ba pentru a-l deprinde cu suferinţele Sale, ba pentru a-l ascunde de el însuşi, când se află în această

nefericită stare. Nu poate Domnul să-Şi exprime mai bine dragostea faţă de cei care-L caută, spune Sfântul Isaac Sirul, decât supunându-i la suferinţe. De aceea, ele sunt chiar indiciul neîndoielnic al binevoirii lui Dumnezeu, semnul că El Şi-a plecat ochii, alegându-l pe acela care începe să sufere pentru adevăr, pentru numele Său. Omul acela trece parcă la curăţat, ca aurul în creuzet. Cei străini de suferinţe, cei cărora totul le merge din plin, sunt preacurvari, după cuvântul Apostolului. Osteneala, lacrimile, suferinţele sunt cea mai bună curăţare, sunt ca bătutul cu maiul pentru rufărie.

De aceea, Apostolul ia la rând pe drepţii de la începutul lumii şi până acum şi îi vede pe toţi, până la unul, suferind, pătimind, în osteneli. Patriarhii au suferit; proorocii au suferit; Domnul, Începătorul nevoinţei, a suferit cel mai mult dintre toţi; apostolii, de asemeni; apoi, mucenicii, asceţii şi toţi sfinţii, aşa cum vede Ioan Teologul în Apocalipsă: „Aceştia [...] de unde au venit? [...] din strâmtorarea cea mare” (7,13-14); ei sunt cei care, după cum se spune acolo, nu şi-au cruţat sufletele. De aceea, cel ce începe să lucreze pentru Domnul trebuie să-şi pregătească sufletul pentru încercări. Nici pace, nici îndulciri, nici înlesniri să nu aştepţi, ci osteneală, batjocuri şi privaţiuni, chiar caută-le! Trebuie să ştii cu tărie că cel ce dobândeşte virtuţi, dar fără osteneală, cel ce stă în nevoinţe, dar cu înlesniri, fără strâmtorări dureroase, acela se află în amăgire. Ceva nu-i acolo în regulă. Nu poţi avea pace printre oameni dacă rămâi în dreptate. Duhul lumii este un uliu mâncător de carne: imediat se năpusteşte. De aceea, trebuie să fii pregătit la orice... Sfinţii Părinţi exprimă această pregătire simplu şi în puţine cuvinte: du-te ca la moarte şi pune-ţi în inimă legământul că eşti osândit la moarte, moarte care ţi se pregăteşte în fiece clipă, fără să ştii de unde şi cum. Numai acela va rezista neclintit, se spune, care va merge cu un asemenea legământ pe calea adevăratei vieţi creştine. Căci imediat ce va muri cu simţirea sau cu legământul inimii, atunci orice va întâlni va fi mai slab decât ceea ce se aştepta, adică mai slab decât moartea. Pentru aceasta, ei aduc pilda Mântuitorului despre împăratul care îşi face socoteala oastei înainte de război, sau cea despre gospodarul care începe să-şi zidească o casă. Evaluează-ţi supărările pe care le aştepţi şi mori cu gândul şi cu simţirea, pentru că numai moartea va aduce liniştea necesară, aşteptată pe calea lui Hristos. „Nu poate fi ucenicul Meu cel [...] ce nu-şi urăşte sufletul său”, spune Domnul. Să fii pregătit ca pentru moarte; Sfântul Isaac Sirul explică cu precădere acest lucru şi îl repetă adesea: „Orice ai întâlni, spune el, spune-ţi că ai murit şi te vei uşura; pacea şi traiul tihnit sunt cele mai nesuferite lui Dumnezeu”.

Toate acestea le sunt de trebuinţă nu numai celor ce s-au rupt de lume; cei ce trăiesc în lume au şi mai mare nevoie de o astfel de stare. Pe toate acestea le întâmpină adevăraţii râvnitori ai evlaviei; celor falşi le este uşor. La acest legământ făcut cu inima trebuie să mai adaugi o fierbinte şi neclintită nădăjduire în Dumnezeu Atotţiitorul, trebuie să îţi

păstrezi credinţa că, în pofida întunecimii drumului, tu eşti al lui Dumnezeu, nu eşti respins, nu eşti dispreţuit, ci eşti vegheat de El; credinţa că El este cu tine, că El te ţine, în timp ce eşti sfâşiat din toate părţile. Închipuieşte-ţi că eşti ţinut de mâna lui Dumnezeu, ca o basma murdărită, care este scuturată ca să se cureţe. Păstrează credinţa că, orice ispită ar veni, dinăuntru sau din afară, ai puterea să o depăşeşti, pentru că Domnul nu te va lăsa în ispită mai mult decât poţi să rezişti. El ne călăuzeşte şi ne formează cu adâncă înţelepciune. Ţine minte, de asemeni, că ajutorul Său este aproape, că va apărea imediat ce Îl vei chema şi că numai cu un asemenea ajutor vei putea depăşi ispita, fără să cazi; de aceea, să ştii că orice depăşire a ispitelor i-o datorezi Lui. Încercările care au fost depăşite fără a-L chema pe Dumnezeu şi nepuse pe seama Lui, nu-I sunt plăcute şi rămân neroditoare, pentru că, întotdeauna, lasă în urmă îngâmfare şi părere de sine.

Nu trebuie însă nici să ne aruncăm cu capul înainte în năpaste: mândra încredere în sine este neplăcută Domnului şi este întotdeauna pedepsită. Fii gata de orice, chiar şi de moarte, dar aşteaptă totul cu fierbinte nădăjduire în Dumnezeu şi predându-te Lui. Nu are decât să te ducă unde şi cum binevoieşte. Nu te împotrivi, nu dori ba una, ba alta, nici înlesniri, nici suferinţe. Să te ducă El; mergi cu faţa descoperită, aşteptând numai necazuri, nădăjduind în Dumnezeu şi predându-te Lui. Fără o asemenea stare nu vei face un pas pe calea adevărată. Toţi cei ce se întorc fac aceasta pentru că sunt nepregătiţi pentru luptă şi nevoinţă, sau din pricina încrederii în forţele proprii. Propriul foc interior te poate ajuta, însă nu pentru mult timp. El se răceşte de la sine, şi omul rămâne fără nimic.

Râvna spre mântuire

Se vede de aici că cel ce păşeşte pe calea vieţii creştine, fiind încă slăbănog, bolnav, neorânduit, trebuie să posede deja o mare forţă şi tărie. Altfel, va cădea sub povara suferinţelor şi a nevoinţelor, care i se pregătesc. Puterea care îl face rezistent şi care îi face roditoare toate ostenelile este râvna, osârdia, sârguinţa, grija de a-I bineplăcea Domnului şi de a-şi mântui sufletul. După cum cel ce caută o comoară adevărată nu se uită la greutăţi, nu pierde vremea şi nu se înfricoşează de piedici, la fel şi creştinul, când are râvnă şi dorinţă de a căuta, va depăşi toate greutăţile şi va parcurge nevătămat întregul drum. Cine caută găseşte tot ce caută; Domnul ne-a dat o făgăduinţă deosebită: caută şi vei găsi. Căutarea este duhul vieţii, prin stingerea ei, viaţa se stinge. Ea este focul adus de Mântuitor pe pământ; este lumina şi viaţa Lui. Vaporul se opreşte când aburul este eliminat; la fel, cel ce-L urmează pe Hristos cade sau se rostogoleşte înapoi când se răceşte (cu duhul). Iată cu ce trebuie să ne aprovizionăm, păşind pe calea plinirii poruncilor şi a curăţirii de patimi! Altfel, nici nu putem să începem această lucrare într-un duh adevărat; şi chiar de-ar începe-o careva, se va osteni fără rod, fără vlagă. Este o osteneală în zadar. Există mulţi oameni trecuţi prin nevoinţe şi ispite, dar fără folos: roadele sunt ale

duhului, iar duhul lui Dumnezeu stă în râvnă.[…] De aceea, niciodată să nu-ţi spui: „Gata, m-am ostenit îndeajuns, pot să mă odihnesc”. O astfel de înlesnire şi vlăguire este primul duşman. Gândul, cu toate că este mic şi slab, este cel mai viclean trădător: el deschide porţile vrăjmaşilor. Cine se împacă cu el, acela cade. El a fost observat de Sfinţii Părinţi şi fiecărui începător i se repetă necontenit: vezi, să nu spui: „gata, acum pot s-o las mai moale”, ci întreabă-te pentru ce eşti aici sau de ce nu faci nimic. Sau, adresându-te Domnului, roagă-te să te ajute ca să pui început mântuirii şi începe iarăşi şi iarăşi! Începe din nou şi osteneşte, dar la înlesniri sau favoruri nici să nu te gândeşti, ci păstrează-ţi în inima ta gândul că vei avea de dus greutatea şi strâmtorarea până la moarte şi că nu te aşteaptă nici o uşurare, ci numai greutăţi. Iată adevărata alcătuire a duhului râvnitor, care este neprimejdioasă, solidă, neîngăduind nici o fisură: nici înfierbântare nărăvaşă, nici încredere în sine, nici îngâmfare!

Despre purtarea Crucii

[…] Crucea personală a fiecăruia, când se uneşte cu Crucea lui Hristos, atunci puterea şi lucrarea acesteia din urmă trece asupra noastră, devenind un fel de canal prin care, din Crucea lui Hristos, se revarsă asupra noastră orice binefacere şi orice dar desăvârşit. Prin urmare, crucile personale ale fiecăruia sunt la fel de necesare în lucrarea mântuirii pe cât este şi Crucea lui Hristos. Nu veţi întâlni nici un mântuit care să nu fi fost purtător de cruce. De aceea, fiecare este înconjurat din toate părţile de cruci, ca să nu se ostenească căutându-şi crucea şi ca să fie aproape de puterea mântuitoare a Crucii lui Hristos. Putem spune şi aşa: uită-te în jurul tău şi înlăuntrul tău, descoperă-ţi crucea, poart-o cum se cuvine, unită cu Crucea lui Hristos şi vei fi mântuit. Cu toate că fiecare îşi poartă crucea şi fără să vrea şi, de cele mai multe ori, crucea nu este uşoară, ci anevoie de purtat, totuşi nu fiecare o priveşte în lumina Crucii lui Hristos; nu fiecare o pune în slujba lucrării mântuirii sale; de aceea, crucea nu este mântuitoare pentru fiecare. Să luăm la rând toate crucile posibile şi să vedem cum trebuie să o purtăm pe fiecare dintre ele, pentru ca ea să capete putere mântuitoare. Sunt multe cruci, dar felurile lor sunt trei: primele sunt crucile exterioare, alcătuite din suferinţe şi necazuri şi, în general, dintr-o nefericită soartă pământească; a doua categorie o reprezintă crucile interioare, născute din lupta cu patimile şi cu poftele, pentru a câştiga virtuţile; a treia categorie o reprezintă crucile harice (de duh şi de har), care sunt primite prin totala predare în voia lui Dumnezeu.

Vă voi spune acum câteva cuvinte, despre crucile exterioare. Acestea sunt cele mai complexe şi mai diverse cruci. Ele sunt răspândite pe toate drumurile noastre şi se întâlnesc aproape la fiece pas. Aici putem include supărările, necazurile, nenorocirile, bolile, pierderea celor apropiaţi, necazurile de la serviciu, tot felul de privaţiuni şi de pagube, neplăcerile familiale, relaţiile nefavorabile cu lumea, jignirile, supărările, pierderile şi, în general, soarta pământească, mai mult sau mai puţin

anevoioasă pentru fiecare. Cine nu are vreuna dintre aceste cruci? Nici nu se poate altfel. Nici celebritatea, nici bogăţia, nici slava, nici o mărire pământească nu ne scutesc de ele. Ele s-au împletit cu viaţa noastră pământească din clipa în care s-a închis raiul pământesc şi nu se vor desprinde de ea, până când nu se va deschide raiul ceresc.

De vrei ca aceste cruci să-ţi fie mântuitoare, foloseşte-te de ele aşa cum le-a rânduit Dumnezeu pentru mântuirea omului, în general, şi a ta, în particular. De ce a rânduit Domnul ca nimeni să nu se afle pe pământ fără necazuri şi strâmtorări? Pentru ca omul să nu uite că este un exilat, ca să nu trăiască pe pământ ca un băştinaş în patria sa, ci ca un călător şi ca un venetic într-o ţară străină şi să caute întoarcerea în adevărata sa patrie. Când omul a păcătuit, a fost imediat izgonit din rai şi, în afara raiului, a fost înconjurat de necazuri şi de lipsuri şi de tot felul de greutăţi, ca să ţină minte că nu se află la locul său, ci este pedepsit, şi ca să se îngrijească să caute miluire şi revenire la rangul său. Astfel, nu te mira văzând necazuri, nenorociri şi lacrimi, ci rabdă fără să te necăjeşti. Nu îi şade bine criminalului şi neascultătorului deplina bunăstare şi fericire. Primeşte acest gând în inimă şi poartă-ţi soarta cu seninătate.

- „Dar de ce mie mi s-a dat mai mult, iar altuia mai puţin ?” vei spune. „De ce pe mine mă strâmtorează necazurile, iar altuia îi merge bine aproape în toate? De ce eu mă frâng de durere, iar altul se mângâie? Dacă aceasta este soarta tuturor măcar să se împartă în mod egal fiecăruia, fără excepţii”. Dar chiar aşa se împarte. Uită-te mai bine şi vei vedea. Ţie ţi-e greu acum, iar altuia i-a fost greu ieri sau îi va fi mâine, iar astăzi îi îngăduie Domnul să se odihnească. De ce te uiţi la ceasuri şi la zile? Priveşte întreaga viaţă, de la început până la sfârşit, şi vei vedea că tuturor le este greu, chiar foarte greu. Găseşte pe unul care să jubileze de bucurie întreaga viaţă! Până şi regii, adesea nu dorm nopţile din pricina greutăţii ce le apasă inima. Ţi-e greu acum, dar înainte n-ai avut parte de zile de bucurie?! Dumnezeu îţi va mai da şi vei vedea şi alte zile de bucurie. Rabdă, deci! Cerul se va lumina şi deasupra ta. În viaţă este ca în natură, sunt ba zile întunecoase, ba zile senine. S-a întâmplat vreodată ca un nor de furtună să nu treacă?! Şi este cineva pe lume care să creadă că nu va trece? Gândeşte şi tu la fel despre supărarea ta, şi te vei mângâia de bună nădăjduire. Îţi este greu. Dar este, oare, aceasta o întâmplare fără motiv? Pleacă-ţi cât de cât capul şi adu-ţi aminte că există Dumnezeu, care Se îngrijeşte de tine ca un părinte şi nu te scapă din ochi. De te-a ajuns nenorocirea, nu s-a întâmplat decât cu îngăduinţa şi cu voia Lui. Nimeni altul decât El ţi-a trimis-o. Iar El ştie foarte bine ce, cui şi când să-i trimită, şi când trimite, trimite spre binele aceluia care primeşte suferinţa. Aşadar, uită-te în jurul tău şi vei vedea, în nenorocirea care te-a ajuns, planul cel bun al lui Dumnezeu pentru tine. Dumnezeu vrea să-ţi cureţe vreun păcat sau să te îndepărteze de vreo treabă păcătoasă sau, printr-un necaz mai mic, să te ferească de un altul mai mare, ori vrea să-ţi dea ocazia să-ţi

arăţi răbdarea şi credinţa în El, pentru ca apoi să-Şi arate în tine slava milostivirii Sale. Desigur că ceva dintre acestea ţi se potriveşte. Caută deci ceea ce ţi se potriveşte şi oblojeşte-ţi cu aceea rana, aşa cum foloseşti un plasture, şi se va răcori arsura ei. De altfel, dacă nu vei vedea clar ce anume vrea să-ţi dăruiască Domnul prin nenorocirea care te-a ajuns, pune-ţi în inimă credinţa generală şi neiscoditoare că tot ce vine de la Domnul este spre binele nostru, şi tâlcuieşte-i sufletului tulburat: aşa a binevoit Dumnezeu. Rabdă! Pe cine pedepseşte Dumnezeu, acela-I este ca un fiu!

Mai bine opreşte-ţi privirea la starea ta morală şi la starea din veşnicie care îi corespunde. Dacă eşti păcătos, cum eşti de altfel, bucură-te că a venit focul năpastei care-ţi va arde păcatele. Tu priveşti suferinţa numai dinspre pământ. Dar mută-te cu gândul la cealaltă viaţă. Treci de partea Judecăţii. Priveşte focul cel veşnic, pregătit pentru păcatele noastre. Şi, de acolo, priveşte-ţi suferinţa. Dacă acolo vei fi osândit, câte necazuri nu ţi-ai dori să fi suportat aici, numai ca să nu fi căzut sub acea osândire?! Spune-ţi în sinea ta: „După păcatele mele îmi sunt trimise aceste lovituri” şi mulţumeşte-I Domnului că bunătatea Lui te îndrumă spre pocăinţă. Apoi, în loc să te întristezi fără rost, află care-ţi este păcatul, pocăieşte-te şi nu mai păcătui. Când vei cugeta astfel, vei spune, desigur: „Încă este puţin ceea ce am primit!”. Căci, după păcatele mele, mult mai rău merit. „Încă este puţin ceea ce am primit!. Căci, după păcatele mele, mult mai rău merit”.

Aşadar, indiferent de porţi soarta amară a tuturor, ori suferinţele şi necazurile personale, rabdă-le cu inima împăcată, primindu-le cu recunoştinţă din mâinile Domnului, ca pe un leac împotriva păcatelor, ori ca pe o cheie care deschide uşa în Împărăţia Cerească. Nu cârti, nu invidia pe altul şi nu te lăsa pradă tânguirii zadarnice. Căci aşa se întâmplă în nenorocire: unul începe să se tânguiască şi să cârtească, altul se pierde de tot cu firea şi cade în deznădejde, iar altul se cufundă în necazul său şi doar suferă, fără a se mişca cu mintea şi fără să-şi înalţe suferinţa inimii spre Dumnezeu. Toţi aceştia nu se folosesc cum se cuvine de crucile care le sunt trimise şi pierd, astfel, momentul prielnic şi ziua mântuirii.

Domnul le dă în mâini conlucrarea mântuirii, iar ei o resping. I-a ajuns necazul şi suferinţa. Oricum, îţi porţi deja crucea. Fă, aşadar, ca această purtare să-ţi fie spre mântuire, iar nu spre pierzanie. Pentru aceasta nu trebuie să muţi munţii din loc, ci să aduci o mică schimbare în mişcarea gândurilor şi în stările inimii tale. Deşteaptă-ţi recunoştinţa, smereşte-te sub mâna puternică, pocăieşte-te, îndreptează-ţi viaţa. Dacă te-a părăsit credinţa în pronia lui Dumnezeu, readu-ţi-o în suflet şi vei săruta dreapta lui Dumnezeu. Dacă ţi-ai pierdut simţul legăturii cu propriile păcate, ascute-ţi ochiul conştiinţei şi le vei vedea, îţi vei plăti păcatul şi vei umezi uscăciunea necazului cu lacrimile pocăinţei. Dacă ai uitat că amarul soartei pământeşti răscumpără şi mai amarnica soartă veşnică, viază-ţi în minte acest gând şi, cu inimă împăcată îţi vei dori

suferinţe, pentru ca, pentru micile suferinţe de aici, să te întâmpine acolo milostivirea veşnică a Domnului. Este mult, oare? Este greu? Dar, în acelaşi timp, aceste gânduri şi sentimente sunt legăturile care leagă crucea noastră de Crucea lui Hristos, din care se revarsă pentru noi puteri mântuitoare. Fără acestea, crucea rămâne tot în spatele nostru şi ne apasă, dar nu are putere mântuitoare, fiind despărţită de Crucea lui Hristos. Atunci nu mai suntem purtătorii de cruce care se mântuiesc şi nu ne mai putem lăuda în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos. […]

Dintre cele trei feluri de cruci, v-am vorbit câte ceva despre primul, despre crucile din afară: suferinţele, nenorocirile şi lipsurile. Acum vă voi spune câte ceva despre cel de-al doilea fel, crucile lăuntrice. Pe acestea le întâlnim în timpul luptei cu patimile şi cu poftele. Spune Sfântul Apostol: „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele" (Gal. 5,24). Şi l-au răstignit? Aşadar, este vorba de o cruce pe care şi-au răstignit aceste patimi şi pofte. Care este crucea aceasta? Este lupta cu ele. A răstigni patimile înseamnă a le face neputincioase, a le strivi, a le dezrădăcina. De va înfrânge omul vreo patimă de câteva ori, o va face neputincioasă; de o va mai înfrânge de câteva ori, o va strivi; dacă încă o va înfrânge atunci o va dezrădăcina cu totul, cu ajutorul lui Dumnezeu. Şi fiindcă această luptă este anevoioasă, amară şi dureroasă, ea este cu adevărat o cruce împlântată înlăuntrul nostru. Cel ce luptă cu patimile, uneori parcă are mâinile ţintuite, parcă i se pune pe frunte cununa de spini, inima îi este străpunsă de vie. Atât este de greu şi de dureros. Fără osteneală şi fără durere nu se poate, pentru că patimile, deşi, venind din afară, ne sunt străine, aşa de tare s-au lipit de trupul şi de sufletul nostru, încât au pătruns cu rădăcinile în toate mădularele sufleteşti şi în toate puterile noastre. Dacă te vei apuca să le dezrădăcinezi, doare. Doare, dar este mântuitor şi această izbăvire nu se obţine altfel decât prin durere. […] Care patimă nu este dureroasă ? Mânia arde, invidia usucă, pofta trupească vlăguieşte, zgârcenia nu te lasă să mănânci şi să dormi, mândria jignită roade ucigător inima; şi orice altă patimă, ura, suspiciunea, gâlceava, dorinţa de a fi pe placul oamenilor, atracţia pentru anumite lucruri şi persoane, ne pricinuieşte fiecare, suferinţa ei astfel încât a trăi în patimi este acelaşi lucru cu a merge desculţ pe lame de cuţit sau pe cărbuni aprinşi, sau a fi în situaţia omului căruia şerpii îi înveninează sângele. Şi iarăşi, cine nu este lipsit de patimi? Toată lumea le are. Câtă vreme există mândrie, există toate patimile, căci aceasta este mama patimilor şi nu umblă fără fiicele ei. Dar că nu fiecare le are pe toate în aceeaşi măsură: la unul precumpăneşte una, la altul alta, care le dă tonul celorlalte. Iar dacă fiecare are patimi, înseamnă că se şi chinuieşte din pricina lor. Fiecare este chinuit şi răstignit de patimi, însă nu spre mântuire, ci spre pierzanie. Astfel, purtând patimile, te sfâşii cu ele şi pieri. Nu este oare mai bine să-ţi produci singur suferinţă înlăuntrul tău, tot din pricina patimilor, însă nu spre pierzanie, ci spre mântuire ? Este de ajuns să schimbi direcţia cuţitului şi în loc să te tai

pe tine cu el, spre satisfacţia patimilor, să tai cu el patimile, pornind la luptă cu ele şi împotrivindu-te lor în toate. Şi aici va fi durere şi suferinţă a inimii, dar durerea va fi tămăduitoare, va fi imediat urmată de o liniştire îmbucurătoare, aşa cum se întâmplă când rana este acoperită cu un plasture tămăduitor. Dacă te supără, de pildă, cineva, este greu să-ţi depăşeşti mânia şi nu-ţi place; dacă o biruieşti, te linişteşti, dar dacă îi dai satisfacţie, multă vreme te vei frământa. De a fost cineva jignit, greu îi este să se biruiască pe sine şi să ierte; dacă iartă, pace dobândeşte, iar de se răzbună, nu va avea linişte. Dacă s-a aprins o pasiune, greu este de stins; de o stingi, vei vedea lumina lui Dumnezeu, iar de nu, vei umbla ca ucis. Aşa stau lucrurile cu orice patimă. Şi patima te chinuieşte, dar şi lupta cu ea îţi pricinuieşte suferinţă. Însă prima te ucide, iar a doua te vindecă şi te izbăveşte. Oricărui pătimaş trebuie să i se spună: „Mori pe crucea patimilor tale! Rupe această cruce construieşte-ţi o alta: crucea luptei cu ele. Şi îţi va fi răstignirea pe această cruce spre mântuire!”. Toate acestea sunt limpezi ca lumina zilei, şi alegerea ar trebui să fie foarte uşoară. Totuşi, faptele nu o îndreptăţesc întotdeauna.

Trebuie să ne mirăm de orbirea noastră. Suferă unul de câte o patimă, dar tot îi dă apă la moară. Vede că, dându-i satisfacţie, îşi face din ce în ce mai rău, dar tot nu se lasă. Avem o duşmănie inexplicabilă faţă de noi înşine! Altul chiar se pregăteşte de luptă cu patima, dar imediat ce patima se trezeşte cu cererile ei, o urmează numai decât. Iar porneşte şi iar îi cedează. Face de câteva ori aşa, şi rezultatul este acelaşi. Suferim de o inexplicabilă vlăguire a puterii morale! În ce constau amăgirea şi înşelarea? În faptul că patima, prin satisfacerea ei, promite o grămadă de plăceri, iar lupta cu ea nu promite nimic. Dar de câte ori nu s-a verificat, oare, că satisfacerea patimii aduce nu fericire şi linişte, ci chin şi întristare? Ea promite multe, dar nu dă nimic; iar lupta nu promite nimic, dar dă totul. Dacă nu ai trăit această experienţă, trăieşte-o şi vei vedea. Dar aici este nenorocirea noastră, că nu ne hotărâm s-o trăim. Motivul ar fi că ne este milă de noi înşine. Auto-compătimirea este cel mai linguşitor trădător şi cel mai mare duşman al nostru, este primul plod al mândrei. Ne este milă de noi înşine şi ne ucidem cu mâna noastră. Credem că ne facem bine, dar ne facem rău; şi cu cât mai rău ne facem, cu atât mai mult vrem să ne facem rău. Astfel, răul creşte şi ne apropie de pieirea finală. Să ne însufleţim, aşadar, fraţilor, şi să ne urcăm cu curaj pe crucea răstignirii de sine, prin răstignirea şi dezrădăcinarea patimilor şi a poftelor. Să respingem mila de noi înşine şi să încălzim râvna trudirii de sine. Să avem o inimă de doctor, care şi celor pe care-i iubeşte, şi celor de vază, la nevoie, le administrează tăieturi şi arsuri dureroase. Nu vă voi indica metoda şi întreaga desfăşurare a luptei. Apucaţi-vă de treabă, şi ea vă va arăta singură şi vă va învăţa totul.[…]

Ne-a mai rămas să lămurim cel de-al treilea fel al crucii mântuitoare pentru noi, crucea predării de sine în voia lui Dumnezeu. Vă

voi spune şi despre ea vreo două vorbe, pentru că învăţătura întreagă îmi depăşeşte puterile. Pe această cruce se ridică creştinii cei mai desăvârşiţi. Ei sunt cei ce o cunosc şi ar putea vorbi limpede despre ea, pe larg şi cu putere. Cum ar putea alţii să vorbească aşa? Dar nu se poate să o trecem cu vederea, ca nu cumva cineva dintre voi, biruind vreo două patimi şi liniştindu-se cât de cât de frământarea lor dinăuntru, să creadă că a făcut deja tot ce trebuie şi se aşteaptă de la creştini. Nu, nici în această situaţie nu a făcut încă totul. Chiar şi cel ce s-a curăţat pe deplin de patimi nu a făcut încă cea mai importantă faptă creştină, ci doar s-a pregătit pentru ea. Dacă te-ai curăţat de patimi, predă-te, curat, ca jertfă curată şi neprihănită lui Dumnezeu, căci numai o astfel de jertfă I se cuvine Neprihănitului.[…]

Aceasta este culmea desăvârşirii creştine, la care este omul în stare să ajungă. Ea este începutul stării viitoare, de după înviere, când Dumnezeu va fi prezent pe de-a-ntregul în toţi. De aceea, toţi cei ce s-au învrednicit să atingă această stare se pun adesea în contradicţie cu toate rânduielile vieţii pământeşti şi ori suferă prigoane şi chinuri, ori devin şi sunt consideraţi nebuni întru Hristos, ori se retrag în pustie. Dar cu toate aceste aspecte ale vieţii lor exterioare, lăuntrul lor este unul: sunt uniţi cu Dumnezeu, trăind în inimă numai cu Dumnezeu.[…]

Nu mai am nimic să vă spun despre aceasta. Şi pe acestea vi le-am spus numai ca să vă sugerez unde se află sfârşitul, unde trebuie să fim şi să ajungem şi pentru ca, ştiind, să înţelegeţi cu toţii că, orice aţi avea sau aţi face bun, să-l socotiţi drept nimic, dacă nu aţi ajuns până la această înălţime a vieţii duhovniceşti care ne-a fost menită şi care este aşteptată de la noi. Mulţi cred că viaţa creştină este la fel ca şi alte feluri de a trăi; nu este aşa. Ea începe prin pocăinţă, se continuă prin lupta cu patimile şi se încheie prin răstignirea împreună cu Hristos a omului lăuntric curăţit de patimi şi prin cufundarea în Dumnezeu. „Aţi murit, spune Apostolul, şi viaţa voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu” (Col. 3,3). Aici, totul se săvârşeşte înlăuntru, este nevăzut pentru ochii oamenilor, fiind cunoscut doar conştiinţei şi lui Dumnezeu. Cele din afară sunt aici nimic. Desigur că ele sunt un ambalaj cuviincios, dar nu sunt un martor hotărâtor şi cu atât mai puţin, nu le nasc pe cele dinăuntru. Atât de adesea, comportamentul exterior cuviincios nu este decât superbul ambalaj al unui mormânt plin de oase!

Ştiind acestea, să stăm, fraţilor, pe Golgota, în faţa crucilor, şi să începem să ne măsurăm cu ele şi pe ele cu noi, fiecăruia care i se potriveşte. Simon Cirineul, cel ce a purtat Crucea Domnului, este modelul acelor purtători de cruce care suferă necazuri şi privaţiuni exterioare. Tocmai v-am spus înainte pe cine reprezintă tâlharul cel înţelept răstignit, şi pe cine, Domnul pe Cruce: primul, pe cel ce se luptă cu patimile, iar Domnul, pe bărbaţii desăvârşiţi, răstigniţi prin predarea în voia lui Dumnezeu. Dar crucea tâlharului celui rău pe cine reprezintă? Pe aceia care lucrează patimilor. Patimile îi chinuiesc, îi sfâşie, îi răstignesc de moarte, nedându-le nici o bucurie şi nici un fel de

speranţă. După aceste semnalmente, măsoară-te cu fiecare dintre aceste cruci şi, după ele, află cine eşti: Simon Cirineul, tâlharul cel înţelept sau cel ce Îl imită pe Domnul Hristos, sau tâlharul cel rău, din pricina patimilor ce te consumă?

Aşa cum te vei găsi, aşa să-ţi aştepţi sfârşitul. Voi adăuga numai: scoateţi-vă afară din minte cum că am putea, pe calea unei vieţi tihnite, să devenim cei ce se cuvine să fim întru Hristos! La creştinii adevăraţi, dacă au câte o mângâiere, aceasta este cu totul întâmplătoare; trăsătura cea mai definitorie a vieţii lor o formează suferinţele şi durerile, lăuntrice şi din afară, de voie şi de nevoie. Prin multe suferinţe se cuvine să intrăm în Împărăţie, inclusiv în cea lăuntrică. Primul, pas făcut aici, frângerea voii dinspre rău înspre bine, alcătuind inima pocăinţei, se reflectă într-o durere de moarte pricinuită ranei produse de frângerea voii, care va sângera, apoi, pe toată perioada luptei cu patimile şi care se va închide abia după dobândirea neprihănirii, care îl ridică pe creştin pe crucea împreună-răstignirii cu Hristos, în voia lui Dumnezeu. Totul este suferinţă, durere, strâmtorare. Putem spune că tihna este semnul drumului greşit, iar suferinţa, cel al drumului drept.

Cugetând la aceasta, bucuraţi-vă, purtători ai crucii! Iar vouă ce vă pasă, cei se staţi în tihnă şi în mângâieri? Cuvântul lui Avraam către cel bogat este în pilda despre Lazăr şi bogatul nemilostiv. Aici vă mângâiaţi, iar alţii suferă pentru Hristos şi pentru sfânta Sa Lege; iar în cealaltă lume va fi invers: cei ce au mers pe drumul crucii se vor mângâia, iar cei ce s-au mângâiat vor suferi. Voi spuneţi, de obicei: „Ce, nu avem voie nici măcar să ne distrăm sau să ne permitem vreo plăcere?”. Faceţi întâi ce este mai important, iar apoi permiteţi-vă şi aceasta. Unii n-au alte treburi decât: azi să meargă la un bal, mâine la teatru, poimâine la plimbări, apoi la lecturi şi la conversaţii mondene şi la fel de fel de alte distracţii, trecând de la unele plăceri la altele. Iar la ce este mai important, la cum să ajungă ceea ce trebuie să fie fiecare creştin, nici nu se gândesc. Ce fel de roade să aştepţi de la o astfel de viaţă? Credeţi că raportarea noastră lăuntrică la Dumnezeu, prin Hristos, va creşte de la sine, indiferent de aceste neorânduieli din afară?! Cum să crească? Arde oare lumânarea în vânt? Se plineşte, oare, viaţa de la otravă? Nu. Dacă vrei să-ţi fie bine, lasă mângâierile, porneşte pe drumul crucii şi al pocăinţei, mistuieşte-te în focul răstignirii de sine, căleşte-te în lacrimile frângerii inimii şi vei deveni aur sau argint sau piatră preţioasă şi, la timpul potrivit, vei fi luat de Stăpânul ceresc pentru înfrumuseţarea prealuminoaselor şi prealiniştitelor Sale lăcaşuri.[…]

Cum şi cu ce să ne hrănim sufletul, ca să crească duhovniceşte

[…] Este un adevăr dumnezeiesc, care este oferit din belşug în Biserică, tuturor celor ce vor să asculte; este oferit şi prin citirea cuvântului lui Dumnezeu, şi în predici, şi în cântările bisericeşti, şi în toate rânduielile şi tipicurile Bisericii, şi în scrierile Sfinţilor Părinţi, şi

într-o mulţime de cărţi mântuitoare. Doritorii se adapă de aici din belşug cu lumina adevărului dumnezeiesc şi se veselesc de strălucirea lui. Dar nu toţi fac aşa şi nu toţi cei ce par a fi purtători ai adevărului lui Dumnezeu îl cuprind cu adevărat în sufletul lor. Există oameni care îşi pierd zilele şi nopţile studiind vreo ştiinţă, matematică, fizică, astronomie, istoric şi altele, crezând că-şi hrănesc sufletul cu adevărul, dar sufletul lor se vlăguieşte şi se chinuieşte. De ce? Din pricină că nu se află adevăr acolo unde ei îl caută! Nu spun că ştiinţele n-ar putea cuprinde adevărul, ci că adesea ele îl izgonesc, înlocuindu-l cu iluzii sau cu presupuneri potrivnice adevărului. Dar sufletul nu-l poţi înşela, cum nu poţi înşela pe un om înfometat, dându-i o piatră în loc de pâine. De aceea sufletul se chinuieşte! Dar acestea, ştiinţele, încă par preocupări serioase. Dar ce să mai zicem de cititorii împătimiţi ai publicaţiilor noastre periodice? Priviţi cu câtă strădanie se zbate un tânăr, sau uneori chiar unul mai puţin tânăr să obţină cât mai repede banalul număr al vreunei reviste lunare, cu câtă nestăpânire se aruncă să devoreze, cum se zice, prada obţinută! Nu-i mai arde nici de mâncare, uită uneori şi de somn... Şi care-i folosul? ! Două-trei fraze reuşite, câteva fantezii mincinoase, câteva presupuneri înşelătoare, şi atât... Restul nu-i bun de nimic. Iar sufletul rămâne nemulţumit. Luăm o altă carte, apoi alta... mereu, acelaşi lucru... Te doare sufletul! Începem conversaţiile... Mereu, acelaşi lucru, pentru că atât subiectele conversaţiilor, cât şi modul lor de tratare sunt preluate din aceleaşi cărţi... Adăugaţi la aceasta mediocritatea ocupaţiilor şi a relaţiilor de zi cu zi şi veţi înţelege că, dacă am descoperi acel auz care aude vocea sufletului, am desluşi un strigăt amar: „Scoateţi-mă afară din această închisoare!... Mă înăbuş aici! Daţi-mi să privesc măcar o clipă lumina lui Dumnezeu!". Aşa şi este. Dar cine-l ascultă?! Vedeţi, aici nu este de „bon ton" să hrăneşti sufletul cu adevărul lui Dumnezeu... Şi sufletul se chinuieşte. Şi măcar dac-ar trebui să meargă departe după acest adevăr! Dar nu, el este aici, însă nu vor să-şi deschidă ochii ca să-i primească lumina. Intră în biserică, ascultă ce se cântă, ce se citeşte şi se face aici şi vei vedea lumina adevărului lui Dumnezeu. Deschide Evanghelia sau măcar ţine în mâini această carte dumnezeiască şi deja se va bucura sufletul tău. Iar scrierile părinţilor, nu avem destule acum, în traduceri accesibile tuturor? Şi alte cărţi ziditoare de suflet şi tipărituri periodice duhovniceşti câte nu avem?! Dar noi nu cunoaştem toate aceste comori ale adevărului dumnezeiesc, n-am auzit nici de titlurile lor! Fraţi şi părinţi! Ce fel de creştini suntem, când nici nu ne atingem de cărţile în care este explicat creştinismul, în schimb citim cine ştie ce aiureli? Şi ne chinuim sufletul într-un întuneric înăbuşitor, noi, fiii zilei şi ai luminii, cum ne numea Sfântul Apostol! […] Acela care nu ştie decât de baluri şi de teatre, de plimbări la serate, tablouri, scamatorii şi altele asemenea, când rămâne singur cu el însuşi, sufletul aceluia tânjeşte şi suferă de dor .... Şi sufletul îi spune atunci: „Mă sufoc... Ia-mă de aici şi du-mă acolo unde aerul este întotdeauna curat şi cerul este senin. […] Iată de ce sunt

bolnave, suferinde şi tânjesc sufletele celor cufundaţi numai în griji lumeşti sau numai în treburile de la serviciu sau, şi mai rău, în lucruri pătimaşe, iar a face vreo faptă bună nici nu le trece prin minte. Cu toate că nu pierd nici o părticică hrănitoare pentru suflet, ea se ofileşte tot mai mult. Nu vreau să spun că treburile de la serviciu şi cele ale traiului zilnic, grijile de familie, negustoria, feluritele tranzacţii şi întreprinderi, ar fi păgubitoare de suflet... Nu. Nu ele însele sunt păgubitoare, ci păgubitor este a ne ocupa numai de ele, neglijând faptele bune, cât şi preocuparea cu ele nu întru slava lui Dumnezeu, ci pentru anumite scopuri individualiste. Aşa cum sevele trupului nostru se transformă în sânge viu prin unirea cu oxigenul din aer, la fel toate treburile, şi cele de la serviciu, şi cele ale traiului zilnic se pot transforma într-o stihie hrănitoare de suflet, dacă le vom închina lui Dumnezeu! Iar când nu facem aşa şi nici fapte bune nu avem, atunci cu ce să se hrănească sufletul?! [...] Asta-i tot dar, fraţilor, pe toate acestea le cunoaşteţi! Ştiţi că sufletul, luminat din belşug de lumina adevărului lui Dumnezeu, păstrat în aerul curat şi ceresc al rugăciunilor şi al ierurgiilor Bisericii şi întărit cu hrana bogată a faptelor bune, este asemeni unui copac răsădit lângă ape izvorâtoare, care-şi va da rodul la timpul cuvenit, şi frunza nu-i va cădea. Iar un alt suflet, lipsit de toate acestea, se aseamănă cu o plantă nobilă ţinută cu cruzime, într-un loc fără lumină, fără aer curat şi fără umezeală, şi care se vlăguieşte! Le ştiţi pe toate acestea. Fericiţi sunteţi, dacă le faceţi. De ce, omule, îţi tiranizezi sufletul, robindu-te, orb şi fără socotinţă, zbuciumului vieţii lumeşti?! Aceste gânduri, pe care vi le-am expus acum, mi le-a sugerat ziua de astăzi, închinată Sfântului Ioan Scărarul, care a trăit în pustie şi a fost un îndrumător al vieţii pustniceşti. Mulţi cred că pustia sau lăcaşurile de însingurare sunt locuri uscate, care nu oferă nimic hrănitor pentru suflet. Dar priviţi faptele Sfântului Ioan, deschideţi Scara lui şi citiţi orice din ea şi veţi vedea câtă viaţă şi putere era în el! Pustia epuizează numai trupul, dar sufletul îl hrăneşte din belşug cu felurite bunuri cereşti. Lumea vi se pare bogată, dar ea îngraşă numai trupul, dar sufletul îl epuizează prin înfometare, neoferindu-i o cât de mică părticică hrănitoare. Chivernisiţi-vă viaţa după această deosebire, toţi cei ce vreţi să vă creşteţi sufletul ca să devină un pom viu, vrednic de a fi răsădit în raiul ceresc.[...]

Fii asemenea Sfintei Maria Egipteanca în pocăinţă şi în autoîndreptare

[...] Dar va spune cineva: „Maria Egipteanca, model de urmat?! Oare chiar trebuie ca toată lumea să fugă în pustie, în locuri nelocuite, în munţi?” Nu, nu toată lumea. Dar toţi trebuie să o aibă drept model în truda ei de autoîndreptare, în hotărârea ei neclintită de a-şi schimba viaţa şi în felul cum a ajuns la această hotărâre. Iată părţile care trebuie urmate! Cum a ajuns Cuvioasa Maria la hotărârea de a-şi schimba viaţa? Domnul a adus-o. Pentru ce? Deoarece, în pofida patimii năprasnice care o stăpânea, ea nu se gândise niciodată să rămână pentru totdeauna în

această amară robie. Ea a suferit silnicia cărnii şi a vrăjmaşului care lucra prin această carne şi s-a lăsat pradă pasiunii, dar nu până la sfârşit. Domnul S-a milostivit de suferinţele făpturii şi a venit s-o elibereze din legăturile care o chinuiau. Aceasta este învăţătura la care să luăm aminte din viaţa Sfintei Maria Egipteanca.

Aşadar, de are cineva nefericirea să se afle în robia vreunei patimi trupeşti sau sufleteşti, să aibă măcar atâta tărie ca să nu se robească ei fără putinţă de întoarcere, să nu se asemene acelora care, căzuţi pradă deznădejdii, se dedau preacurviei. Patima îl leagă pe om şi îl duce legat spre fapte pe placul ei; dar tu, fiind chiar în lanţurile robiei, manifestă-ţi măcar dorinţa de a nu face asemenea lucruri, rămâi măcar nemulţumit de ele. Să nu spui: „Ei, nu-i nimic, probabil,... Să rămână cum a fost sau să meargă lucrurile ca până acum”. Ci, Ia fel ca cel ce este dus legat şi nu are putere să se împotrivească, dar măcar se propteşte cu picioarele, aşa şi tu, indiferent de tăria patimii care te stăpâneşte, arată-ţi măcar prin ceva revolta faţă de ea, şi spune: „E pentru ultima oară, nu mă mai las”; şi, de cazi iarăşi, spune la fel, şi tot aşa, dar spune nu doar cu limba, ci şi cu inima şi strigă după Domnul spre ajutor. Aşa cum cel ce a fost legat şi dus prizonier de vrăjmaş, având, totuşi, posibilitatea de a striga, strigă, doar, doar l-o auzi cineva şi l-o elibera, la fel strigă şi tu către Domnul: „Doamne! Mai înainte de a muri, izbăveşte-mă! Doamne, înainte de obştescul sfârşit, dăruieşte-mi pocăinţă!” şi vei fi auzit. După cum pruncul înfăşat, culcat în leagăn, care nu poate să-şi mişte nici mâinile, nici picioarele, îşi apucă, totuşi, mama de inimă prin ţipătul său şi o atrage, ca vrăjită spre el, dacă la fel vei striga şi tu, îl vei atrage pe Domnul, Cel ce a spus că mai degrabă mama îşi va uita pruncul, decât îi va uita El pe cei care îl cheamă.

Când, în sfârşit, Domnul va veni la tine, ia aminte, atunci, frate, să nu-ţi îngădui să nu te foloseşti cum se cuvine de această mare milostivire a lui Dumnezeu faţă de tine. Te vei asemăna atunci Sfintei Maria, pe când era în faţa intrării în mormântul Domnului şi fusese prinsă de judecata lui Dumnezeu. După cum ea, lovită de o putere nevăzută, nu stătu mult pe gânduri, ci înţelese imediat motivul, care era păcatul ei, şi luă imediat hotărârea să părăsească acest păcat păgubitor şi să nu se mai întoarcă la el niciodată, aşa trebuie să faci şi tu. Ia aminte, deci! Atunci când o puternică remuşcare a conştiinţei, sau frica de judecată şi de moarte, sau apropierea unui pericol atârnând ca o sabie deasupra capului tău, sau sentimentul măreţiei lui Dumnezeu şi al marii Lui bunătăţi, sau orice altceva îţi va cutremura profund inima şi îţi va scutura toate încheieturile, astfel încât vei simţi că ţi-au căzut toate lanţurile care te strâmtorau până atunci, să ştii că s-a atins de tine harul lui Dumnezeu şi că te slobozeşte să calci pe calea binelui, slobozenie care până atunci îţi lipsea. Ia aminte! Acest moment este foarte preţios! Ceea ce simţi atunci este lucrarea harului... Adaugă aici şi lucrarea ta, adică spune aşa: „Murdar am trăit, făcând pe plac patimilor... De acum

nu voi mai face aşa”. Apoi, mărturisindu-te şi primind dezlegare, ţine-te de făgăduinţa făcută...

Aşa a făcut Sfânta Maria. Nu şi-a amânat pe mâine hotărârea de a-şi schimba viaţa, ci s-a hotărât imediat, şi aşa făcu. La fel trebuie să facă fiecare. Harul, când vine, dezleagă imediat legăturile patimii, dar dacă cineva nu se hotărăşte imediat să părăsească faptele păcătoase, atunci se leagă din nou în aceleaşi lanţuri. Când îngerul se arătă Apostolului Petru în închisoare, acestuia îi căzură lanţurile, dar dacă apoi nu l-ar fi urmat pe înger afară din temniţă ci ar fi rămas înăuntru, ar fi venit paznicul temniţei, l-ar fi pus iarăşi în fiare şi ar fi încuiat temniţa... Şi ar fi rămas Sfântul Petru prizonier mai departe. Aşa îl leagă la loc lanţurile patimii pe acela care, simţind lucrarea harului lui Dumnezeu slobozindu-l din patimi, nu se hotărăşte imediat să-şi schimbe viaţa, ci amână pentru altă dată. Nu amâna, frate! Căci nu ştii de va mai veni vreodată un moment atât de prielnic.

Luând hotărârea neclintită de a te îndrepta, trebuie cu adevărat să începi imediat îndreptarea, aşa cum a făcut Sfânta Maria. Lăsându-le pe toate, întărită cu Sfintele Taine, călăuzită de sfaturile părintelui duhovnicesc, ea se îndreptă spre pustia de dincolo de Iordan, în însingurare, post şi rugăciune, pentru a dezrădăcina deprinderile păcătoase însămânţate în ea şi cultivate de viaţa vicioasă. Apucă-te şi tu imediat de trudă şi de nevoinţe. Desigur, nu toţi au aceeaşi cale de întoarcere. Unul se îndepărtează în pustie şi trăieşte în însingurare; altul se duce la mânăstire şi se mântuieşte printre fraţi; altul rămâne în rânduiala vieţii civile şi de familie, comune tuturor. Mulţi au parcurs deja toate aceste căi; pe fiecare dintre ele au mers cei care s-au mântuit şi mulţi oameni mari. Ce cale să aleagă fiecare să hotărască fiecare, după înclinaţia sa, după inspiraţia harului lui Dumnezeu şi după sfatul părintelui său duhovnicesc. Trebuie numai să ştii că fără muncă nu poţi face nimic. Pe toţi cei ce vor să biruie carnea ce se luptă cu ei îi aşteaptă un mare război. Câte nu a răbdat Cuvioasa Maria!... Pe fiecare îl aşteaptă strădania! Trebuie, cum am spus mai înainte, să îndepărtăm tot ceea ce poate să ne hrănească patimile; iar aceasta cere destul efort. Trebuie să lucrăm tot ceea ce poate hrăni şi întări noua noastră viaţă; dar nici aceasta nu se face fără efort. Trebuie să ne povăţuim în adevărul lui Dumnezeu, să ne aflăm cât se poate de des sub lucrarea Sfintelor Taine, participând la sfintele slujbe ale Bisericii, să ne luptăm cu patimile şi să facem fapte bune, opuse deprinderilor păcătoase; dar toate acestea sunt muncă. Iar, ceea ce este cel mai important: să nu rămânem niciodată singuri... Lipeşte-te de părintele tău duhovnicesc, găseşte-ţi pe cineva de aceleaşi convingeri cu tine, adânceşte-te în povăţuirile sfinţilor părinţi şi nu întreprinde nimic fără să te interesezi pe la toate aceste surse. Nu încerca s-o copiezi în toate pe Cuvioasa Maria. Ea a trăit singură, dar calea ei a fost special aleasă astfel de Dumnezeu. Nouă ne este mai bine să ne ţinem de rânduiala generală a vieţii. Vulturul pluteşte singuratic în înalturi, atât de sus, că se întâmplă să nu-

l vedem. Dar el este vultur... Aşadar, imită trudele de îndreptare ale Cuvioasei Maria, statornicia ei în această luptă şi devotamentul ei neclintit faţă de făgăduinţa făcută... Iar în celelalte, mergi pe calea obştească a celor ce se mântuiesc. Însă fii tare, nu-ţi permite să te moleşeşti şi, după ce te-ai trudit puţin, să nu-ţi închipui că ai făcut totul, căci sfârşitul încununează opera. Întipăreşte-ţi în minte de pe acum acest sfârşit fericit şi mergi spre el, după cuvântul Apostolului, uitându-le pe cele vechi şi năzuind spre cele dinainte, până când vei ajunge la lăcaşul de odihnă, pregătit de Domnul tuturor truditorilor Săi. Amin.

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Teofan Zăvorâtul, ***Viaţa lăuntrică,***
Ed. Sofia, Bucureşti, 2000